

ЗАКОН ЗА ЕЛЕКТРОНСКИТЕ КОМУНИКАЦИИ (*)**Редакциски пречистен текст¹****Глава прва****ОПШТИ ОДРЕДБИ****Предмет на Законот****Член 1**

Со овој закон се уредуваат условите и начинот за обезбедување на јавни електронски комуникациски мрежи и јавни електронски комуникациски услуги во Република Северна Македонија.

Цел на Законот**Член 2**

Целта на овој закон е да обезбеди:

- поттикнување на развојот на јавните електронски комуникациски мрежи и услуги во Република Северна Македонија, со цел да се обезбеди економски и социјален развој,
- поттикнување на користењето и развојот на „мрежи со многу висок капацитет (VHSCN)“,
- заштита на правата на корисниците, вклучувајќи ги крајните корисници со попреченост и крајните корисници со посебни социјални потреби,
- обезбедување на ефикасна и одржлива конкуренција на пазарот за електронски комуникации,
- обезбедување на универзална услуга,
- ефикасно користење на радиофреквенцискиот спектар и нумерацијата,
- унапредување на развојот и поттикнување на инвестиции во јавните електронски комуникациски мрежи со воведување на нови технологии и услуги, а особено со воведување на следни генерации на јавни електронски комуникациски мрежи со многу висок капацитет и
- обезбедување на доверливост на комуникациите.

Дефиниции**Член 3**

Одделни изрази употребени во овој закон го имаат следново значење:

(*) Со овој закон се врши усогласување со Директивата (ЕУ) бр.2018/1972 на Европскиот парламент и на Советот на Европа од 11 декември 2018 година за донесување на Европски законик за електронски комуникации (CELEX бр. 32018L1972) и Регулативата (ЕУ) 2024/1309 на Европскиот парламент и на Советот од 29 април 2024 година за мерки за намалување на трошоците за распоредување на гигабитни електронски комуникациски мрежи, за изменување на Регулативата (ЕУ) 2015/2120 и за укинување на Директивата 2014/61/ЕУ (Акт за гигабитна инфраструктура) (CELEX бр. 32024R1309).

¹ Редакциски пречистениот текст на Законот за електронските комуникации ги опфаќа: основниот текст на Законот, објавен во “Службен весник на РСМ“ бр.135/25 и Законот за изменување и дополнување на Законот за електронските комуникации, објавен во “Службен весник на РСМ“ бр.269/25, во кои е означено времето на нивното влегување во сила и примена.

1) **„Апликациски програмски интерфејс (АПИ)“** е софтверски интерфејс меѓу апликациски програми кој е направен да биде достапен од страна на радиодифузери или даватели на услуги и средства на напредна дигитална телевизиска опрема за дигитални телевизиски и радио услуги;

2) **„Безбедносен инцидент“** е настан што има негативен ефект врз безбедноста на електронските комуникациски мрежи и услуги;

3) **„Безжична пристапна точка со кус досег“** е опрема за пристап на безжична мрежа со мала моќност, мала големина и краток дomet, која користи радиофреквенциски спектар, за која се издава или за која не се издава одобрение за користење на радиофреквенции, или нивна комбинација, која може да се користи како дел од јавна електронска комуникациска мрежа, а се состои од една или од повеќе визуелно невпечатливи антени и која на корисниците им овозможува безжичен пристап на електронска комуникациска мрежа независно од тоа дали се работи за фиксна или мобилна мрежа;

4) **„Броеви на служби за итни повици“** се броеви од Планот за нумерација за електронски комуникациски мрежи и услуги на Република Северна Македонија кои особено се наменети за полиција, противпожарна служба, итна медицинска помош, служба за известување и тревожење, вклучувајќи го и Единствениот европски број за итни повици „112“, како и единствениот европски број 116.000 кој е наменет за пријавување на исчезнати деца;

5) **„Број“** е низа од цифри определен со Планот за нумерација за електронски комуникациски мрежи и услуги на Република Северна Македонија, кои се користат за адресирање во електронските комуникациски мрежи;

6) **„Географски број“** е број од Планот за нумерација на електронски комуникациски мрежи и услуги на Република Северна Македонија каде што дел од неговата структура на цифри содржи географско значење кое се користи за рутирање на повици кон физичката локација на мрежната завршна точка;

7) **„Градежни работи“** е секој резултат од градење или градежни работи земен во целина, што е доволен сам по себе да изврши економска или техничка функција и содржи еден или повеќе елементи на физичка инфраструктура;

8) **„Давател на универзална услуга“** е правно лице кое обезбедува универзална услуга;

9) **„Дигитален терестријален мултиплекс“** е стандардизиран проток на низа од сигнали која содржи повеќе телевизиски или радиопрограмски сервиси и/или дополнителни услуги и други придружни информации и податоци и која до крајните корисници се емитува преку еден терестријален радиофреквенциски канал;

10) **„Дигитален терестријален систем“** е електронска комуникациска мрежа која содржината на дигитален терестријален мултиплекс ја емитува до крајните корисници по пат на терестријална радиокомуникација;

11) **„Дигитална телевизија“** се електронски комуникации кои обезбедуваат дигитален пренос, предавање/прием на слика и звук и други податоци наменети за директен прием во јавноста;

12) **„Дигитално радио“** се електронски комуникации кои обезбедуваат дигитален пренос, предавање/прием на звук, глас, говор или други сигнали наменети за директен прием во јавноста;

12-а) **„Дозвола“** е изречна одлука/согласност/одобрение/решение или премолчена одлука/согласност/одобрение/решение кои се сметаат за донесени или збирни одлуки/согласности/одобренија/решенија донесени истовремено или

последователно од еден или повеќе надлежни органи кои се потребни според законодавството на Република Северна Македонија за да му се овозможи на операторот да изврши градење или градежни работи неопходни за распоредувањето елементи на мрежи со многу висок капацитет;

13) **„Електронска комуникациска мрежа“** е систем за пренос, без разлика на тоа дали се базира на постојана инфраструктура или централизиран управувачки капацитет и таму каде што е применливо комутациска или насочувачка опрема и други средства вклучително мрежни елементи што не се активни, а коишто овозможуваат пренос на сигнали преку жичени, радиобранови, оптички или други електромагнетни средства, вклучувајќи сателитски мрежи, фиксни (со комутација на кола или комутација на пакети, вклучувајќи и интернет) и мобилни мрежи, електроенергетски кабелски системи, доколку се користат за пренос на комуникациски сигнали, мрежи кои се користат за радио и телевизиско емитување и кабелски телевизиски мрежи, независно од видот на информациите што се пренесуваат;

14) **„Електронска комуникациска мрежа за обезбедување пренос со големи брзини“**, е електронска комуникациска мрежа која овозможува широкопојасен пристап до услуги (broadband) со брзина на пренос од најмалку 30 Mbps;

15) **„Електронска комуникациска услуга“** е услуга која по правило се обезбедува со наплата на надоместок преку електронска комуникациска мрежа, а се состои од услугата за пристап до интернет, комуникациски услуги помеѓу лица и услуга која во целост или во поголем дел се состои од пренос на сигнали, вклучувајќи и обезбедување на комуникациски услуги помеѓу машини, како и преносните услуги наменети за емитување или реемитување на програмски содржини. Електронската комуникациска услуга ги исклучува услугите кои овозможуваат или извршуваат уредувачка контрола врз содржините кои се пренесуваат со помош на електронските комуникациски мрежи или услуги;

16) **„Електронска пошта“** е секоја текстуална, говорна, звучна или сликовна порака испратена преку јавна комуникациска мрежа, која може да се чува во мрежата или во терминалната опрема на примателот на пораката сè додека истиот не ја преземе;

16-а) **„Работи на значителна реконструкција“** е градење или градежни работи на локацијата на крајниот корисник што опфаќаат структурни измени на целата физичка инфраструктура во зградата или на нејзин значителен дел, за што е потребно одобрение за градење согласно со закон;

17) **„Интерконекција“** е посебен вид на пристап кој се обезбедува меѓу оператори на јавни електронски комуникациски мрежи и со кој се воспоставува физичко и логично поврзување на јавните електронски комуникациски мрежи со еден или повеќе различни оператори со цел да им се овозможи на корисниците на еден оператор да комуницираат со корисниците на друг оператор, или да пристапат до услугите што ги обезбедува друг оператор. Овие услуги може да ги обезбедуваат страните кои се меѓусебно поврзани или други страни кои имаат пристап до мрежа;

18) **„Инфраструктурен оператор“** е правно лице кое користи сопствени недвижности и/или недвижности на други лица заради изградба, одржување, развој и користење на електронски комуникациски мрежи и електронска комуникациска инфраструктура, или кое има право на пристап во согласност со овој закон, или има обврска да дава пристап на електронска комуникациска инфраструктура и поврзана опрема врз основа на анализа на релевантен пазар спроведена во согласност со овој закон;

19) **„Јавна електронска комуникациска мрежа“** е електронска комуникациска мрежа која целосно или поголемиот дел од неа се користи за обезбедување на електронски комуникациски услуги достапни на јавноста и кои го поддржуваат преносот на информации меѓу мрежни завршни точки;

20) **„Јавна електронска комуникациска услуга“** е електронска комуникациска услуга достапна на јавноста;

21) **„Јавна телефонска говорница“** е телефонски уред достапен на јавноста чие користење се плаќа со пари, кредитни платежни картички, однапред платени картички, како и картички со кодиран пристап;

22) **„Кабелска канализација“** е дел од физичка инфраструктура која се состои од мрежа на подземни канали од соодветен материјал (цевки, црева, итн.) со дијаметар од 100 мм или повеќе, кабелски шахти и кабелски галерии, која служи за повеќекратно поставување и заштита на електронски комуникациски кабли;

23) **„Кабли со оптички влакна во внатрешноста на зградата“** се кабли со оптички влакна на локацијата на крајниот корисник, вклучително и елементи во заедничка сопственост, наменети да пружат електронски комуникациски услуги и да ја поврзат пристапната точка во зградата со крајната точка на мрежата;

24) **„Код на ќелија“** е идентитет на ќелијата од каде што започнал или пак завршил телефонскиот повик во јавна мобилна комуникациска мрежа;

25) **„Комуникација“** е секоја информација што се разменува или пренесува меѓу ограничен број на страни преку јавни електронски комуникациски услуги, а не вклучува информации што се пренесуваат како дел од емитување на програмски содржини преку јавна електронска комуникациска мрежа, освен кога информацијата е наменета за одреден корисник;

26) **„Комуникациска услуга помеѓу лица“** е услуга која вообичаено се обезбедува со наплата на надоместок, а која овозможува директна комуникација помеѓу лица и интерактивна размена на информации преку електронски комуникациски мрежи помеѓу ограничен број на лица, при што лицето кое ја започнува комуникацијата или учествува во неа го одредува нејзиниот примател. Оваа услуга не ја опфаќа услугата која овозможува интерактивна комуникација помеѓу лица, само како незначителна дополнителна услуга која суштински е поврзана со друга услуга;

27) **„Комуникациска услуга помеѓу лица која користи нумерација“** е комуникациска услуга помеѓу лица која поврзува или овозможува комуникација со јавно доделени нумерациски ресурси, односно со броеви и/или серии на броеви од Планот за нумерација за електронски комуникациски мрежи и услуги на Република Северна Македонија, или која овозможува комуникација со броеви и/или серии на броеви од Планот за нумерација за електронски комуникациски мрежи и услуги на Република Северна Македонија;

28) **„Комуникациска услуга помеѓу лица која не користи нумерација“** е комуникациска услуга помеѓу лица која не е поврзана со јавно доделени нумерациски ресурси, односно со броеви и/или серии на броеви од Планот за нумерација за електронски комуникациски мрежи и услуги на Република Северна Македонија или која не овозможува комуникација со броеви и/или серии на броеви од Планот за нумерација за електронски комуникациски мрежи и услуги на Република Северна Македонија;

29) **„Коридор на јавна кабелска електронска комуникациска мрежа и придружни објекти“** е дел од земјиште со одредена широчина кој е резервиран за изградба на јавна кабелска електронска комуникациска мрежа и придружни објекти;

30) **„Корисник“** е физичко или правно лице кое користи или бара да користи јавна електронска комуникациска услуга;

31) **„Кориснички код за идентификација“** е единствен код за идентификација доделен на регистриран корисник за услугата за пристап до интернет или за комуникациска услуга преку интернет;

32) **„Корисничка линија“** е физичка рута користена од електронски комуникациски сигнали што ја поврзуваат крајната точка на мрежата со дистрибутер или еквивалентен објект во фиксните јавни електронски комуникациски мрежи;

33) **„Краен корисник“** е корисник кој не обезбедува јавна електронска комуникациска мрежа или не обезбедува јавна комуникациска услуга;

34) **„Локална јамка“** е физичко комуникациско коло што ја поврзува мрежната завршна точка со дистрибутивната рамка или со друго еквивалентно средство во јавна фиксна електронска комуникациска мрежа;

35) **„Локална радио мрежа (RLAN)“** е систем за безжичен пристап со мала моќност што работи во рамките на кратки растојанија, кој е малку веројатно да прави штетна интерференција со други слични системи распоредени во непосредна близина од други корисници и користи усогласен радиофреквенциски спектар на неексклузивна основа;

36) **„Мрежа со многу висок капацитет (Very High Capacity Network-VHCN)“** е електронска комуникациска мрежа која се состои целосно од елементи на оптички влакна најмалку до точката на дистрибуција во сервисната зона, или електронска комуникациска мрежа способна да обезбеди во вообичаени услови во време на врвно оптоварување слични мрежни перформанси во однос на достапната ширина на опсег за преземање во дојдовна (downlink) и во појдовна (uplink) насока, отпорноста, параметрите поврзани со грешки, доцнењето и неговите варијации; мрежните перформанси може да се сметаат за слични, без разлика на тоа, дали искуството на крајниот корисник се разликува заради различните карактеристики на медиумот со кој мрежата се поврзува со мрежната завршна точка;

37) **„Мрежен оператор“** е правно лице што обезбедува јавни електронски комуникациски мрежи, како и правно лице што обезбедува физичка инфраструктура наменета да обезбеди:

- а) услуга за производство, транспорт или дистрибуција на:
- гас,
  - електрична енергија, вклучително и јавно осветлување,
  - греење,

- вода, вклучително и испуштање или третирање отпадни води и канализација, и системи за одводнување и

б) транспортни услуги, вклучително и железници, патишта, вклучително и урбани патишта, тунели, пристаништа и аеродроми;

38) **„Мрежна завршна точка“** е физичка точка на која краен корисник има пристап до јавна електронска комуникациска мрежа. Кога мрежите вклучуваат комутација или насочување, мрежната завршна точка се идентификува со посебна мрежна адреса, што може да биде поврзана со бројот или името на крајниот корисник;

39) **„Најсоодветен PSAP“** е PSAP којшто однапред е утврден од страна на надлежните тела за прием на комуникации кон служби за итни повици на одредено подрачје или за комуникација кон службите за итни повици од одреден вид;

40) **„Напредна дигитална телевизиска опрема“** е прилагодувачка опрема (сет-топ бокс), што служи за поврзување на телевизиски приемници или интегрирани дигитални телевизиски применици кои овозможуваат прием на дигитални интерактивни телевизиски услуги;

41) **„Нарушување на безбедност на личните податоци“** е нарушување што доведува до случајно или незаконско уништување, губење, промена, неовластено откривање или пристап до лични податоци кои се пренесуваат, чуваат или на друг начин се обработуваат во врска со обезбедувањето на јавни електронски комуникациски услуги;

41-а) **„Национална критична инфраструктура“** во смисла на овој закон, за олеснување и поттикнување на распоредувањето на мрежи со многу висок капацитет (VHCN) преку промовирање на заедничкото користење на постојната физичка инфраструктура и преку овозможување поефикасно распоредување на нова физичка инфраструктура, со цел таквите мрежи да се распоредуваат побрзо и по пониска цена, е инфраструктура, мрежа или објект кои се утврдени како од суштинско значење за безбедноста, одбраната, јавниот ред, јавното здравје или функционирањето на државата, согласно со законите и подзаконските акти на Република Северна Македонија и за кои овозможувањето пристап би претставувало реален и оправдан ризик за нивниот интегритет, безбедност или непречено функционирање;

42) **„Неуспешен обид за повик“** е комуникација кога телефонскиот повик бил успешно воспоставен, но на него не било одговорено или кога имало интервенција за управување со мрежата;

43) **„Негеографски број“** е број од Планот за нумерација на електронски комуникациски мрежи и услуги на Република Северна Македонија кој не е географски број и меѓу другото ги вклучува мобилните броеви, броевите за бесплатните услуги и броевите за пристап до услуги со додадена вредност;

44) **„Обезбедување на електронска комуникациска мрежа“** е изградба, работа и управување и/или давање на користење на електронски комуникациски мрежи;

45) **„Оператор“** е правно лице кое обезбедува или има намера да обезбедува јавна електронска комуникациска мрежа и/или услуги, како и придружни објекти, врз основа на доставена нотификација и добиена потврда за регистрација од Агенцијата за електронски комуникации (во натамошниот текст: Агенцијата);

46) **„Оператор корисник“** е оператор кој во согласност со овој закон ја користи електронската комуникациска инфраструктура на инфраструктурниот оператор заради поставување и користење на своја електронска комуникациска мрежа;

47) **„Повик“** е врска воспоставена преку јавна електронска комуникациска услуга помеѓу лица која овозможува двонасочна гласовна комуникација;

48) **„Повик за итни случаи“** е повик добиен преку интерперсонални комуникациски услуги помеѓу крајниот корисник и PSAP со цел да се побара и да се добие итна помош од служби за итни повици;

49) **„Податоци“** во смисла на одредбите од членовите 205, 206 и 207 од овој закон, се податоците за сообраќај и податоците за локација, како и податоците поврзани со истите кои се неопходни за да се идентификува корисник на електронска комуникациска услуга.

50) **„Податоци за комуникациски сообраќај“** се податоци што се обработуваат заради пренос на комуникација преку јавна електронска комуникациска мрежа или заради наплата на истата;

51) **„Податоци за локација на повикувач“** се податоци од мрежната инфраструктура или мобилните уреди обработени во јавните мобилни мрежи, кои ја одредуваат географската положба на мобилната терминална опрема на крајниот корисник или податоци за физичката адреса на крајната точка на мрежата во јавните мобилни мрежи;

52) **„Потрошувач“** е секое физичко лице кое користи јавна електронска комуникациска услуга за лични, а не за трговски, деловни, занаетчиски или професионални цели;

52-а) **„Права на службеност“** се права доделени на оператор да инсталира објекти на, над или под државен или приватен имот за распоредување на мрежи со многу висок капацитет и придружни објекти, согласно со член 82 од овој закон;

53) **„Претставување на идентификација на повикана линија“** е услуга што овозможува корисникот кој повикува да ја идентификува мрежната завршна точка каде што завршува повикот врз основа на бројот или кодот доделен за таа мрежна завршна точка;

54) **„Претставување на идентификација на повикувачка линија“** е услуга што овозможува повиканиот корисник да ја идентификува мрежната завршна точка од каде што потекнува повикот врз основа на број или код доделен за таа мрежна завршна точка;

55) **„Придружни објекти“** се физичката инфраструктура и други објекти или елементи кои се придружени на електронската комуникациска мрежа и/или електронската комуникациска услуга со кои се овозможува и/или поддржува обезбедувањето на услуги преку таа мрежа и/или услуга или имаат потенцијал да го прават тоа и вклучува, меѓу другото, згради или пристап до згради, инсталации во згради, антени, кули и други придружни конструкции, канали, цевки, столбови, антенски столбови, шахти и кабинети;

56) **„Придружни услуги“** се услуги придружени на електронската комуникациска мрежа и/или електронската комуникациска услуга кои го овозможуваат и/или го поддржуваат давањето на услуги преку таа мрежа и/или

услуга или имаат потенцијал да го прават тоа и опфаќаат, меѓу другото, транслација на броеви или системи кои нудат еднаква функционалност, системи за условен пристап и електронски програмски водичи, како и други услуги, на пример, услуги за идентификација, локација или присуство;

57) **„Пристап“** е овозможување на достапност до средства и/или услуги на друг оператор под определени услови, на ексклузивна или неексклузивна основа, заради обезбедување на електронски комуникациски услуги вклучително и кога тие се користат за обезбедување на услуги на информатичкото општество или емитување на програмски содржини. Тоа, меѓу другото, опфаќа: пристап до мрежни елементи и придружни објекти што може да вклучува поврзаност на опремата преку фиксен или подвижен начин (ова особено вклучува пристап до локалната јамка и до средствата и услугите, неопходни за обезбедување на услуги преку локалната јамка); пристап до физичка инфраструктура, вклучувајќи згради, канал и столбови; пристап до соодветни софтверски системи, вклучувајќи системи за оперативна поддршка; пристап до информатички системи или бази на податоци за поднесување на барања за преднарачка, обезбедување, испорака, одржување, поправка и наплата; пристап до системите за транслирање на броеви или пристап до системи кои нудат таква еквивалентна функционалност; пристап до фиксни и мобилни мрежи, особено за роаминг; пристап до системи со условен пристап за дигитални телевизиски услуги и/или пристап до виртуелни мрежни услуги;

58) **„Пристапна точка“** е физичка точка што се наоѓа внатре или надвор од зградата, пристапна за оператори на јавни електронски комуникациски мрежи, каде што поврзувањето е достапно до физичката инфраструктура во зграда за пренос со големи брзини.

59) **„Пристапна точка за итни повици (PSAP)“** е физичка локација во надлежност на орган на државна управа или приватно правно лице, одредени согласно посебен пропис, на којашто најпрво се прима комуникацијата кон служби за итни повици;

60) **„Радиокомуникациски услуги“** се електронски комуникациски услуги што се обезбедуваат со користење на радиофреквенции;

61) **„Заедничко користење на радиофреквенциски спектар“** е пристап на двајца или повеќе корисници до истите радиофреквенциски опсези со цел нивно користење според договор за заедничко користење, овластени врз основа на општо овластување, индивидуални права на користење на радиоспектар или нивна комбинација, вклучително и регулаторни пристапи, како што е лиценциран заеднички пристап за олеснување на заедничкото користење на радиофреквенциски опсег, што е предмет на договор за сите засегнати страни во согласност со одредбите за заедничко користење вклучени во нивните права на користење на радиофреквенциски опсег со цел да се гарантира извршувањето на склучените договори за заедничко користење за сите корисници и без да е во спротивност со Законот за заштита на конкуренцијата;

62) **„Намена на радиофреквенциски спектар“** е определување на одреден радиофреквенциски опсег за користење на една или повеќе видови на радиокомуникациски служби и каде што е соодветно под одредени услови;

63) **„Систем за условен пристап“** е техничка мерка, систем за автентикација и/или решение кои овозможуваат пристап до заштитено радио или телевизиско емитување во разбирлива форма, условено со наплата на претплата или друг начин на претходно индивидуално одобрување;

64) **„Согласност на основниот проект за градба“** е согласност која ја дава Агенцијата за усогласеноста на основниот проект за изградба на јавни електронски комуникациски мрежи и придружни објекти и усогласеноста на основниот проект за изградба на физичка инфраструктура во зграда и оптички влакна, согласно подзаконскиот акт од член 61 став (5) од овој закон и примената на условите кои произлегуваат од истиот, во постапка согласно прописите од областа на градење за распоредување на елементи на широкопојасен пристап до интернет и физичка инфраструктура во зграда и оптички влакна;

65) **„Телевизиска услуга со формат на широк екран“** е телевизиска услуга која се состои целосно или првенствено од програми што се произведени и уредени да се прикажуваат во полна висина на екрани со широк формат. Форматот 16:9 е референтен формат за услугите за телевизија на широк екран;

66) **„Терминална опрема“** е производ или негов соодветен дел кој ја овозможува комуникацијата на начин што се приклучува директно или индиректно на мрежна завршна точка на јавна електронска комуникациска мрежа која во целост или делумно се користи за обезбедување на јавни електронски комуникациски услуги;

66-а) **„Траен медиум“** е средство што му овозможува на крајниот корисник или операторот да складира податоци за лична употреба, на таков начин што податоците остануваат достапни за идна употреба во временски период соодветен на целта на информациите и што овозможува непроменета репродукција на складираните податоци (хартија, CD и DVD дискови, USB флеш драјвови, мемориски картички или компјутерски хард-дискови, електронска пошта итн.);

67) **„Универзална услуга“** е минимален пакет од услуги со определен квалитет, достапен по прифатлива цена за сите крајни корисници во Република Северна Македонија, без оглед на нивната географска локација;

68) **„Услуга за говорна комуникација“** е јавна електронска комуникациска услуга за остварување на појдовни и дојдовни повици, директно или индиректно, на национални или национални и меѓународни повици преку број или броеви во национален или меѓународен план за нумерација;

69) **„Услуга за целосен разговор“** е услуга за мултимедијални повици во реално време, која обезбедува двонасочен симетричен пренос на видеослики, текст и глас помеѓу корисниците лоцирани на две или повеќе места во реално време;

70) **„Услуга за одговор при итни случаи“** е услуга која обезбедува итна и брза помош во ситуации во кои постои директна закана по животот на човекот, здравјето и безбедноста на поединецот или општеството, по приватната или државната сопственост, или по животната средина, во согласност со законодавство на Република Северна Македонија;

71) **„Услуга со додадена вредност“** е услуга којашто бара обработка на податоци за сообраќај или податоци за локација, повеќе отколку што е потребно за да се обезбеди пренос на комуникацијата или наплата на истата;

72) **„Услуги на информатичко општество“** се услуги што се обезбедуваат за надоместок на далечина преку електронски средства и на лично барање на примателот на услугата. „На далечина“ означува дека услугата се обезбедува без истовремено присуство на две страни. „Преку електронски средства“ значи дека услугата се испраќа од почетната/изворната точка и се добива на крајната дестинација преку електронска опрема за процесирање (вклучително и дигитална компресија) и чување на податоци и се испраќа, пренесува и добива во целост

преку кабел, радиобранови, оптички средства или други електромагнетни средства. „На лично барање на примателот на услугата“ значи дека услугите се обезбедуваат преку пренос на податоци на лично барање;

73) **„Физичка инфраструктура“** се елементи на мрежа, без и самата да е активен мрежен елемент, како што се: цевки, столбови, канали, контролни комори, шахти, разводни табли, кабинети, згради или влезови во згради, антенски инсталации, кули и нивни придружни објекти, кабли, вклучително и неосветлени оптички влакна (dark fibre). Елементи на мрежи кои се користат за обезбедување на вода наменета за консумирање од страна на човекот, не се сметаат за физичка инфраструктура;

74) **„Физичка инфраструктура во зграда“** е физичка инфраструктура или инсталации на местоположбата на крајниот корисник, вклучително и елементите кои се во заедничка сопственост наменети да сместуваат жични и/или безжични пристапни електронски комуникациски мрежи способни да обезбедуваат електронски комуникациски услуги и да ја поврзат пристапната точка во зградата со крајната точка на мрежата;

75) **„Физичка инфраструктура во зграда за пренос со големи брзини“** е физичка инфраструктура во зграда наменета да содржи елементи на електронска комуникациска мрежа за обезбедување на пренос со големи брзини;

76) **„Физичка инфраструктура во зграда подготвена за распоредување оптички влакна“** е физичка инфраструктура наменета да содржи елементи за оптички влакна;

77) **„Штетна интерференција“** е интерференција која го загрозува функционирањето на радионавигациски служби или други служби за безбедност или сериозно ги деградира, попречува или повторливо го прекинува функционирањето на радиокомуникациските служби на други корисници кои работат согласно со овој закон и меѓународни прописи и договори што ги склучила или кои ги ратификувала Република Северна Македонија согласно Уставот на Република Северна Македонија и

78) **„Институции од јавниот сектор“** се органите на државната и на локалната власт и други државни органи основани согласно со Уставот и со закон и институциите кои вршат дејности од областа на образованието, науката, здравството, културата, трудот, социјалната заштита и заштитата на детето, спортот, како и во други дејности од јавен интерес утврден со закон, а организирани како агенции, фондови, јавни установи и јавни претпријатија основани од Република Северна Македонија или од општините, од градот Скопје, како и од општините во градот Скопје.

Глава втора

НАДЛЕЖНОСТ ЗА ЕЛЕКТРОНСКИТЕ КОМУНИКАЦИИ

Надлежни органи

Член 4

За работите од областа на електронските комуникации утврдени со овој закон, се надлежни:

- Министерството надлежно за работите од областа на електронските комуникации и
- Агенцијата.

Надлежности на Министерството

Член 5

(1) Министерството надлежно за работите од областа на електронските комуникации:

- ја реализира политиката на Владата на Република Северна Македонија (во натамошниот текст: Владата) во областа на електронските комуникации;
- дава иницијатива за донесување на прописи или изменување на постојните прописи и/или изготвува прописи од областа на електронските комуникации во соработка со Агенцијата, со други државни органи и со други институции;
- ги врши работите во врска со развојот на електронските комуникации во насока на развој на информатичкото општество и
- врши усогласување со други прописи кои, меѓу другото, уредуваат и прашања поврзани со развојот на електронските комуникации.

(2) Министерот надлежен за работите од областа на електронските комуникации:

- подготвува стратешки документи во областа на електронските комуникации и организира јавни расправи по истите,
- го промовира развојот на конкуренцијата во областа на електронските комуникации и зголемувањето на достапноста и користењето на електронските комуникациски услуги,
- ги координира и усогласува работите од областа на електронските комуникации,
- дава согласност на одлуката за распишување на јавен тендер за избор на давател на универзална услуга,
- соработува со министерот за одбрана и министерот за внатрешни работи во врска со прашања од областа на електронските комуникации што се однесуваат на одбраната и безбедноста,
- ја координира работата со министерот за одбрана и министерот за внатрешни работи во врска со користењето на радиофреквенциите за целите на одбраната и безбедноста, во соработка со Агенцијата,
- го промовира значењето и дава препораки за развојот на мрежната и информациската безбедност,
- ги врши работите утврдени со овој и друг закон и прописите донесени врз основа на нив во врска со работата на јавните електронски комуникациски мрежи во услови на воена и вонредна состојба и обезбедување на јавни електронски комуникациски услуги во такви услови и
- ја претставува Република Северна Македонија во меѓународните организации во областа на електронските комуникации и преговара и потпишува билатерални и меѓународни спогодби во областа на електронските комуникации во име на Владата.

(3) Министерството надлежно за работите од областа на електронските комуникации ја известува Европската комисија за надлежните органи и нивните надлежности за спроведување на одредбите од овој закон кои се однесуваат на распоредување на мрежи со многу висок капацитет и/или придружни објекти, како и за секоја намера за измена на надлежните органи и нивните надлежности.

Агенција за електронски комуникации

Член 6

(1) Агенцијата е самостојно, непрофитно регулаторно тело на пазарите за електронски комуникации во Република Северна Македонија и има статус на правно лице со јавни овластувања утврдени со овој закон.

(2) Република Северна Македонија е основач на Агенцијата. Собранието на Република Северна Македонија (во натамошниот текст: Собранието) ги има основачките права во поглед на имотот и средствата за работа на Агенцијата. Имотот и средствата за работа на Агенцијата ги користи и со нив управува Агенцијата.

(3) Агенцијата е независна од кој било државен орган или тело, односно организација формирана од државен орган, како и од друго правно или физичко лице кое обезбедува електронски комуникациски мрежи и/или услуги.

(4) Агенцијата ги извршува работите во согласност со овој закон и прописите донесени врз основа на него, Законот за општата управна постапка, доколку со овој закон поинаку не е одредено, Законот за административни службеници, други закони и стратешки документи на Република Северна Македонија, како и меѓународните договори од областа на електронските комуникации што ги склучила или кои ги ратификувала Република Северна Македонија согласно со Уставот на Република Северна Македонија.

Регулаторни цели и задачи

Член 7

(1) Агенцијата при извршувањето на своите надлежности утврдени со овој закон ги презема сите потребни, пропорционални и разумни мерки за да се постигнат целите наведени во ставот (4) на овој член.

(2) Владата преку Министерството надлежно за работите од областа на електронските комуникации придонесува за постигнување на целите наведени во ставот (4) на овој член.

(3) Агенцијата, Владата, Министерството надлежно за работите од областа на електронските комуникации и другите надлежни органи, во рамките на нивните надлежности, придонесуваат за спроведување на политики насочени кон промовирање на слободата на изразување и слободата на информации, културна и јазична разновидност и плурализам на медиумите.

(4) Целите што треба да се постигнат, особено се:

а) промовирање на поврзаност, пристап и користење на мрежи со многу висок капацитет, вклучувајќи фиксни, мобилни и безжични мрежи, од страна на сите граѓани и правни лица во државата;

б) промовирање на конкуренцијата во обезбедување на електронски комуникациски мрежи и придружни објекти, вклучително и ефективна конкуренција во инфраструктурата и во обезбедувањето на електронски комуникациски услуги и придружни услуги;

в) придонесување за развој на пазарот преку отстранување на пречки и создавање на услови за инвестирање во електронски комуникациски мрежи, електронски комуникациски услуги, придружни објекти и услуги во целата држава, обезбедување на предвидлива регулација, промовирање на ефикасно, ефективно и координирано користење на радиофреквенцискиот спектар, пристап на отворена

иновација (open innovation), создавање и развој на трансевропски мрежи, обезбедување достапност и интероперабилност на паневропските услуги и „поврзување од крај до крај (end to end connectivity)“ .

г) промовирање на интересите на граѓаните на Република Северна Македонија, преку обезбедување поврзаност, широка распространета достапност и користење на мрежи со многу висок капацитет, вклучувајќи фиксни, мобилни и безжични мрежи и електронски комуникациски услуги, создавање максимални придобивки во однос на изборот, цената и квалитетот базирани на ефективна конкуренција, одржување на безбедноста на мрежите и услугите, обезбедување на високо ниво на заштита на крајните корисници имајќи ги предвид нивните потреби, како што се прифатливи цени, а особено за крајни корисници со попреченост, постари крајни корисници и крајни корисници со посебни социјални потреби, како и можност за еднаков пристап и избор на крајните корисници со попреченост и

д) промовирање на заедничкото користење на постојната физичка инфраструктура и преку овозможување поефикасно распоредување на нова физичка инфраструктура, така што таквите мрежи можат да се воведат побрзо и по пониска цена.

(5) За да се постигнат целите од ставот (4) на овој член, Агенцијата меѓу другото:

а) ја промовира предвидливоста на прописите преку обезбедување на постојан регулаторен пристап во соодветните рокови за преглед и преку соработка со Телото на европски регулатори за електронски комуникации (БЕРЕК), Групата за политика за радиоспектар (РСПГ) и Европската Комисија;

б) обезбедува дека, во слични околности, не постои дискриминација во третманот на операторите на електронски комуникациски мрежи и услуги;

в) применува неутралност во однос на технологии согласно член 149 од овој закон;

г) промовира ефикасна инвестиција и иновации во нова и подобрена инфраструктура, на начин со кој се обезбедува дека било која обврска за пристап го вклучува ризикот за инвестицијата и се овозможуваат различни договори за соработка помеѓу инвеститорите во инфраструктурата и барателите на пристап, со цел да се распредели ризикот за инвестицијата, обезбедувајќи притоа заштита на конкуренцијата на пазарот и почитување на начелото на недискриминација;

д) се грижи за разновидноста на условите во врска со инфраструктурата, конкуренцијата, околностите на крајните корисници и особено потрошувачите во различни географски области во државата, вклучително и локалната инфраструктура управувана од физички лица на непрофитна основа и

ѓ) наметнува претходни регулаторни обврски во доволна мера колку што е потребно за да се обезбеди ефективна и одржлива конкуренција во интерес на крајните корисници и ги намалува или укинува овие обврски веднаш штом ќе се исполнат овие услови.

Начела

Член 7-а

Агенцијата, Владата, Министерството надлежно за работите од областа на електронските комуникации и другите надлежни органи, во рамките на нивните надлежности, ги применуваат начелата на објективност, транспарентност, недискриминација и пропорционалност.

Надлежност на Агенцијата

Член 8

За остварување на регулаторните цели и задачи од членот 7 од овој закон, Агенцијата е надлежна да:

- 1) врши надзор и контрола и да го следи работењето на операторите во согласност со овој закон и прописите донесени врз основа на него;
- 2) обезбедува воспоставување на интерконекција или пристап;
- 3) води прекршочна постапка и изрекува прекршочни санкции, согласно овој закон;
- 4) одобрува референтна понуда за интерконекција или пристап на оператори со значителна пазарна моќ;
- 5) управува, редовно го спроведува и ажурира географскиот преглед на достапност на електронски комуникациски мрежи со кои може да се обезбеди широкопојасен пристап до интернет;
- 6) утврдува релевантни пазари на производи и услуги и релевантни географски пазари во областа на електронските комуникации на територијата на Република Северна Македонија;
- 7) обезбедува воспоставување на интерконекција или пристап;
- 8) определува оператори со значителна пазарна моќ, да им наметнува обврски согласно со овој закон и да го следи нивното исполнување;
- 9) врши регистрација на нотификација на оператори;
- 10) донесува План за намена на радиофреквенциските опсези и План за доделување и користење на радиофреквенции;
- 11) врши контрола и мониторинг на радиофреквенцискиот спектар, како и испитување и откривање на штетни интерференции;
- 12) издава одобренија за користење на радиофреквенции;
- 13) врши координација на радиофреквенциите со регулаторните тела на соседните и други држави;
- 14) донесува План за нумерација за електронски комуникациски мрежи и услуги на Република Северна Македонија;
- 15) доделува броеви и серии на броеви на оператори;
- 16) овозможува независна алатка за споредба на различните услуги за пристап до интернет и јавно достапните електронски комуникациски услуги помеѓу лица;
- 17) овозможува промена на оператор и преносливост на број;
- 18) презема мерки во согласност со овој закон во случаите кога е извршена повреда на одредбите од овој закон или на прописите донесени врз основа на него;
- 19) одобрува општи услови во однос на пристапот и користењето на јавните комуникациски услуги што ги обезбедува операторот, во согласност со овој закон;
- 20) раководи и управува со компензацискиот фонд за универзална услуга и да врши исплата на средства од истиот;
- 21) води постапка за решавање на спорови, согласно со овој закон;
- 22) одржува и ажурира електронска база на податоци, согласно со овој закон;
- 23) соработува, дава мислења, предлози и разменува податоци со органи на државната управа, надлежни тела и институции за работи што се предмет на уредување со овој закон;

- 24) бара податоци и информации од операторите, согласно со овој закон;
- 25) обезбедува информации за корисниците, операторите и меѓународните организации и тела;
- 26) донесува подзаконски акти потребни за спроведување на овој закон;
- 27) дава согласност на основниот проект за градба на јавна електронска комуникациска мрежа и придружни објекти;
- 28) дава мислења при постапката на изготвување и донесување на документи за просторно уредување;
- 29) дава согласност за исполнетоста на посебните услови за изведба на работи во зоната на електронската комуникациска мрежа и придружните објекти;
- 30) спроведува примена на националните и меѓународните стандарди и технички прописи во областа на електронските комуникации;
- 31) учествува во работата на меѓународни организации и здруженија на национални регулаторни тела во областа на електронските комуникации;
- 32) спроведува постапка за определување на давател на универзална услуга и склучува договор со истиот;
- 33) обезбедува единствена точка за информации;
- 34) ги контролира и мери параметрите за квалитет на јавните електронски комуникациски услуги;
- 35) го контролира и мери нејонизирачкото зрачење предизвикано со употреба на јавните електронски комуникациски мрежи;
- 36) ограничува, забранува и/или наметнува специфични барања и услови, во однос на снабдувањето, употребата и работењето на опремата за електронските комуникациски мрежи, следејќи пристап базиран на процена на ризик, земајќи го предвид следново:
  - безбедност на критичните компоненти и чувствителните делови на електронските комуникациски мрежи кај операторите,
  - безбедност на самата опрема за електронските комуникациски мрежи,
  - ризик од инволвирање на трета земја во ланецот на снабдување на опрема за електронските комуникациски мрежи,
  - ризик од голема зависност од еден добавувач и производител на ниво на оператор или на национално ниво,
  - ризици за националната безбедност;
- 37) обезбедува национален центар за одговор на компјутерски инциденти;
- 38) води регистри утврдени со овој закон и
- 39) врши и други работи утврдени со овој закон.

Статут на Агенцијата

Член 9

(1) Организацијата и работењето на Агенцијата поблиску се уредува со Статутот на Агенцијата.

(2) Статутот на Агенцијата особено содржи одредби за:

- место, заштитен знак и седиште на Агенцијата,
- изработка и употреба на печати на Агенцијата,
- застапување на Агенцијата,
- начин на именување и разрешување на директорот на Агенцијата,

- начин за донесување на општи и подзаконски акти на Агенцијата,
- обврска за вработените во однос на чување на доверливост на податоците и Агенцијата.
- Други акти на Агенцијата и начин на нивно објавување.

Член 10

(1) Агенцијата донесува општи и подзаконски акти за работите од својата надлежност, годишен извештај за работа на Агенцијата за претходната година, годишна програма за работа на Агенцијата за наредната година, а за одредени работи може да донесува и препораки.

(2) Агенција одлучува за работите од својата надлежност со донесување на одлуки и решенија.

(3) Подзаконските акти на Агенцијата се објавуваат во „Службен весник на Република Северна Македонија“ и на веб страницата на Агенцијата.

(4) Општите акти, годишниот извештај за работа на Агенцијата за претходната година, годишната програма за работа на Агенцијата за наредната година, одлуките и решенијата, како и препораките на Агенцијата се објавуваат на веб страницата на Агенцијата.

Отчетност за работата на Агенцијата

Член 11

(1) Агенцијата за својата работа дава отчет пред Собранието со доставување на извештај за својата работа.

(2) Извештајот од ставот (1) на овој член Агенцијата е должна да го достави до Собранието на разгледување најдоцна до 31 март во тековната година.

(3) Извештајот од ставот (1) на овој член содржи:

а) годишен извештај за работа на Агенцијата за претходната година и

- други одредби од значење за работењето на Агенцијата.

(3) Статутот на Агенцијата е јавно достапен и се објавува на веб страницата на

б) годишна програма за работа на Агенцијата за наредната година.

(4) Годишниот извештај за работа на Агенцијата за претходната година од ставот (3) точка а) на овој член, особено содржи:

- извештај за развојот на пазарот за електронски комуникации во Република Северна Македонија во претходната година,

- извештај за реализацијата на активностите утврдени во годишната програма за работа на Агенцијата за претходната година,

- финансиски извештај за реализација на финансискиот план за претходната година и годишна сметка, со податоци за реализирани приходи, расходи, побарувања и обврски за претходната година групирани по структура и по организациона структура на Агенцијата,

- ревизорски извештај од независен овластен ревизор, како и од Државниот завод за ревизија, доколку има извршено ревизија, а во прилог на ревизорскиот извештај се доставува и ставот на Агенцијата во однос на резултатите од извршената ревизија и

- извештај за состојбата на средствата во компензацискиот фонд за универзална услуга, кој особено содржи податоци за исплата на нето трошоците на давателите на универзална услуга.

(5) Со годишната програма за работа на Агенцијата за наредната година од ставот (3) точка б) на овој член се утврдуваат задачите и целите кои Агенцијата треба да ги исполни наредната година, согласно со овој закон и истата особено треба да содржи:

- програма на планирани активности за наредната година и
- финансиски план за наредната година, кој содржи податоци за реализација на планираните активности, планираните приходи и расходи на Агенцијата за наредната година групирани по структура и по организациона структура на Агенцијата, како и предвидените капитални инвестиции на Агенцијата за наредната година.

(6) Годишниот извештај за работа на Агенцијата за претходната година од ставот (3) точка а) на овој член го усвојува Комисијата на Агенцијата, по предлог на директорот на Агенцијата, најдоцна до 20 март во тековната година.

(7) Годишната програма за работа на Агенцијата за наредната година од ставот (3) точка б) на овој член ја усвојува Комисијата на Агенцијата, по предлог на директорот на Агенцијата, најдоцна до 10 декември во тековната година.

(8) Во случај ако Годишната програма за наредната година не се усвои од страна на Комисијата во рокот од ставот (7) на овој член, работењето на Агенцијата времено се финансира во рамки на планираните приходи и расходи во финансискиот план за наредната година донесен од директорот на Агенцијата, се до усвојувањето на Годишната програма за наредната година.

(9) Годишната програма за работа на Агенцијата за наредната година од ставот (3) точка б) на овој член може во текот на годината да се измени, по постапка предвидена за нејзиното донесување.

Транспарентност во работењето на Агенцијата

Член 12

(1) Агенцијата е должна квартално, во текот на годината, јавно да објавува извештаи за развојот и состојбите на пазарот за електронски комуникации.

(2) Агенцијата е должна најмалку двапати годишно да организира јавни состаноци со цел да им овозможи на сите заинтересирани страни, да ги изразат нивните ставови и мислења по однос на развојот на електронските комуникации во Република Северна Македонија, а особено за:

- состојбите на пазарот за електронски комуникации,
- реализација на активностите и исполнување на целите од годишната програма за работа на Агенцијата и
- правата на сите крајни корисници, вклучувајќи ги и лицата со попреченост во врска со обезбедувањето на јавни електронски комуникациски услуги.

(3) Добиените ставови и мислења од ставот (2) на овој член, како и ставот на Агенцијата по однос на истите во рок од седум дена од денот на одржување на јавниот состанок се објавуваат на веб страницата на Агенцијата.

(4) Агенцијата со подзаконски акт поблиску ги уредува:

- начинот на примање на предлози од заинтересираните страни,
- податоците и информациите што Агенцијата ќе ги објавува, како и начинот на пристап до истите, согласно со закон и
- начин на соработка со претставници на организации на корисниците на електронски комуникациски услуги.

Влијание на јавноста

Член 13

(1) Агенцијата пред да донесе или измени подзаконски акти или одлуки од своја надлежност, а кои значително влијаат на релевантниот пазар на електронски комуникации, како и пред да ја донесе годишната програма за работа на Агенцијата за наредната година е должна на својата веб-страница јавно да ја објави предложената одлука или подзаконскиот акт, односно предложената годишна програма за работа на Агенцијата за наредната година, со цел да обезбеди јавна расправа со која ќе им се овозможи на сите заинтересирани страни да ги изразат своите мислења, гледишта и ставови во однос на истите.

(2) Рокот на траењето на јавната расправа не смее да биде пократок од 15 дена од денот на објавувањето на предложените акти од ставот (1) на овој член.

(3) По истекот на рокот од ставот (2) на овој член, а пред донесувањето на актите од ставот (1) на овој член, Агенцијата ги објавува на својата веб-страница добиените мислења и коментари, како и ставот на Агенцијата по однос на истите, при што доверливите информации и податоци не се објавуваат.

(4) Пред да ги донесе актите од ставот (1) на овој член Агенцијата може да одржи и јавен состанок со заинтересираните страни.

(5) Одредбите од овој член не се применуваат во случај кога Агенцијата ги извршува своите обврски за пренос на остварени приходи согласно со членот 31 од овој закон.

Органи на Агенцијата

Член 14

Органи на Агенцијата се комисија и директор.

Состав и именување на членови на Комисијата

Член 15

(1) Комисијата се состои од пет члена кои ги именува и разрешува Собранието на предлог на Комисијата за прашања на изборите и именувањата на Собранието.

(2) За именување на членовите на Комисијата се објавува јавен оглас во најмалку два дневни весници кои се издаваат на целата територија на Република Северна Македонија од кои еден од весниците кој се издава на јазикот што го зборуваат најмалку 20% од граѓаните кои зборуваат службен јазик различен од македонскиот јазик.

(3) Комисијата од редот на своите членови избира и разрешува претседател и заменик на претседателот на Комисијата на начин и постапка утврдени во Деловникот за работа на Комисијата.

(4) Членовите на Комисијата се именуваат со мандат од пет години.

(5) Членовите на Комисијата не можат да бидат именувани повеќе од два последователни мандата.

(6) Членовите на Комисијата се именуваат не подоцна од 30 дена пред истекот на мандатот на нивните претходници. Претседателот е должен да ја извести Комисијата за прашања на изборите и именувањата на Собранието за истекот на мандатот на членовите на Комисијата не подоцна од 60 дена пред истекот на истиот.

(7) Ако постапката за именување не е завршена пред истекот на мандатот на Комисијата, членовите на Комисијата чиј мандат е истечен ќе продолжат да ја вршат својата функција, но не подолго од шест месеци.

(8) Членовите на Комисијата ако донесат одлука од својата надлежност со која ќе ги повредат интересите на Агенцијата, одговараат неограничено и солидарно за штетата настаната со таквата одлука. Нема да се смета за одговорен оној член на Комисијата кој укажал дека предложената одлука е спротивна на овој закон и се спротивставил на донесувањето на одлуката, на начин што го издвоил своето мислење во записникот од седницата и гласал „против“ одлуката.

Услови за именување на членови на Комисијата

Член 16

(1) За член на Комисијата може да биде именувано лице кое:

- е државјанин на Република Северна Македонија,
- во моментот на именувањето со правосилна судска пресуда не му е изречена казна или прекршочна санкција забрана за вршење на професија, дејност или должност;
- активно го користи македонскиот јазик и неговото кирилското писмо,
- има стекнати најмалку 240 кредити според ЕКТС или завршен VII/1 степен образование од областа на информатиката, телекомуникациите, правото или економијата,
- има најмалку пет години соодветно работно искуство и посебни знаења од областа на електронските комуникации и
- поседува сертификат за познавање на компјутерски програми за канцелариско работење.

(2) За член на Комисијата може да биде именувано лице вработено во друго правно лице, освен во друго правно лице кое би можело да доведе до конфликт на интереси, согласно со овој закон.

Нespoјливост на функцијата член на Комисија

Член 17

(1) Во текот на времетраењето на својот мандат членовите на Комисијата не можат да бидат пратеници во Собранието, членови на Владата, како и лица кои извршуваат должности во органите и телата на политички партии, како и да бидат вработени во оператори.

(2) Член на Комисијата, неговиот/нејзиниот брачен другар или невенчан партнер, како и блиски роднини во права линија до второ колено не можат:

- да бидат сопственици на удели или акции, директно или индиректно во правни лица што извршуваат активности што директно спаѓаат под надлежност на Агенцијата, како и во оператори или
- да бидат членови на управен или надзорен орган или да вршат раководна функција во правно лице кое врши дејност од областа што е во надлежност на Агенцијата утврдена со овој закон или во правно лице кое би можело да доведе до конфликт на интереси согласно со овој и друг закон.

Предвременно разрешување на член на Комисија

Член 18

(1) Собранието, по предлог на Комисијата за прашања на изборите и именувањата на Собранието, може да разреши член на Комисијата пред истекот на мандатот:

- на негово барање,
- настапила некоја од пречките за членство во Комисијата предвидени во членот 17 од овој закон,
- ако е правосилно осуден за кривично дело за кое е предвидена казна затвор во траење подолго од шест месеци или му е изречена мерка на безбедност забрана за вршење на професија, дејност или должност во траење подолго од шест месеци,
- ако не е во можност да ја извршува должноста повеќе од шест месеци во континуитет,
- ако неоправдано отсутствувал од три состаноци на Комисијата едно по друго или вкупно од пет состаноци за време од една година и
- ако се утврди дека членот на Комисијата во постапката за негово именување дал неистинити податоци или пропуштил да изнесе некои информации кои се важни за неговото именување.

(2) Недоставување на извештај за работа на Агенцијата од членот 11 од овој закон до Собранието е причина за колективното разрешување на Комисијата.

(3) За исполнување на условите за предвременно разрешување на член на Комисијата, предвидени во ставот (1) на овој член претседателот, односно заменикот на претседателот на Комисијата е должен да ја извести Комисијата за прашања на изборите и именувањата на Собранието во рок од пет дена од денот на исполнувањето на условите од ставот (1) на овој член.

Надлежност на Комисијата

Член 19

Комисијата ги има следниве надлежности:

- донесува Статут по претходно добиена согласност од Собранието,
- донесува Деловник за својата работа во согласност со овој закон и Статутот на Агенцијата,
- донесува одлука за усвојување на годишниот извештај за работа на Агенцијата за претходната година,
- донесува одлука за усвојување на годишната програма за работа на Агенцијата за наредната година,
- донесува одлука за именување и разрешување на директорот на Агенцијата во согласност со овој закон и по постапка утврдена во Статутот на Агенцијата,
- го следи спроведувањето на годишната програма за работа на Агенцијата преку кварталните извештаи доставени од директорот на Агенцијата,
- донесува одлука за користење на нереализираните средства од финансискиот план на Агенцијата од претходната година, по предлог на директорот на Агенцијата,

- донесува одлука за давање во закуп на слободен деловен простор што Агенцијата не го користи и за висината на закупнината што ќе претставува почетна цена во постапката на јавното наддавање, по предлог на директорот на Агенцијата,
- дава согласност на предлогот на одлуката на директорот на Агенцијата за располагање со имотот на Агенцијата, како и за вработување или престанок на договорот за вработување на вработените во Агенцијата,
- соработува со други државни органи и институции, органи на единиците на локалната самоуправа и со невладини организации и здруженија на граѓани во Република Северна Македонија,
- дава мислења, препораки и предлози до Собранието и други државни органи и институции од областа на електронските комуникации и
- усвојува општи акти за работењето на Агенцијата утврдени во Статутот на Агенцијата, а по предлог на директорот на Агенцијата.

Начин на работа и одлучување на Комисијата

Член 20

- (1) Комисијата се состанува најмалку четири пати годишно.
- (2) Одлуките на Комисијата се донесуваат со мнозинство гласови од вкупниот број членови на Комисијата.
- (3) Претседателот на Комисијата ги свикува состаноците на Комисијата по писмен предлог на директорот на Агенцијата или по писмен предлог на тројца членови на Комисијата. Претседателот на Комисијата претседава на состаноците на Комисијата и ја претставува Комисијата, а во случај на негово отсуство или спреченост, обврските ги извршува заменикот на претседателот на Комисијата.
- (4) Претседателот или заменикот на претседателот на Комисијата свикува состанок на Комисијата во рок кој не може да биде подолг од пет дена од денот на приемот на барањето за свикување на состанок.
- (5) Комисијата со мнозинство гласови од вкупниот број членови на Комисијата го избира и разрешува претседателот и заменикот на претседателот на Комисијата. Постапката за избор и разрешување на претседателот и заменикот на претседателот на Комисијата се утврдува со Деловникот за работа на Комисијата.
- (6) Директорот присуствува и учествува на состаноците на Комисијата, без право на глас.
- (7) На состаноците на Комисијата, без право на одлучување, можат да присуствуваат и вработени од стручната служба на Агенцијата на покана на Комисијата, а заради давање на информации, појаснувања и стручни образложенија за прашања што се на дневен ред на состанокот, а во согласност со Деловникот за работа на Комисијата.
- (8) Одлуките и другите акти на Комисијата ги потпишува претседателот на Комисијата, а во случај на негова спреченост, заменикот на претседателот на Комисијата, најдоцна во рок од три дена од денот на нивното донесување.
- (9) Материјалите за состаноците на Комисијата ги подготвува стручната служба на Агенцијата и истите се доставуваат до сите членови на Комисијата, на начин и во рок утврден во Деловникот за работа на Комисијата.

(10) Дневниот ред, записниците од состаноците на Комисијата, донесените одлуки и акти се објавуваат на веб страницата на Агенцијата во рок од седум дена од денот на одржувањето на состанокот.

(11) Ако член на Комисијата има директен или индиректен приватен интерес во врска со донесувањето на одлуки од надлежност на Комисијата, членот е должен за тоа да ја извести Комисијата. Комисијата одлучува за постоењето на таквиот интерес и учеството на тој член во одлучувањето по тоа прашања.

Надоместоци на членовите на Комисијата

Член 21

(1) Членовите на Комисијата имаат право на:

- месечен надоместок во висина до четири просечни месечни плати во Република Северна Македонија според податоците објавени од Државниот завод за статистика, согласно со Статутот на Агенцијата за електронски комуникации и

- надоместок за патни трошоци за оние членови на Комисијата кои живеат надвор од Скопје кога присуствуваат на состаноците на Комисијата и надоместок за патни трошоци, сместување и дневници за службено патување, согласно со Законот за плата и други надоместоци на избрани и именувани лица во Република Македонија.

(2) Средствата за месечниот надоместок и на другите трошоци на членовите на Комисијата се обезбедуваат од средствата на Агенцијата утврдени со финансискиот план.

Именување на директор на Агенцијата

Член 22

(1) Комисијата именува директор на Агенцијата по пат на јавен оглас кој се објавува во најмалку два дневни весници кои се издаваат на целата територија на Република Северна Македонија од кои еден од весниците кој се издава на јазикот што го зборуваат најмалку 20% од граѓаните кои зборуваат службен јазик различен од македонскиот јазик.

(2) За директор на Агенцијата може да биде именувано лице кое:

- 1) е државјанин на Република Северна Македонија;
- 2) во моментот на именувањето со правосилна судска пресуда не му е изречена казна или прекршочна санкција забрана за вршење на професија, дејност или должност;
- 3) активно го користи македонскиот јазик и кирилското писмо;
- 4) една година пред денот на објавувањето на јавниот оглас да не е вработен кај оператор;
- 5) има стекнати најмалку 240 кредити според ЕКТС или завршен VII/1 степен образование од областа на електротехничките науки, информатиката, правото или економијата;
- 6) има најмалку пет години соодветно работно искуство во областа на електронските комуникации;
- 7) поседува еден од следниве меѓународно признати сертификати или уверенија за активно познавање на англискиот јазик:
  - ТОЕФЕЛ ИБТ- најмалку 74 бода,

- ИЕЛТС (IELTS) - најмалку 6 бода,
- ИЛЕЦ (ILEC) (Cambridge English: Legal) - најмалку Б2 (B2) ниво,
- ФЦЕ (FCE) (Cambridge English: First) - положен,
- БУЛАТС (BULATS) - најмалку 60 бода,
- АПТИС (APTIS) - најмалку ниво Б2 (B2) или

- поседува сертификат, уверение и/или потврда со кои се потврдува познавањето на еден од трите најчесто користени јазици на Европската унија (англиски, француски или германски јазик) на најмалку ниво Б2 (B2), од Европската референтна рамка на јазици, издадени од установа или институција во државата или од странство, регистрирана како давател на оваа услуга и

8) поседува сертификат за познавање на компјутерски програми за канцелариско работење.

(3) При изборот на директорот на Агенцијата се зема предвид неговото професионално и менаџерско искуство во областа на електронските комуникации.

(4) Комисијата е должна да објави јавен оглас за директор на Агенцијата не подоцна од 60 дена пред истекот на мандатот на неговиот претходник.

(5) Комисијата е должна да именува директор на Агенцијата не подоцна од 30 дена пред истекот на мандатот на неговиот претходник.

(6) Директорот на Агенцијата е професионално ангажиран во Агенцијата со полно работно време.

(7) Мандатот на директорот на Агенцијата е пет години со можност за уште еден последователен мандат.

(8) Ако мандатот на директорот на Агенцијата е завршен, а постапката за именување на директор не е завршена, директорот на Агенцијата продолжува да ја врши функцијата сè додека не се именува директор, но не подолго од шест месеци.

Неспојливост на функцијата директор на Агенцијата

Член 23

Директорот на Агенцијата, неговиот брачен другар или невенчан партнер, како и блиски роднини во права линија до второ колено, не можат да бидат:

- сопственици на удели или акции, директно или индиректно во организации што извршуваат активности што директно спаѓаат под надлежност на Агенцијата или

- членови на управен или надзорен орган или да вршат раководна функција во правно лице кое врши дејност од областа што е во надлежност на Агенцијата утврдена со овој закон или во правно лице кое би можело да доведе до конфликт на интереси согласно со овој и друг закон.

Надлежност на директорот на Агенцијата

Член 24

(1) Директорот на Агенцијата раководи со работата на Агенцијата, е одговорен за законитото работење на Агенцијата и ги има следниве надлежности:

- ја застапува и претставува Агенцијата,
- потпишува договори во име на Агенцијата,
- ги донесува подзаконските акти кои произлегуваат од овој закон,

- презема мерки во согласност со овој закон во случаите кога е извршена повреда на одредбите од овој закон или на прописите донесени врз основа на него, како и условите и обврските од издадените решенија и одобренија,
  - донесува одлуки, решенија и други акти по прашања од надлежност на Агенцијата во согласност со овој закон и Статутот на Агенцијата,
  - ги предлага Статутот, годишниот извештај за работа на Агенцијата за претходната година, годишната програма за работа на Агенцијата за наредната година, како и општите и другите акти што ги усвојува Комисијата на Агенцијата,
  - дава овластувања во рамките на своите надлежности,
  - овластува лица за вршење на надзор имајќи ја предвид соодветната и правичната застапеност, а врз основа на критериумите за стручност и компетентност,
  - донесува годишна програма за вршење на надзор и поднесува годишен извештај за спроведен надзор како составен дел на годишниот извештај за работа на Агенцијата за претходната година и
  - врши и други работи утврдени со овој закон и Статутот на Агенцијата.
- (2) Директорот е должен на Комисијата да и доставува квартални извештаи за спроведување на годишната програма за работа на Агенцијата.

Предвременно разрешување на директорот

Член 25

- (1) Директорот на Агенцијата може да биде разрешен пред истекот на неговиот мандат со одлука донесена од Комисијата само во следниве случаи:
- на негово барање,
  - ако не е во можност да ја извршува должноста повеќе од шест месеци во континуитет,
  - прифаќање на функција или работа што е неспојлива со неговата функција на директор на Агенцијата согласно со членот 23 од овој закон,
  - ако е правосилно осуден за кривично дело за кое му е изречена казна затвор во траење подолго од шест месеци или му е изречена мерка на безбедност забрана на вршење на професија, дејност или должност, во траење подолго од шест месеци или
  - ако се утврди дека во постапката за негово именување дал неистинити податоци или пропуштил да изнесе некои информации кои се важни за неговото именување.
- (2) На директорот на Агенцијата против кого е во тек постапка за разрешување му се овозможува одбрана пред Комисијата.
- (3) Одлуката за разрешување на директорот на Агенцијата, покрај другото, треба да ги содржи причините за неговото разрешување, детално образложени и истата се објавува на веб страницата на Агенцијата во рок од седум дена од денот на нејзиното донесување.
- (4) Ако директорот на Агенцијата е разрешен, а постапката за именување на директор на Агенцијата не е завршена, функцијата директор на Агенцијата ќе ја врши лице вработено во стручната служба на Агенцијата кое за таа цел ќе биде овластено од Комисијата за период не подолг од три месеци.

Организација и вработување во Агенцијата

Член 26

(1) Стручните, нормативно-правните, управните, управно-надзорните, материјално-финансиските, сметководствените, информатичките и други работи на Агенцијата ги врши стручна служба чија внатрешна организација, делокруг на работа и услови за вработување поблиску се уредуваат со актите за внатрешна организација и систематизација на работите и задачите.

(2) Вработените во стручната служба од ставот (1) на овој член имаат статус на административни службеници, согласно со Законот за административни службеници.

(3) Вработените во Агенцијата, кои вршат помошно-технички работи, имаат статус на помошно-технички персонал, согласно со Законот за вработените во јавниот сектор и општите прописи за работни односи.

(4) Начинот на уредување на основната плата и на додатоците на плата на вработените во Агенцијата, како и висината на коефициентот на основната плата ги пропишува Комисијата.

Национален центар за одговор на компјутерски инциденти (MKD-CIRT)

Член 27

(1) Во состав на Агенцијата како посебна организациона единица се формира национален центар за одговор на компјутерски инциденти (MKD-CIRT).

(2) Директорот на Агенцијата во соработка со министерот надлежен за работите од областа на електронските комуникации донесува Годишна програма за работа на националниот центар за одговор на компјутерски инциденти и Годишен извештај за работата на националниот центар за одговор на компјутерски инциденти и истите ги доставува на усвојување до Владата.

(3) Годишната програма од ставот (2) на овој член Владата ја усвојува најдоцна до 31 декември во тековната година, а Годишниот извештај од ставот (2) на овој член Владата го усвојува најдоцна до 31 март во тековната година.

(4) Вработените во посебната организациона единица од ставот (1) на овој член имаат статус на административни службеници, согласно со Законот за административни службеници.

(5) Посебната организациона единица од ставот (1) на овој член ги извршува надлежностите утврдени согласно со овој закон и прописите од областа на безбедност на мрежни и информациски системи.

Соработка со други органи и организации

Член 28

(1) Агенцијата при вршењето на своите надлежности утврдени со овој закон, соработува со:

- органот надлежен за аудио и аудиовизуелни медиумски услуги, во согласност со овој закон и со законот со кој се уредува областа на електронските медиуми;
- органот надлежен за заштита на конкуренцијата на начин што може да бара мислење од тој орган или да предложи покренување на постапка пред тој орган кога се работи за спречување, ограничување или нарушување на конкуренцијата, согласно законот со кој се уредува заштитата на конкуренцијата;

- органот надлежен за заштита на потрошувачите согласно законот со кој се уредува заштитата на потрошувачите;
- органот надлежен за заштита на личните податоци, согласно овој закон и прописите за заштитата на личните податоци;
- органот надлежен за работите за државен премер и катастар;
- Министерството надлежно за работите од областа на електронските комуникации;
- надлежните органи за одбрана и безбедност, во согласност со законите со кои се уредува одбраната и безбедноста на Република Северна Македонија;
- органи на државната управа, јавни претпријатија, единици на локалната самоуправа, јавни установи и институции, согласно со овој и со законите со кои се уредува нивното работење.

(2) Агенцијата со органите и организациите од ставот (1) на овој член може да склучува соодветни меморандуми за соработка за соодветна стручна и техничка помош.

(3) Обемот на размена на податоците и информациите меѓу Агенцијата и органите и организациите од ставот (1) на овој член е ограничен на податоци и информации што се соодветни и пропорционални на целите за коишто се разменуваат, согласно со овој закон.

(4) Агенцијата може да разменува податоци и информации со кои располага со органите и организациите од ставот (1) на овој член, на нивно барање, под услов податоците и информациите што се разменуваат да се од надлежност на органите и организациите и да се разменуваат под услови и на начин утврдени во ставот (3) на овој член.

(5) При размената на податоците и информациите со надлежните органи и организации од ставот (1) на овој член се применуваат прописите од заштитата на личните податоци, и се обезбедува ист степен на доверливост и заштита на тие податоци и информации согласно Законот за класифицирани информации (*).

Хармонизација со Европската Унија, друга меѓународна соработка и примена на стандарди

Член 29

(1) Агенцијата во својата работа, заради унапредување и развој на пазарот на електронските комуникации во Република Северна Македонија, ги зема предвид препораките на Европската комисија и на Меѓународната унија за телекомуникации (ITU).

(2) Агенцијата согласно со своите надлежности, а во насока на спроведување на одредбите од овој закон, соработува со регулаторните тела од други држави и меѓународни организации, институции и тела и со нив може да склучува договори за соработка.

(3) Агенцијата може да соработува со национални регулаторни тела на други земји надлежни за електронски комуникации.

Глава трета

НАДОМЕСТОЦИ

Финансирање на Агенцијата

Член 30

(1) Агенцијата се финансира од средствата остварени од приходите од надоместоците утврдени во оваа глава заради покривање на административните трошоци, односно обезбедување на потребните финансиски, човечки и технички ресурси со цел Агенцијата да може да ги спроведе надлежностите утврдени со овој закон.

(2) Агенцијата може да се финансира и од донации, давање во закуп на слободен деловен простор на Агенцијата, заеми и друга финансиска и техничка помош.

(3) Висината на надоместоците од ставот (1) на овој член се утврдуваат со одлука што ја донесува директорот на Агенцијата врз основа на усвоена годишна програма за работа за наредната година во чиј состав е финансискиот план на Агенцијата за наредната година и во согласност со подзаконските акти од членовите 32, 33 и 34 од овој закон.

(4) Одлуката од ставот (3) на овој член директорот на Агенцијата е должен да ја донесе во рок од десет дена од денот на усвојувањето на годишната програма за работа за наредната година.

(5) Давањето во закуп на слободен деловен простор на Агенцијата од ставот (2) на овој член се врши по пат на јавно наддавање на начин утврден со подзаконски акт на Агенцијата. Постапката на јавно наддавање се спроведува преку посебна комисија која ја формира директорот на Агенцијата од редот на вработените во стручната служба на Агенцијата. Директорот на Агенцијата по предлог на посебната комисија за јавно наддавање донесува одлука за избор на најповолен понудувач.

(6) Ревизија на материјалното и финансиското работење на Агенцијата и на компензацискиот фонд за универзална услуга ја врши надворешен и независен ревизор избран согласно со Законот за јавните набавки(*), како и од Државниот завод за ревизија.

(7) Агенцијата е должна да води посебно сметководство за средствата во компензацискиот фонд за универзална услуга, по неговото формирање, како и за средствата од работењето на Агенцијата.

(8) Нереализираните средства од финансискиот план на Агенцијата од претходната година, Агенцијата ќе ги пренесе во финансискиот план за наредната година, при што може да одлучи тие средства, или дел од нив, да се искористат за развој на електронските комуникации и информатичкото општество, како и за други работи од значење за Република Северна Македонија, утврдени со финансискиот план на Агенцијата.

Финансирање на Оперативно-техничката агенција

Член 31

(1) Агенцијата е должна дел од средствата остварени од приходите од надоместоците утврдени во оваа глава да ги пренесе како средства наменети за финансирање на дејноста на Оперативно-техничката агенција, заради обезбедување на соодветни финансиски, човечки и технички ресурси со цел Оперативно-техничката агенција да може да ги спроведе надлежностите утврдени со Законот за оперативно-техничка агенција и Законот за следење на комуникациите и тоа:

- 50% од вкупните реализирани приходи кои Агенцијата ги остварила за претходната календарска година од приходите од годишните надоместоци кои операторите ги плаќаат за надзор на пазарот, утврдени во годишниот извештај за работа на Агенцијата за претходната календарска година, усвоен од Комисијата на Агенцијата и

- 10% од вкупните реализирани приходи кои Агенцијата ги остварила за претходната календарска година од приходите од годишните надоместоци за користење на радиофреквенции од страна на имателите на одобренија за користење на радиофреквенции, утврдени во годишниот извештај за работа на Агенцијата за претходната календарска година, усвоен од Комисијата на Агенцијата.

(2) Износите од ставот (1) на овој член Агенцијата е должна да ги исплати на Оперативно-техничката агенција најдоцна до 15 април во тековната година.

Надоместок за надзор на пазарот

Член 32

(1) Операторите плаќаат годишен надоместок за надзор на пазарот.

(2) Годишниот надоместок од ставот (1) на овој член изнесува најмногу до 0,30% од вкупниот годишен приход на операторот остварен со употребата на јавни комуникациски мрежи и давањето на јавни комуникациски услуги во текот на претходната календарска година, или пократок дел од годината кога операторот почнал да работи.

(3) Операторот е должен најдоцна до 15 март во тековната година до Агенцијата да достави извештај за износот на вкупниот приход од ставот (2) на овој член.

(4) Доколку операторот не го достави извештајот за износот на вкупниот приход од ставот (2) на овој член во рокот утврден во ставот (3) на овој член, Агенцијата податоците за вкупниот приход ќе ги побара од Министерство за финансии – Управа за јавни приходи.

(5) Операторот е должен најдоцна до 15 мај во тековната година на сметка на Агенцијата да го плати годишниот надоместок од ставот (1) на овој член врз основа на претходно доставениот извештај за износот на вкупниот приход од ставот (3) на овој член или добиените податоци од ставот (4) на овој член, а во согласност со одлуката од членот 30 став (3) од овој закон.

(6) Доколку кај Агенцијата постои основано сомнение за вистинитоста на остварениот годишен вкупен приход наведен во извештајот од ставот (3) на овој член, има право на трошок на операторот или давателот да изврши процена на истиот.

(7) Доколку проценетиот вкупен приход значително отстапува од пријавениот вкупен приход, при наплата на годишниот надоместок од ставот (2) на овој член, Агенцијата ќе го задолжи операторот да ја плати пресметаната разлика.

(8) Начинот на пресметување на годишниот надоместок од ставот (1) на овој член којшто треба да се базира на начелото на објективност и пропорционалност, го пропишува Агенцијата.

Надоместок за користење на радиофреквенции

Член 33

(1) Имателите на одобренија за користење на радиофреквенции плаќаат годишен надоместок за користење на радиофреквенциите.

(2) Висината на годишниот надоместок од ставот (1) на овој член се утврдува врз основа на следниве критериуми врз основа на начелото на објективност и пропорционалност:

- вид на радикомуникациска служба,
- доделен радиофреквенциски опсег,
- ширина на доделени радиофреквенциски канали,
- област на покриеност,
- големина на сервисна зона (населено место/број на жители),
- ефективна висина на антената,
- заедничко користење на иста радиофреквенција или
- комбинација од истите.

(3) Начинот на пресметка на годишниот надоместок од ставот (1) на овој член којшто треба да се базира на начелото на објективност и пропорционалност се уредува со подзаконски акт донесен од Агенцијата. Висината на годишниот надоместок се утврдува со одлуката од членот 30 став (3) од овој закон.

(4) Агенцијата може да го зголемува годишниот надоместок од ставот (1) на овој член, утврден согласно со одлуката од членот 30 став (3) од овој закон, кое зголемување не може да биде повисоко од индексот на пораст на цени во зоната на Европската Унија одреден од Европската централна банка за претходната година.

(5) Годишниот надоместок од ставот (1) на овој член се плаќа на сметка на Агенцијата за секоја тековна година однапред почнувајќи од датумот на важење на одобрението за користење на радиофреквенции.

(6) На имателот на одобрението за користење на радиофреквенции на кого му престанало правото за нивно користење согласно со членовите 170 и 171 од овој закон, Агенцијата му го враќа делот од платениот годишен надоместок за користење на радиофреквенции за оние цели месеци од календарската година во кои не се користат доделените радиофреквенции, пресметан на начин што бројот на преостанатите месеци се помножува со една дванаесетина од платениот годишен надоместок.

(7) По исклучок од ставот (1) на овој член имателите на привремени одобренія за користење на радиофреквенции согласно со овој закон, на Агенцијата и плаќаат надоместок за користење на радиофреквенции, во висина од 10% од годишниот надоместок што би бил платен за користење на тие радиофреквенции.

(8) Годишен надоместок за користење на радиофреквенции не плаќаат органите на државната управа, Јавното претпријатие Македонска радиодифузија-Скопје за пренос на радио-телевизиските програмски сервиси на Јавното радиодифузно претпријатие Македонска радио-телевизија-Скопје, радиоаматерите и корисниците на граѓанскиот опсег (ЦБ).

Надоместок за користење на доделени броеви и/или серии на броеви

Член 34

(1) Операторите на кои Агенцијата им има доделено броеви и/или серии на броеви плаќаат годишен надоместок на Агенцијата за користење на доделените броеви и/или серии на броеви.

(2) Годишниот надоместок од ставот (1) на овој член се пресметува според критериумите утврдени врз основа на видот, намената и должината на броевите.

(3) Начинот на пресметка на годишниот надоместок од ставот (1) на овој член којшто треба да биде базиран на начелото на објективност и пропорционалност, се уредува со подзаконски акт донесен од Агенцијата.

(4) Висината на годишниот надоместок од ставот (1) на овој член се изразува во бодови. Вредноста на бодот се утврдува со одлуката од членот 30 став (3) од овој закон.

(5) Агенцијата може да го зголемува надоместокот од ставот (1) на овој член, утврден со одлуката од членот 30 став (3) од овој закон, но кое зголемување не може да биде повисоко од индексот на пораст на цени во зоната на Европската Унија одреден од Европската централна банка за претходната година.

(6) Годишниот надоместок од ставот (1) на овој член се плаќа на сметка на Агенцијата за секоја тековна година однапред, почнувајќи од денот на доделувањето на броевите и/или сериите на броеви.

(7) На операторот на кого му престанало правото за користење на броевите и/или сериите на броеви заради пренесување на правото за користење на доделени броеви и/или серии на броеви согласно со членот 182 од овој закон, Агенцијата му го враќа делот од платениот годишен надоместок за користење на броеви и/или серии на броеви за оние месеци од календарската година во кои не се користат доделените броеви и/или серии на броеви, пресметан на начин што бројот на преостанатите цели месеци се помножува со една дванаесетина од платениот годишен надоместок.

(8) По исклучок од ставот (1) на овој член операторите чии броеви се пренесени на друг оператор согласно со членот 134 од овој закон, за тие броеви не го плаќаат годишниот надоместок од ставот (1) на овој член. Годишниот надоместок го плаќа операторот на кого му се пренесени броевите. Агенцијата притоа ги користи податоците од централната база на податоци за пренесување на броеви согласно со подзаконскиот акт од членот 134 став (15) од овој закон.

Еднократен надоместок за користење на радиофреквенции, броеви и/или серии на броеви

Член 35

(1) Кога се доделуваат радиофреквенции, броеви и/или серии на броеви по постапка на јавен тендер или јавен тендер со јавно наддавање согласно со овој закон се плаќа еднократен надоместок за користење на радиофреквенции, броеви и/или серии на броеви.

(2) Еднократниот надоместок за користење на радиофреквенции, броеви и/или серии на броеви по спроведената постапка на јавен тендер или јавен тендер со јавно наддавање од ставот (1) на овој член се плаќа на сметка на Буџетот на Република Северна Македонија.

(3) Најниската висината на еднократниот надоместок од ставот (1) на овој член, како и начинот на неговото плаќање коешто може да биде извршено на неколку месечни или годишни рати, го определува Агенцијата со одлука донесена од директорот на Агенцијата, по претходно спроведена постапка на јавна расправа согласно со членот 157 став (6) од овој закон и по добиена согласност од Владата.

(4) Одлуката од ставот (3) на овој член Агенцијата е должна да ја објави во „Службен весник на Република Северна Македонија“ и на својата веб-страница.

(5) При утврдување на најниската висина на еднократниот надоместок од ставот (3) на овој член Агенцијата треба да ги има предвид регулаторните цели и задачи од членот 7 од овој закон.

Глава четврта

НАДЗОР

Надлежност за вршење на надзор

Член 36

(1) Агенцијата врши надзор над оператори и други правни и физички лица кои вршат активности на обезбедување на електронски комуникации, во согласност со овој закон, прописите донесени врз основа на него, обврските наметнати од нејзина страна, како и на усогласеноста со условите утврдени за користење на радиофреквенции и за користење на броеви и/или серии на броеви, како и стручен надзор со цел детална техничка анализа на критичните компоненти и чувствителните делови на електронските комуникациски мрежи.

(2) Агенцијата има право од операторите да бара да и ги достават сите неопходни информации заради извршување на надзорот од ставот (1) на овој член.

(3) Директорот на Агенцијата донесува годишна програма за вршење на надзор и поднесува годишен извештај за спроведен надзор како составен дел на годишниот извештај за работа на Агенцијата за претходната година.

Видови на надзор

Член 37

(1) Агенцијата врши:

- редовен надзор,
- вонреден надзор или

- контролен надзор.

(2) Редовниот надзор се врши врз основа на годишната програма за вршење на надзор и опфаќа надзор над спроведувањето на овој закон, прописите донесени врз основа на него, обврските наметнати од страна на Агенцијата, како и на усогласеноста со условите утврдени за користење на радиофреквенции и за користење на броеви и/или серии на броеви.

(3) Вонредниот надзор се врши врз основа на писмена иницијатива поднесена од државни органи, оператори, физички или правни лица, како и во случај на сомневање по службена должност на Агенцијата.

(4) Контролниот надзор се врши по истекот на рокот определен во поединечен акт донесен од страна на директорот на Агенцијата со цел да се утврди дали субјектот на надзорот:

- постапил по актот во целост,
- делумно постапил по актот или
- не постапил по актот.

Извештај за извршен надзор и полагање на стручен испит

Член 38

(1) Надзорот од членот 36 од овој закон го вршат вработени во стручната служба на Агенцијата согласно со актот за систематизација на работите и задачите во стручната служба на Агенцијата.

(2) За секој извршен надзор се составува писмен извештај кој се доставува до директорот на Агенцијата во рок од три дена од денот на извршениот надзор.

(3) Доколку со надзорот е констатирана повреда или прекршување, писмениот извештај содржи и предлог на мерка согласно со овој и друг закон.

(4) Лицата од ставот (1) на овој член треба да имаат високо образование од областа на техничките науки, правото или економијата со најмалку три години работно искуство во струката.

(5) Лицата од ставот (1) на овој член треба да имаат положено стручен испит и да поседуваат сертификат за познавање на компјутерски програми за канцелариско работење.

(6) Стручниот испит од ставот (5) на овој член се полага заради проверка на стручната оспособеност на лицата од ставот (1) на овој член и заради познавање и примена на прописите од делокругот на електронските комуникации, општата управна постапка, прекршочната постапка, заштитата на личните податоци, како и прописите од областа на медиумите.

(7) Стручниот испит од ставот (5) на овој член го спроведува комисија формирана од директорот на Агенцијата во состав од пет члена, од кои три члена се од редот на стручната служба на Агенцијата, а два члена од високо образовниот сектор. Начинот на спроведувањето на полагањето на стручниот испит со подзаконски акт го утврдува Агенцијата.

Вршење на надзор кај субјект на надзорот

Член 39

(1) Во случај кога надзорот од членот 36 од овој закон се врши кај субјект на надзорот, истиот го вршат лица вработени во стручната служба на Агенцијата од членот 38 став (1) од овој закон, кои за тоа се овластени од директорот на Агенцијата (во натамошниот текст: овластено лице).

(2) Агенцијата на овластеното лице му издава службена легитимација која му служи за докажување на неговото службено својство и која е должен да ја покаже при вршењето на надзорот.

(3) Агенцијата со подзаконски акт ја утврдува формата и содржината на службената легитимација од ставот (2) на овој член и начинот на издавање и одземање на истата.

(4) Во случаи кога се врши редовен надзор кај субјект на надзорот, Агенцијата е должна писмено за тоа да го извести субјектот на надзорот најмалку еден ден пред почетокот на надзорот. Во писменото известување Агенцијата е должна да даде образложение за причините за вршење на надзор.

(5) Одредбите од ставот (4) на овој член не се применуваат во случаи кога со известувањето би се намалила ефикасноста на надзорот, кога се работи за заштита на јавниот интерес, сериозна закана по јавната безбедност, сигурноста или здравјето на луѓето, или во случаи кога се врши вонреден стручен надзор.

Права на овластено лице

Член 40

При вршење на надзор овластеното лице има право:

- да бара доставување на податоци и информации во согласност со членот 54 од овој закон и истите да ги проверува, како и да побара од субјектот на надзорот или неговите овластени вработени да ги подготват потребните копии и документи кои се изработени на странски јазик да бидат преведени на македонски јазик и неговото кирилско писмо и да бидат заверени од овластен судски преведувач,
- да врши надзор во деловни простории и други објекти што не се користат како живеалиште,
- да проверува идентификациски документи на лица поради потврдување на нивниот идентитет во согласност со закон,
- да бара од субјектот на надзорот или од неговите вработени писмено или усно објаснување во врска со прашања од делокругот на надзорот,
- да обезбеди звучни и видеозаписи кои можат да бидат искористени при надзорот,
- да изврши запечатување на просториите и/или комуникациските средства или опрема, согласно со членот 49 од овој закон и
- привремено да ги одземе комуникациските средства или опремата, согласно со членот 49 од овој закон.

Известување на надлежниот орган

Член 41

Ако при вршењето на надзор овластеното лице утврди неправилности за чие отстранување не е надлежна Агенцијата, истото записнички го констатира, а Агенцијата го известува надлежниот орган.

Обврска на субјектот на надзорот во постапката на надзор

Член 42

(1) Субјектот на надзорот е должен на овластеното лице кое врши надзор да му овозможи непречено вршење на надзорот и да му ги даде сите информации и податоци потребни за вршење на надзорот.

(2) Субјектот на надзорот е должен на овластеното лице кое врши надзор да му ги обезбеди условите неопходни за непречена работа и утврдување на фактичката состојба.

(3) Субјектот на надзорот е должен на овластеното лице кое врши надзор да му овозможи во определениот рок утврден од овластеното лице пристап до просториите и документите што се предмет на надзорот.

Права на субјектот на надзорот во постапката на надзор

Член 43

(1) Субјектот на надзорот има право да дава изјави на записник и забелешки во однос на постапката на надзорот, односот на овластеното лице кое го врши надзорот или точноста на утврдената фактичка состојба, со образложение за причините за тоа.

(2) Субјектот на надзорот има право да одбие да го потпише записникот, ако не се согласува со фактите кои се наведени во записникот или ако му е оневозможено правото од ставот (1) на овој член.

(3) Одбивањето да се потпише записникот не го спречува натамошното водење на постапката на надзор.

Обврски за другите лица

Член 44

(1) Лицето кое не е субјект на надзорот во постапката на вршење на надзор е должно да овозможи вршење на надзор кога постои основано сомневање дека во неговите простории и објекти се врши дејност или се наоѓаат предмети кои се во врска со надзорот.

(2) Ако лицето од ставот (1) на овој член не дозволи вршење на надзор, кон него ќе се применуваат овластувањата кои овластеното лице кое го врши надзорот ги има како кон субјектот на надзор.

Вршење на надзор без присуство на субјектите на надзорот

Член 45

(1) Ако овластеното лице кое го врши надзорот на денот на кој го најавил надзорот не го затече одговорното лице кај субјектот на надзорот или физичкото лице кај кое е потребно да се изврши надзор, овластеното лице на местото на надзорот ќе му остави писмена покана во определено време да биде присутен заради вршење на надзорот.

(2) Подоцнежното оштетување, уништување или отстранување на писмената покана не влијае на уредноста на доставувањето.

(3) Ако лицето од ставот (1) на овој член не се јави на писмената покана, овластеното лице ќе го изврши надзорот во присуство на друго лице вработено кај субјектот на надзорот.

Попречување на овластено лице кое врши надзор

Член 46

(1) Овластеното лице кое го врши надзорот има право да го предупреди или да го отстрани лицето кое го попречува вршењето на надзорот.

(2) Ако овластеното лице кое го врши надзорот процени дека надзорот не може да се изврши ни со преземање на мерките од ставот (1) на овој член, ќе побара асистенција од орган на државната управа под услови и во постапка утврдена со закон.

Записник

Член 47

(1) За извршениот надзор овластеното лице кое го врши надзорот составува записник на местото на вршење на надзорот.

(2) Овластеното лице кое го врши надзорот и субјектот на надзорот го потпишуваат записникот по завршувањето на надзорот. На субјектот на надзорот му се предава примерок од записникот.

(3) Ако субјектот на надзорот одбие да го потпише записникот, овластеното лице кое го врши надзорот ќе ги наведе причините за одбивањето.

(4) Записникот треба да содржи приказ на утврдената фактичка состојба при извршениот надзор, како и констатирани забелешки, изјави и други релевантни факти и околности.

(5) Образецот на формата и задолжителните елементи на записникот од извршениот надзор ги пропишува Агенцијата.

(6) Овластеното лице кое го врши надзорот е должно најдоцна во рок од три дена од денот на извршениот надзор, записникот од извршениот надзор и писмениот извештај од членот 38 од овој закон да ги достави до директорот на Агенцијата.

Надзор кај непознати субјекти

Член 48

(1) Во случаите кога овластеното лице кое го врши надзорот не може да утврди кој е субјектот на надзорот во постапката, овластеното лице на местото на надзорот ќе остави писмена покана до непознат субјект на надзорот во определен ден и час да биде присутен на вршењето на надзорот.

(2) Ако непознатиот субјект на надзорот не се јави на поканата од ставот (1) на овој член, надзорот ќе се изврши без присуство на субјектот на надзорот во присуство на друго лице вработено кај субјектот на надзорот.

Запечатување и привремено одземање на предмети

Член 49

(1) Кога овластеното лице кое го врши надзорот утврди дека субјектот на надзорот прави штетна интерференција во работата и користењето на други комуникациски мрежи и средства или не постапил по мерките изречени од страна на Агенцијата во согласност со овој закон, и тоа: забрана за обезбедување на електронски комуникациски мрежи и/или услуги, забрана за користење на

радиофреквенции, броеви и/или серии на броеви, како и времена мерка забрана за обезбедување на некоја услуга или на пакет на услуги, ќе изврши запечатување на просториите во кои се сместени комуникациските средства и опрема или комуникациските средства и опрема со чие работење е направена повреда на одредбите од овој закон.

(2) Запечатувањето од ставот (1) на овој член се означува со жиг чија содржина и форма ги пропишува Агенцијата.

(3) По писмено барање на субјектот на надзорот на кој му е извршено запечатувањето, овластеното лице во рок од пет дена од денот на приемот на барањето, доколку утврди дека се отстранети неправилностите и недостатоците поради кои е извршено запечатувањето од ставот (1) на овој член ќе изврши отпечатување на просториите во кои се сместени комуникациските средства и опрема или на комуникациските средства и опрема.

(4) Овластеното лице кое го врши надзорот има право привремено да ги одземе комуникациските средства или опремата со чие работење е направена повреда на одредбите од овој закон, за што на субјектот на надзор му издава потврда за одземената опрема.

(5) Потврдата од ставот (4) на овој член содржи податоци за името и презимето, односно називот на субјектот на надзорот, времето и местото на одземање на опремата, правниот основ за одземање на опремата, точно назначување на одземената опрема по вид и количина, потпис од одговорното лице на субјектот на надзорот и други податоци потребни за идентификација на одземената опрема и име и презиме на овластеното лице.

(6) Агенцијата е должна да обезбеди услови за чување на привремено одземената опрема во рок од пет години од денот на одземањето на опремата, по што Агенцијата има право да ја отуѓи опремата согласно закон, во случај на непостапување по мерките од ставот (1) на овој член на субјектот на надзор.

Мерки во случај на повреда на прописите

Член 50

(1) Доколку Агенцијата при вршење на надзор утврди дека оператор или корисник на одобрение за користење радиофреквенции при своето работење не е усогласен со еден или повеќе од условите утврдени со овој закон, прописите донесени врз основа на него, обврските наметнати од страна на Агенцијата, како и со условите утврдени за користење на радиофреквенции и за користење на броеви и/или серии на броеви, таа за тоа писмено ќе го извести операторот или корисникот на одобрението за користење на радиофреквенции и ќе му даде рок не пократок од 30 дена од денот на приемот на писменото известување да ја отстрани утврдената неусогласеност.

(2) Доколку операторот или корисникот на одобрението за користење на радиофреквенции не ја отстрани утврдената неусогласеност согласно со ставот (1) на овој член, Агенцијата ќе покрене прекршочна постапка, а во случај кога се работи за неусогласеност со обврските за пристап наметнати од страна на Агенцијата по извршената анализа на релевантниот пазар што предизвикува значителна штета на развојот на конкуренцијата, Агенцијата со решение ќе му нареди на операторот или на корисникот на одобрението за користење на

радиофреквенции во рок од 10 дена од денот на приемот на решението да престане со обезбедувањето на некоја услуга или на пакет на услуги сè додека се обезбеди усогласеноста со обврските наметнати од Агенцијата.

(3) Доколку правно или физичко лице користи радиофреквенции без одобрение за користење на радиофреквенции, Агенцијата ќе изрече мерка забрана за користење на радиофреквенции, односно исклучување на радиоуредите кои емитуваат сигнал на фреквенцијата која ја користи без одобрение за користење на радиофреквенции.

(4) Во случај кога се работи за неусогласеност што се однесува на недоставување на информации согласно со членот 54 од овој закон или неусогласеност со обврската за транспарентност согласно со членот 94 од овој закон, Агенцијата против операторот ќе покрене прекршочна постапка без притоа да ги примени одредбите од ставот (1) на овој член.

(5) Во случај кога се работи за сериозни или повторени неусогласености, а мерките што Агенцијата ги презела согласно со ставот (2) на овој член не ги дале очекуваните резултати, директорот на Агенцијата може да донесе решение со кое на операторот ќе му забрани обезбедување на електронски комуникациски мрежи и/или услуги, ќе му го отповика правото на користење на радиофреквенции, како и правото на користење броеви и/или серии на броеви.

(6) Без оглед на одредбите од ставовите (1), (2), (3), (4) и (5) на овој член, во случај кога Агенцијата има доказ дека постои неусогласеност што претставува итна и сериозна закана за јавната безбедност, сигурноста или здравјето на луѓето, или ќе им создаде сериозни економски или оперативни проблеми на другите оператори или други корисници на радиофреквенции, директорот на Агенцијата ќе донесе решение со кое на операторот ќе му изрече итна временна мерка забрана за обезбедување на некоја услуга или на пакет на услуги со цел да се отстрани неусогласеноста. Рокот за кој е изречена времената мерка не може да биде подолг од три месеци.

(7) Директорот на Агенцијата по донесувањето на решението од ставот (5) на овој член ќе му овозможи на операторот во рок којшто не може да биде подолг од 15 дена од денот на приемот на решението да го изнесе својот став по однос на утврдената неусогласеност и да предложи превентивни мерки за отстранување на истата.

(8) Доколку во рокот за кој е изречена времената мерка од ставот (6) на овој член, операторот не ја отстрани утврдената неусогласеност, Агенцијата може рокот за кој е изречена времената мерка да го продолжи за период кој не може да биде подолг од три месеци.

(9) Доколку операторот ја отстрани утврдената неусогласеност Агенцијата во рок од три дена од денот на истекот на рокот за кој е изречена времената мерка ќе донесе решение со кое ќе ја укине изречената временна мерка.

Право на судска заштита

Член 51

(1) Решението на директорот на Агенцијата донесено во случај на повреда на одредбите на овој закон, прописите донесени врз основа на него, обврските наметнати од страна на Агенцијата, како и на усогласеноста со условите утврдени за користење на радиофреквенции и за користење на броеви и серии на броеви, е конечно и извршно.

(2) Против решение на директорот на Агенцијата незадоволната страна има право на тужба за поведување на управен спор пред управниот суд.

(3) Тужбата за поведување на управен спор се поднесува во рок од 30 дена од денот на приемот на решението.

Глава петта

РЕШАВАЊЕ НА СПОРОВИ

Постапка за решавање на спор

Член 52

(1) Агенцијата води постапка за решавање на спорови меѓу:

- оператори во согласност со одредбите од овој закон, прописите донесени врз основа на овој закон и обврските наметнати од страна на Агенцијата,

- оператори и правни лица кои управуваат со физичка инфраструктура, согласно со овој закон и

- крајни корисници и оператори согласно со одредбите од овој закон.

(2) Во случаите од ставот (1) на овој член Агенцијата започнува постапка за решавање на спор на барање на една од страните во спорот.

(3) По приемот на барањето од ставот (2) на овој член Агенцијата, пред да ја започне постапката за решавање на спор, е должна на страните во спорот да им ја предложи постапката за посредување утврдена во членот 53 од овој закон.

(4) Доколку која било од страните во спорот не ја прифати постапката за посредување од ставот (3) на овој член, или доколку во постапката за посредување не дојде до склучување на спогодба меѓу страните во спорот, Агенцијата по барање на една од страните во спорот или по службена должност доколку се работи за спор за обврските од членот 80 од овој закон, ќе го реши спорот.

(5) Во постапката на решавање на спорови Агенцијата ги применува одредбите од Законот за општата управна постапка, доколку со овој закон поинаку не е уредено.

(6) Доколку која било од страните во постапката за решавање на спор пред Агенцијата, за истиот спор започне судска постапка, постапката за решавање на спор пред Агенцијата се запира.

(7) Агенцијата е должна да го реши спорот во најкраток можен временски рок, а најдоцна во рок од два месеци од денот на започнувањето на постапката за решавање на спорот, освен во исклучителни околности кога истиот може да биде продолжен.

(8) По исклучок на ставот (7) на овој член, во случаите утврдени во член 66 став (15), член 68 став (12), член 68-а став (12) и член 69 став (6) од овој закон, Агенцијата е должна да го реши спорот најдоцна во рок од еден месец од денот на започнувањето на постапката за решавање на спорот, освен во исклучителни околности кога истиот може да биде продолжен.

(9) Агенцијата е должна при решавање на споровите да ги има предвид и целите и регулаторните цели и задачи од членот 7 од овој закон. Во постапката за решавање на спор страните се должни во целост да соработуваат со Агенцијата.

Операторите, во согласност со членот 54 од овој закон, во врска со постапката за решавање на спор се должни на Агенцијата да и ги достават сите собрани информации со кои располагаат.

(10) Агенцијата е должна јавно да ги објавува одлуките во врска со спорите при што треба да ја има предвид заштитата на личните податоци и забраната за објавување на деловни тајни на странките.

(11) Одлуката за решавање на спор од член 65 став (13), член 68 ставови (12) и (13) и член 69 став (6) од овој закон, може да се состои во утврдување фер и разумни услови, вклучително и во однос на цената, онаму каде што е соодветно.

Посредување

Член 53

(1) Агенцијата на страните во спорот им предлага постапка на посредување со цел истите меѓусебно да се договорат со склучување на спогодба.

(2) Агенцијата е должна во рок од осум дена од денот на приемот на барањето за решавање на спор на страните во спорот да им достави писмен предлог за спроведување на постапка за посредување.

(3) Постапката на посредување ќе се спроведе доколку страните во спорот во рок од пет дена од денот на приемот на писмениот предлог од ставот (2) на овој член писмено ќе ја известат Агенцијата дека се согласни да се спроведе постапка на посредување.

(4) Во постапката на посредување Агенцијата има улога на посредник и ја води постапката на посредување применувајќи ги начелата на непристрасност, еднаквост и правичност и притоа водејќи сметка за испочитување на регулаторните цели и задачи од членот 7 од овој закон.

(5) При спроведување на постапката на посредување сите страни што се учесници во постапката се должни да го почитуваат начелото на доверливост.

(6) Начинот на спроведување на посредувањето ќе го пропише Агенцијата.

Глава шеста

ДОСТАВУВАЊЕ, ЕВИДЕНЦИЈА, ЧУВАЊЕ И ОБЈАВУВАЊЕ НА ПОДАТОЦИ И ИНФОРМАЦИИ

Доставување на податоци и информации

Член 54

(1) Операторите се должни на Агенцијата да и доставуваат податоци и информации, вклучително и документи и финансиски информации, а кои Агенцијата ќе ги користи за вршење на надлежностите утврдени со овој закон, а особено за:

а) систематска или поединечна контрола на усогласеноста со обврските за надоместоците пропишани во Глава трета од овој закон, како и со обврските утврдени од страна на Агенцијата согласно со овој закон и прописите донесени врз основа на овој закон;

б) поединечна усогласеност со одредбите од овој закон и прописите донесени врз основа на овој закон и поединечните акти на Агенцијата во случај кога:

- е поднесена жалба,

- Агенцијата има сознанија дека се сторени повреди на одредбите од овој закон, прописите донесени врз основа на него, наметнатите обврски или условите за користење на радиофреквенции или условите за користење на броеви и/или серии на броеви или

- Агенцијата по службена должност спроведува постапка за утврдување на усогласеноста на работењето на операторите со одредбите од овој закон, прописите донесени врз основа на него, наметнатите обврски или условите за користење на радиофреквенции или условите за користење на броеви и серии на броеви;

в) постапка за и процена на барањето за доделување право за користење на ограничените ресурси во согласност со овој закон;

г) објавување на извештаи или компаративни прегледи за квалитетот и цената на услугите кои се од корист за потрошувачите;

д) јасно утврдени статистички цели;

ѓ) анализа на пазарот вклучувајќи ги и сметководствените податоци за малопродажните пазари кои се поврзани со големопродажните пазари, како и приходи од трети страни;

е) заштита на ефикасна употреба и обезбедување ефикасно управување со радиофреквенциите;

ж) евалуација на развојот на идни мрежи или услуги кои можат да имаат влијание врз големопродажните услуги што и се достапни на конкуренцијата на целата територија на Република Северна Македонија, кои имаат директно влијание на крајните корисници или географски преглед на покриеност со широкопојасни мрежи согласно со членот 67 од овој закон;

з) спроведување географски истражувања;

с) планови за набавување на опремата за електронските комуникациски мрежи и

и) планови за вклучување на трети страни во процесот на набавката.

(2) Податоците и информациите од ставот (1) точки а), б), г), д), ѓ), е), ж) и з) на овој член Агенцијата не смее да ги бара пред или како услов за започнување со обезбедување на јавни електронски комуникациски мрежи и/или услуги.

(3) Информациите кои ги бара Агенцијата треба да бидат пропорционални и објективни на целта за којашто ќе бидат употребени.

(4) Операторите се должни на писмено барање на Агенцијата да и ги достават информациите од ставот (1) на овој член, на ниво на деталност и во рок којшто не може да биде пократок од 15 дена од денот на приемот на барањето, без надоместок. Агенцијата е должна во барањето да ги наведе причините за користење на побараните информации.

(5) Агенцијата може доверливите податоци и информации кои ги има добиено да ги користи само за цели за коишто тие се побарани со почитување на доверливоста на истите.

(6) Податоците од ставот (1) на овој член може да се користат и од други надлежни органи и Телото на европски регулатори за електронски комуникации (БЕРЕК) согласно со овој закон, по доставено барање до Агенцијата.

Евиденција и чување на податоци

Член 55

(1) Агенцијата води евиденција и чува документација, која содржи податоци за:

- а) оператори;
- б) корисници на доделени радиофреквенции;
- в) корисници на доделени броеви и/или серии на броеви;
- г) референтни понуди за интерконекција или пристап од операторите;
- д) договори за интерконекција склучени од оператори со значителна пазарна моќ на релевантен пазар на комуникациски услуги;

ѓ) договорите за интерконекција меѓу домашните оператори, како и меѓу домашните и странските оператори и

е) пресметки за надоместоци и трошоци за обезбедување на универзална услуга.

(2) Агенцијата води евиденција и ја чува документацијата од ставот (1) на овој член во својата информативна база на податоци.

(3) Агенцијата води евиденција и чува податоци за операторите кои се однесуваат на:

а) назив, седиште, број на судска регистрација, единствен даночен број, име, адреса на правен застапник за правни лица и адреса на електронска пошта;

б) нотификација за јавните комуникациски мрежи и/или јавни комуникациски услуги;

в) датумот на почеток, промена или престанок на обезбедување на јавни комуникациски услуги;

г) одлуки за определување на оператори со значителна пазарна моќ на релевантен пазар;

д) исполнување на обврските на операторите што произлегуваат од овој закон и

ѓ) изречени казни за повреда на одредбите од овој закон.

(4) Агенцијата води евиденција и чува податоци за корисниците на радиофреквенции кои се однесуваат на:

а) назив, седиште, број на судска регистрација и единствен даночен број за правни лица;

б) име, адреса и матичен број на граѓаните на Република Северна Македонија;

в) одобреност за користење на радиофреквенции;

г) исполнување на обврската за плаќање на надоместокот за користење на радиофреквенции;

д) изречени казни за сторени повреди на одредбите од овој закон и

ѓ) други податоци што ќе ги определи Агенцијата.

(5) Агенцијата води евиденција и чува податоци за корисниците на доделени броеви и/или серии на броеви кои се однесуваат на:

а) назив, седиште, број на судска регистрација и единствен даночен број и име и адреса на правен застапник за правни лица;

б) решенијата за доделените броеви и/или серии на броеви;

в) исполнување на обврската за плаќање на надоместокот за користење на доделени броеви и/или серии на броеви;

г) изречени казни за сторени повреди на одредбите од овој закон и

д) други податоци што ќе ги определи Агенцијата.

(6) Податоците и документацијата од овој член Агенцијата е должна редовно да ги ажурира.

(7) Агенцијата ги чува податоците од ставот (3) на овој член сè додека операторот обезбедува јавна комуникациска услуга во согласност со овој закон, а потоа во архива следните пет години. Агенцијата ги чува податоците од ставовите (4) и (5) на овој член сè додека правното или физичкото лице има право да ја користи радиофреквенцијата, бројот и/или серии на броеви, а потоа во архива следните пет години по истекот на таквите права.

Објава на податоци и информации

Член 56

(1) Агенцијата е должна на својата веб-страница да објавува податоци и информации за:

- склучени договори за интерконекција на операторите со значителна пазарна моќ,
- референтните понуди на операторите со значителна пазарна моќ,
- пресметаниот надоместок и трошоците за обезбедување на универзална услуга,
- одобренијата за користење на радиофреквенции и решенијата за доделување на броеви и/или серии на броеви,
- преносот или издавањето на правото на користење на доделени радиофреквенции и доделени броеви и/или серии на броеви,
- јавни повици за добивање на мислење од заинтересираните страни,
- јавни повици и тендери кои ги спроведува Агенцијата,
- одлуки во врска со решавањето на спорови и
- завршени постапки на надзор.

(2) Агенцијата на својата веб страница објавува и податоци и информации со цел да го поттикне користењето на броевите на службите за итни повици, како и користењето на телефонските броеви 116 (хуз) што се наменети за услуги од општествено значење.

(3) Податоците и информациите утврдени во ставовите (1) и (2) на овој член, Агенцијата ги објавува и на друг начин согласно со овој закон и прописите донесени врз основа на него.

(4) При објавувањето на податоците и информациите од ставовите (1) и (2) на овој член, Агенцијата е должна на соодветен начин да води сметка за доверливоста на податоците и информациите, како и заштитата на личните податоци согласно со овој и друг закон.

Податоци и информации што не и се достапни на јавноста

Член 57

(1) На јавноста нема да и бидат достапни податоци и информации што се сметаат за деловна тајна, како и податоци и информации согласно со Законот за класифицирани информации(*) и личните податоци согласно прописите за заштита на личните податоци.

(2) За деловна тајна ќе се смета особено:

- секој податок и информација која согласно со закон или друг пропис е утврдена како деловна тајна,
- секој податок и информација која е утврдена како деловна тајна во согласност со општиот или друг акт на сопственикот на податокот и
- секој податок и информација која е утврдена како деловна тајна во согласност со акт донесен од страна на Агенцијата.

(3) Доколку податоците и информациите од членот 56 став (1) од овој закон содржат деловна тајна операторот треба истите да ги означи како деловна тајна.

(4) Во случаите од ставот (3) на овој член операторот е должен на Агенцијата да и достави и примерок од документацијата која не ја содржи деловната тајна. Доколку само означи кои податоци се сметаат за деловна тајна, а не достави примерок од дописот и/или документацијата без деловна тајна, Агенцијата ќе побара од тој оператор да го достави дописот и/или документацијата без деловна тајна. Ако операторот не постапи по барањето на Агенцијата ќе се смета дека таквиот допис и/или документација не содржи деловна тајна.

(5) Без оглед на одредбите од ставот (2) на овој член, за деловна тајна нема да се сметаат податоци или документација која на кој било начин била јавно достапна или се објавува врз основа на посебни прописи или одлука на сопственикот на податоците, како и во случај од ставот (4) на овој член.

(6) Членовите на Комисијата на Агенцијата, директорот на Агенцијата и вработените во стручната служба на Агенцијата се должни да ја чуваат деловната тајна, без оглед на начинот на кој ја дознале. Обврската за чување на деловната тајна трае пет години по престанокот на работниот однос во Агенцијата или по престанокот на мандатот.

Глава седма

УСЛОВИ ЗА ОБЕЗБЕДУВАЊЕ НА ЕЛЕКТРОНСКИ КОМУНИКАЦИСКИ МРЕЖИ И/ИЛИ УСЛУГИ

Обезбедување на електронски комуникациски мрежи и/или услуги

Член 58

Правните лица кои обезбедуваат јавни електронски комуникациски мрежи и/или услуги, како и придружни објекти се должни да ги исполнуваат условите предвидени со овој и друг закон и прописите донесени врз основа на нив, како и меѓународните договори од областа на електронските комуникации што ги склучила или на кои им пристапила Република Северна Македонија и да не ги загрозуваат јавниот ред, животот и здравјето на луѓето, јавната безбедност и одбраната на земјата.

Постапка за нотификација

Член 59

(1) Правно лице на територијата на Република Северна Македонија, може да обезбедува јавни електронски комуникациски мрежи и/или услуги, врз основа на доставена нотификација до Агенцијата, како и добиена потврда за регистрација на нотификација согласно закон од страна на Агенцијата.

(2) Врз основа на нотификацијата, односно потврдата за регистрација на нотификација од ставот (1) на овој член, операторот има право:

- да обезбедува јавни електронски комуникациски мрежи и/или услуги,
- за заедничко користење на иста локација (колокација) и заедничко користење на мрежни елементи и придружни објекти,
- за користење на радиофреквенции,
- за користење ресурси за нумерирање,
- на преговарање за пристап или интерконекција и
- за давање универзална услуга согласно со овој закон.

(3) Нотификацијата од ставот (1) на овој член содржи податоци кои на Агенцијата ќе и овозможат водење на службена евиденција за операторите, како и вршење на надзор. Нотификацијата содржи:

- а) име и адреса на операторот;
- б) податоци за одговорното лице во операторот;
- в) единствен даночен број;
- г) адреса на електронската пошта на операторот;
- д) адреса на веб страницата која е поврзана со обезбедувањето на јавни електронски комуникациски мрежи и/или услуги, доколку ја има;
- ѓ) краток опис на јавните комуникациски мрежи и/или услуги и начинот на нивната физичка изведба и
- е) датум на започнување со обезбедувањето на јавните електронски комуникациски мрежи и/или услуги.

(4) Агенцијата е должна во рок од 15 дена од добивањето на нотификацијата која не ги содржи сите потребни податоци и документација од ставот (3) на овој член да го извести подносителот на нотификацијата да ја дополни нотификацијата со потребните податоци, во рок од 15 дена од денот на приемот на известувањето.

(5) Агенцијата врши регистрација на операторот со запишување во службената евиденција во рок од седум дена од добивањето на нотификацијата по која ќе му достави писмена потврда за извршена регистрација.

(6) Операторот има обврска да ја извести Агенцијата за промена на податоците од ставот (3) точка а) на овој член дадени во нотификацијата во рок од 30 дена од денот на настанатата промена. За промена на податоците од ставот (3) точка е) на овој член, операторот има обврска да ја извести Агенцијата пред датумот наведен во нотификацијата, освен во случај на виша сила, кога Агенцијата се известува во рок од десет дена по датумот наведен во нотификацијата.

(7) Операторот има обврска да ја извести Агенцијата за престанок со обезбедување на јавната електронска комуникациска мрежа и/или услуга во рок не подолг од 90 дена пред датумот на престанок со обезбедување на јавната електронска комуникациска мрежа и/или услуга. Во известувањето операторот е должен да го опише начинот на кој ќе биде обезбедено чување на податоците согласно со овој закон, како и начинот на пристап до истите.

(8) Агенцијата ќе го избрише операторот од регистарот:

а) кога операторот во пишана форма, ќе ја извести Агенцијата за престанок со обезбедување на јавните електронски комуникациски мрежи и/или јавни услуги со датумот на престанок кој е наведен во известувањето;

б) доколку операторот не обезбедува јавни електронски комуникациски мрежи и/или услуги подолго од една година непрекинато;

в) доколку операторот е избришан од Трговскиот регистар и регистарот на други правни лица или друг соодветен регистар и

г) доколку на операторот со правосилна судска одлука му е забрането обезбедување на јавни електронски комуникациски мрежи и/или услуги.

(9) Агенцијата со подзаконски акт ќе ги пропише формата и содржината на нотификацијата, како и барањата за обезбедување електронски комуникациски мрежи, барањата за обезбедување електронски комуникациски мрежи, освен комуникациска услуга помеѓу лица која не користи нумерација, барањата што можат да бидат поврзани со правата на користење на радиоспектар, барањата што можат да бидат поврзани со правата за користење ресурси за нумерирање, потребната документација и потврдата за регистрација.

(10) Агенцијата е должна на својата веб-страница да објавува податоци за нотифицираните оператори.

Глава осма

ИЗГРАДБА НА ЕЛЕКТРОНСКИ КОМУНИКАЦИСКИ МРЕЖИ И ПРИДРУЖНИ ОБЈЕКТИ

Прописи, стандарди и/или технички спецификации

Член 60

(1) Јавните електронски комуникациски мрежи и придружните објекти, интерфејси и други мрежни елементи треба да бидат планирани, проектирани, изградени, одржувани и да работат во согласност со овој закон, прописите донесени врз основа на овој закон, прописите за просторно планирање и градење, прописите за заштита на животната средина, прописите, стандардите и/или техничките спецификации содржани во препораките на Европската унија.

(2) Доколку не постојат препораки од ставот (1) на овој член се применуваат стандардите и/или техничките спецификации на Европскиот телекомуникационен институт за стандардизација (ETSI), Европскиот комитет за стандардизација (CEN), Европскиот комитет за електротехничка стандардизација (CENELEC), Меѓународната унија за телекомуникации (ITU), Меѓународната организација за стандардизација (ISO), Меѓународната електротехничка комисија (IEC) и Европската конференција на администрациите за пошти и телекомуникации (CEPT).

(3) Доколку не постојат соодветни стандарди и/или технички спецификации од ставот (2) на овој член, се применуваат нормативите на Република Северна Македонија.

(4) Листата на прописите, стандардите и/или техничките спецификации од ставовите (1), (2) и (3) на овој член Агенцијата ги објавува на својата веб-страница.

Планирање, проектирање, градење и одржување на јавни електронски комуникациски мрежи и придружни објекти

Член 61

(1) Градењето и одржувањето на јавни електронски комуникациски мрежи и придружни објекти, се сметаат за работи од јавен интерес.

(2) Одржувањето на јавните електронски комуникациски мрежи и придружни објекти, во смисла на прописите од областа на градењето, го опфаќа следново:

а) доградба и надградба на постојните комуникациски средства или опрема на електронски комуникациски мрежи (инсталирање или замена на опрема, зголемување на капацитети, инсталирање на комуникациски кабли во постојните цевки, реконструкција, промена на локација, заштита и поправка);

б) зајакнување и замена на постојните антенски системи и намалување или зголемување на нивната висина и/или габарит;

в) замена на постојните контејнери;

г) проширување на постојните системи за напојување со енергија или

д) заземјување или проширување на постојното заземјување поради замена на постојни објекти.

(3) Работите од ставот (2) на овој член треба да се извршуваат на начин со што ќе се обезбеди задржување на основните карактеристики на јавната електронска комуникациска мрежа и придружни објекти, како и на начин што ќе овозможи минимално попречување и загрозување на сопственоста.

(4) Јавните електронски комуникациски мрежи и придружни објекти, освен во случај кога не постои техничка можност, мора да се градат на начин што ќе обезбеди пристап и нивно заедничко користење согласно со овој закон, а со цел да се обезбеди заштита на животната средина, заштита на просторот од непотребни интервенции, како и заштита на човековото здравје и безбедност. За таа цел, при градењето на овие електронски комуникациски мрежи и придружни објекти мора да се предвиди поставување на пристапна точка која ќе го овозможи заедничкото користење на пристапниот дел на мрежата, за што Агенцијата ќе донесе одлука согласно со членот 82 од овој закон.

(5) Агенцијата во соработка со Министерството надлежно за градење, со подзаконски акт подетално ќе ги пропише техничките и другите прашања кои се однесуваат на имплементацијата на одредбите од ставот (4) на овој член и членот 62 од овој закон.

Член 61-а

Дозвола за распоредување мрежи со многу висок капацитет и/или придружни објекти

(1) Надлежните органи за издавање дозволи за градење и за засновање право на службеност, преку Единствена точка за информации (во натамошниот текст: ЕТИ) ги ставаат на располагање условите и постапките за издавање дозвола за градење, како и за засновање на право на службеност, утврдени во прописите кои ја уредуваат областа на градење и право на сопственост, вклучително и какви било информации за исклучоци за некои или сите дозволи или права на службеност согласно со прописите кои ја уредуваат областа на градење и право на сопственост, како и начини за поднесување барања во електронска форма и за добивање информации за статусот на барањето.

(2) Секој оператор има право да поднесе преку ЕТИ во електронска форма на информацискиот систем е-одобрение за градење, барања за издавање на сите потребни дозволи или обновување на истите, или за засновање права на службеност и да добие информации за статусот на неговото барање.

(3) Агенцијата во соработка со Министерството надлежно за градење, со подзаконски акт подетално ќе ги утврди информациите од ставовите (1) и (2) на овој член.

(4) Издавањето дозволи, освен засновањето на правата на службеност, потребни за распоредување на елементи на мрежи со многу висок капацитет и/или придружни објекти не е предмет на дополнителни надоместоци, согласно со член 32 од овој закон.

(5) Одредбите од овој член се применуваат без да се во спротивност со членот 72 од овој закон.

(6) Во прописите од областа на градењето и градежното земјиште се утврдаат рокови, со цел да се забрза постапката за издавање дозволи за распоредување мрежи со многу висок капацитет и/или придружни објекти.

Физичка инфраструктура во зградата и оптички влакна

Член 62

(1) Сите новоизградени згради и згради кои се подлежат на значителна реконструкција, вклучително и елементи во заедничка сопственост, мора да бидат опремени со физичка инфраструктура во зградата подготвена за поставување оптички влакна и кабли за оптички влакна во зградата, вклучително и поврзување до физичката точка каде што крајниот корисник се поврзува на јавна кабелска електронска комуникациска мрежа.

(2) По исклучок од ставот (1) на овој член, новоизградени повеќестанбени згради или повеќестанбени згради на кои се врши значителна реконструкција, се должни да бидат опремени и со пристапна точка.

(3) Сите згради, вклучително и нивните елементи во заедничка сопственост, подложени на значителна реконструкција согласно со прописите што ја уредуваат областа на енергетска ефикасност, треба да бидат опремени со физичка инфраструктура во зградата подготвена за оптички влакна и кабли за оптички влакна во зградата, вклучително и поврзување до физичката точка каде што крајниот корисник се поврзува на јавна кабелска електронска комуникациска мрежа, доколку тоа не ги зголеми несразмерно трошоците за работите за реконструкција и доколку тоа е технички изводливо. Сите повеќестанбени згради кои се подложени на значителна реконструкција, исто така, треба да бидат опремени со пристапна точка.

(4) Агенцијата во соработка со институцијата надлежна за стандардизација, усвојува листа на релевантни стандарди или технички спецификации кои се неопходни за спроведување на ставовите (1), (2) и (3) на овој член.

(5) Стандардите или технички спецификации од ставот (4) на овој член, лесно ќе овозможат вообичаени активности за одржување на поединечните оптички влакна што ги користи секој оператор за да обезбеди услуги за мрежи со многу висок капацитет, при што со стандардите и техничките спецификации ќе треба да се утврдат најмалку:

а) спецификациите за пристапна точка на зградата и спецификации на интерфејс на влакна;

б) спецификациите за кабли;

в) спецификациите на штекер;

г) спецификациите на цевки или микроканални;
д) техничките спецификации потребни за да се спречат пречки со електричните кабли;

ѓ) минималниот радиус на свиткување и

е) техничките спецификации за инсталација на кабли.

(6) Агенцијата врши надзор за проверка на усогласеност со стандарди и техничките спецификации на зградите на самото место или нивен репрезентативен примерок наведени во ставовите (4) и (5) на овој член.

(7) На одредени категории на згради, каде што усогласеноста со ставовите (1), (2) и (3) на овој член е непропорционална, во однос на трошоците за индивидуалните или заедничките сопственици врз основа на објективни елементи (финансиски, економски, структурни и технички елементи и карактеристики на зграда) не се применуваат одредбите од ставовите (1), (2) и (3) на овој член.

(8) Агенцијата во соработка со Министерството надлежно за градење ги одредуваат категориите на згради од ставот (7) на овој член врз основа на соодветно оправдани и пропорционални причини, имајќи ги предвид објективните елементи.

(9) На одредени видови на згради, како што се специфичните категории споменици, историски градби, воени згради и згради што се користат за цели на националната безбедност, не се применуваат одредбите од ставовите (1), (2), (3), (4) и (5) на овој член.

(10) Агенцијата во соработка со Министерствата надлежни за градење, животната средина, културното наследство и јавната безбедност ги одредуваат видовите на згради од ставот (9) на овој член врз основа на соодветно оправдани и пропорционални причини и истите се објавуваат на ЕТИ.

Други обврски

Член 63

(1) Јавните електронски комуникациски мрежи и придружни објекти мора да се планираат, проектираат, градат и поставуваат на начин со кој ќе се овозможи нивната комуникациска или насочувачката опрема да не биде поставена надвор од Република Северна Македонија.

(2) Јавните електронски комуникациски мрежи и придружните објекти мора да се планираат, проектираат, градат и поставуваат на начин со кој ќе се овозможи давање на приоритет на комуникациите од определени мрежни приклучни точки пред другите комуникации во случај на пад на мрежа, воена или вонредна состојба или елементарна непогода. Владата ги определува групите на корисници со право на приоритетни мрежни завршни точки.

(3) Јавните електронски комуникациски мрежи и придружните објекти мора да се планираат, проектираат, градат и поставуваат на начин со кој ќе се овозможи по барање на надлежен државен орган или тело, без надоместок да обезбедат пренос на пораки и известувања во случај на воена состојба или непосредно загрозување на независноста и суверенитетот на Република Северна Македонија, во случај на големи природни непогоди, техничко-технолошки и еколошки несреќи и епидемии, кога постои опасност за животот и здравјето на луѓето и сигурноста на земјата.

(4) Јавните електронски комуникациски мрежи и придружните објекти за јавни мобилни комуникациски услуги мора да се планираат, проектираат, градат и поставуваат на начин со кој без надоместок ќе се обезбеди пренос на СМС пораки кои содржат информации од Електронскиот дневник (Е-дневник) и од интегрираниот електронски систем за административна работа на училиштата и електронски дневник (ЕСАРУЕД) што ги обезбедува Министерството надлежно за образованието и науката.

(5) Јавните електронски комуникациски мрежи и придружните објекти за јавни мобилни комуникациски услуги мора да се планираат, проектираат, градат и поставуваат на начин со кој без надоместок ќе се обезбеди пренос на СМС пораки кои содржат информации од Националниот систем за електронски евиденции во здравството (Мој термин), што го обезбедува Министерството надлежно за здравството.

Изведба на работи во зоната на електронска комуникациска мрежа и придружни објекти

Член 64

(1) За работи кои се извршуваат во просторот во рамките на зоната на електронската комуникациска мрежа и придружните објекти, на таа заштитна зона и радиокоридорот на одредени радиостаници, Агенцијата:

- доставува мислења при постапката на изготвување и донесување на документи за просторно уредување и

- дава согласност за исполнетоста на посебните услови за изведба на работи во зоната на електронската комуникациска мрежа и придружните објекти.

(2) Начинот за одредување на зоната на електронската комуникациска мрежа и придружните објекти, како и на заштитната зона и радиокоридорот на одредени радиостаници поблиску се пропишуваат со пропис кој го донесува Агенцијата.

Пристап до постоечка физичка инфраструктура

Член 65

(1) Секој мрежен оператор и институција од јавниот сектор обезбедува информации за својата физичка инфраструктура согласно член 66 од овој закон, со цел поставување елементи на мрежа со многу висок капацитет.

(2) Мрежниот оператор или институцијата од јавниот сектор, согласно со ставот (1) на овој член, врз основа на добиено писмено барање од оператор, е должен на истиот да му овозможи пристап до неговата физичка инфраструктура, со цел поставување елементи на мрежа со многу висок капацитет и придружни објекти, под фер и разумни услови, вклучително и цени. Во писменото барање треба да се наведе опис на елементите на физичката инфраструктура, односно изведбата за кои е побаран пристапот, вклучително и временската рамка на изведбата.

(3) На барање на оператор, правни лица кои се закупци на земјиште или се носители на други стварни права врз земјиште, различни од правото на сопственост, на кое се планирани или се изградени објекти со цел распоредување елементи на мрежи со многу висок капацитет, или кои управуваат со договори за закуп во име на сопствениците на земјиштето, преговараат со добра волја со

оператори за пристап до земјиштето, со цел распоредување мрежи со многу висок капацитет, вклучително и за цена што ги одразува пазарните услови и е во согласност со прописите на облигациони односи.

(4) Операторите и правните лица од ставот (3) на овој член ја известуваат Агенцијата за склучените договори, вклучително и договорената цена, во рок од 30 дена од денот на склучувањето на договорот.

(5) Агенцијата со подзаконски акт ќе ги утврди формата и содржината на договорите од ставовите (3) и (4) на овој член, како и начинот и барањата за склучување на истите, вклучувајќи ја и цената за пристап што ги одразува пазарните услови.

(6) Сопствениците на приватни објекти за комерцијална намена кои не се во сопственост или контрола на мрежен оператор се должни, по писмено барање на оператор, да исполнат разумни барања за пристап до приватните објекти за комерцијална намена, вклучително и покриви, со цел инсталација на елементи на мрежи со многу висок капацитет или поврзана опрема, под фер и разумни услови и по цена што ги одразува пазарните услови, ако кумулативно се исполнети следниве услови:

а) приватниот објект за комерцијална намена се наоѓа во рурална или оддалечена област согласно со закон;

б) во областа не постои мрежа со многу висок капацитет од истиот тип (фиксна или мобилна) како таа што барателот на пристап има намера да ја распореди во областа за која е поднесено барањето за пристап, ниту пак постои план за нејзино распоредување согласно со информациите објавени преку ЕТИ на датумот на барањето и

в) нема физичка инфраструктура во областа која е во сопственост или контрола на мрежни оператори или институции од јавниот сектор и е технички погодна за поставување мрежи со многу висок капацитет.

(7) Владата со одлука и единиците на локалната самоуправа, со одлука на Советот на предлог на градоначалникот можат да утврдат категории на приватни објекти за комерцијална намена што се изземени од обврската од ставот (б) на овој член поради јавна безбедност, одбрана, сигурност, јавно здравје, архитектонска, историска, верска или еколошка вредност, кои се објавуваат преку ЕТИ.

(8) При утврдување на фер и разумни услови за обезбедување пристап, вклучително и на цените, а со цел да се избегнат превисоки цени, мрежните оператори и институциите од јавниот сектор кои поседуваат или контролираат физичка инфраструктура, имаат обврска најмалку да ги земат предвид следниве критериуми:

а) важечките договори и комерцијални услови договорени меѓу операторите кои бараат пристап и мрежните оператори или институциите од јавниот сектор кои дозволуваат пристап до физичката инфраструктура;

б) потребата давателот на пристап да обезбеди фер можност за поврат на трошоците кои ги прави за обезбедување пристап до неговата физичката инфраструктура, земајќи ги предвид специфичните услови на Република Северна Македонија (географски, демографски, економски, пазарни и регулаторни карактеристики), деловните модели и сите тарифни структури утврдени за да се обезбеди фер можност за наплата на трошоците. За давател на пристап на електронска комуникациска мрежа се земаат предвид сите обврски наметнати од Агенцијата;

в) дополнителни трошоци за одржување и адаптација што произлегуваат од обезбедување пристап до соодветна физичка инфраструктура;

г) влијанието на бараниот пристап врз бизнис-планот на давателот на пристап, вклучително и инвестициите во физичката инфраструктура до која е побаран пристапот;

д) во случај на пристап до физичка инфраструктура на оператор, согласно со ставот (20) на овој член, а особено:

- економската исплатливост на инвестициите врз основа на нивниот профил на ризик,

- потребата за правичен поврат на инвестицијата и за кој било временски распоред за таквото враќање на инвестицијата,

- влијанието на пристапот врз хиерархијата на конкуренцијата и ефектите врз цените и повратот на инвестициите,

- каква било амортизација на мрежните средства во моментот на барањето за пристап,

- која било бизнис-одлука што ја поткрепува инвестицијата во моментот кога била направена, особено за инвестирање во физичката инфраструктура што се користи за обезбедување на поврзување и

- каква било претходно понудена можност на барателот на пристап за заедничко инвестирање во распоредување на физичката инфраструктура согласно со член 103 од овој закон или за заедничко распоредување физичка инфраструктура и

ѓ) кога се разгледува потребата на операторите за правичен поврат на инвестицијата што ги одразува релевантните пазарни услови, нивните различни деловни модели, особено во случај на операторите кои примарно обезбедуваат придружни објекти и нудат физички пристап до повеќе од еден оператор кој обезбедува, или кој е овластен да обезбедува јавни електронски комуникациски мрежи.

(9) Мрежните оператори и институциите од јавниот сектор кои поседуваат или контролираат физичка инфраструктура може да одбијат пристап до одредена физичка инфраструктура врз основа на една или повеќе од следниве основи:

- физичката инфраструктура до која е побаран пристап не е технички погодна за воведување на кој било од елементите на мрежи со многу висок капацитет наведени во ставот (2) на овој член,

- нема достапност на простор за распоредување на елементите на мрежи со многу висок капацитет или придружни објекти од ставот (2) на овој член, вклучително и идните потреби за простор на мрежниот оператор кои треба да бидат детално поткрепени и образложени врз основа на повикување на јавно достапни инвестициски планови или со доследно применет процент од капацитетот резервиран за идни потреби, во споредба со целиот капацитет на физичката инфраструктура,

- постоење оправдани причини поврзани со сигурноста, националната безбедност и заштитата на јавното здравје,

- постоење соодветно оправдани причини во врска со интегритетот и безбедноста на која било мрежа, особено националната критична инфраструктура,

- постоење соодветно оправдан ризик од сериозни интерференции на планираните електронски комуникациски услуги со обезбедување на други услуги преку истата физичка инфраструктура или

- достапноста на применливи алтернативни средства за пасивен пристап до физичка инфраструктура на големо до електронските комуникациски мрежи, соодветни за обезбедување мрежи со многу висок капацитет и понудени под фер и разумни услови, кои се обезбедени од истиот мрежен оператор, или во случај на рурални или оддалечени области каде што мрежата од големопродажба е обезбедена од страна на големопродажен оператор во сопственост или контролиран од институција од јавниот сектор.

(10) Мрежните оператори и институциите од јавниот сектор кои поседуваат или контролираат физичка инфраструктура, може да одбијат пристап до одредена физичка инфраструктура каде што постојат остварливи алтернативни средства за недискриминаторски отворен активен пристап на големо до мрежи со многу висок капацитет кои се обезбедени од истиот мрежен оператор или од истата институција од јавниот сектор, под услов да се исполнети двата од следниве услови:

- алтернативни средства за пристап на големо се нудат под фер и разумни услови, вклучително и цената,

- проектот за распоредување на операторот што го поднесува барањето се однесува на истата област на покриеност каде не постои друга оптичка мрежа што ја опслужуваат таа област на покриеност што ги поврзува објектите на крајните корисници.

(11) Во случаите на одбивање од ставовите (9) и (10) на овој член, мрежниот оператор или институцијата од јавниот сектор кој ја поседува или ја контролира физичката инфраструктура се должни во рок од 30 дена од денот на приемот на барањето од ставот (2) на овој член, писмено да го известат барателот за одбивање на неговото барање и да ги наведат причините за одбивање.

(12) Во случаите на одбивање од ставовите (9) и (10) на овој член на барањето за пристап до национална критична инфраструктура, мрежниот оператор или институцијата од јавниот сектор кој ја поседува или ја контролира националната критична инфраструктура, се должни во рок од 30 дена од денот на приемот на барањето од ставот (2) на овој член писмено да го известат барателот за одбивање на неговото барање без да ги наведат причините за одбивање.

(13) Доколку барањето од ставот (2) на овој член е одбиено, или, пак, не е постигнат заеднички договор за бараниот пристап во рок од два месеца од денот на приемот на барањето Агенцијата, по барање на една од страните, поведува постапка за решавање спор согласно со членот 52 од овој закон.

(14) Агенцијата согласно со членот 66 од овој закон, обезбедува координација на барањата за пристап до физичката инфраструктура, преку правни и технички совети во случај на преговарање за условите за пристап, сè со цел олеснување на обезбедувањето на информации преку ЕТИ.

(15) Одредбите од ставовите (1), (2), (8) и (9) од овој член не се однесуваат на физичката инфраструктура на која Агенцијата веќе има наметнато обврски утврдени во членовите 91, 94, 95, 96, 97, 98, 99 и 103 од овој закон.

(16) Одредбите од ставовите (1), (2), (8) и (9) на овој член не се однесуваат на физичката инфраструктура со архитектонска, историска, верска или еколошка вредност или од причини поврзани со сигурност, национална безбедност и заштитата на јавното здравје.

(17) Владата со одлука и единиците на локалната самоуправа со одлука на Советот на предлог на градоначалникот утврдуваат физичка инфраструктура или категории на физичка инфраструктура согласно со ставот (16) на овој член, кои се објавуваат преку ЕТИ.

(18) Мрежниот оператор има право да понуди пристап до својата физичка инфраструктура за целите на распоредување мрежи различни од електронските комуникациски мрежи или придружните објекти.

(19) По исклучок на ставовите (6) и (7) на овој член, одредбите на овој член не се во спротивност со:

- прописите коишто ја пропишуваат сопственоста на физичката инфраструктура каде што мрежниот оператор или институцијата на јавниот сектор не е сопственик и

- правото на сопственост на која било трета страна (сопственици на земјиште, сопственици на приватен имот, или каде што е применливо, правата на закупците).

(20) Агенцијата, заедно со засегнатите страни согласно со овој член, земајќи ја предвид добрата пракса и преку соработка со Телото на европски регулатори за електронски комуникации (БЕРЕК) утврдува упатство за пристап до постоечка инфраструктура.

Единствена точка за информации (ЕТИ)

Член 66

(1) Агенцијата преку јавно достапна Географски информациски систем (ГИС) платформа обезбедува Единствена точка за информации (ЕТИ), со цел заинтересираните страни, покрај другото, да добијат информации, во однос на постоечката физичка инфраструктура на мрежните оператори и тоа: геореференцирана локација и траса, податоци за видот, основните технички карактеристики и хоризонталната и вертикалната поставеност на подземните и надземните инфраструктурни објекти и придружната инсталација, податоци за постоечко користење, како и податоци за мрежните оператори кои управуваат со истите и нивен контакт.

(2) Секој оператор може да бара пристап до физичка инфраструктура во согласност со член 65 од овој закон, и најмалку до следниве минимални информации за постојната физичка инфраструктура, во електронска форма преку ЕТИ и тоа:

- а) геореференцирана локација и траса;
- б) податоци за вид и постоечко користење на инфраструктура и
- в) лице за контакт.

(3) Минималните информации од ставот (2) на овој член мора да бидат достапни, под пропорционални, недискриминаторски и транспарентни услови во рок од најдоцна 10 работни дена од денот на поднесувањето на барањето за пристап до информации.

(4) По исклучок на ставот (3) на овој член, рокот може да се продолжи само еднаш за пет работни дена за соодветно оправдани случаи, за што истите се известуваат преку ЕТИ.

(5) Секој оператор кој бара пристап до информации во согласност со ставот (2) на овој член ја наведува географската област во која предвидува распоредување на елементи на мрежи со многу висок капацитет или придружни објекти.

(6) Пристапот до минималните информации од ставот (2) на овој член може да биде ограничен или одбиен под услов да е неопходно да се обезбеди безбедност на одредени објекти во сопственост или контролирани од институции од јавниот сектор, безбедност на мрежите и нивниот интегритет, национална безбедност, безбедност на националната критична инфраструктура, јавното здравје или сигурност, или поради причини на доверливост или оперативни и деловни тајни.

(7) Покрај минималните информации од ставот (2) на овој член, Агенцијата може да побара од операторите дополнителни информации за постојната физичка инфраструктура, како што се информации за стапката на искористеност на физичката инфраструктура.

(8) Мрежните оператори и институциите од јавниот сектор ги ставаат на располагање најмалку минималните информации од ставот (2) на овој член и, каде што е применливо, дополнителните информации наведени во ставот (7) на овој член преку ЕТИ во електронска форма. Мрежните оператори и институциите од јавниот сектор се должни навремено и редовно да ги ажурираат тие информации.

(9) Во случај мрежните оператори или институциите од јавниот сектор да не ги стават на располагање информациите од ставот (8) на овој член, Агенција ќе достави барање за истите да бидат достапни во електронска форма преку ЕТИ, а мрежните оператори или институциите од јавниот сектор се должни во рок од 10 работни дена од денот на приемот на барањето да ги направат достапни.

(10) Мрежните оператори и институциите на јавниот сектор ги исполнуваат разумните барања за теренски истражувања на специфични елементи од нивната физичка инфраструктура по конкретно писмено барање на операторот.

(11) Секој оператор кој бара пристап согласно со ставот (10) на овој член, треба да ги специфицира елементите на соодветната физичка инфраструктура, со цел да се распоредат елементи на мрежи со многу висок капацитет или придружни објекти. Пристапот до теренските истражувања на наведените елементи на физичката инфраструктура се одобрува под пропорционални, недискриминаторски и транспарентни услови во рок од еден месец од денот на приемот на барањето.

(12) Пристапот до теренските истражувања од ставот (11) на овој член може да биде ограничен или одбиен под услов да е неопходно да се обезбеди безбедност на одредени објекти во сопственост или контролирани од институции од јавниот сектор, безбедност на мрежите и нивниот интегритет, национална безбедност, безбедност на националната критична инфраструктура, јавното здравје или сигурност, или поради причини на доверливост или оперативни и деловни тајни.

(13) Врз основа на соодветно оправдани и пропорционални причини, националната критична инфраструктура или делови од неа, не подлежат на примената на одредбите од ставовите (2), (3), (4), (5), (6), (8), (9), (10), (11) и (12) на овој член.

(14) Одредбите од ставовите (2), (3), (4), (5), (6), (8), (9), (10), (11) и (12) на овој член не се применуваат кога:

а) физичката инфраструктура не е технички погодна за распоредување мрежи со многу висок капацитет или придружни објекти;

б) обврската да се обезбедат информации за одредени постојни типови физичка инфраструктура во согласност со ставот (2) на овој член би била непропорционална, врз основа на анализа на трошоците и придобивките спроведена од Агенцијата и по консултации со засегнатите страни или

в) физичката инфраструктура не подлежи на обврски за пристап во согласност со член 65 ставови (13) и (14) од овој закон.

(15) Доколку барањето од ставот (11) на овој член е ограничено или одбиено спротивно на ставовите (12), (13) и (14) на овој член, или пак не е постапено по барањето во рок од еден месец од денот на приемот на барањето, Агенцијата по барање на една од страните поведува постапка за решавање спор согласно со членот 52 од овој закон.

(16) Оправданоста, критериумите и условите за примена на ставот (14) на овој член, се објавуваат преку ЕТИ.

(17) Операторите кои добиваат пристап до информациите во согласност со овој член преземаат соодветни мерки за да обезбедат почитување на доверливоста, како и на оперативните и деловните тајни, за таа цел, тие ги чуваат информациите доверливи и ги користат само за целите на распоредување на нивните мрежи.

Географски преглед на покриеност со широкопојасни мрежи

Член 67

(1) Агенцијата управува и е должна редовно да спроведува и да го ажурира најмалку на секои три години географскиот преглед на достапност на електронски комуникациски мрежи со кои може да се обезбеди широкопојасен пристап до интернет.

(2) Географскиот преглед од ставот (1) на овој член, опфаќа преглед на географска достапност на постоечките широкопојасни мрежи на територијата на Република Северна Македонија кој е изработен со цел Агенцијата да може да ги извршува работите од својата надлежност во согласност со одредбите од овој закон и примената на прописите за државна помош.

(3) Географскиот преглед од ставот (1) на овој член содржи и планирано покривање со широкопојасни мрежи за период кој ќе го утврди Агенцијата, а кој не може да биде подолг од три години, вклучувајќи ги и мрежите со многу висок капацитет на територијата на Република Северна Македонија.

(4) Агенцијата може да назначи област со јасни територијални граници, различни од територијата на Република Северна Македонија каде што, врз основа на собраните информации и планирано покривање, се утврдува дека ниту еден оператор или институција од јавниот сектор за време на траењето на релевантното планирање во назначената област, ниту распоредува, ниту планира да распореди мрежа со голем капацитет или значително да ја подобри или прошири својата мрежа со брзина од најмалку 100 Mbps брзини на преземање податоци. Агенцијата ги објавува утврдените јасни географски области на својата веб-страница.

(5) Географскиот преглед од ставот (1) на овој член ги содржи сите релевантни податоци, вклучувајќи и податоци за плановите за поставување на мрежи со многу висок капацитет на било кој оператор или институција од јавниот сектор, како и податоци за значителни надоградби или проширувања на мрежата за да се постигне најмалку 100 Mbps брзини на преземање на податоци.

(6) Операторите и институцијата од јавниот сектор, се должни на барање на Агенцијата, да и ги достават сите податоци од ставовите (3) и (4) на овој член, согласно членот 56 од овој закон.

(7) Податоците добиени со географскиот преглед од ставот (1) на овој член, треба да содржат соодветно ниво на деталност и расчленетост по подрачја, вклучувајќи ги и податоците за параметрите за квалитет на услугите. На сите собрани податоци се применуваат одредбите од членот 57 овој закон.

(8) Агенцијата може да назначи област со јасни географски граници на која врз основа на собраните податоци, утврдува дека во текот на времетраењето на рокот од ставот (3) на овој член, ниту еден оператор или институција од јавниот сектор не поставила и не планира да постави широкопојасна мрежа, мрежа со многу висок капацитет, или значително не ја надградила или проширила својата мрежа, за да може да се постигне најмалку 100 Mbps брзини на преземање податоци. Агенцијата јавно ги објавува податоците за така определените области на својата веб-страница.

(9) Агенцијата може за областите определени во согласност со ставовите (4) и (8) на овој член да ги повика операторите и институциите од јавниот сектор да се изјаснат дали имаат намера да постават мрежа со многу висок капацитет во текот на времетраењето на рокот од ставот (3) на овој член.

(10) Доколку оператор или институција од јавниот сектор изјави дека има намера да постави мрежа со многу висок капацитет, Агенцијата може и од други оператори и јавни институции да побара изјава дали имаат намера да постават мрежа со многу висок капацитет или дали имаат намера значително да ја надградат или прошират својата мрежа, со цел да се постигне најмалку 100 Mbps брзини на преземање на податоци во таа област.

(11) Агенцијата на својата веб-страница ја објавува изјавата на операторот или институцијата од јавниот сектор од ставот (9) на овој член.

(12) Врз основа на собраните податоци, Агенцијата го известува секој оператор или институцијата од јавниот сектор која изјавила интерес за инвестирање, за тоа дали областа определена во согласност со ставот (7) на овој член е покриена или веројатно ќе биде покриена со пристапна мрежа од следна генерација која ќе овозможи најмалку 100 Мbps на преземање на податоци.

(13) Агенцијата при вршењето на работите од својата надлежност, кои се однесуваат на наметнување на обврска за покриеност поврзана со правото на користење на радиофреквенциски спектар, како и на проверка на достапноста на универзалните услуги ги има предвид податоците од географскиот преглед во согласност со одредбите на овој член.

(14) Министерството надлежно за работите од областа на електронските комуникации и другите органи на државната управа надлежни за доделување на јавни средства за развој и поставување на електронски комуникациски мрежи, како и за развој на национални планови за широкопојасен пристап до интернет, ги имаат предвид податоците од географскиот преглед во согласност со одредбите на овој член.

(15) Агенцијата може на институциите од ставот (14) на овој член, на нивно барање да им достави и податоци од географскиот преглед, кои претставуваат деловна тајна, согласно овој закон, под услов да обезбедат доверливост и заштита на деловната тајна и за истото Агенцијата ќе ги извести сите оние кои доставиле податоци кои претставуваат деловна тајна.

(16) Податоците собрани во постапката на изготвување и ажурирање на географскиот преглед од ставот (1) на овој член, кои не се достапни на пазарот и на кои не се однесуваат прописите за заштита на деловна тајна, Агенцијата во соодветна форма ќе ги објави на својата веб-страница, со цел тие податоци да им бидат достапни на крајните корисници за да им го олеснат изборот на оператор или на давател на електронски комуникациски услуги.

Координација на градежни работи

Член 68

(1) Институциите од јавниот сектор кои поседуваат или контролираат физичка инфраструктура и мрежните оператори имаат право да преговараат за договори за координација на градежните работи, вклучително и за распределба на трошоците, со операторите со цел да се распоредат елементи на мрежи со многу висок капацитет или придружни објекти.

(2) Кога се изведуваат или се планира да се изведат, директно или индиректно, градежни работи кои се целосно или делумно финансирани од јавни средства, институциите од јавниот сектор кои поседуваат или контролираат физичка инфраструктура и мрежните оператори се усогласуваат со секое разумно писмено барање од операторите за координација на тие градежни работи под транспарентни и недискриминаторски услови, со цел да се распоредат елементи на мрежи со многу висок капацитет или придружни објекти.

(3) Институцијата од јавниот сектор и мрежниот оператор од ставот (1) на овој член ќе постапат по барањето од ставот (2) на овој член, доколку се исполнети следниве услови:

а) координацијата на градежните работи нема да предизвика никакви неповратни дополнителни трошоци, вклучително и оние предизвикани од дополнителни одложувања за мрежниот оператор или институцијата од јавниот сектор од ставот (1) на овој член кои првично ги планирале предметните градежните работи, без да се загрози можноста засегнатите страни да се договорат за распределба на трошоците;

б) мрежниот оператор или институцијата од јавниот сектор од ставот (1) на овој член кои првично ги планирале градежните работи продолжуваат да ја контролираат координацијата на работите;

в) барањето се поднесува што е можно поскоро, а во случај на потребна дозвола за градежните работи, барањето се поднесува најмалку еден месец пред поднесувањето на конечниот проект до надлежниот орган за издавање одобрение за градење.

(4) Барањата за координација на градежните работи поднесени од оператор кој обезбедува или е овластен да обезбедува јавни електронски комуникациски мрежи на јавно претпријатие кое е контролирано од институција од јавниот сектор и кое обезбедува или е овластено да обезбедува јавни електронски комуникациски мрежи, може да се сметаат за неразумни во случај градежните работи да придонесат за распоредување мрежи со многу висок капацитет, под услов тие мрежи со многу висок капацитет да се наоѓаат во рурални или оддалечени области, да се во сопственост или контролирани од институција од јавниот сектор и кои се управуваат само на големо.

(5) Барањето за координација на градежните работи поднесено од оператор кој обезбедува или е овластен да обезбедува јавни електронски комуникациски мрежи на оператор кој обезбедува или е овластен да обезбедува јавни електронски комуникациски мрежи, може да се смета за неразумно кога се исполнети следниве услови:

а) барањето се однесува на област која била предмет на еден од следниве случаи:

- преглед на покриеност со широкопојасни мрежи, вклучително и мрежи со многу висок капацитет, согласно со членот 67 од овој закон,

- покана да се изјасни за намерата за распоредување мрежи со многу висок капацитет во согласност со член 67 ставови (9), (10), (11) и (12) од овој закон и

- јавна консултација за примена на прописите за државна помош.

б) операторот барател не ја изразил својата намера да распореди мрежи со многу висок капацитет во областа наведена од точката а) на овој став, во кои било од случаите опфатени во точката а) на овој став што го опфаќа периодот во кој е поднесено барањето за координација.

(6) Ако барањето за координација се смета за неразумно врз основа на ставот (5) на овој член, операторот што обезбедува или е овластен да обезбедува јавни електронски комуникациски мрежи што ја одбил координацијата на градежните работи, распоредува физичка инфраструктура со доволен капацитет за да одговори на можните идни разумни потреби за пристап од трета страна.

(7) Агенцијата и органот надлежен за работите од областа на градење, врз основа на соодветно оправдани и пропорционални причини, ги утврдуваат видовите градежни работи кои се сметаат за ограничени во обем, како што се вредност, големина или времетраење, или кои се поврзани со националната критична инфраструктура што може да биде изземена од обврската за координација на градежните работи во согласност со ставовите (2) и (3) на овој член.

(8) Оправданоста, критериумите и условите за примена на ставот (7) на овој член, се објавуваат преку ЕТИ.

(9) Институциите од јавниот сектор и мрежни оператори од ставот (1) на овој член, нема да ги применуваат ставовите (2), (3), (5) и (6) на овој член на видовите градежни работи кои се однесуваат на националната критична инфраструктура или од причини поврзани со националната безбедност, согласно со ставот (7) на овој член.

(10) Институциите од јавниот сектор и мрежните оператори од ставот (1) на овој член може да одлучат да не ги применуваат ставовите (2), (3), (5) и (6) на овој член на видовите градежни работи кои се сметаат за ограничени во обемот во согласност со ставот (7) на овој член.

(11) Агенцијата со подзаконски акт ја утврдува пропорционалната распределба на трошоците поврзани со координацијата на градежните работи, барањата за решавање спорови за координација на градежни работи и барањата за обезбедување доволен капацитет за одговор на можни идни разумни потреби при одбивање координација на градежните работи, земајќи ги предвид воспоставените начела, специфичните ситуации и насоките на Телото на европски регулатори за електронски комуникации (БЕРЕК).

(12) Доколку институцијата од јавниот сектор или мрежниот оператор во однос на барањето од ставот (2) на овој член постапил спротивно на ставот (3) на овој член Агенцијата, по барање на една од страните, поведува постапка за решавање спор согласно со членот 52 од овој закон.

(13) Доколку од страна на институцијата од јавниот сектор или од страна на мрежниот оператор барањето од ставот (2) на овој член се смета за неразумно спротивно на ставовите (4), (5), (7), (9) и (10) на овој член Агенцијата, по барање на една од страните, поведува постапка за решавање спор согласно со членот 52 од овој закон.

Транспарентност во однос на планираните градежни работи

Член 68-а

(1) Со цел да се овозможи преговарање за договори за координација на градежните работи наведени во член 68 од овој закон, секој мрежен оператор и институција од јавниот сектор кои поседуваат или контролираат физичка инфраструктура ги ставаат на располагање во електронска форма преку ЕТИ следниве минимални информации и тоа:

- геореференцираната локација и видот на работите,
- вклучените елементи на физичката инфраструктура,
- планираниот датум за започнување на работите и нивно времетраење,
- планираниот датум за поднесување на финалниот проект до надлежните органи за издавање дозволи, каде што е применливо и
- лица за контакт.

(2) Мрежниот оператор и институција од јавниот сектор од ставот (1) на овој член обезбедуваат информации од ставот (1) на овој член за планираните градежни работи поврзани со нивната физичка инфраструктура да се точни, ажурирани и навремено обезбедени преку ЕТИ.

(3) Мрежниот оператор преку ЕТИ ги прави достапни податоците во однос на неговите планирани градежни работи за следните шест месеци, вклучувајќи ги и планираните градежни работи за кои е предвидено одобрение за градење, но не подоцна од два месеца пред првото поднесување барање за одобрение за градење.

(4) Операторите имаат право да пристапат до минималните информации наведени во ставот (1) на овој член во електронска форма, по образложено барање, преку ЕТИ, во кое се наведува областа во која операторот барател предвидува распоредување елементи на мрежи со многу висок капацитет или придружни објекти.

(5) Во рок од 10 работни дена од денот на приемот на барањето од ставот (4) на овој член, бараните информации се ставаат на располагање под пропорционални, недискриминаторски и транспарентни услови.

(6) Во соодветно оправдани случаи, рокот од ставот (5) на овој член може да се продолжи еднаш за пет работни дена.

(7) Пристапот до минималните информации од ставот (1) на овој член може да биде ограничен или одбиен само онаму каде што е неопходно за да се обезбеди безбедност на мрежите и нивниот интегритет, националната безбедност, безбедноста на критичната инфраструктура, јавното здравје или сигурност, или поради причини на доверливост или оперативни и деловни тајни.

(8) Агенцијата и Министерството за работите од областа на градењето, врз основа на соодветно оправдани и пропорционални причини, ги утврдуваат видовите градежни работи кои се сметаат за ограничени во обем, како што се вредност, големина или времетраење или кои се поврзани со националната критична инфраструктура, како и итни случаи или причини поврзани со националната безбедност што би оправдале да не подлежат на обврската да се стават на располагање минималните информации утврдени во ставот (1) на овој член.

(9) Оправданоста, критериумите и условите за примена на ставот (8) на овој член, се објавуваат преку ЕТИ.

(10) Институциите од јавниот сектор и мрежните оператори од ставот (1) на овој член нема да ги применуваат ставовите (1), (2), (3), (4), (5) и (6) на овој член на видовите градежни работи кои се однесуваат на националната критична инфраструктура или од причини поврзани со националната безбедност, согласно со ставовите (8) и (9) на овој член.

(11) Институциите од јавниот сектор и мрежните оператори од ставот (1) на овој член може да одлучат да не ги применуваат ставовите (1), (2), (3), (4), (5) и (6) на овој член на видовите градежни работи кои се сметаат за ограничени во обемот, како и поради итни причини согласно со ставовите (8) и (9) на овој член.

(12) Доколку барањето од ставот (4) на овој член е ограничено или одбиено спротивно на ставовите (7), (8) и (10) на овој член, или, пак, не е постапено по барањето во роковите утврдени во ставовите (5) и (6) на овој член Агенцијата, по барање на една од страните, поведува постапка за решавање спор согласно со членот 52 од овој закон.

Пристап до физичката инфраструктура во зградата

Член 69

(1) Имател на правото за користење пристапна точка и физичка инфраструктура за големи брзини во зграда, врз основа на добиено разумно писмено барање од кој било оператор на јавни електронски комуникациски мрежи, е должен на истиот, под фер, разумни и недискриминаторски услови, вклучително и цената, онаму каде што е соодветно да му овозможи пристап до пристапна точка и физичката инфраструктура за големи брзини во зградата.

(2) Операторот од ставот (1) на овој член кој бара пристап, без да е во спротивност со правата на сопственост, има право да ја воведо својата мрежа на сопствен трошок до пристапната точка.

(3) Операторот од ставот (1) на овој член кој бара пристап има право да пристапи до која било постојна физичка инфраструктура во зградата со цел распоредување елементи на мрежи со многу висок капацитет во случај кога дуплирањето е технички невозможно или економски неефикасно.

(4) Во отсуство на достапна физичка инфраструктура во зградата подготвена за инсталација на оптички влакна, секој оператор има право да ја постави својата мрежа во просториите на корисникот, врз основа на договорот со сопственикот и/или корисникот, во согласност со овој закон и прописите од областа на сопственоста, домувањето, градењето, облигационите односи и имотно-правните односи, користејќи ја постојната физичка инфраструктура во зградата, до степен до кој е пристапна и достапна согласно со ставот (1) на овој член, и под услов да го минимизира влијанието врз приватната сопственост на трети страни.

(5) Одредбите на овој член не се во спротивност со правото на сопственост на сопственикот на пристапната точка или физичката инфраструктура во зградата каде што носителот на правото на користење на таа инфраструктура или пристапна точка не е нејзин сопственик, и на правото на сопственост на други трети страни, како што се сопственици на земјиште и сопственици на згради.

(6) Доколку во рок од еден месец од денот на приемот на барањето од ставот (1) на овој член не е постигнат договор за пристап Агенцијата, по барање на една од страните, поведува постапка за решавање спор согласно со членот 52 од овој закон.

(7) Агенцијата во постапката на решавање на спорот од ставот (6) на овој член ќе донесе одлука со која ќе го реши спорот, имајќи го предвид принципот на пропорционалност.

(8) Оператор на јавни електронски комуникациски мрежи на кого му е овозможен пристапот согласно со ставовите (1) и (2) на овој член, е должен во рок од 30 дена од денот на склучувањето на договорот за пристап на Агенцијата да ѝ достави информации во врска со реализацијата на пристапот, заради овозможување достапност до тие информации преку ЕТИ согласно со членот 66 од овој закон.

(9) Агенцијата во соработка со засегнатите страни, согласно со овој член, земајќи ја предвид добрата пракса и преку соработка со Телото на европски регулатори за електронски комуникации (БЕРЕК), утврдува упатство за барањата за пристап до физичката инфраструктура во зградата, вклучително и за примената на фер и разумни услови.

(10) Агенцијата ги утврдува формата и содржината на барањето од ставот (1) на овој член.

Експропријација, право на службеност и други ограничувања на правото на сопственост

Член 70

Сопственичките и други права врз недвижен имот можат да бидат експроприрани, односно да се востанови правото на службеност и други ограничувања на правото на сопственост во случај на изградба и одржување на јавни електронски комуникациски мрежи и придружни објекти, во согласност со закон.

Пристап до локална радио мрежа (RLAN)

Член 71

(1) Агенцијата им овозможува на операторите на јавни електронски комуникациски мрежи и/или услуги да и овозможат пристап на јавноста до нивните мрежи, преку RLAN-ови, кои можат да бидат лоцирани во просториите на крајниот корисник, а по претходно добиена согласност од крајниот корисник.

(2) Кога обезбедувањето на пристап преку RLAN до јавни електронски комуникациски мрежи и/или услуги не е дел од економска активност или јавна услуга што не зависи од пренос на сигнали во тие мрежи, за обезбедувачот на таквиот пристап не се применуваат одредбите од овој закон.

(3) На обезбедувачите на пристапот од ставот (1) на овој член се применуваат правилата за одговорност утврдени со прописите со кои се уредува електронската трговија.

(4) Операторите на јавни електронски комуникациски мрежи и/или услуги не смеат еднострано да го ограничат или спречат крајниот корисник:

а) да има пристап до RLAN по негов избор обезбеден од трети лица или

б) да им овозможи на други крајни корисници реципрочно или генерално, пристап до нивните мрежи преку RLAN, вклучително и активности на трети страни, со кои се обединуваат и овозможуваат пристап до RLAN-овите.

(5) Не е дозволено неоправдано ограничување на обезбедување пристап до RLAN, за потреби на јавноста, а особено:

а) за институциите од јавниот сектор или во јавни места близу просториите до институцијата од јавниот сектор кога тој пристап овозможува поддршка на јавните услуги што се обезбедуваат во тие простории;

б) за активностите на невладините организации или институциите од јавниот сектор, RLAN-овите на различните крајни корисници да се обединат и да ги направат реципрочно, или генерално достапни и доколку е применливо, RLAN-ови на кои е обезбеден јавен пристап во согласност со точката а) на овој став.

Поставување и работа на безжични пристапни точки со кус досег

Член 72

(1) Поставувањето на безжични пристапни точки со кус досег, кои ги имаат карактеристиките во согласност со ставот (3) на овој член, не смеат да се условуваат со какво било градежно, урбанистичко или друго претходно одобрение.

(2) Безжични пристапни точки со кус досег на згради или места со архитектонска, историска или природна вредност, кои се заштитени со закон или со друг пропис, како и поради јавната безбедност, се поставуваат по претходно добиена согласност од ресорното надлежното министерство од областа на животната средина, културното наследство, градењето и јавната безбедност.

(3) Потребните физички и технички карактеристики, како што е максималната големина, тежина и доколку е применливо, моќноста на емитување на безжичните пристапни точки со кус досег се пропишуваат со подзаконски акт донесен од страна на Агенцијата, имајќи ги предвид соодветните препораки на Европската комисија за безжични пристапни точки со кус досег.

(4) Операторите имаат право на пристап на секоја физичка инфраструктура која е во сопственост или со која управува институција од јавниот сектор и технички е соодветна за поставување на безжична пристапна точка со кус досег, или која е потребна за поврзување на таквата пристапна точка на рбетна мрежа, вклучувајќи урбана опрема, како и столбови за улично осветлување, сообраќајни знаци, столбови за сообраќајна сигнализација, рекламни табли, автобуски и железнички станици.

(5) Институциите од јавниот сектор се должни да ги задоволат сите разумни барања за пристап до физичката инфраструктура од ставот (4) на овој член, врз основа на праведни, разумни, транспарентни и недискриминаторски услови, кои се објавуваат во ЕТИ.

(6) Доколку за поставување на безжичните пристапни точки со кус досег од ставот (1) на овој член се наплаќа надоместок, висината на тој надоместок не може да биде поголем од реалните трошоци за обработка на барањето за поставување на безжичните пристапни точки со краток дomet, без разлика на каков било договор склучен на пазарна основа.

(7) Надоместокот од ставот (6) на овој член не се наплаќа за поставување на безжични пристапни точки со кус досег од ставот (1) на овој член на зградите или во просторите кои се во сопственост или со кои управуваат институциите од јавниот сектор.

(8) Безжични пристапни точки со кус досег се поставуваат во постапка согласно прописите од областа на градењето.

(9) Надлежниот орган за издавање на одобрение за градење доставува известување до Агенцијата за поставувањето на безжични пристапни точки со кус досег во рок од 10 дена од денот на издавањето на решението за поставување на безжични пристапни точки со кус досег, а операторот доставува известување до Агенцијата за поставувањето на безжични пристапни точки со кус досег во рок од 10 дена од денот на поставувањето на безжични пристапни точки со кус досег.

(10) Агенцијата води евиденција за поставените безжични пристапни точки со кус досег.

Надзор

Член 73

Агенцијата во соработка со Министерството надлежно за градење врши надзор над спроведувањето на одредбите од оваа глава.

Глава деветта

НАЦИОНАЛНА КАНЦЕЛАРИЈА ЗА БРОДБЕНД КОМПЕТЕНТНОСТ - НКБК (BROADBAND COMPETENCE OFFICE)

Надлежност на Националната канцеларија за бродбенд компетентност - НКБК (Broadband Competence Office)

Член 74

(1) Национална канцеларија за бродбенд компетентност (во натамошниот текст: НКБК) е експертско и советодавно тело за поддршка на инвестиции во бродбенд мрежи.

(2) НКБК ги има следниве надлежности:

- учествува во работата на мрежата од канцеларии за бродбенд компетентност во Европската Унија и во регионот,

- дава мислења и предлози за постигнување на побрз развој на електронските комуникации, а особено на бродбендот во државата,

- соработува со државните органи, органите на државната управа, јавните претпријатија, единиците на локалната самоуправа, јавните установи и институции како и правните лица со јавни овластувања и трговските друштва во целосна државна сопственост и обезбедува поддршка за развојни планови/проекти/студии поврзани со бродбенд мрежи, како и поддршка во нивната имплементација,

- дава мислења и предлози за користењето и потребниот развој на оптичката инфраструктура која е изградена или ќе се гради со јавни средства,
  - учествува при утврдувањето на целни области во кои ќе се користи државна помош за изградба и развој на бродбенд мрежи,
  - дава мислења и предлози при изградба на бродбенд мрежи со користење на државна помош за: можни технички решенија, инвестициски и бизнис модели, услови за избор на оператор, ценовна политика и поврзани прашања,
  - учествува, дава мислења и предлози при подготовката на планови за промоција на бродбендот во државата,
  - учествува на јавни расправи и консултации кои се однесуваат на изградба на бродбенд мрежи преку користење на државна помош,
  - учествува при утврдувањето на локациите за обезбедување бесплатен безжичен WI-FI интернет пристап во општините,
  - учествува, дава мислења и предлози при подготовката на идни национални стратешки документи и планови за развој кои имаат поврзаност со развојот на бродбендот,
  - го следи спроведувањето на усвоените национални стратешки документи и планови за развој на бродбендот во државата, исполнувањето на националните бродбенд таргети утврдени во истите и дава мислења и предлози за ревидирање на истите и
  - најмалку двапати годишно подготвува извештај до министерот надлежен за работите од областа на електронските комуникации за развој на бродбендот во државата во однос на развој на бродбенд пазарот во Европската Унија, согласно со DESI (The Digital Economy and Society Index) и извештај за спроведувањето на усвоените стратешки документи и планови за развој на бродбендот во државата, исполнувањето на националните бродбенд таргети утврдени во истите.
- (3) НКБК за својата работа одговара пред министерот надлежен за работите од областа на електронските комуникации.

Состав на НКБК

Член 75

- (1) НКБК се состои од седум члена од кои еден е претседател на НКБК.
- (2) Претседателот на НКБК го именува министерот надлежен за работите од областа на електронските комуникации од редот на вработените во Министерството надлежно за работите од областа на електронските комуникации за време од пет години.
- (3) Шест члена на НКБК се независни експерти, избрани по пат на јавен конкурс, согласно со овој закон.
- (4) Претседателот и членовите на НКБК од редот на членовите на НКБК избираат заменик на претседателот на НКБК, со мнозинство гласови од вкупниот состав на НКБК.
- (5) НКБК се формира со решение донесено од страна на министерот надлежен за работите од областа на електронските комуникации.

Јавен конкурс за член во НКБК

Член 76

- (1) Јавниот конкурс за избор на независните експерти од членот 75 став (3) од овој закон го распишува министерот надлежен за работите од областа на електронските комуникации.

(2) Јавниот конкурс од ставот (1) на овој член се објавува во најмалку два дневни весници, кои се издаваат на целата територија на Република Северна Македонија од кои еден од весниците што се издаваат на јазикот што го зборуваат најмалку 20% од граѓаните кои зборуваат службен јазик различен од македонскиот јазик.

(3) Рокот за пријавување на кандидатите за членови на НКБК на јавниот конкурс трае пет дена, сметано од последниот ден на објавувањето на јавниот конкурс во дневните весници.

(4) Кон пријавата на јавниот конкурс, кандидатите за членови на НКБК се должни да достават и:

- доказ за државјанство на Република Северна Македонија,
- доказ дека со правосилна судска пресуда не му е изречена казна или прекршочна санкција забрана за вршење на професија, дејност или должност издадена од надлежен суд,
- уверение за стекнати најмалку 240 кредити според ЕКТС или завршен VII/1 степен на образование од областа на информациско комуникациските технологии,
- доказ за работно искуство најмалку десет години од областа на информациско комуникациските технологии,
- препорака за соодветно познавање од областа на бродбендот и
- изјава заверена на нотар дека неговиот/нејзиниот брачен другар или невенчан партнер, како и блиски роднини во права линија до второ колено не се вработени во оператор и дека немаат склучено договор за соработка со истиот, дека не се сопственици на удели или акции, директно или индиректно во оператори и дека не се членови на управен или надзорен орган или да вршат раководна функција во оператор.

(5) Министерот надлежен за работите од областа на електронските комуникации донесува решение за избор на независните експерти членови на НКБК најдоцна во рок од десет дена, сметано од денот на истекот на рокот за пријавување на кандидатите за членови на НКБК на јавниот конкурс.

(6) Членовите на НКБК се избираат за време од пет години, со право на еден повторен реизбор.

Услови кои треба да ги исполнат членовите на НКБК

Член 77

(1) Членови на НКБК може да бидат лица со високо образование и со најмалку 10 години работно искуство во областа на информациско комуникациските технологии.

(2) Членовите треба да имаат соодветни познавања од областа на бродбендот, а особено за:

- домашната и Европската регулатива за електронски комуникации (особено за бродбенд) и за користење на државна помош за развој на бродбенд,
- стратешко планирање, развој и работење со бродбенд мрежи,
- технички решенија, инвестициски и бизнис модели, услови за избор на оператор, ценовна политика и
- користење на апликации за планирање и дизајнирање на електронски комуникациски мрежи, географски информациски системи и други апликации кои се важни за надлежностите на НКБК.

(3) Кандидатите за членови на НКБК ја докажуваат исполнетоста на условот од ставот (2) на овој член со приложување на препорака за соодветно познавање од областа на бродбендот.

(4) Член на НКБК и неговиот/нејзиниот брачен другар или невенчан партнер, како и неговите блиски роднини во права линија до второ колено не можат да бидат вработени во оператор или да имаат склучено договор за соработка со истиот, да бидат сопственици на удели или акции, директно или индиректно во оператори или да бидат членови на управен или надзорен орган или да вршат раководна функција во оператор.

(5) Член на НКБК може да биде разрешен пред истекот на мандатот доколку:

- поднесе барање за негово разрешување,
- престане да ги исполнува условите кои се однесуваат за член на НКБК,
- нестручно и несовесно ја врши својата функција како член на НКБК и
- ако не е во можност да ја извршува должноста повеќе од шест месеци во континуитет.

Начин на работа на НКБК

Член 78

(1) Претседателот на НКБК го претставува НКБК, ги свикува состаноците, претседава со истите и учествува во работата на мрежата од НКБК во Европската Унија и во регионот, а во случај на негово отсуство или спреченост, овие обврски ги извршува заменикот на претседателот на НКБК.

(2) НКБК работи со кворум од најмалку пет члена.

(3) Претседателот на НКБК за работата на НКБК редовно го известува министерот надлежен за работите од областа на електронските комуникации.

(4) Претседателот и членовите на НКБК имаат право на месечен надоместок во висина од една просечна плата во Република Северна Македонија, според податоците објавени од Државниот завод за статистика, кој надоместок се исплатува од Буџетот на Министерството надлежно за работите од областа на електронските комуникации.

(5) Министерството надлежно за работите од областа на електронските комуникации обезбедува веб-страница на НКБК и ажурирање на истата, како и административни капацитети, технички, просторни и други услови неопходни за работењето на НКБК.

(6) НКБК на својата веб-страница ја информира јавноста за своите активности во спроведувањето на надлежностите, за развојот на бродбенд пазарот во државата во однос на бродбенд пазарот во Европската Унија, согласно со DESI (The Digital Economy and Society Index), за спроведувањето на усвоените стратешки документи и планови за развој на бродбендот во државата, исполнувањето на националните бродбенд таргети утврдени во истите.

(7) НКБК за својата работа донесува Деловник.

Глава десетта

ОБЕЗБЕДУВАЊЕ НА КОНКУРЕНЦИЈА

Водење на посебно сметководство

Член 79

(1) Операторите кои обезбедуваат јавни електронски комуникациски мрежи и/или услуги и имаат посебни или ексклузивни права на обезбедување на услуги во други економски сектори во Република Северна Македонија, должни се да исполнат едно од следниве барања:

- да водат посебно сметководство за активностите поврзани со обезбедувањето на јавни електронски комуникациски мрежи и/или услуги, во онаа мера во која тоа би било потребно кога овие активности би се обезбедувале како посебно правно лице, со цел да се утврдат сите елементи на трошоците и приходите, начинот на кои тие се пресметани и детален опис на методите за распределба во врска со овие активности, вклучително и распределбата по ставки на основни средства и структурни трошоци или

- да основаат посебно правно лице за обезбедување на јавните електронски комуникациски мрежи и/или услуги.

(2) Барањата од ставот (1) на овој член не се однесуваат на операторите чии вкупен приход остварен од обезбедување на електронски комуникациски мрежи и/или услуги, во Република Северна Македонија, во претходната година, е помал од еден милион евра во денарска противвредност по среден курс на Народната банка на Република Северна Македонија.

(3) Операторите од ставот (2) на овој член, за своето работење во врска со обезбедување на јавни електронски комуникациски мрежи и/или услуги се должни да објават финансиски и ревизорски извештај, на соодветен и јавно достапен начин.

(4) Ревизијата на работењето од ставот (3) на овој член ја врши овластен независен ревизор, во согласност со посебните прописи за ревизија, при што трошоците за ревизијата ги плаќаат операторите од ставовите (1) и (2) на овој член.

(5) Обврските од ставовите (3) и (4) на овој член се применуваат и на операторите кои се должни да водат посебно сметководство во согласност со ставот (1) алинеја 1 на овој член.

(6) Агенцијата може по службена должност или по барање на оператор, да спроведе постапка на проверка, што вклучува и спроведување на ревизија од страна на овластен независен ревизор во согласност со ставот (4) на овој член, доколку постои основано сомнение за постапување спротивно на одредбите на овој член и ќе преземе соодветни мерки во согласност со членот 50 од овој закон.

(7) Агенцијата при спроведувањето на одредбите на овој член особено соработува со органот надлежен за заштита на конкуренцијата.

(8) Формата, содржината и методологијата за водење на посебно сметководство го утврдува Агенцијата.

Обврски за интерконекција и пристап

Член 80

(1) Операторите имаат право, а по барање на оператор и обврска, меѓусебно да преговараат во врска со интерконекцијата или пристапот, со цел за обезбедување на јавни комуникациски услуги и интероперабилност меѓу услугите.

(2) За техничките, финансиските и другите прашања поврзани со интерконекцијата или пристапот, страните се должни да склучат договор кој не смее да биде во спротивност со овој закон. Доколку страните не постигнат договор, Агенцијата по барање на една од страните го решава спорот согласно со одредбите од овој закон.

(3) Страните се должни да ја штитат доверливоста на сите податоци разменети при склучувањето на договори за интерконекција или пристап. Податоците не смеат да се користат за ни една друга намена или да се пренесуваат на трети лица на кои таквите информации би им овозможиле конкурентна предност, притоа водејќи сметка за обврските одредени со членовите 94 и 96 од овој закон.

(4) Операторот е должен во рок од десет работни дена од денот на приемот на барањето за интерконекција или пристап да одговори на истото. Договорот за интерконекција или пристап треба да се склучи во рок од 45 дена од денот на приемот на барањето за интерконекција или пристап.

(5) Операторите со значителна пазарна моќ, се должни да ги задоволат барањата за интерконекција или пристап на која било точка во нивните мрежи каде што е технички можно, вклучувајќи и пристап на точки што не претставуваат завршни точки на мрежата, согласно со одредбите на овој закон, обврските утврдени од страна на Агенцијата и одобрените референтни понуди.

(6) Договорите за интерконекција или пристап меѓу оператор со значителна пазарна моќ на релевантниот пазар и друг оператор мора:

а) да бидат во писмена форма и

б) да го содржат целосно договорот меѓу страните.

(7) Операторот со значителна пазарна моќ на релевантен пазар е должен до Агенцијата да ги достави склучените договори за интерконекција или пристап со други оператори во Република Северна Македонија, како и склучените договори за интерконекција или пристап со странски оператори во рок од 15 дена од денот на нивното потпишување.

(8) Договорите за интерконекција или пристап од ставот (6) на овој член се јавно достапни согласно со членот 56 од овој закон.

(9) Доколку постигнатиот договор е спротивен на одредбите од овој закон, одобрените референтни понуди или претходно утврдените обврски, Агенцијата по службена должност ќе донесе одлука со која во рок од 30 дена од денот на приемот на одлуката ќе ги задолжи страните да го усогласат договорот со одредбите на овој закон, одобрените референтни понуди или претходно утврдените обврски.

Надлежност на Агенцијата во врска со обезбедувањето на интерконекција или пристап

Член 81

(1) Агенцијата, во согласност со регулаторните цели и задачи утврдени со овој закон поттикнува и каде што е соодветно обезбедува интерконекција или пристап и интероперабилност меѓу услугите на начин што промовира ефикасна, одржлива конкуренција, ефикасно инвестирање и иновации и обезбедување на максимални поволности за крајните корисници, како и развој на мрежи со многу висок капацитет (VHCN). За оваа цел, Агенцијата може:

- на операторите кои имаат контрола на пристап до крајни корисници, а со цел поврзување на завршни точки на мрежите, во онаа мера во која е неопходно да им наметне обврска за интерконекција, доколку истата не е воспоставена,

- на операторите кои имаат контрола на пристап до крајни корисници, во онаа мера во која е неопходно и оправдано, да им наметне обврска за интероперабилност меѓу нивните услуги,

- во оправдани случаи на давателите на комуникациски услуги без нумерација помеѓу лица, а кои имаат значително ниво на покриеност и број на корисници, обврска да ги направат своите услуги интероперабилни, кога конекцијата од крај до крај е загрозувана поради недостаток на интероперабилност или

- на операторите, кога е потребно да обезбедат пристапност на крајните корисници до услугите за дигитално радио и телевизиско емитување и сродни комплементарни услуги, обврски да обезбедат пристап до апликациските програмски интерфејси и/или до електронските програмски водичи под фер, праведни и недискриминаторски услови.

(2) Агенцијата на својата веб-страница објавува упатства, како и постапките кои се утврдени со овој закон, кои се применуваат за обезбедување пристап и интерконекција, со цел да се обезбеди операторите кои се сметаат за мали и средни претпријатија и/или кои имаат ограничен географски опфат во обезбедувањето на своите услуги да можат да имаат корист од наметнатите обврски.

(3) Агенцијата ја утврдува природата, обемот и начинот на спроведување на обврските за пристап, а при тоа ги зема предвид релевантните акти усвоени од страна на надлежните тела на Европската унија во врска со интерконекција или пристап. Агенција може, по добиено разумно барање да наметне обврски за обезбедување пристап до жичени и кабелски инсталации, како и до придружни објекти во зградите или до првата точка на концентрација или дистрибуција, што се утврдени од страна на Агенцијата, кога истите се наоѓаат надвор од зградата, а доколку утврди дека репликацијата на мрежните елементи од овој член би била економски неефикасна или физички непрактична, обврските од овој член, Агенцијата ќе му ги наметне на операторот или на сопствениците на тие жичени и кабелски инсталации и придружни објекти, во случај кога тие сопственици не се оператори. Обврските за пристап што се наметнуваат може да вклучуваат специфични правила за пристап до такви мрежни елементи и до придружни објекти и придружни услуги, за транспарентност и недискриминација и за распределба на трошоците за пристап кои, каде што е соодветно, се приспособуваат за да се земат предвид факторите на ризик.

(4) Доколку Агенцијата врз основа на анализа на релевантен пазар утврди дека обврските наметнати согласно ставови (1), (2) и (3) на овој член не се доволни за да се надминат високите и несовладливи економски или физички пречки за репликација, со што се ограничува конкуренцијата за крајните корисници, Агенцијата може да ги прошири наметнатите обврски за пристап, врз основа на фер и разумни услови и правила, на начин што по првата точка на концентрација или дистрибуција, ќе утврди нова точка која е најблиска до крајните корисници и која ќе овозможува доволен број на конекции на крајни корисници за да се обезбеди комерцијална одржливост на барателот на пристап. При одредувањето на обемот на проширувањето надвор од првата точка на концентрација или дистрибуција, Агенцијата ќе ги земе предвид упатствата на Телото на европски регулатори за електронски комуникации (БЕРЕК). Доколку е оправдано од технички или од економски причини, Агенцијата може да наметне обврски за активен или виртуелен пристап.

(5) Агенцијата може обврската од ставот (1) алинеја 3 на овој член да ја наметне само доколку е потребно за да се обезбеди интероперабилност на комуникациските услуги без нумерација помеѓу лица и истата може да вклучува пропорционални обврски за давателите на тие услуги да објават и овозможат користење, измена и прераспределување на релевантни информации од страна на

други надлежни тела и други даватели на услуги, или да се користат и имплементираат стандарди или спецификации наведени во членот 60 на овој закон.

(6) При проширување на обврските за пристап согласно овој член Агенцијата треба да ги има предвид релевантните упатства на надлежните тела на Европската унија во врска со интерконекција или пристап, при што истата ќе донесе соодветно упатство со кое особено ќе се утврди:

- првата точка на концентрација или дистрибуција,
- точката, надвор од првата точка на концентрација или дистрибуција, согласно ставот (9) на овој член,
- воспоставување на нова мрежа
- проекти кои можат да се сметаат за мали и
- високи и несовладливи економски или физички пречки за репликација.

(7) Агенцијата може на операторите или на мрежните оператори да им наметне обврска за заедничко користење на пасивната инфраструктура или обврска за склучување на договор за обезбедување локален роаминг пристап, врз основа на следниве услови:

- доколку е тоа потребно за локално обезбедување на услуги со користење на радиофреквенциски спектар; доколку ниту еден оператор не обезбедува одржливи и слични алтернативни средства за пристап за крајните корисници врз основа на праведни и разумни услови,

- доколку во подрачјето подложно на такви обврски, постојат несовладливи економски или физички пречки за воспоставување на инфраструктура за обезбедување на мрежи или услуги кои користат радиофреквенциски спектар на пазарна основа, поради што на крајните корисници пристапот до мрежите или услугите е сериозно нарушен или воопшто не постои и

- доколку можноста за наметнување на тие обврски е јасно утврдена во одобрението за користење на радиофреквенции кои подлежат на несовладливи економски или физички пречки и затоа пристапот до мрежи или услуги од крајните корисници е строго дефицитарен или отсутен.

(8) Доколку со обврската за пристап и заедничко користење на пасивна инфраструктура, одредена во ставот (6) на овој член, на крајните корисници не им се обезбедува пристап до мрежите или услугите, Агенцијата може на операторот да му наметне и обврска за заедничко користење на активна електронска комуникациска опрема.

(9) Обврските од ставовите (7) и (8) од овој член, Агенцијата ќе ги наметнува во согласност со начелата за објективност, транспарентност, сразмерност и недискриминација и притоа имајќи го предвид следново:

- потребата за зголемена поврзаност по должината на главните патни правци (коридори) и во одредени географски подрачја и можноста за значително зголемување на изборот и поголем квалитет на услугите за крајните корисници, на целата територија на државата,

- ефикасна употреба на радиофреквенциски спектар,
- техничка изводливост и услови за заедничко користење,
- развој на конкуренцијата базирана на инфраструктура и на услуги,
- технолошка иновација и

- потреба од мерки со кои ќе се поттикнат операторите да инвестираат во поставување на инфраструктура.

(10) Агенцијата е должна во рок од пет години од денот на наметнување на обврските утврдени во овој член да го процени влијанието на тие обврски и потребата од нивно изменување или укинување, при што Агенцијата спроведува постапка на јавна расправа, согласно овој закон.

(11) Агенцијата при одредување на локации на мрежни завршни точки, во најголема можна мера ќе ги има предвид насоките на релевантните тела на Европската унија во врска со интерконекција или пристап.

(12) Обврските и условите утврдени од ставот (1) на овој член мора да бидат објективни, транспарентни, пропорционални и недискриминаторски.

(13) При наметнување на обврските и условите од ставот (1) на овој член, Агенцијата е должна да постапува во согласност со членот 13 од овој закон.

(14) Агенцијата донесува подзаконски акт со кој ќе се утврди природата, обемот и начинот на спроведување на обврските од ставот (4) на овој член, а при тоа имајќи ги предвид релевантните акти усвоени од страна на надлежните тела на Европската унија во врска со интерконекција или пристап.

(15) Агенција може, по добиено разумно барање, да наметне обврски за обезбедување пристап до жичени и кабелски инсталации, како и до придружни средства во зградите или до првата точка на концентрација или дистрибуција, што се утврдени од страна на Агенцијата, кога истите се наоѓаат надвор од зградата.

(16) Доколку Агенцијата утврди дека репликацијата на мрежните елементи од ставот (6) на овој член би била економски неефикасна или физички непрактична, обврските од ставот (6) на овој член, Агенцијата ќе му ги наметне на операторот или на сопствениците на тие жичени и кабелски инсталации и придружни средства, во случај кога тие сопственици не се оператори.

(17) Наметнатите обврски за пристап од ставот (6) на овој член може да вклучуваат: специфични правила за пристап до такви мрежни елементи, придружни средства и придружни услуги, обврски за транспарентност, недискриминација како и обврски за распределување на трошоците за пристап кои треба да бидат приспособени земајќи ги предвид факторите на ризик.

(18) Доколку Агенцијата врз основа на анализа на релевантен пазар утврди дека обврските наметнати согласно ставот (6) на овој член не се доволни за да се надминат високите и несовладливи економски или физички пречки за репликација, со што се ограничува конкуренцијата за крајните корисници, Агенцијата може да ги прошири наметнатите обврски за пристап, врз основа на фер и разумни услови и правила, на начин што по првата точка на концентрација или дистрибуција, ќе утврди нова точка која е најблиска до крајните корисници и која ќе овозможува доволен број на конекции на крајни корисници за да се обезбеди комерцијална одржливост на барателот на пристап.

(19) Агенцијата може да наметне активни или виртуелни обврски за пристап, доколку истите се оправдани од техничка или економска природа.

(20) Агенцијата на оператор нема да му ги наметне обврските од ставовите (18) и (19) на овој член, кога ќе утврди дека:

а) операторот ги исполнува обврските од членот 98 од овој закон и обезбедува одржлив и сличен алтернативен начин за поврзување на крајните корисници со овозможување пристап на мрежа со многу висок капацитет на било кој оператор, според фер, недискриминаторски и разумни рокови и услови.

Агенцијата нема да ги наметне обврските од ставовите (18) и (19) на овој член и на други оператори кои обезбедуваат пристап до мрежа со многу голем капацитет, врз основа на недискриминаторски и разумни услови или

б) доколку наметнувањето на таквите обврски би ја загрозило економската или финансиската одржливост на поставување на нова мрежа, особено доколку се работи за мали локални проекти.

(21) По исклучок на ставот (20) точка а) на овој член, Агенцијата може на оператор да му ги наметне обврските од ставовите (18) и (19) на овој член, доколку при изградбата на неговата мрежа се користат јавни средства.

Заедничко користење на иста локација (колокација) и заедничко користење на мрежни елементи и придружни објекти

Член 82

(1) На оператор кој врз основа на овој закон и посебните прописи од областа на градењето го остварил правото за градење, односно поставување на електронска комуникациска инфраструктура и придружни објекти на државна или приватна сопственост, или има право на експропријација, право на службеност или право на користење на имот, Агенцијата му наметнува обврски за колокација и заедничко користење на мрежните елементи и придружните објекти инсталирани врз таа основа, со цел да се заштити животната средина, јавното здравје, јавната безбедност, заштита на просторот, избегнување на прекумерно градење доколку истото е економски неефикасно, постојат физички пречки или да се исполнат целите на просторното и урбанистичко планирање и градење.

(2) Оператор кој е сопственик на електронска комуникациска инфраструктура и придружни објекти е должен на оператор барател, со надомест, и врз основа на склучен договор, да му овозможи пристап, колокација и заедничко користење на неговата електронска комуникациска инфраструктура и придружни објекти, што може да опфати: земјиште, згради и влезови во згради, жичени инсталации внатре во зградата, антени, антенски столбови, кули и други придружни конструкции, кабелска канализација, цевки, канали, шахти, ормани или мерки што ја олеснуваат координацијата на градежните работи, доколку се исполнети соодветните услови за пристап, колокација и заедничко користење, согласно подзаконскиот акт од ставот (3) на овој член.

(3) Операторот кој е сопственик на електронска комуникациска инфраструктура и придружни објекти ги разгледува барањата од оператори баратели по редоследот по кој се примени таквите барања и во зависност од степенот на достапност на слободен простор во неговата инфраструктура.

(4) Доколку операторот од ставот (3) на овој член не одговори на барањето на оператор барател во рок од 30 дена од денот на поднесувањето на барањето, ќе се смета дека одбил да го склучи договорот од ставот (2) на овој член.

(5) Во случај на спор во врска со ставовите (2), (3) и (4) на овој член Агенцијата, по барање на една од страните, поведува постапка за решавање спор согласно со членот 52 од овој закон. Агенцијата, имајќи ги предвид принципот на пропорционалност, транспарентност и недискриминација, ќе донесе одлука со која ќе го реши спорот во најкраток можен рок, но не подолго од два месеца од денот на приемот на барањето, освен во постапки за експропријација за кои се применуваат роковите утврдени во прописите од областа на експропријацијата.

(6) Начинот и условите за пристап начинот на распределување на трошоците за споделување на објекти или имот и координација на градежни работи, колокација и заедничко користење на мрежни елементи и придружни објекти, нивото на расположливост на слободниот простор во таа инфраструктура и основните елементи кои треба да ги содржи договорот за пристап, ко-локација и заедничко користење на електронската комуникациска инфраструктура и придружните објекти, Агенцијата подетално ќе ги пропише со подзаконски акт.

(7) Агенцијата, пред да го донесе подзаконскиот акт од ставот (6) на овој член, ќе спроведе јавна расправа, согласно членот 14 на овој закон, а може да се советува и со надлежните тела на единицата на локална самоуправа на одредено подрачје каде што таквото заедничко користење се смета за потребно заради остварување на целите од ставот (1) на овој член.

(8) Подзаконскиот акт од ставот (6) на овој член треба да се темели на начелата за објективност, транспарентност, недискриминација и пропорционалност.

Цени за меѓународен роаминг и завршување на меѓународни повици

Член 83

(1) Агенцијата има право на операторите кои поседуваат јавни мобилни комуникациски мрежи и обезбедуваат јавни мобилни комуникациски услуги да им утврди максимални цени на услугите кои ги нудат во роаминг на корисниците од земјите со кои Република Северна Македонија има склучено спогодба, меморандум, договор или протокол за намалување на цените на услугите во роаминг во јавни мобилни комуникациски мрежи, на реципрочна основа, кои не можат да бидат повисоки од цените на истите услуги кои важат помеѓу земјите членки на Европската Унија.

(2) Максималните цени на услугите од ставот (1) на овој член Агенцијата ќе ги утврди со одлука, донесена согласно со членот 13 од овој закон.

(3) На операторите кои обезбедуваат јавни електронски комуникациски услуги Агенцијата има право да им утврди максимални цени на големопродажните услуги за завршување на меѓународни повици од земјите со кои Република Северна Македонија има склучена спогодба, меморандум, договор или протокол за истото, на реципрочна основа.

(4) Во случај кога операторот ги обезбедува роаминг услугите по цени еднакви со цените на домашните малопродажни услуги и истото ќе придонесе до економска неисплатливост и неодржливост од обезбедувањето на роаминг услугите на операторот, со претходна согласност од Агенцијата, операторот може да ги зголеми цените на малопродажните роаминг услуги.

(5) Кога операторот ги обезбедува роаминг услугите по цени еднакви со цените на домашните малопродажни услуги, истиот може да примени политики за фер употреба на роаминг услугите со што ќе спречи злоупотреба на истите и истиот е должен политиката за фер употреба да ја објави и донесе на транспарентен начин.

(6) Начинот за процена на економската неисплатливост и неодржливост во работата на операторот од обезбедувањето на роаминг услугите од ставот (4) на овој член, начинот на поднесување на барање за зголемување на цените на малопродажните роаминг услуги, како и политиките за фер употреба од ставот (5) на овој член Агенцијата ќе ги пропише со подзаконски акт.

Глава единаесетта

РЕГУЛАЦИЈА НА ОПЕРАТОРИ СО ЗНАЧИТЕЛНА ПАЗАРНА МОЌ

Оператори со значителна пазарна моќ

Член 84

(1) Оператор се смета дека поседува значителна пазарна моќ на пазар на јавни комуникациски мрежи или услуги доколку самостојно или заедно со други оператори има доминантна позиција, односно поседува економска моќ и капацитет да дејствува во забележителни размери независно од конкурентите и корисниците на тој пазар.

(2) Два или повеќе оператори можат да бидат третираны како оператори кои заеднички имаат доминантна позиција на пазарот, дури и во отсуство на структурни или други врски меѓу нив доколку работат на пазарот кој се карактеризира со недостаток на ефикасна конкуренција и на кој ниту еден оператор нема значителна пазарна моќ.

(3) Кога еден оператор има значителна пазарна моќ на еден одреден пазар, може да се смета дека истиот има значителна пазарна моќ и на друг близок пазар, доколку врските меѓу двата пазара се такви што дозволуваат пазарната моќ од едниот пазар да се пренесе на другиот пазар, со што се зајакнува пазарната моќ на операторот. Со цел да се спречи таквата моќ и на другиот пазар може да се наметнат обврски согласно со овој закон. Доколку овие обврски не ги дадат очекуваните резултати може да се наметне и обврска за регулација на малопродажни цени согласно со овој закон.

(4) Начинот на утврдување на оператори со значителна пазарна моќ го пропишува Агенцијата со подзаконски акт, а имајќи ги предвид препораките и упатствата на Европската унија за вршење на анализа на релевантни пазари и утврдување на значителна пазарна моќ.

Постапка за анализа на релевантен пазари

Член 85

(1) Агенцијата спроведува редовна анализа на релевантните пазари имајќи ги предвид препораките на Европската комисија за утврдување на релевантни пазари на производи и услуги и каде што е соодветно во соработка со органот надлежен за заштита на конкуренцијата.

(2) Агенцијата ќе донесе одлука со која ќе утврди релевантни пазари на производи и услуги и релевантни географски пазари во областа на електронските комуникации на територијата на Република Северна Македонија, чиешто карактеристики можат да бидат такви што ќе го оправдаат наметнувањето на регулаторните обврски утврдени со овој закон, не доведувајќи ги во прашање пазарите кои во одредени случаи можат да се утврдат според Законот за заштита на конкуренцијата. Агенцијата ги утврдува релевантните пазари по претходно спроведена јавна расправа согласно со овој закон.

(3) При утврдувањето на релевантните пазари на производи и услуги Агенцијата треба да утврди дека кумулативно се исполнети следниве три критериуми:

- присуство на високи и постојани бариери за влез кои можат да бидат од структурна, правна или регулаторна природа,

- постои структура на пазар што не се стреми кон ефективна конкуренција во рамките на релевантен временски период имајќи ја предвид состојбата на конкуренцијата заснована на инфраструктура и друг вид на конкуренција за која постојат бариери за влез на пазарот и

- Законот за заштита на конкуренцијата не е доволен сам да ги разреши проблемите на пазарот.

(4) При анализата на релевантен пазар, согласно ставовите (1), (2) и (3) на овој член, Агенцијата го проценува развојот на тој релевантен пазар во одреден временски период во отсуство на регулација, а при тоа имајќи ги предвид следните околности:

а) постојат активности на пазарот што влијаат на веројатноста на тој релевантен пазар да се развие ефективна конкуренција,

б) сите значајни ограничувања на конкуренцијата на големопродажно и малопродажно ниво, без разлика дали причините за ограничувањата се електронски комуникациски мрежи, електронски комуникациски услуги, други видови на услуги или апликации кои се споредливи од аспект на краен корисник и без разлика на тоа дали таквите ограничувања се дел од релевантниот пазар,

в) други важечки прописи или обврски кои влијаат на релевантниот пазар или на поврзаниот малопродажен пазар или пазари во одреден период и

г) обврски наметнати на други релевантни пазари во согласност со овој член.

Определување на оператор со значителна пазарна моќ, наметнување, продолжување, изменување или отповикување на обврски

Член 86

(1) Доколку Агенцијата врз основа на анализа на релевантен пазар утврди дека на тој пазар нема доволно ефективна конкуренција, таа има обврска да донесе одлука со која ќе определи оператори кои самостојно или заеднички имаат значителна пазарна моќ на тој пазар во согласност со членот 85 ставови (1) и (2) од овој закон.

(2) Во одлуката од ставот (1) на овој член, Агенцијата на операторите кои самостојно или заеднички имаат значителна пазарна моќ, може да им наметне соодветни регулаторни обврски утврдени во членовите 96, 97, 98, 99 и 101 од овој закон, или да ги продолжи или измени некои од постоечките наметнати обврски согласно со овој закон доколку смета дека во отсуство на тие обврски пазарот не би бил ефикасно конкурентен за крајните корисници.

(3) Доколку Агенцијата врз основа на анализа на релевантен пазар утврди дека пазарот е ефективно конкурентен, нема да определи ниту еден оператор како оператор со значителна пазарна моќ согласно со членот 85 ставови (1) и (2) од овој закон. Доколку овој пазар не бил конкурентен претходно, Агенцијата е должна да донесе одлука со која ќе ги отповика сите одлуки за определување на оператори со значителна пазарна моќ на тој пазар.

(4) При отповикување на одлуките од ставот (3) на овој член, Агенцијата ги ослободува и од обврските кои ги имале како оператори со значителна пазарна моќ согласно со овој закон.

(5) Во одлуката за отповикување согласно ставовите (3) и (4) на овој член, Агенцијата ќе утврди рок во кој операторот е должен да ги извести страните на кои таа одлука влијае, при што треба да има предвид со утврдениот рок да се овозможи соодветен преоден период за засегнатите корисници и крајните корисници, за можноста за избор на крајните корисниците, како и за тоа

наметнатата регулаторна обврска да не трае подолго отколку што е потребно. Во одлуката за отповикување Агенцијата може да утврди посебни услови и рокови за известување во врска со постоечките договори за пристап.

(6) Агенцијата пред да ги донесе одлуките од ставовите (1) и (3) на овој член ќе спроведена јавна расправа согласно со членот 13 од овој закон и во соработка со органот надлежен за заштита на конкуренцијата. Донесените одлуки Агенцијата ги објавува на својата веб-страница во рок од три дена од денот на нивното донесување.

Утврдување, измена и укинување на регулаторни обврски

Член 87

(1) На операторот определен како оператор со значителна пазарна моќ на одреден релевантен пазар, Агенцијата може да му наметне која било од обврските утврдени во членовите 91, 94, 95, 96, 97, 98, 99 и 103 од овој закон во согласност со начелото на пропорционалност при што треба да избере најмалку наметлив начин за надминување на недостатоците утврдени во анализата на тој релевантен пазарот.

(2) Обврските наметнати во согласност со ставот (1) на овој член треба да се:

а) базирани на природата на недостатокот што Агенцијата го идентификувала при анализата на релевантниот пазар,

б) пропорционални, имајќи ги предвид, каде е можно, трошоците и придобивките;

в) оправдани во однос на регулаторните цели и задачи утврдени во членот 7 од овој закон и

г) наметнати по претходно спроведена јавна расправа, согласно членот 13 од овој закон.

(3) Агенцијата при наметнувањето на обврските во согласност со ставот (1) на овој член треба да го има предвид развојот на соодветниот релевантен пазар, имајќи ги предвид склучените комерцијални договори и договорите за коинвестиција, кои би можеле да влијаат на развојот на конкуренцијата на тој пазар.

(4) Доколку развојот на релевантниот пазар согласно ставот (3) на овој член не е доволен за да се бара нова анализа на релевантниот пазар во согласност со член 85 од овој закон, Агенцијата проценува дали е неопходно да се преиспитаат наметнатите обврски на операторите со значителна пазарна моќ на релевантниот пазар во насока да се измени или отповика некоја од наметнатите обврски или пак да се наметнат нови обврски, согласно ставот (2) на овој член.

(5) Преиспитувањето на наметнатите обврски од ставот (4) на овој член се врши по претходно спроведена јавна расправа согласно членот 13 од овој закон.

Критериум за определување на оператори кои заеднички имаат доминантна позиција на пазар

Член 88

При вршењето на процена дали два или повеќе оператори заеднички имаат доминантна позиција на пазарот согласно со членот 85 став (2) од овој закон, Агенцијата ги има предвид особено следниве критериуми кои не се применуваат кумулативно:

- ниска еластичност на побарувачка,
- сличен удел на пазарот,

- високи правни или економски бариери за влез на пазарот,
- вертикална интеграција со заедничко одбивање на понуда,
- недостатокот на компензациска куповна моќ и
- недостаток на потенцијална конкуренција.

Преиспитување на утврден релевантен пазар на производи и услуги

Член 89

Агенцијата во определени временски периоди кои не можат да бидат подолги од три години во соработка со органот надлежен за заштита на конкуренцијата, е должна да го преиспита утврдениот релевантен пазар на производи и услуги.

Постапка за преземање обврски применливи за оператор со значителна пазарна моќ

Член 90

(1) Оператор со значителна пазарна моќ може до Агенцијата да достави понуда за преземање на обврски применливи за неговата мрежа кои се однесуваат на условите за пристап и/или условите за заедничко инвестирање, а во врска со следното:

а) спогодби за соработка кои се релевантни за процена на соодветни и пропорционални обврски, согласно членот 87 од овој закон;

б) заедничко инвестирање во мрежи со многу висок капацитет, согласно со членот 103 од овој закон или

в) ефективен и недискриминаторен пристап на трети страни, во согласност со овој член, за време и по периодот на спроведената предложена форма на доброволно одвојување од страна на вертикално интегрираниот оператор.

(2) Понудата од ставот (1) на овој член мора да биде детална и тоа особено за времето и опфатот на нивното спроведување, со цел да ѝ се овозможи на Агенцијата да спроведе своја процена врз основа на ставовите (3), (4), (5) и (6) од овој член. Обврските од понудата можат да важат и подолго од периодот за спроведување анализа на пазарот од членот 86 од овој закон.

(3) Агенцијата врши испитувања на пазарот за процена на понудените обврски од ставот (1) на овој член, кои особено се однесуваат на понудените услови, освен во случај кога понудените обврски не исполнуваат еден или повеќе релевантни услови или критериуми, преку спроведување на јавна расправа согласно членот 13 од овој закон со засегнатите страни, особено со трети страни кои се директно засегнати. Можните заеднички инвеститори или баратели на пристап можат да дадат мислење за усогласеност на понудените обврски со условите од членовите 98, 101 и 103 од овој закон и да предложат соодветни измени на понудените обврски.

(4) Агенцијата, при процената на понудените обврски од ставот (1) на овој член, а во согласност со членот 98 од овој закон, треба меѓу другото, да се грижи за:

- докажете дека понудените обврски се праведни и разумни;
- отвореноста на понудените обврски за сите учесници на пазарот;

- навремено обезбедување на пристап, врз основа на праведни, разумни и недискриминаторски услови вклучувајќи ги и мрежите со многу висок капацитет, пред почетокот на обезбедување на релевантни услуги за малопродажба и

- одржлива конкуренција на пазарите за крајните корисници (downstream markets) и олеснувања за заедничко поставување и користење на мрежа со многу висок капацитет, а во интерес на крајните корисници.

(5) Агенцијата ќе го извести операторот со значителна пазарна моќ за резултатите од испитувањето на пазарот, спроведено во согласност со ставот (3) на овој член, за својата процена за тоа дали понудените обврски се усогласени со целите, критериумите и постапките утврдени во овој член и во членовите 98, 101 и 103 од овој закон, како и за условите врз основа на кои може тие обврски да станат задолжителни.

(6) Операторот со значителна пазарна моќ може да ја преиспита првичната понуда за преземање на обврски од ставот (1) на овој член, во согласност со известувањето на Агенцијата од ставот (5) на овој член.

(7) Независно од одредбите од член 103 од овој закон, Агенцијата може да донесе одлука со која ќе ги утврди како задолжителни, понудените обврски во целост или делумно.

(8) По исклучок на членот 80 од овој закон, Агенцијата може да определи како задолжителни една или повеќе обврски за период кој е утврден во одлуката од ставот (7) на овој член, а обврската за заедничко инвестирање во согласност со член 103 став (2) од овој закон ќе го определи за период од најмалку седум години.

(9) Во согласност со член 103 од овој закон, одредбите на овој член не се во спротивност со примената на постапката за анализа на релевантен пазар согласно членот 85 од овој закон и со наметнувањето на обврските согласно членот 98 од овој закон.

(10) Кога Агенцијата ќе донесе одлука за наметнување на обврски во согласност со овој член, ќе изврши процена на ефектот од таа одлука согласно членот 98 од овој закон, врз развојот на пазарот. Агенцијата, воедно, ја разгледува и соодветноста на наметнатата обврска, задржување, измена или укинување на обврска согласно членовите 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100, 101, 102 и 103 од овој закон.

(11) Агенцијата го следи исполнувањето на сите обврски од ставот (10) на овој член и одлучува за нивно продолжување.

(12) Агенцијата може да ги преиспита обврските наметнати во согласност со членот 87 од овој закон.

Големопродажни оператори

Член 91

(1) Доколку Агенцијата определи оператор, кој не е присутен на ниту еден малопродажен пазар на електронски комуникациски услуги, како оператор со значителна пазарна моќ на еден или на повеќе големопродажни пазари во согласност со членот 85 од овој закон, треба да утврди дали тој оператор ги има следните карактеристики:

- сите претпријатија и деловни единици во рамките на операторот, сите претпријатија под контрола на ист краен сопственик, а кои не се нужно во негова целосна сопственост и секој акционер кој може да врши контрола над операторот,

извршува или планира да извршува активности само на големопродажните пазари на електронски комуникациски услуги, па поради тоа не извршува активности на кој било малопродажен пазар на електронски комуникациски услуги што им се обезбедуваат на крајните корисници во Република Северна Македонија и

- оператор кој поради ексклузивен договор или договор којшто официјално не е, но фактички е ексклузивен договор не е обврзан да работи со поединечен и одвоен оператор кој има малопродажба и е активен на било кој малопродажен пазар на електронски комуникациски услуги што им се обезбедуваат на крајните корисници.

(2) Доколку Агенцијата заклучи дека се исполнети условите утврдени во ставот (1) на овој член, таа може на операторот да му ги наметне обврските наведени во членовите 96 и 98 од овој закон, или обврските во однос на правично и разумно утврдување на цени, доколку е тоа оправдано врз основа на анализа на пазарот, вклучувајќи проценка на веројатното идно однесување на операторот со значителна пазарна моќ.

(3) Агенцијата ќе ги преиспита обврските наметнати на операторот во согласност со овој член, доколку во кој било момент заклучи дека повеќе не се исполнети условите од ставот (1) на овој член, поради што, доколку е тоа соодветно, ќе ги примени одредбите од членовите 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100, 101, 102 и 103 од овој закон. Операторите се должни без непотребно одлагање, да ја известат Агенцијата за секоја промена која се однесува на карактеристиките од ставот (1) на овој член.

(4) Агенцијата ќе ги преиспита обврските наметнати на операторот во согласност со овој член и доколку врз основа на докази во однос на условите кои операторот им ги нуди на своите корисници, заклучи дека се појавиле или ќе се појават пречки за пазарната конкуренција на штета на крајните корисници, потребно е да наметне една или на повеќе обврски предвидени во членовите 99, 101, 102 или 107 од овој закон или изменување на обврските наметнати во согласност со ставот (2) на овој член.

(5) Наметнувањето на обврските и нивното преиспитување врз основ на одредбите на овој член се врши во согласност со постапките утврдени во членот 13 од овој закон.

Миграција од постојната инфраструктура

Член 92

(1) Оператор со значителна пазарна моќ на еден или на повеќе релевантни пазари, согласно членот 85 од овој закон е должен однапред и навремено, да ја известат Агенцијата за намерата да извади од употреба делови од мрежата или да ги замени со нова инфраструктура, вклучувајќи ја постојната инфраструктура потребна за работа на бакарна мрежа за која на операторот му се наметнати обврски согласно членовите 94, 95, 96, 97, 98, 99 и 103 од овој закон.

(2) Агенцијата треба да обезбеди дека постапката на вадење од употреба или замена на делови од мрежата од ставот (1) на овој член вклучува транспарентен временски распоред и услови, соодветен рок за известување за преносот (миграцијата), достапност на алтернативни производи со најмалку споредлив квалитет и со кои се овозможува пристап до подобрената мрежна инфраструктура која ги заменува заменетите елементи, доколку е тоа потребно за заштита на конкуренцијата и заштитата на правата на крајните корисници.

(3) Во однос на средствата за кои се предлага да се извадат од употреба или за нивна замена Агенцијата може да ги повлече наметнатите обврски доколку се исполнети следните услови:

- операторот кој обезбедува пристап има воспоставено соодветни услови за миграција, вклучително и ставање на располагање на алтернативен пристапен производ со најмалку споредлив квалитет, кој им бил достапен при користењето на постојната инфраструктура при што на барателите на пристап им се овозможува пристап до истите крајни корисници и

- операторот кој обезбедува пристап ги исполнува условите и постапките за кои ја известил Агенцијата, односно кои му ги наметнала Агенцијата согласно со овој член.

(4) Одредбите на овој член не се во спротивност со достапноста на регулираните производи наметнати од Агенцијата за подобрената мрежна инфраструктура во согласност со постапките утврдени во членовите 82, 85 и 87 од овој закон.

Посебна забрана за стекнување сопственост

Член 93

Операторите со значителна пазарна моќ на одреден релевантен пазар, сите лица кои поседуваат повеќе од 10% од уделите или акциите во друштвата кои се оператори со значителна пазарна моќ на определен релевантен пазар (принципали), како и друштвата основани од операторите со значителна пазарна моќ на релевантен пазар, не можат да се здобиваат со сопственост на комуникациски мрежи со кои се намалува конкуренцијата на одреден релевантен пазар и се ограничува изборот на корисниците во однос на определена комуникациска услуга без согласност на органот надлежен за заштита на конкуренцијата.

Обврска за транспарентност при интерконекција или пристап

Член 94

(1) Агенцијата во согласност со овој закон може на оператор со значителна пазарна моќ на релевантен пазар да им наметне обврска за транспарентност во врска со интерконекција или пристап, на начин што истите ќе ги задолжи да објавуваат информации за:

- сметководството,
- техничките спецификации,
- карактеристиките на мрежите и планираниот развој на мрежите,
- рокови и услови на понудата и користењето, вклучувајќи ги и сите услови со кои се ограничува пристапот до и/или употребата на услуги и апликациите и
- цените.

(2) Нивото на деталност на информациите од ставот (1) на овој член, како и начинот на нивното објавување, го пропишува Агенцијата.

(3) На оператор со значителна пазарна моќ на релевантен пазар, кој има и обврска за недискриминација согласно со членот 96 од овој закон, Агенцијата може да му наметне обврска во рок од 30 дена од денот на донесувањето на

одлука со која е определен за оператор со значителна пазарна моќ да достави до Агенцијата предлог на референтна понуда за интерконекција или пристап. Референтната понуда мора да биде доволно детална, за да се обезбеди другите оператори што бараат интерконекција и/или пристап, да не плаќаат за капацитетите, односно средствата што не се потребни за бараната услуга.

(4) Референтната понуда од ставот (3) на овој член мора да биде расчленета на компоненти со опис на услугите што ги нуди операторот со значителна пазарна моќ на релевантен пазар во врска со интерконекција или пристап согласно со пазарните потреби, како и рокови, услови и цени за обезбедување на истите.

(5) Референтната понуда од ставот (3) на овој член ја одобрува Агенцијата во рок од 30 дена од денот на нејзиното доставување до Агенцијата, а операторот е должен да ја објави референтната понуда на својата веб-страница во рок од пет дена од денот на добивањето на одобрението од Агенцијата.

(6) Операторот е должен цените во одобрената референтна понуда од ставот (3) на овој член да ги применува првиот ден од наредниот месец кој следи по месецот во кој е добиено одобрението од Агенцијата.

(7) Агенцијата со пропис, подетално ќе ја пропише содржината и информациите кои треба да бидат објавени во референтната понуда од ставот (3) на овој член.

(8) Операторот со значителна пазарна моќ не смее да отстапува од условите во одобрената референтна понуда при склучување на договори за интерконекција и/или пристап.

(9) Директорот на Агенцијата може да донесе решение со кое ќе побара од оператор со значителна пазарна моќ, да изврши измена на одобрена референтна понуда, односно да подготви и достават обновена и ажурирана референтна понуда со цел да се обезбедат регулаторните цели и задачи утврдени во членот 7 од овој закон, а операторот може да го стори тоа и по сопствена иницијатива.

(10) Операторот со значителна пазарна моќ е должен да постапи по решението од ставот (9) на овој член во рок од 30 дена од денот на приемот на решението, а Агенцијата ја одобрува измената на референтната понуда во рок од 30 дена од денот на нејзиното доставување во Агенцијата. Кога операторот доставува до Агенцијата измена на одобрената референтна понуда по сопствена иницијатива, Агенцијата е должна да се произнесе по истата во рок од 30 дена од денот на нејзиното доставување до Агенцијата.

(11) Одредбите од ставовите (4) и (5) на овој член кои се однесуваат на објавувањето и примената на референтните понуди важат и за измените на одобрените референтни понуди.

Обврска за пристап до изградена инфраструктура

Член 95

(1) Агенцијата врз основа на анализа на релевантен пазар согласно членот 85 од овој закон, може на оператор со значителна пазарна моќ на релевантен пазар да му наметне обврска за пристап и користење на изградена инфраструктура, особено на: згради или влезови во згради, кабли во згради, вклучително и жични инсталации, антени, антенски столбови, кули и други придружни конструкции, столбови, кабелски канализации, цевки, контролни комори, шахти и кабинети.

(2) Агенцијата може на операторот да му ја наметне обврската од ставот (1) на овој член, без оглед на тоа дали средствата на кои таа обврска се однесува се дел од релевантниот пазар во согласност со анализата на пазарот, под услов обврската да е неопходна и пропорционална за исполнување на регулаторните цели и задачи од членот 7 од овој закон.

Обврска за недискриминација при интерконекција или пристап

Член 96

(1) Агенцијата во согласност со овој закон може на оператор со значителна пазарна моќ на релевантен пазар да му наметне обврска за недискриминација во врска со интерконекција или пристап.

(2) Со обврската за недискриминација од ставот (1) на овој член се гарантира дека определениот оператор со значителна пазарна моќ ќе применува еквивалентни услови во еквивалентни околности за другите оператори кои даваат исти услуги и ќе им обезбеди услуги и информации на другите оператори под истите услови и со ист квалитет како оние што ги обезбедува за сопствените услуги или оние за неговите подружници или партнери.

Обврска за посебно сметководство при интерконекција или пристап

Член 97

(1) Агенцијата во согласност со овој закон може на оператор со значителна пазарна моќ на релевантен пазар да му наметне обврска за водење на посебно сметководство за активностите поврзани со интерконекција или пристап.

(2) Агенцијата од операторот со значителна пазарна моќ кој е вертикално интегрирана компанија може да побара транспарентност за големопродажните цени и внатрешните трансферни цени со цел да се обезбеди усогласување со обврската за недискриминација, како и да се спречат можни неправедни вкрстени субвенции.

(3) Со цел да се утврди усогласеноста со обврските за транспарентност и недискриминации, операторите со значителна пазарна моќ на релевантен пазар се должни на барање на Агенцијата да и достават сметководствени податоци, вклучително и податоци за приходите добиени од трети страни.

(4) Агенцијата може да ги објави таквите информации за да придонесе за отворен и конкурентен пазар, истовремено почитувајќи ја доверливоста на добиените информации согласно со прописите за деловна тајна.

(5) Агенцијата со подзаконски акт подетално ги уредува прашањата што произлегуваат од спроведувањето на овој член.

Обврски за обезбедување на пристап и користење на специфични мрежни средства

Член 98

(1) Агенцијата во согласност со овој закон може на оператор со значителна пазарна моќ на релевантен пазар да му наметне обврски да ги исполни сите разумни барања за пристап и користење на специфични мрежни елементи и придружни објекти.

(2) Агенцијата ги наметнува обврските од ставот (1) на овој член тогаш кога смета дека одбивањето да се даде пристап или поставувањето на неразумни услови што имаат сличен ефект, би можеле да го попречат создавањето на доволно конкурентен пазар на малопродажно ниво или кога тоа не е во интерес за крајните корисници.

(3) Агенцијата, при воведувањето на обврските од ставот (1) на овој член од оператор со значителна пазарна моќ на релевантен пазар, покрај другото, може да побара:

- на друг оператор да му даде пристап до специфични мрежни елементи и/или средства вклучително и пристап до мрежните елементи кои не се активни и/или разврзан пристап до локална јамка со цел, меѓу другото, да се обезбеди избор и/или предизбор на оператор и/или понуда за препродажба на корисничка линија,
- на друг оператор да му овозможи пристап до специфични активни или виртуелни мрежни елементи и услуги,
- да преговара со добра волја со операторите што бараат пристап,
- да не го повлече дадениот пристап до средствата,
- на друг оператор да му обезбеди одредени услуги на големопродажна основа за препродажба,
- да одобри отворен пристап до технички интерфејси, протоколи или други значајни технологии што се неопходни за интероперабилноста на услугите или за виртуелните мрежни услуги,
- да обезбеди заедничко користење на иста локација (колокација) или други форми на заедничко користење на придружни објекти,
- да обезбеди одредени услуги потребни за овозможување на интероперабилност на услугите од една крајна точка до друга крајна точка на корисниците, вклучително и средства за интелегентни мрежи или роаминг кај мобилните мрежи,
- интерконекција на мрежите или на мрежните средства,
- да обезбеди пристап до оперативниот систем за поддршка или слични софтверски системи што се потребни за да гарантираат праведна конкуренција во обезбедувањето на услуги и
- да обезбеди пристап до придружни услуги како што се услуга за идентификација, локација и присуство.

(4) На обврските од ставот (3) на овој член, Агенцијата може да додаде и услови за обезбедување на праведност, оправданост и навременост.

(5) При донесувањето на одлуката за определување на обврските од ставовите (3) и (4) на овој член, а особено при проценувањето дали ваквите обврски се соодветни со регулаторните цели и задачи од членот 7 од овој закон, Агенцијата мора особено да ги има предвид следниве фактори:

- техничката и економската способност за користење или поставување на конкурентните капацитети, имајќи го предвид степенот на развој на пазарот, а притоа водејќи сметка за природата и видот на предложената интерконекција и/или пристап, како и за постоењето на други производи за пристап, како што е пристапот до канали,
- остварливост на обезбедувањето на предложениот пристап, со оглед на расположливите капацитети,

- почетната инвестиција на операторот од ставот (1) на овој член, водејќи при тоа сметка за која било направена јавна инвестиција и ризиците за таквата инвестиција,

- потребата од долгорочна заштита на конкуренцијата, а особено на конкуренција заснована на економски ефикасна инфраструктура,

- таму каде што е применливо, кое било релевантно право на интелектуалната сопственост,

- обезбедување на паневропски услуги и

- можност за други форми на пристап до големопродажни услуги за влез на истиот или поврзаниот големопродажен пазар со цел да обезбеди надминување на утврдените недостатоци на соодветниот релевантен пазар, а во интерес на крајните корисници.

(6) Проценката од ставот (5) на овој член ги опфаќа понудите за пристап на пазарна основа, регулираниот пристап во согласност со член 103 од овој закон или постоечки или планиран регулиран пристап на други влезни големопродажни производи, во согласност со овој член, при што особено се има предвид следното:

- техничката и економската способност за користење или поставување на конкурентните капацитети, имајќи го предвид степенот на развој на пазарот, а притоа водејќи сметка за природата и видот на предложената интерконекција и/или пристап, како и за постоењето на други големопродажни производи за пристап, како што е пристапот до кабелска канализација,

- очекуваните технолошки достигнувања коишто влијаат на дизајнот и управувањето со мрежата,

- потребата од технолошка неутралност која на страните им овозможува да ја дизајнираат и управуваат сопствената мрежа,

- остварливост на обезбедувањето на предложениот пристап, со оглед на расположливите капацитети,

- почетната инвестиција на операторот од ставот (1) на овој член, водејќи при тоа сметка за која било направена јавна инвестиција и ризиците за таквата инвестиција, а особено за, инвестиции во мрежи со многу висок капацитет,

- потребата од долгорочна заштита на конкуренцијата, а особено на конкуренцијата заснована на економски ефикасна инфраструктура и иновативни бизнис модели кои поддржуваат одржлива конкуренција како што се оние засновани на заедничко инвестирање во мрежи,

- таму каде што е применливо, кое било релевантно право на интелектуалната сопственост и

- обезбедување на паневропски услуги.

(7) При донесувањето на одлуката за наметнување на обврските од овој член Агенцијата првично оценува дали наметнувањето на обврските е пропорционално средство за поттикнување на конкуренцијата и интересите на крајните корисници.

(8) При донесувањето на одлуката за наметнување на обврските од овој член, Агенцијата може да утврди и технички или оперативни услови кои мора да ги исполни операторот кој го обезбедува пристапот или операторот кој го бара пристапот, кога е тоа потребно заради обезбедување на нормално функционирање на мрежата. Обврските за придржување кон посебни технички стандарди или спецификации, мора да бидат во согласност со член 60 од овој закон.

Контрола на цени и обврски за сметководство на трошоци

Член 99

(1) Агенцијата во согласност со овој закон може на оператор со значителна пазарна моќ на релевантен пазар да му наметне обврски во врска со повраток на трошоците и контрола на цени, вклучувајќи и обврски за цени базирани на трошоци, како и обврска за водење на сметководство на трошоци кое се однесува на обезбедување на одредени видови на интерконекција и/или пристап, во случаите кога врз основа на анализа на пазарот ќе се утврди недостаток на ефективна конкуренција што му овозможува на операторот да ги задржи цените на прекумерно високо ниво или да примени цени за истиснување на конкуренцијата, а се тоа на штета на крајните корисници.

(2) Агенцијата при наметнувањето на обврските од ставот (1) на овој член, треба да го има предвид поттикнувањето на конкуренцијата, како и долгорочните интереси на крајните корисници во врска со поставувањето и користењето на следните генерации на електронски комуникациски мрежи, а особено на мрежи со многу висок капацитет. Со цел поттикнување на инвестициите, вклучувајќи ги и инвестициите во следните генерации на електронски комуникациски мрежи, Агенцијата треба да ги има предвид и инвестициите направени од страна на операторот.

(3) Доколку Агенцијата оцени дека наметнувањето на обврските од ставот (1) на овој член е оправдано, на операторот ќе му овозможи разумна стапка на поврат на вложениот капитал, водејќи сметка за сите ризици поврзани со поединечни нови вложувања во проекти за развој на мрежна инфраструктура.

(4) Агенцијата нема да ја наметне обврската или ќе ја отповика претходно наметнатата обврска од ставот (1) на овој член, доколку утврди дека постои докажано ограничување на малопродажната цена и дека која било обврска наметната во согласност со членовите 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100, 101, 102 и 103 од овој закон, а особено кој било тест за економска репликација обезбедува ефикасен и недискриминаторски пристап.

(5) При наметнувањето на обврските од ставот (1) на овој член за контрола на цените за пристап до постојните мрежни елементи, Агенцијата, исто така треба да ги има предвид и придобивките од предвидливите и постојните големопродажни цени, со цел да обезбеди ефикасен влез на пазарот и поттикнување на сите оператори да воведат нови и подобрени мрежи.

(6) Агенцијата ќе обезбеди дека сите механизми на повраток на трошоците и сите утврдени методологии за определување на цените ќе бидат насочени кон воведување на нови и подобрени мрежи, поттикнување на ефикасна и одржлива конкуренција, како и овозможување на најголеми поволности за крајните корисници, при што може да ги има во предвид и цените присутни на споредливи конкурентни пазари.

(7) Операторот на кого му е наметната обврската за цени ориентирани на трошоци, го сноси товарот на докажување дека цените на неговите услуги произлегуваат од трошоците и вклучуваат разумна стапка на поврат на инвестициите. Заради пресметка на трошоците за ефективно обезбедување на услугата, Агенцијата може да примени сметководствена методологија на трошоци,

независна од методологијата која ја применува операторот. Агенцијата може да бара од операторот, истиот да достави детално образложение за цените на неговите услуги, а по потреба и истите да ги измени.

(8) Во случај на наметнување на обврска за водење на сметководство на трошоци заради контрола на цените, Агенцијата објавува опис на сметководствениот систем на трошоци, кој особено треба да ги содржи главните категории според кои се групирани трошоците и правилата за распределба на трошоците. Проверката на усогласеноста на операторот со утврдениот сметководствен систем на трошоци се врши еднаш во годината од страна на овластен независен ревизор, а наодот на ревизорот, Агенцијата го објавува на својата веб-страница во рок од седум дена од денот на неговиот прием.

Функционално одделување

Член 100

(1) Доколку Агенцијата врз основа на анализа на пазарот, оцени дека и покрај соодветната примена на регулаторните обврски утврдени со членовите 94, 95, 96, 97, 98 и 99 од овој закон не е обезбедена ефективна конкуренција, дека постојат битни и трајни потешкотии во конкуренцијата, и/или недостатоци на пазарот во врска со обезбедувањето на одредени големопродажни услуги на релевантен пазар за пристап, може како вонредна мерка, со одлука да му наметне на вертикално интегриран оператор обврска да ги одвои активностите поврзани со обезбедување на одредени големопродажни услуги за пристап во посебен независен деловен субјект.

(2) Посебниот деловен субјект од ставот (1) на овој член мора да им обезбедува производи и услуги за пристап на сите оператори, вклучувајќи ги и другите деловни субјекти на операторот од ставот (1) на овој член и тоа со исти рокови и услови, вклучувајќи ги и условите што се однесуваат на цените и нивото на услуги, како и преку исти системи и процеси.

(3) Пред да ја донесе одлуката од ставот (1) на овој член, Агенцијата е должна да постапи во согласност со членот 13 од овој закон.

(4) Одлуката од ставот (1) на овој член мора да го содржи следново:

- јасно опишана природа и ниво на одделување, а особено утврдувајќи го правниот статус на посебниот деловен субјект,

- одредување на имотот на посебниот деловен субјект, како и производите или услугите кои тој деловен субјект ќе ги обезбедува,

- одредби во врска со управувањето со кои ќе се обезбеди независност на вработените во посебниот деловен субјект, како и соодветен систем за поттикнување,

- правила со кои ќе се обезбеди усогласеност со обврските,

- правила со кои ќе се обезбеди транспарентност на оперативните постапки, особено во однос кон другите засегнати страни и

- програма за надзор со која ќе се обезбеди усогласеност, вклучително и објава на годишен извештај.

(5) По донесувањето на одлуката од ставот (1) на овој член Агенцијата ќе спроведе анализа на другите релевантни пазари за пристап, па врз основа на спроведената анализа Агенцијата може да утврди, задржи, измени или укине некоја од регулаторните обврски утврдени со овој закон.

(6) На операторот на кого му е наметната регулаторната обврска од ставот (1) на овој член, може да му се наметне која било од регулаторните обврски утврдени со овој закон, доколку се утврди дека на соодветниот релевантен пазар има значителна пазарна моќ.

Доброволно одвојување од вертикално интегриран оператор

Член 101

(1) Оператор кој што има значителна пазарна моќ на еден или повеќе релевантни пазари е должен најмалку три месеци однапред да ја извести Агенцијата за намерата за пренос на имотот на својата мрежа за локален пристап или значителен дел од имотот на посебно правно лице, со различна сопственост, или за намерата да основа посебен деловен субјект со цел да им обезбеди на сите оператори на малопродажни услуги, вклучително и на сопствените малопродажни единици, во целост еднакви производи за пристап. Операторот, исто така, е должен да ја извести Агенцијата и за секоја промена на намерата, како и за конечниот исход од процесот на одделување.

(2) Операторот од ставот (1) на овој член може исто така да понуди обврски во однос на условите за пристап до неговата мрежа за одреден период на спроведување и по спроведувањето на предложениот облик на одвојување, со цел да се обезбеди ефикасен и недискриминаторски пристап за трети лица.

(3) Понудата на обврските од ставот (2) на овој член мора да биде детална, а особено во однос на времето и опфатот на нивното спроведување со цел да се спроведе постапката согласно ставовите (4), (5) и (6) на овој член. Понудените обврски можат да важат и подолго од периодот за спроведување анализа на релевантен пазар утврден во членот 85 од овој закон.

(4) Агенцијата ќе го процени ефектот од планираниот пренос врз постоечките регулаторни обврски. Заради исполнување на процената Агенцијата ќе спроведе координирана анализа на различни релевантни пазари за пристапна мрежа во согласност со постапката утврдена во член 85 од овој закон, и ќе ги зема предвид сите обврски понудени од операторот, со цел исполнување на регулаторните цели и задачи утврдени во членот 7 од овој закон и ќе спроведе постапка на јавна расправа согласно членот 13 од овој закон, водејќи сметка за третите страни на кои директно влијае планираниот пренос.

(5) Врз основа на спроведената анализа од ставот (4) на овој член Агенцијата може да донесе одлука со која ќе утврди, задржи, измени или укине некоја од регулаторните обврски во согласност со постапките наведени во членот 13 од овој закон, а каде што е соодветно и во согласност со членот 91 од овој закон. Агенцијата може со одлука обврските да ги утврди како задолжителни во целост или делумно.

(6) По исклучок од членот 87 од овој закон, Агенцијата може како задолжителни да ги утврди обврските од понудата, во целост или делумно, за цело времетраење на периодот за кој обврските се понудени.

(7) Без да е во спротивност со членот 91 од овој закон на посебното правно лице или на посебниот деловен субјект од ставот (1) на овој член кој е утврден дека има значителна пазарна моќ на одреден пазар во согласност со членот 84 од овој закон, може, доколку е соодветно, да му се наметне која било од обврските утврдени со овој закон, доколку сите понудени обврски не се доволни за да се постигнат регулаторните цели и задачи утврдени во членот 7 од овој закон.

(8) Агенцијата го следи исполнувањето на обврските наметнати со одлуката од ставот (5) на овој член и одлучува за нивно продолжување по истекување на предложениот период.

Регулирање на малопродажни цени

Член 102

(1) Агенцијата може на оператор со значителна пазарна моќ на одреден малопродажен пазар, утврден во согласност со членот 86 од овој закон да му наметне соодветни регулаторни обврски во согласност со одредбите на овој член, само доколку врз основа на спроведена постапка на анализа на пазарот, утврди дека на тој малопродажен пазар нема ефективна конкуренција и дека регулаторните обврски од членовите 94, 95, 96, 97, 98 и 99 од овој закон не го овозможуваат остварувањето на регулаторните цели и задачи од членот 7 од овој закон.

(2) Обврските наметнати согласно со ставот (1) на овој член ќе бидат базирани на природата на идентификуваниот проблем и ќе бидат пропорционални и оправдани во согласност со регулаторните цели и задачи од членот 7 од овој закон. Обврските што му се наметнуваат на операторот можат особено да содржат барање операторот да не наплаќа превисоки цени на услугите, да не спречува влез на пазарот или да не ја ограничува конкуренцијата со воведување на предаторски (дампинг) цени, без причина да не им дава привилегии на одредени крајни корисници, или неразумно да ги врзува услугите во пакет.

(3) Заради поттикнување на ефикасна конкуренција и заштита на интересите на крајните корисници, Агенцијата може на операторот од ставот (1) на овој член да му ги наметне следниве мерки:

- ограничување на малопродажната цена (Price Cap regime),
- контрола на поединечни цени,
- цени ориентирани според трошоци или
- цени според цените на споредливи пазари.

(4) Операторот на кого му е наметната обврска за регулирање на малопродажните цени или обврска за други релевантни контроли на малопродажни цени, мора да имплементира соодветен сметководствен систем на трошоци. Агенцијата може да го утврди форматот и сметководствената методологија што ќе ги користи операторот. Усогласеноста со сметководствениот систем на трошоци се врши еднаш во годината од страна на овластен независен ревизор, а наодот на ревизорот, Агенцијата го објавува на својата веб страница во рок од седум дена од денот на неговиот прием.

(5) Без да е во спротивност на членовите 96 и 99 од овој закон, Агенцијата нема да примени механизми за контрола на малопродажниот пазар во согласност со ставот (1) на овој член на географските или малопродажните пазари, доколку утврди дека на истите постои ефикасна конкуренција.

Регулација на нови мрежни елементи со многу висок капацитет

Член 103

(1) Операторите кои се определени за оператори со значителна пазарна моќ на еден или на повеќе релевантни пазари, согласно членот 84 од овој закон можат до Агенцијата да достават понуда за преземање на обврски согласно постапката

утврдена во член 90 од овој закон и ставот (2) на овој член со кои ќе се овозможи заедничко инвестирање во поставување на нови мрежи со многу висок капацитет, составени од елементи од оптички влакна до просторот на крајниот корисник или базната станица. Обврските за заедничко инвестирање можат да опфатат: понуда за сопственост или долгорочна поделба на ризик преку заедничко инвестирање или преку склучување на договор за купопродажба со други оператори.

(2) Агенцијата при проценката на понудата за заедничко инвестирање од ставот (1) на овој член особено утврдува дали понудата за заедничко инвестирање ги исполнува сите следни услови:

1. е отворена за кој било оператор во кој било момент во текот на работниот век на мрежата и

2. им овозможува на други коинвеститори, кои се оператори долгорочна ефективна и одржлива конкуренција на пазарите за крајните корисници (downstream markets) на кои постои оператор со значителна пазарна моќ, под услови кои вклучуваат:

- праведни, разумни и недискриминаторски услови кои овозможуваат пристап до целокупниот капацитет на мрежата до ниво до кое истата е предмет на заедничко инвестирање,

- флексибилност во поглед на вредноста и времето на учеството на секој коинвеститор,

- можност за зголемување на таквото учество во иднина и

- обезбедување на заемни права на коинвеститорите по поставувањето на заедничко инвестираната инфраструктура;

3. операторот навремено, ја објавил понудата и тоа најмалку шест месеци пред почетокот на поставување на новата мрежа, со исклучок кога се работи за оператор од член 91 став (1) од овој закон и

4. операторите кои бараат пристап, а не учествуваат во заедничкото инвестирање можат да го користат истиот квалитет, брзина, услови и пристап до крајните корисници кои им биле на располагање пред поставувањето на новата мрежа пропратено со механизмот на постепено прилагодување, одобрен од Агенцијата имајќи ги предвид пазарните движења на поврзаните малопродажни пазари, со кои се задржува стимулацијата за учество во заедничкото инвестирање. Со механизмот на постепено приспособување се гарантира дека операторите кои бараат пристап имаат пристап до елементите со многу голем капацитет во таа мрежа во ист момент и врз основа на транспарентни и недискриминаторски услови, што на соодветен начин ги рефлектираат нивоата на ризик на поединечните коинвеститори во различните фази на поставување на мрежата и имајќи ја предвид состојбата на конкуренцијата на малопродажните пазар.

(3) Начинот на проценка на понудата за заедничко инвестирање од ставот (1) на овој член, ќе го пропише Агенцијата.

(4) Доколку Агенцијата утврди, а имајќи ги предвид резултатите од испитувањата на пазарот спроведени во согласност со член 90 ставови (3), (4) и (5) од овој закон дека понудената обврска од ставот (1) на овој член ги исполнува условите од ставот (2) на овој член ќе донесе одлука во согласност со член 90 став (7) од овој закон со која како задолжителна ќе ја утврди обврската за заедничко инвестирање од ставот (1) на овој член и нема да наметне

дополнителни обврски согласно член 87 од овој закон за елементите на новата мрежа со многу висок капацитет што се предмет на обврските, доколку барем еден потенцијален коинвеститор склучил договор за заедничко инвестирање со операторот определен како оператор со значителна пазарна моќ.

(5) Доколку Агенцијата, согласно ставот (4) на овој член, утврди дека понудената обврска од ставот (1) на овој член не ги исполнува условите од ставот (2) на овој член Агенцијата може да постапи во согласност со своите надлежности определени со овој закон, доколку таквата обврска е битна за конкуренцијата, за постапката за анализа на пазарот, како и за определување, измена или укинување на некоја од регулаторните обврски.

(6) По исклучок на ставовите (4) и (5) на овој член, Агенцијата во соодветно оправдани случаи, може да наметне, одржи или приспособи некоја од регулаторните обврски во согласност со членовите 94, 95, 96, 97, 98, 99, 102 и 103 од овој закон, во однос на новите мрежи со многу висок капацитет, со цел да најде решение за значителни проблеми со конкуренцијата на одредени пазари, доколку утврди дека во спротивно, со оглед на специфичните карактеристики на тие пазари, проблемите со конкуренцијата не би биле решени.

(7) Агенцијата редовно ја следи усогласеноста со условите од ставот (2) на овој член и може од операторот со значителна пазарна моќ да побара еднаш во годината да и доставува податоци за усогласеноста.

Глава дванаесетта

ОБЕЗБЕДУВАЊЕ НА УНИВЕРЗАЛНА УСЛУГА

Универзална услуга по прифатлива цена

Член 104

(1) Сите потрошувачи на територијата на Република Северна Македонија мора да имаат пристап по прифатлива цена, до достапна соодветна услуга за широкопојасен пристап до интернет и услуги за говорна комуникација, со квалитет на услугата пропишан со подзаконскиот акт од ставот (5) на овој член, вклучително и основен приклучок на фиксна локација.

(2) Агенцијата може да наметне обврска за прифатливи цени и за услугите од ставот (1) на овој член, кои не се обезбедуваат на фиксна локација, а заради целосна социјална и економска вклученост на потрошувачите.

(3) На барање на потрошувач, приклучокот од ставот (1) на овој член, а доколку е применливо и за приклучокот од ставот (2) на овој член може да се ограничат само за обезбедување на услуги за говорна комуникација.

(4) Агенцијата ја определува соодветната услуга за широкопојасен пристап до интернет од ставот (1) на овој член, со цел да се обезбеди социјално и економско учество во општеството, имајќи ги предвид условите на пазарот за електронски комуникации и најмалата брзина на широкопојасен пристап која ја користат поголемиот број на потрошувачи. Соодветната услуга за широкопојасен пристап до интернет мора да обезбеди брзина на пристап потребна за користење на минималниот пакет на услуги утврден во подзаконскиот акт од ставот (5) на овој член.

(5) Услугите опфатени со универзалната услуга, минималниот пакет на услуги, брзината на пристап потребна за користење на минималниот пакет на услуги, како и квалитет на услугите од ставот (1) на овој член се утврдува со подзаконски акт донесен од страна на Агенцијата.

(6) Агенцијата е должна, на секои три години да го ажурира подзаконскиот акт од ставот (5) на овој член, имајќи ги предвид географските истражувања од член 67 од овој закон, технолошкиот напредок и промените во потрошувачките навики во однос на користењето на услугите.

Обезбедување универзална услуга по прифатлива цена

Член 105

(1) Цената на поединечните универзални услуги мора да биде прифатлива и иста на целата територија на која определениот оператор ја обезбедува универзалната услуга.

(2) Агенцијата во соработка со институциите на јавниот сектор надлежни за заштита на потрошувачите, го следи развојот и нивото на малопродажните цени на услугите од член 104 ставови (1) и (2) од овој закон и развојот и нивото на приходите на потрошувачите, на национално ниво.

(3) Доколку Агенцијата, согласно ставот (2) на овој член, утврди дека малопродажните цени на универзалните услуги не се прифатливи за потрошувачите со ниски приходи или потрошувачите со посебни социјални потреби, поради што се спречени да пристапат до таквите услуги, ќе го известат операторот на универзална услуга да достави понуда за посебни тарифни опции или пакети за услугите од член 104 ставови (1) и (2) од овој закон, за овие потрошувачи и тоа најмалку на фиксна локација во рок од 15 дена од денот на приемот на известувањето.

(4) Агенцијата во рок од 15 дена од денот на приемот на понудата донесува решение за прифаќање на понудата за посебни тарифни опции или на пакетите од ставот (3) на овој член, со кое ќе го задолжи операторот на универзална услуга да ги коригира малопродажните цени од ставот (2) на овој член.

(5) Доколку Агенцијата утврди дека понудата за посебни тарифни опции или пакетите од ставот (3) на овој член не се прифатливи за потрошувачите со ниски приходи или потрошувачите со посебни социјални потреби, во рок од 15 дена од денот на приемот на понудата донесува решение со кое ќе го задолжи операторот на универзалната услуга да ги коригира малопродажните цени од ставот (2) на овој член, со што понудата или пакетите ќе бидат прифатливи за потрошувачите со ниски приходи или потрошувачите со посебни социјални потреби.

(6) Операторот на универзална услуга е должен на потрошувачите од ставот (3) на овој член да им обезбеди достапност на корисничкиот број за период од 30 дена од денот на раскинувањето на договорот на начин што кон бројот ќе се реализираат дојдовни повици и од бројот ќе се реализираат појдовни повици. За реализираниот сообраќај во овој период, операторот ќе издаде сметка согласно со најнискиот активен пакет во понудата на операторот на универзална услуга.

(7) Оператор на универзална услуга е должен на транспарентен и лесно достапен начин јавно да ги објави тарифните опции и пакети од ставот (3) на овој член и истите да ги применува во согласност со начелото на недискриминација. Доколку Агенцијата утврди дека понудата на тие тарифни опции или пакети е несоодветна може да побара нивна измена или укинување.

(8) Оператор на универзална услуга е должен да преземе посебни мерки и да им обезбеди соодветна поддршка на потрошувачите со попреченост со цел да им обезбеди достапност и прифатлива цена за поврзаната терминална опрема како и за посебната опрема и посебните услуги со кои на тие потрошувачи ќе им овозможи пристап до универзалните услуги на ист начин на кои пристапуваат и другите крајни корисници што доколку е потребно и доколку е применливо, ги опфаќа и услугите на говорна телефонија и услугите за пренос на податоци.

(9) Агенцијата при примената на одредбите од овој член, се грижи нарушувањето на пазарот да го сведе на најмала можна мера.

Достапност до универзална услуга

Член 106

(1) Услугите утврдени во оваа глава треба со определен квалитет и по прифатлива цена да им бидат достапни на сите крајни корисници во Република Северна Македонија, без оглед на нивната географска локација.

(2) Агенцијата со подзаконски акт подетално ќе го пропише начинот на обезбедување на услугите од ставот (1) на овој член.

Обезбедување пристап на фиксна локација и обезбедување на телефонски услуги

Член 107

(1) Агенцијата ќе определи најмалку еден давател на универзална услуга што ќе обезбеди поврзување на краен корисник на фиксна локација со јавна комуникациска мрежа, врз основа на негово разумно барање.

(2) Поврзувањето од ставот (1) на овој член треба да биде во можност да поддржи говор, факсимил и пренос на податоци со брзина доволна да се обезбеди ефикасен пристап на интернет, согласно подзаконскиот акт од членот 106 став (2) од овој закон.

(3) Давателот на универзална услуга од ставот (1) на овој член е должен на крајниот корисник, врз основа на неговото разумно барање да му овозможи појдовни и дојдовни повици во националниот (домашниот) и меѓународниот телефонски сообраќај.

Услуги за информации и јавен именик

Член 108

(1) Сите крајни корисници имаат право да дадат согласност за вклучување на своите податоци во јавен именик. Тие податоци им се достапни на службата за давање на информации за броевите на крајните корисници.

(2) Операторите на комуникациски услуги помеѓу лица, кои користат нумерација, кои доделуваат броеви од Планот за нумерација за електронски комуникациски мрежи и услуги на Република Северна Македонија, се должни да водат и редовно да објавуваат јавен именик на своите крајни корисници кои дале согласност за вклучување на своите податоци, а кој треба да им биде јавно достапен на сите корисници во електронска форма.

(3) Операторите од ставот (2) на овој член се должни, без надоместок, да ги известат крајните корисници, пред вклучувањето на нивните лични податоци во јавниот именик, за целите на електронското издание на именикот или именикот кој и е достапен на јавноста преку службата за давање на информации за броевите на крајните корисници, како и за сите други можности за користење на нивните лични податоци согласно овој закон.

(4) Операторите од ставот (2) на овој член се должни однапред, без надоместок, да ги известат крајните корисници за нивното право на бесплатно вклучување на нивните лични податоци во јавниот именик, врз основа на сопствен избор, водејќи сметка за неопходниот број на податоци кои обезбедувачот на именикот ги определил заради остварување на целта на именикот, како и за правото на бесплатна проверка, измена, дополна или бришење на своите лични податоци од јавниот именик согласно прописите за заштита на личните податоци.

(5) Одредбите од ставовите (3) и (4) на овој член се применуваат на крајните корисници кои се физички лица што не вршат дејност. Правните лица не може да бараат ограничување за вклучување на нивните податоци во јавниот именик кои се неопходни за нивна идентификација и комуникација.

(6) Начинот на воспоставување на јавниот именик и службата за давање на информации за броевите на крајните корисници, поблиску се пропишува со подзаконски акт кој го донесува Агенцијата.

(7) Операторите од ставот (2) на овој член се должни на своите крајни корисници да им обезбедат пристап до службата за давање на информации за броевите на крајните корисници. Крајните корисници треба да имаат можност за директен пристап преку говорен повик или SMS порака до службите за давање на информации за броевите на крајните корисници во други држави, земјите-членки на Европската унија.

(8) Операторите од ставот (2) на овој член се должни, заради обезбедување на достапност на податоците од јавниот именик, да ги задоволат сите оправдани барања на крајните корисници и на службата за давање на информации за броевите на крајните корисници, за достава на податоци за крајните корисници во соодветна форма и во согласност со начелата на објективност, транспарентност, непристрасност, недискриминација и по цени базирани на трошоци.

Јавни телефонски говорници или други јавни пристапни точки за обезбедување на говорни телефонски услуги

Член 109

(1) Агенцијата може да определи еден или повеќе даватели на универзална услуга за обезбедување на јавни телефонски говорници или други јавни пристапни точки за обезбедување на говорни телефонски услуги со цел да се задоволат разумните потреби на крајните корисници од аспект на географската покриеност, бројот на телефонски говорници или други пристапни точки, со можност за пристапност на крајните корисници со попреченост и со соодветен квалитет на услугата во согласност со членот 117 од овој закон.

(2) Давателот на универзална услуга од ставот (1) на овој член е должен да обезбеди од јавните телефонски говорници, без надоместок да се бираат броевите на службите за итни повици.

(3) Агенцијата врз основа на јавна расправа со заинтересираните страни, согласно со овој закон, може да одлучи да не ја наметне обврската од ставот (1) на овој член на целата или на дел од територијата на Република Северна Македонија, доколку оцени дека овие средства или компаративни услуги се широко достапни.

Еднаков пристап и избор на крајни корисници со попреченост

Член 110

(1) Операторите на јавно достапни електронски комуникациски услуги се должни на крајните корисници со попреченост да им обезбедат:

- пристап до електронски комуникациски услуги кои се еднакви на услугите достапни за мнозинството на крајни корисници, вклучувајќи ги и соодветните податоци кои им се обезбедуваат на крајните корисници, врз основа на членот 121 од овој закон;

- корист од изборот на оператор и услуги што се достапни до мнозинството крајни корисници и

- достапност до служби за итни повици и терминална опрема.

(2) Агенцијата може да донесе одлука со која ќе го задолжи операторот на јавно достапни електронски комуникациски услуги да преземе соодветни мерки заради исполнување на обврските од ставот (1) на овој член и од истите да побара да достават податоци за преземените мерки.

(3) Операторите на јавно достапни електронски комуникациски услуги се должни, при преземањето на мерките од ставот (2) на овој член да постапат во согласност со релевантните норми и технички спецификации од членот 60 од овој закон.

(4) Дополнителни барања во врска со обезбедувањето на еднаков пристап и избор за крајните корисници со попреченост се пропишуваат со подзаконски акт од членот 122 од овој закон.

Достапност на универзална услуга и определување на оператор на универзална услуга

Член 111

(1) Агенцијата еднаш во три години спроведува постапка со која утврдува постоење на потреба од определување на оператор на универзална услуга.

(2) Во постапката од ставот (1) на овој член, Агенцијата ги има предвид, резултатите од географското истражување спроведено во согласност со член 67 од овој закон, и сите дополнителни докази, дека достапноста на фиксна локација на соодветна услуга за широкопојасен пристап до интернет и услугите за говорна комуникација не можат да се обезбедат во вообичаени пазарни околности или преку други можни инструменти за интервенција од страна на државата на нејзината територија, може да определи оператор на универзални услуги за исполнување на сите разумни барања од крајните корисници за пристап до овие услуги.

(3) Агенцијата може да определи оператор за обезбедување на универзална услуга, со цел да обезбеди истата да биде достапна на целата територија на Република Северна Македонија.

(4) За определување на оператор на универзална услуга, Агенцијата објавува јавен тендер.

(5) Агенцијата пред да ја спроведе постапката на јавен тендер од ставот (4) на овој член објавува намера за спроведување на истиот, со цел да овозможи јавна расправа. Јавната расправа не смее да трае пократко од 30 дена од денот на објавата на намерата за спроведување постапка на јавен тендер.

(6) Агенцијата намерата од ставот (5) на овој член ја објавува во најмалку два дневни весника кои се издаваат на целата територија на Република Северна Македонија, од кои еден од весниците што се издаваат на јазикот што го зборуваат најмалку 20% од граѓаните кои зборуваат службен јазик различен од македонскиот јазик и на својата веб-страница. Пред да ја објави намерата, Агенцијата е должна да побара мислење од министерот надлежен за работите од областа на електронските комуникации.

(7) Објавата за намерата од ставот (5) на овој член, особено содржи:

- услуги опфатени со универзалната услуга што ќе бидат предмет на јавниот тендер,

- критериуми за избор на оператор на универзалната услуга и

- образложение за намерата за објавување на јавниот тендер.

(8) Агенцијата на својата веб-страница ќе ги објави резултатите од јавната расправа, како и нејзиниот став по однос на истите.

(9) Директорот на Агенцијата е должен во рок не подолг од 90 дена од денот на објавата на намерата од ставот (5) на овој член, а имајќи ги предвид резултатите од ставот (8) на овој член, да донесе одлука за распишување на јавен тендер за избор на оператор на универзална услуга.

(10) При определувањето на оператор на универзална услуга, Агенцијата мора да ги примени принципите на објективност, транспарентност, ефикасност и недискриминација при што ниту едно правно или физичко лице кое врши дејност нема однапред да биде изземено од постапката за избор на оператор на универзална услуга.

(11) Агенцијата при утврдувањето на критериумите за избор на оператор на универзална услуга, особено треба да води сметка, обезбедувањето на универзалната услуга да се врши на трошковно-ефикасен начин којшто може да биде употребен при утврдувањето на нето трошоците за обезбедување на конкретната универзална услуга согласно со членот 119 од овој закон.

(12) Доколку при тендерската постапка не се изврши избор на оператор на универзалната услуга, Агенцијата донесува одлука со која за оператор на универзална услуга го определува операторот со најголем број корисници на услугата за широкопојасен пристап до интернет, за период од три години.

(13) Агенцијата склучува договор за период од три години со операторот на универзалната услуга.

(14) Агенцијата континуирано го следи работењето на операторот на универзална услуга, а операторот е должен до Агенцијата да доставува податоци за обезбедувањето на универзалните услуги, на секои шест месеци.

(15) Агенцијата може да донесе одлука со која ќе ја укине обврската за обезбедување на универзална услуга, доколку во постапката од ставот (1) на овој член утврди дека престанала потребата од обезбедување на универзалната услуга.

Пренос на локална пристапна мрежа

Член 112

(1) Операторот на универзална услуга доколку има намера да ја пренесе својата локална пристапна мрежа, во целост или поголем дел од неа, на друго правно лице кое има друга сопственичка структура, е должен за тоа однапред, но не подоцна од 60 дена од денот на планираниот пренос писмено да ја извести Агенцијата.

(2) Агенцијата по приемот на известувањето од ставот (1) на овој член утврдува дали намерата од ставот (1) на овој член би имала влијание врз обезбедувањето на пристап до фиксна локација и обезбедувањето на јавно достапни телефонски услуги од членот 107 од овој закон. При тоа, Агенцијата може на давателот на универзална услуга да му наметне, измени или укине определени обврски кои произлегуваат од обезбедувањето на универзалната услуга. Доколку поради преносот не се обезбедува услугата опфатена со универзалната услуга на одредени делови или на целата територија на Република Северна Македонија, Агенцијата ќе определи нов оператор на универзална услуга согласно со членот 111 од овој закон.

Обезбедување на прифатливи цени за услугите опфатени со универзалната услуга

Член 113

(1) Агенцијата врши надзор на развојот и нивото на малопродажните цени на услугите опфатени во универзалната услуга од членовите 107, 108, 109 и 110 од овој закон.

(2) Цените на поединечните услуги опфатени во универзалната услуга мора да бидат еднакви на целата територија на Република Северна Македонија или согласно со географскиот преглед на покриеноста со широкопојасни мрежи согласно со член 67 став (4) од овој закон.

(3) Агенцијата може од операторот на универзална услуга да бара истиот да ги приспособи цените на поединечните услуги што ги обезбедува како универзална услуга, доколку врз основа на надзорот од ставот (1) на овој член утврди дека цените не се прифатливи или дека не се еднакви на целата територија на Република Северна Македонија или согласно со географскиот преглед на покриеноста со широкопојасни мрежи согласно со член 67 став (4) од овој закон.

(4) Во случаите од ставот (3) на овој член Агенцијата може на операторите на универзална услуга да им наметне обврска за ограничување на малопродажните цени (price cap), или формирање на иста цена за обезбедената услуга врз основа на географски просек на територијата на Република Северна Македонија.

(5) Операторите на универзална услуга треба да понудат посебни цени или пакети, што се разликуваат од оние што се обезбедуваат врз основа на стандардни комерцијални услови со цел на крајните корисници со статус на социјален случај и/или на крајните корисници со посебни социјални потреби согласно со закон, да им се обезбеди користење на услугите опфатени со универзалната услуга.

(6) Операторот на универзална услуга е должен цените на поединечните услуги што ги обезбедува како универзална услуга да ги објави на својата веб-страница и/или на начин на кој ќе бидат достапни на јавноста.

(7) Агенцијата при спроведување на надзорот од ставот (1) на овој член ќе води особена грижа за намалување на нарушувањата на пазарот и притоа ќе го има предвид обезбедувањето услуги по прифатливи цени коишто нема да отстапуваат од комерцијалните услови, а воедно ќе го заштитат јавниот интерес.

Контрола на трошоци

Член 114

(1) Операторот на универзална услуга е должен да ги утврди цените за обезбедување на универзалната услуга така што крајните корисници и потрошувачите на определени услуги што се обезбедуваат како универзална услуга не се должни да платат за средства или услуги што не се неопходни или не се потребни за обезбедување на универзалната услуга.

(2) Операторот на универзална услуга е должен на своите крајни корисници и потрошувачите да им обезбеди можност за контрола на трошоците преку:

- детална сметка согласно со членот 115 од овој закон,
- бесплатна селективна забрана за појдовни повици или за СМС/ММС пораки со додадена вредност, а кога е технички возможно, и за други видови слични апликации,
- можност за плаќање однапред,
- можност за плаќање на рати на давачките за приклучок,
- неплаќање на сметки во постапка по приговор,
- совети за цени со што им се обезбедува можност на корисниците да добијат информации за алтернативни пониски цени за услугата, доколку постојат,
- бесплатно предупредување во случај на невообичаени или прекумерно направени трошоци за услугата и
- можност за деактивирање на фактурирање од трети страни што обезбедуваат услуги преку операторот со кој има склучено кориснички договор.

(3) Контролата на трошоци од ставот (2) на овој член подетално се уредува со подзаконски акт донесен од страна на Агенцијата.

Обврска за издавање детална сметка

Член 115

(1) Оператор на универзална услуга е должен на своите корисници да им достави детална сметка со што ќе им овозможи проверка и контрола на трошоците за обезбедената услуга.

(2) Деталната сметка од ставот (1) на овој член не ги вклучува повиците кон бесплатните броеви и кон броевите на службите за итни повици.

(3) Деталната сметка од ставот (1) на овој член бесплатно им се издава и доставува на корисниците, освен на оние кои писмено го известиле операторот на универзална услуга дека сакаат да им се доставува недетална сметка.

(4) Агенцијата со подзаконскиот акт од членот 106 став (2) од овој закон го пропишува минимумот што треба да го содржат сметките од ставовите (1) и (3) на овој член.

(5) При обезбедувањето на сметките од ставовите (1) и (3) на овој член операторот на универзална услуга е должен да го применува правото за заштита на личните податоци и приватноста, согласно со овој и друг закон.

Ограничување на пристап до услуга или исклучување на корисник

Член 116

(1) Оператор на универзална услуга може да го ограничи пристапот до неговите услуги и/или може да го исклучи корисникот и да го раскине договорот за приклучок и користење на јавна комуникациска мрежа и/или јавно достапни електронски комуникациски услуги само во случај кога корисникот сторил повреда на условите наведени во договорот.

(2) Оператор на универзална услуга во договорот од ставот (1) на овој член е должен да ги наведе мерките кои се преземаат за одредени повреди, како и периодот во кој истите ќе се спроведат, при што мора да бидат пропорционални и недискриминаторски.

(3) Во случај на повреда, операторот на универзална услуга е должен писмено да го извести корисникот за повредата и мерката што ќе ја преземе и да му определи разумен рок за исполнување на договорените обврски.

(4) Операторите на универзална услуга не се должни однапред да ги известуваат корисниците согласно со ставот (3) од овој член, доколку со повредата се предизвикува моментална и сериозна закана по јавниот ред, јавната безбедност, здравјето на луѓето и животната средина или предизвикува голема материјална или оперативна штета.

(5) Неплаќањето на сметката не се смета за повреда согласно со ставот (4) на овој член, а операторот на универзална услуга е должен да постапи согласно со ставот (3) на овој член.

(6) Доколку е технички можно, операторот на универзална услуга мора да го ограничи пристапот само до оние услуги во однос на кои корисникот сторил повреда, освен во случај на злоупотреба, континуирано доцнење со плаќањето или неплаќање на сметките. Операторите на универзална услуга не смеат да го ограничат пристапот и користењето на броевите на службите за итни повици.

Квалитет на услугата поврзана со услугите за пристап до интернет и јавно достапните комуникациски услуги помеѓу лица

Член 117

(1) Агенцијата може да го задолжи операторот на услугата за пристап до интернет и/или на јавно достапните комуникациски услуги помеѓу лица, редовно да објавува целосни, споредливи, веродостојни и ажурирани податоци за квалитетот на услугите, до степен до кој барем одредени елементи на мрежата се наоѓаат под нивна контрола, директно или врз основа на договор за нивото на услугата и преземените мерки, како и податоци за преземените мерки за обезбедување еднаков пристап на крајните корисници со попреченост.

(2) Агенцијата може да го задолжи операторот на јавно достапните комуникациски услуги помеѓу лица да ги извести потрошувачите, во случај кога квалитетот на услугите што ги обезбедува зависи од надворешни фактори, како што е контролата на пренос на сигналот или мрежна поврзливост.

(3) Податоците од ставот (1) на овој член, операторите се должни пред нивното објавување да и ги достават на Агенцијата, по нејзино барање.

(4) Мерките за обезбедување на квалитет на услугите треба да се во согласност со стандардите и препораките на Европската унија за обезбедување на пристап до отворен интернет.

(5) Параметрите за квалитет на услугата што се мери, применливите методи на мерење и содржината, формата и начинот на објавување на податоците, вклучително и можни механизми за сертификација на квалитет, се пропишуваат со подзаконски акт донесен од страна на Агенцијата.

Брзина на пренос на податоци за ефикасен пристап до интернет

Член 118

(1) Агенцијата со подзаконскиот акт од членот 106 став (2) од овој закон ја утврдува брзината на пренос на податоци со цел да се обезбеди ефикасен пристап до интернет, како и временскиот рок во кој истата ќе се обезбеди, а кој не може да биде подолг од две години. Агенцијата притоа ги зема предвид технологиите и брзините за пренос на податоци што се користени од поголем дел од корисниците, како и техничката изводливост со минимални нарушувања на пазарот.

(2) Агенцијата со подзаконскиот акт од ставот (1) на овој член може да определи друга брзина за пренос на податоци, доколку утврди дека најмалку половината од домаќинствата во Република Северна Македонија користат широкопојасен пристап до интернет. Оваа брзина за пренос на податоци се определува како брзина која ја користат 80% од домаќинствата во Република Северна Македонија што користат широкопојасен пристап до интернет.

(3) Пред да ја утврди брзината за пренос на податоци од ставот (2) на овој член, Агенцијата треба да направи анализа со цел да го утврди влијанието на брзината за пренос на податоци врз целокупниот општествен развој, развојот на пазарот, конкуренцијата и слично, а притоа имајќи ги предвид трошоците за спроведување на истата. Анализата, заедно со предлогот на подзаконскиот акт од ставот (1) на овој член, Агенцијата ги објавува на својата веб-страница, со цел да обезбеди јавна расправа согласно со овој закон.

(4) По истекот на рокот утврден во ставот (1) на овој член, Агенцијата повторно ги преиспитува околностите врз основа на кои е утврдена брзината за пренос на податоци и доколку е потребно со подзаконскиот акт од ставот (1) на овој член ќе утврди нова брзина за пренос на податоци.

Компензација на нето трошоци за обезбедување на универзална услуга

Член 119

(1) Давателот на универзална услуга има право на компензација на нето трошоци за обезбедување на услуга опфатена со универзалната услуга од членовите 108, 109, 110, 111 и 113 став (4) од овој закон, доколку обезбедувањето на овие услуги за него претставува неправедно оптоварување. Ако Агенцијата утврди дека постои такво оптоварување, истото ќе го пресмета како нето-трошоци за обезбедување на конкретната универзална услуга.

(2) Нето-трошоците од ставот (1) на овој член се пресметуваат како разлика меѓу нето-трошоците за обезбедување на универзалната услуга и нето-трошоците кои операторот на универзалната услуга би ги имал кога не би бил оператор на универзална услуга, при што се зема предвид проценетата добивка и нематеријалните поволности што ги има операторот на универзална услуга при обезбедувањето на универзалната услуга.

(3) Агенцијата со подзаконскиот акт од членот 106 став (2) од овој закон го пропишува начинот на пресметување на нето трошоците.

(4) Операторот на универзална услуга е должен до 31 мај во тековната година до Агенцијата да достави барање за исплата на средства за компензација на нето трошоците од ставот (1) на овој член со кое е должен да достави сметководствени податоци и/или информации кои се основа за пресметка на нето трошоците за обезбедување на универзалната услуга за претходната година. Во спротивно операторот на универзална услуга ќе го загуби правото да бара надоместок на нето трошоците за обезбедување на универзалната услуга.

(5) Агенцијата или независен ревизор одобрен од страна на Агенцијата ги ревидира или проверува податоците од ставот (4) на овој член.

(6) Агенцијата ги пресметува нето трошоците за обезбедување на универзалната услуга, при што ги има предвид одредбите од ставовите (1) и (2) на овој член. Пресметаните нето-трошоци и заклучоците од ревизијата од ставот (5) на овој член, Агенцијата ги објавува на својата веб-страница.

(7) Доколку Агенцијата, врз основа на пресметаните нето трошоци утврди дека тие претставуваат неправедно оптоварување за операторот на универзална услуга, директорот на Агенцијата ќе донесе решение со кое ќе го утврди износот на средства за компензација на неправедното оптоварување што не може да биде поголем од пресметаните нето-трошоци, кои на операторот на универзалната услуга ќе му бидат исплатени од компензацискиот фондот за универзална услуга од членот 120 од овој закон. Рокот за исплата на нето-трошоците не смее да биде подолг од 30 дена од денот на донесувањето на решението.

(8) Доколку операторот на универзална услуга бил избран на јавен тендер, при одобрувањето на нето трошоците треба да се земат предвид нето трошоците за обезбедување на универзалните услуги што ги понудил оператор на јавниот тендер. Агенцијата ќе ја прифати разликата во нето трошоците, само во случаите кога условите кои постоеле за време на јавниот тендер се смениле и кога операторот на универзална услуга ја докажал пред Агенцијата оправданоста на отстапувањето на нето трошоците на објективна и транспарентна основа.

Компензациски фонд за универзалната услуга

Член 120

(1) Компензацискиот фонд за универзална услуга го формира Агенцијата на начин што отвора посебна банкарска сметка и води посебно сметководство и истиот е наменет за исплата на средствата за компензација на нето-трошоците за обезбедување на универзалната услуга согласно со членот 105 од овој закон.

(2) Средствата во фондот од ставот (1) на овој член се обезбедуваат од оператори на територијата на Република Северна Македонија кои имаат минимум бруто-приход од обезбедување на јавни електронски комуникациски мрежи и/или услуги, што го утврдува Агенцијата со подзаконскиот акт од членот 106 став (2) од овој закон.

(3) Агенцијата со одлука ги утврдува износите на средства кои операторите од ставот (2) на овој член ги уплаќаат во фондот од ставот (1) на овој член и кои не смеат да бидат повисоки од 0,5% од вкупниот приход што го има операторот од обезбедување на јавни електронски комуникациски мрежи и/или услуги.

(4) Операторите од ставот (2) на овој член се должни да ги уплатат средствата од ставот (3) на овој член во рок и износ утврдени со одлуката на Агенцијата од ставот (3) на овој член. Рокот за уплата на износот не може да биде пократок од 30 дена од денот на приемот на одлуката.

(5) До 31 март секоја година операторите од ставот (2) на овој член се должни до Агенцијата да достават податоци за остварените приходи од вршење на работи со јавни комуникациски мрежи и давање комуникациски услуги во Република Северна Македонија во претходната година. Ако операторот не го стори тоа, Агенцијата ќе ги користи податоците за вкупните приходи на операторот од претходната година добиени од страна на Управата за јавни приходи.

(6) Доколку Агенцијата основано се сомнева во вистинитоста на податоците доставени од операторот од ставот (2) на овој член, Агенцијата или ревизор овластен од Агенцијата може да изврши процена на неговиот приход. Доколку проценетиот приход значително се разликува од податоците за приходот од ставот (5) на овој член Агенцијата во својата пресметка го зема предвид проценетиот приход.

Глава тринаесетта

ПРАВА НА КРАЈНИТЕ КОРИСНИЦИ

Договор за приклучок и користење на јавна комуникациска мрежа и/или јавно достапни електронски комуникациски услуги

Член 121

(1) Потрошувач или краен корисник кој бара приклучок и користење на јавна комуникациска мрежа и/или јавно достапни електронски комуникациски услуги има право да склучи договор со оператор за приклучок и користење на јавна комуникациска мрежа и/или јавно достапни електронски комуникациски услуги. Договорот кој треба да биде во јасна, сеопфатна и лесно достапна форма, особено треба да содржи:

а) назив и седиште на операторот;

б) услугите што ќе се обезбедуваат, вклучувајќи особено:

- информации за тоа дали се обезбедува услугата за пристап до служби за итни повици и информации за локацијата на лицето кое го врши повикот, како и сите ограничувања за обезбедување на услугата за пристап до служби за итни повици во согласност со овој закон,

- информации за сите други услови кои го ограничуваат пристапот и/или користењето на услуги и апликации, во согласност со овој и друг закон,

- информации за минималното ниво на квалитет на услугата која се обезбедува, особено рокот за почетно приклучување и кога е соодветно, други параметри за квалитетот на услугата во согласност со членот 126 од овој закон,

- информации за кои било процедури утврдени од операторот за мерење и обликување на сообраќајот со цел да се избегне оптоварување или преоптоварување на мрежната поврзаност, како и информации за тоа како овие процедури би влијаеле на квалитетот на услугата,

- видовете на услуги за одржување и предвидени услуги за поддршка на корисници, како и начините за воспоставување контакт со овие услуги и

- сите ограничувања наметнати од операторот во однос на користење на терминалната опрема;

в) можност за корисниците да се изјаснат за вклучување на нивните лични податоци и кои од нив ќе бидат вклучени во јавен именик и да бидат користени од службата за давање на информации за броевите на крајните корисници, согласно со членот 108 од овој закон;

г) информации за цените и тарифите, начинот на добивање на најнови информации за сите важечки тарифи и надоместоци за одржување, како и можните начини за плаќање, вклучително и за сите разлики во трошоците што произлегуваат од можните начини на плаќање;

д) времетраење на договорот од ставот (1) на овој член и услови за обновување и прекин на услугите и на договорот, вклучително:

- минимален рок на користење на услуги под промотивни услови утврдени со посебни понуди,

- сите давачки поврзани со преносливост на броеви и други идентификатори и

- сите давачки кои произлегуваат од раскинување на договорот од ставот (1) на овој член, вклучувајќи враќање на трошоци во однос на терминалната опрема;

ѓ) сите начини на компензација и враќање на парични средства во случај на неисполнување на договореното ниво на квалитет на обезбедената услуга;

е) постапка за решавање на спор согласно со членот 52 од овој закон;

ж) сите видови на активности кои операторот може да ги преземе со цел да ја зачува неговата безбедност или интегритет како одговор на инциденти, закани и повреди, согласно со овој закон;

з) начин на информирање на корисниците за планираните измени во условите наведени во договорот од ставот (1) на овој член и начинот на прифаќање на новите услови за продолжување или раскинување на договорот;

с) постапки во случај на неплаќање или ненавремено плаќање на надоместокот за услугите;

и) информации посебно наменети за лица со попреченост и

ј) други одредби во договор со корисникот.

(2) Формата и начинот на информирањето на корисниците го утврдува Агенцијата со подзаконскиот акт од членот 125 став (3) од овој закон.

(3) Доколку операторот не постапи во согласност со одредбите од подзаконскиот акт од ставот (2) на овој член, тоа нема да ги ослободи корисниците од плаќање на пристигнатите и неплатени обврски или исполнување на договорените обврски пристигнати пред извршените измени во условите наведени во договорот од ставот (1) на овој член.

(4) Договорот од ставот (1) на овој член треба да содржи и одредби дека операторот ќе му доставува на корисникот информации кои може да бидат обезбедени согласно подзаконскиот акт од членот 125 став (3) од овој закон.

(5) Операторите можат да ги добијат следниве податоци од нивните корисници:

- име, презиме или назив на корисникот,
- матичен број на граѓанинот за физички лица и даночен и регистарски број за правни лица,
- дејност на корисникот,
- адреса на корисникот,
- кориснички број,
- академска титула или професија и
- врз основа на плаќање, дополнителни податоци, под услов тоа да не ги загрозува правата на трети лица.

(6) Податоците наведени во ставот (5) на овој член можат да се користат само за:

- склучување, надзор и престанок на кориснички договори,
- наплата на услугите,
- подготовка и издавање на јавен именик согласно овој закон и
- други цели согласно со овој закон, а врз основа на добиена согласност од корисникот.

(7) При раскинување на договорот од ставот (1) на овој член, податоците наведени во ставот (5) на овој член се чуваат за период од една година од денот на издавањето на последната сметка на корисникот за обезбедените услуги.

(8) Операторите се должни да водат евиденција за сите воспоставени кориснички односи (postpaid и prepaid) која треба да содржи податоци за име, презиме и адреса, а за правното лице назив и седиште на правното лице и матичен број или број на патна исправа, а за правното лице даночен број на правното лице. Податоците наведени во евиденцијата за сите воспоставени кориснички односи (postpaid и prepaid) се чуваат во рокот утврден во ставот (7) на овој член.

(9) Почетниот договор од ставот (1) на овој член, доколку се склучува на определено задолжително време истото не смее да биде подолго од 24 месеци. Во секој случај на корисникот мора да му се даде можност за склучување на договор со времетраење не подолго од 12 месеци.

(10) Одредбите од ставот (9) на овој член не смеат да претставуваат ограничување или пречка за корисникот во случај кога тој бара пренесување на бројот во мрежата на друг оператор.

(11) Податоците од ставот (5) на овој член што се однесуваат на физичките лица се ажурираат еднаш месечно, со користење на податоците од Централниот регистар на население, во согласност со одредбите од Законот за Централен регистар на население.

Информации потребни за склучување на договор помеѓу оператор и потрошувач/краен корисник

Член 122

(1) Операторот на јавно достапни електронски комуникациски услуги е должен, на јасен и разбирлив начин, пред склучување на договор, на потрошувач/краен корисник да му ги обезбеди сите информации во согласност со Законот за заштита на потрошувачите(*), како и информациите од ставовите (2), (3), (4) и (5) на овој член.

(2) Информациите кои операторите на јавно достапни електронски комуникациски услуги, освен услугите за пренос на податоци помеѓу машини се должни да ги обезбедат се:

- главните карактеристики на секоја понудена услуга, минимално ниво на квалитет на понудената услуга, освен услугите за пристап до интернет, како и специфични параметри за квалитет,
- информации за цената, соодветните цени за активирање на понудената услуга и за какви било други надоместоци поврзани со обезбедувањето на услугата,
- информации за времетраењето на договорот и условите за продолжување и раскинување на договорот, вклучително и можните надоместоци во случај на раскинување на договорот;
- сите механизми за надомест и поврат на парични средства и
- активности што може да ги преземе операторот како одговор на безбедносни инциденти, закани или ранливости.

(3) Операторите на услуги за пристап до интернет и јавно достапните услуги за комуникација помеѓу лица, покрај информациите утврдени во ставот (2) на овој член, се должни да ги обезбедат и:

- главните карактеристики на секоја обезбедена услуга,
- информации за цената, соодветните цени за активирање на понудената услуга и за какви било други надоместоци поврзани со обезбедувањето на услугата,
- информации за времетраење на договор за пакет на услуги и условите за продолжување и раскинување на договорот, како и условите за раскинување на пакетот на услуги или на неговите елементи,
- информации за тоа кои лични податоци ќе се користат пред почетокот на обезбедувањето на услугата или ќе се соберат во контекст на обезбедување на услугата,
- детали за производите и услугите наменети за крајните корисници со попреченост како и на начинот за ажурирања на овие информации и
- начин на водење постапки за решавање спорови.

(4) Операторите на јавно достапни услуги за комуникација помеѓу лица, кои користат нумерација, покрај информациите утврдени во ставовите (2) и (3) на овој член, се должни да ги обезбедат и:

- сите ограничувања во пристапот до услуги за служби за итни повици или информации за локацијата на повикувачот и
- правото на крајниот корисник да избере дали неговите лични податоци и кои од истите ќе бидат вклучени во јавен именик и користени од службата за давање на информации за броевите на крајните корисници согласно со членот 108 од овој закон.

(5) Операторите на услуги за пристап до интернет, покрај информациите утврдени во ставовите (2) и (3) на овој член, се должни да обезбедат информации кои се со цел да се обезбеди пристап до отворен интернет (open internet access).

(6) Агенцијата со подзаконски акт подетално ќе ги пропише информациите утврдени со овој член.

(7) Информациите од ставот (1) на овој член мора да бидат јасни и разбирливи и достапни на траен медиум или ако не е можна достапност на траен медиум, во документ кој е лесно достапен и едноставен за електронско преземање. Операторот е должен да му укаже на крајниот корисник за важноста од електронското преземање на документот.

(8) На барање на потрошувач/краен корисник со попреченост, операторот од ставот (1) на овој член е должен информациите од ставот (1) на овој член да ги обезбеди во соодветна форма, во согласност со одредбите на подзаконскиот акт од ставот (6) на овој член.

(9) Операторот од ставот (1) на овој член не смее да го условува потрошувачот/крајниот корисник да склучи договор за јавно комуникациска услуга, вклучително и за приклучок на јавна комуникациска мрежа со склучување на договор за било која друга јавна комуникациска услуга или за купување на терминална опрема.

(10) Операторите на јавно достапни електронски комуникациски услуги, освен услугите за пренос на податоци помеѓу машини, се должни да им обезбедат на потрошувачите/крајните корисници концизно и лесно читливо резиме на договорот. Тоа резиме треба да ги содржи главните информации за склучување договор во согласност со членот 123 став (2) од овој закон.

Договор помеѓу оператор и краен корисник потрошувач/краен корисник

Член 123

(1) Правата и обврските помеѓу оператор на јавно достапни електронски комуникациски услуги и краен корисник потрошувач на тие услуги се уредуваат со нивен меѓусебен договор. Договорот мора да содржи одредби кои се утврдени со Законот за заштитата на потрошувачите(*), како и со други прописи од областа на заштита на потрошувачите.

(2) Операторот од ставот (1) на овој член е должен на потрошувачите/крајните корисници да им обезбеди целосен и лесно разбирлив договор, кој треба најмалку да ги содржи следниве информации:

- име, адреса и податоци за контакт на операторот, како и податоци за контакт за поднесување приговори,

- главните карактеристики на секоја договорена услуга,

- доколку услугата се обезбедува со директна парична исплата, целокупната цена на услугата која опфаќа цена за активирање на услугата, основната цена, сите дополнителни надоместоци и попусти и нивното времетраење, како и цената поврзана со потрошувачката,

- времетраење на договорот, како и условите за раскинување и продолжување како и склучувањ нов договор;

- нивото на достапност на производите и на услугите за крајните корисници со попреченост и

- за услугата на пристап до интернет, содржината на информациите утврдени во член 122 став (5) од овој закон.

(3) Одредбите од членот 122 од овој закон и ставовите (1) и (2) на овој член ,се составен дел на договорот и истите не се менуваат, освен во случај кога договорните страни поинаку ќе се договорот.

(4) Договорот се смета за склучен во моментот на потпишување на договорот од двете страни или откако потрошувачот/крајниот корисник ќе ја даде својата согласност за склучување на договорот по електронски пат по претходно утврдување на неговиот идентитет преку средствата за електронска идентификација.

(5) Доколку услугата за пристап до интернет или јавно достапната комуникациска услуга помеѓу лица, се наплатува врз основа на времетраењето или количината на потрошувачката, операторот кој ги обезбедува тие услуги е должен на потрошувачите/крајните корисници да им овозможи следење и контрола на користењето на секоја од договорените услуги, вклучувајќи го и пристапот до навремени информации за нивото на потрошувачка на договорените услуги. Операторот е должен да го извести потрошувачот/крајниот корисник пред истиот да го достигне ограничувањето во однос на времетраењето или количината на потрошувачката.

(6) Обврската на операторот од ставот (5) на овој член за обезбедување на дополнителни информации за нивото на потрошувачката на договорените услуги, како и одредбите за привремено ограничување на натамошното користење на услугите во случај на надминување на финансиска или квантитативна граница, поблиску се пропишуваат со подзаконски акт од член 122 став (6) од овој закон.

Времетраење и раскинување на договорот

Член 124

(1) Операторот на јавно достапни електронски комуникациски услуги не смее преку условите и правилата за раскинување на склучениот договор да му го ограничи правото на потрошувачот на промена на оператор.

(2) Задолжителното времетраење на склучениот договор помеѓу потрошувачот и операторот на јавно достапни комуникациски услуги кои не се комуникациски услуги помеѓу лица кои не користат нумерација ниту се услуги за обезбедување пренос на податоци помеѓу машини, не може да биде подолго од 24 месеци. Операторите се должни да понудат и договори во траење од 12 месеци.

(3) Задолжителното времетраење од ставот (2) на овој член се однесува и на договор склучен помеѓу крајни корисници што не се потрошувачи и операторот на јавно достапни комуникациски услуги кои не се комуникациски услуги помеѓу лица кои не користат нумерација ниту се услуги за обезбедување пренос на податоци помеѓу машини, освен во случај кога крајните корисници не побараат поинаку.

(4) Се овозможува автоматско продолжување на договор за определено време за обезбедување на јавни електронски комуникациски услуги, освен за комуникациските услуги помеѓу лица кои не користат нумерација и за услугите за пренос на податоци помеѓу машини, под услов крајните корисници да имаат право да го раскинат договорот во кое било време, без плаќање на каков било надоместок, со исклучок на надоместокот за обезбедените услуги за време на периодот на известување од ставот (5) на овој закон.

(5) Операторите се должни во рок од 30 дена пред автоматското продолжување на договорот, за тоа, да ги известат крајните корисници на разбирлив начин и на траен медиум, односно носител на информација, за раскинување на договорот и

за начините на раскинување на истиот. Покрај тоа, операторите, истовремено ги советуваат крајните корисници за најдобрите цени за нивните услуги. Операторите треба на крајните корисници да им дадат информации за најдобрите тарифи најмалку еднаш годишно.

(6) По исклучок од ставовите (2) и (4) на овој член, за обезбедување на комуникациски услуги помеѓу лица кои не користат нумерација или за услугите за пренос на податоци помеѓу машини, можат да се договорат поинакви услови во врска со задолжителното времетраење и продолжување на договорот.

(7) Задолжителното времетраење на договорот од ставот (2) на овој член не се применува на времетраењето на договорот за плаќања на рати кога потрошувачот врз основа на посебен договор се согласил на плаќања на рати, исклучително за поставување на физичка врска и тоа, особено за мрежите со многу висок капацитет. Договорот за плаќање на рати за поставување на физичка врска не ја вклучува терминалната опрема, како што е рутер или модем, и не ги спречува потрошувачите во остварување на нивните права врз основа на овој член.

(8) Операторот е должен најмалку 30 дена пред да ги измени условите од договорот, писмено или електронски на траен медиум, на јасен и разбирлив начин да го извести крајниот корисник за измената на истите, како и за неговото право за раскинување на договорот, без дополнителни трошоци, доколку истите не ги прифати.

(9) Крајниот корисник освен корисник на комуникациска услуга помеѓу лица која не користи нумерација, има право да го раскине договорот без надоместок, како и право на поврат на неискористениот паричен износ, во рок од два месеци од денот на приемот на известувањето од ставот (8) на овој член, освен во случај, кога предложените измени на договорот се:

- 1) исклучително во корист на крајниот корисник;
- 2) од административна природа и не влијаат штетно на крајниот корисник и
- 3) директно се утврдени со прописи на Република Северна Македонија кои се применуваат во врска со склучениот договор.

(10) Доколку операторот не е во можност да ги исполни договорените обврски во согласност со договорените услови, крајниот корисник има право да го раскине договорот, без надоместок, со исклучок на обврската за плаќање на обезбедените услуги до денот на раскинување на договорот, вклучувајќи ги и плаќањата за задржаната субвенционирана терминална опрема.

(11) Операторите се должни да ги известат крајните корисници за измена или укинување на пакет на услуги или на други дополнителни услуги, по писмен или електронски пат, најмалку 30 дена пред намерата за тие измени или дополнувања и истовремено да им понудат друг пакет на услуги или други дополнителни услуги. Во тој случај на соодветен начин се применуваат одредбите од ставовите (8) и (9) на овој член.

(12) Операторот кој има намера да го прекине обезбедувањето на своите услуги е должен за тоа најмалку 30 дена однапред, да ги извести своите крајни корисници, по писмен или електронски пат.

(13) Доколку квалитетот на обезбедените услуги, освен услугата за пристап до интернет или комуникациската услуга помеѓу лица кои не користат нумерација, значително, постојано или често отстапува од договорениот квалитет, крајниот корисник има право да го раскине договорот без плаќање на каков било надоместок за предвременно раскинување на договорот.

(14) Крајниот корисник има право, во било кој момент да го раскине договорот. Со договорот се утврдува дека истиот може да се раскине пред истекот на задолжителното времетраење на договорот, доколку тоа го побара крајниот корисник или доколку операторот го раскине договорот заради вина на крајниот корисник. Во тој случај крајниот корисник е должен да го плати месечниот надоместок за остатокот на периодот од задолжителното времетраење на договорот или да плати надоместок во висина на попустите на производите и услугите кои ги остварил доколку плаќањето на тој надоместок е поповолен за крајниот корисник, со исклучок на случаите од ставот (9) на овој член.

(15) Доколку крајниот корисник во моментот на склучувањето на договорот одлучи да ја задржи договорената терминална опрема која е во сопственост на операторот на јавно достапни електронски комуникациски услуги по раскинувањето или по истекот на времетраењето на договорот, износот на надоместокот утврден во моментот на склучување на договорот, одговара на износот намален за вредноста на употребената опрема или амортизираната вредност на опремата во моментот на раскинување или истекувањето на времетраењето на договорот, во согласност со прописите што ги регулираат методите на пресметка и дозволените стапки на амортизација или одговора на преостанатиот надоместок за услугата што треба да се плати до истекот на времетраењето на договорот, кое од двете е пониско.

(16) Операторот е должен на барање на краен корисник, без надомест, по исплатата на надоместокот за терминалната опрема да ги отстрани сите ограничувања во врска со користењето на терминалната опрема во мрежите на други оператори.

(17) Операторот е должен на барање на краен корисник на однапред платени услуги, по истекот на една година од купувањето на терминалната опрема, во рок од пет дена од денот на поднесувањето на барањето, да му овозможи користење на таа опрема во мрежите на другите оператори.

Транспарентност, споредување на понуди и објавување на информации

Член 125

(1) Оператор кој обезбедува услуга на пристап до интернет или на јавно достапна комуникациска услуга помеѓу лица е должен на јасен, целосен и машински читлив начин, како и во форма достапна на крајните корисници со попреченост, на својата веб-страница да ги објави општите услови во однос на пристапот и користењето на јавните комуникациски услуги што ги обезбедува, а кои треба да ги содржат податоците од ставот (2) на овој член. Во случај на промена на податоците од ставот (2) на овој член, операторот е должен истите да ги ажурира во рок од три дена од денот на промената.

(2) Операторот од ставот (1) на овој член е должен јавно да ги објави следниве податоци:

1) податоци за контакт на операторот;

2) опис на понудените услуги:

- опсег на понудените услуги и главните карактеристики на секоја понудена услуга, вклучувајќи ги и минималните нивоа на квалитет на услугата и сите ограничувања наметнати од страна на операторот во однос на користењето на терминалната опрема.

- цени, односно тарифи на понудените услуги,
- понудените послепродажни услуги, како услуги за одржување и помош на крајните корисници и нивните податоци за контакт,
- времетраење на договорот, надоместоци што се наплаќаат во случај на предвременно раскинување на договорот, права поврзани со раскинување на услуги во пакет или елементи на истите, како и постапки и надоместоци поврзани со преносливост на броеви;
- доколку операторот обезбедува комуникациски услуги помеѓу лица, кои користат нумерација, информации за пристап до услугите за итни повици и за локацијата на повикувачот. Доколку се работи за давател на комуникациски услуги помеѓу лица, кои не користат нумерација, информации за можноста за пристап до итни повици;
- податоци за производи и услуги, наменети за крајни корисници со попреченост и

3) постапки за решавање на спорови.

(3) Агенцијата со подзаконски акт подетално го пропишува видот и содржината на податоците од ставот (2) на овој член, како и начинот на нивното објавување.

(4) Операторот од ставот (1) на овој член е должен општите услови кои ги содржат податоците од ставот (2) на овој член, како и сите нивни промени, да ѝ ги достави на Агенцијата, најмалку осум дена пред нивното објавување.

(5) Агенцијата преку својата веб-страница ќе им овозможи на крајните корисници бесплатен пристап до независна алатка за споредба, која им овозможува да ги споредат и оценат различните услуги за пристап до интернет и јавно достапните комуникациски услуги помеѓу лица, кои користат нумерација како и доколку е тоа применливо и на јавно достапните комуникациски услуги помеѓу лица, кои не користат нумерација, а во врска со:

1) цените, односно тарифите на услугите и

2) квалитетот на услугите, доколку е понуден минимален квалитет на услугата или од операторот се бара да ги објави тие податоци, врз основа на членот 126 од овој закон.

(6) Алатката за споредба од ставот (5) на овој член, треба:

1) да биде оперативно независна од операторите, односно давателите на такви услуги;

2) јасно да ги идентификува нејзините сопственици и управувачи;

3) да содржи јасни и објективни критериуми врз основа на кои треба да се заснова споредбата;

4) да користи едноставен и недвосмислен јазик;

5) да обезбедува точни и ажурирани информации и да го наведува времето на последното ажурирање;

6) да биде достапна за секој оператор што обезбедува услуги за пристап до интернет или јавно достапни комуникациски услуги помеѓу лица, преку обезбедување на релевантни информации и вклучување широк спектар на понуди што опфаќа значителен дел од пазарот, и кога доставените информации не обезбедуваат целосен преглед на пазарот, јасна изјава за тој ефект, пред да се прикажат резултатите;

7) да обезбеди ефективна постапка за известување за неточни информации и

8) да вклучува можност за споредување на понудите за цените, тарифите и квалитетот на услугите што се обезбедуваат за потрошувачите и за другите крајни корисници.

(7) Операторите кои обезбедуваат услуга на пристап до интернет и/или на јавно достапна комуникациска услуга помеѓу лица, кои користат нумерација се должни, без надоместок да дистрибуираат, односно пренесат информации од јавен интерес, до постојните и новите крајни корисници преку средства што обично се користат во комуникација со крајните корисници. Овие информации од јавен интерес се доставуваат од соодветните јавни институции во стандардизиран формат и ги опфаќаат, меѓу другото, следниве теми:

1) користење на услуги за пристап до интернет и јавно достапните комуникациски услуги помеѓу лица кои користат нумерација, за незаконски активности или ширење на штетна содржина, особено кога тоа може да влијае на правата и слободите на другите, вклучително и кршење на правата на заштита на податоци, авторско право и сродни права и нивни правни последици и

2) начин за заштита од ризици за личната безбедност, приватноста и личните податоци при користење на услуги за пристап до интернет и јавно достапни комуникациски услуги помеѓу лица кои користат нумерација.

(8) Трети страни имаат бесплатен пристап до информациите содржани во независната алатка за споредба од ставот (5) на овој член.

Квалитет на јавните комуникациски услуги

Член 126

(1) Операторите се должни јавно да објавуваат споредливи, соодветни и ажурирани информации за квалитетот на нивните услуги и за преземените мерки за обезбедување еквивалентност во однос на пристапот на крајните корисници со попреченост. Пред да ги објават овие информации операторите се должни да и ги достават на Агенцијата, по нејзино барање.

(2) Агенцијата со подзаконски акт ги определува параметрите за квалитет на услугите кои треба да се мерат, вклучувајќи и можни начини за сертификација на квалитетот, како и содржината, формата и начинот на објавување на информациите од ставот (1) на овој член, со цел да им се обезбеди на крајните корисници, вклучително и лицата со попреченост пристап до сеопфатни, споредливи, сигурни и едноставно применливи информации.

(3) Операторите се должни да обезбедат услови за контрола и мерење на параметрите за квалитет на јавните комуникациски услуги. Агенцијата со подзаконски акт ги пропишува начинот и постапката за вршење на контрола и мерење на параметрите за квалитет.

(4) Агенцијата може да го задолжи операторот да обезбеди определен минимален квалитет на услуга со цел да се спречи влошување на услугата и отежнување или забавување на преносот на сообраќајот во мрежите.

Обезбедување на еквивалентен пристап и избор за крајни корисници со попреченост

Член 127

(1) Агенцијата може каде што е соодветно да утврди технички и функционални барања кои мора да ги исполнат операторите со цел на лицата со попреченост да им се обезбеди:

- пристап до електронски комуникациски услуги, еквивалентен на оној кој го ужива мнозинството на крајни корисници и
- корист од избор на оператор и избор на услуги кои се достапни на мнозинството на крајни корисници.

(2) Владата ќе донесе подзаконски акт со кој ќе ги утврди активностите што ќе ги преземе со цел да ја охрабри достапноста и користењето на радио и телекомуникациската терминална опрема наменета за крајни корисници со попреченост.

Дополнителни обврски

Член 128

Агенцијата со подзаконскиот акт од членот 125 став (3) од овој закон може на операторите кои обезбедуваат пристап до јавни комуникациски мрежи и/или обезбедуваат јавно достапни телефонски услуги да им утврди дополнителни обврски на целата или на дел од територијата на Република Северна Македонија како:

- овозможување тонско бирање и идентификација на повикувачка линија, доколку истото е технички возможно или економски оправдано и
- обезбедување на сите или на некои од можностите за контрола на трошоци утврдени во членот 114 од овој закон.

Обезбедување дополнителни можности

Член 129

Оператор на услугата за пристап до интернет и/или на јавно достапните комуникациски услуги помеѓу лица кои користат нумерација треба, без надоместок да ги обезбеди следните дополнителни можности:

- ограничувања на потрошувачката,
- детална сметка,
- контрола на трошоци,
- неплаќање на сметки во постапка по приговор,
- идентификација на повикувачки број и
- пренасочување на е-пошта или пристап до е-пошта по раскинување на договорот со операторот за услугата за пристап до интернет.

Телефонски именици и телефонска служба за информации

Член 129-а

(1) Корисниците на јавни телефонски услуги имаат право да бидат вклучени во јавниот именик од членот 108 од овој закон, како и право нивните податоци да им бидат достапни на обезбедувачите на телефонските служби за информации и/или телефонските именици во согласност со ставот (2) на овој член.

(2) Операторите кои на корисниците им доделуваат телефонски броеви се должни да ги исполнат сите оправдани барања за добивање податоци за нивните претплатници од страна на јавно достапни телефонски служби за информации и телефонски именици, во претходно договорена форма и притоа треба да се почитуваат принципите на објективност, фер, недискриминација и цени ориентирани на трошоци.

(3) Операторите се должни на сите крајни корисници на јавни телефонски услуги да им обезбедат пристап до телефонските служби за информации.

(4) Агенцијата може на операторите кои го контролираат пристапот на крајните корисници да им наметне обврски и услови со цел да се исполни обврската од ставот (3) на овој член, кои треба да бидат објективни, правични, недискриминаторски и транспарентни.

(5) Операторите кои на корисниците им доделуваат телефонски броеви се должни своите корисници, бесплатно и пред да бидат вклучени во телефонски именик да ги известат за целта на печатениот или електронскиот телефонски именик кој може да се добие и преку телефонски служби за информации, во кои нивните лични податоци ќе бидат вклучени, како и за сите натамошни можности за употреба на нивните лични податоци согласно со овој закон.

(6) Операторите кои на корисниците им доделуваат телефонски броеви имаат право да ги вклучат своите корисници и да ги објават само оние лични податоци на своите корисници во телефонските именици и телефонските служби за информации, само доколку корисниците претходно дале согласност за тоа. Доколку личните податоци од телефонските именици ќе се користат за цели различни од пребарување податоци за лица врз основа на име и други неопходни минимални податоци за идентификација, од корисникот треба за тоа да се бара дополнителна согласност.

(7) На корисниците мора да им биде овозможено да определат дали и кои од нивните лични податоци наведени во членот 121 став (5) од овој закон ќе бидат внесени во телефонскиот именик. Корисникот има право, по претходно доставено барање до операторот, бесплатно да ги промени или дополни личните податоци од ставот (6) на овој член или да ја повлече согласноста за негово вклучување во телефонските именици и телефонските служби за информации.

(8) Одредбите од ставовите (5), (6) и (7) на овој член се однесуваат само на корисниците кои се физички лица, а не вршат дејност.

Услуги со додадена вредност

Член 130

(1) Операторите, односно давателите на услуги со додадена вредност се должни при објавување на своите услуги да дадат опис на услугата и нејзината цена на лесен и разбирлив начин. Забрането е да се доведуваат корисниците на услугите во заблуда со давање на погрешни или невистинити информации, или со прикривање на важни информации, како што е цената на услугата или ограничувањата за возраста на корисникот на услугата.

(2) Операторите, односно давателите на услугата со додадена вредност се должни на почетокот на секој повик кон услугата со додадена вредност да обезбедат најава за цената на повикот и почетокот на наплата, како и овозможување прекин на повикот по најавата во разумен рок, а пред започнувањето на наплатата на повикот.

(3) Доколку корисник поднесе приговор до операторот во однос на висината на сметката за обезбедената услуга со додадена вредност или приговор во однос на квалитетот на обезбедената услуга, операторот е должен да направи проверка на приговорот и истиот да го проследи до давателот кој ја обезбедува услугата со

додадена вредност во рок од пет дена од денот на приемот на приговорот. Операторот, заедно со приговорот е должен на давателот кој ја обезбедува услугата со додадена вредност да му ги достави името, презимето и адресата на корисникот, како и проверените податоци за спорната сметка или услуга.

(4) Давателот на услугата со додадена вредност мора да одлучи по приговорот во рок од 10 дена од денот на приемот на истиот.

(5) Меѓусебните обврски од ставовите (3) и (4) на овој член поблиску се уредуваат со договор склучен меѓу операторот и давателот на услуги со додадена вредност. Основните одредби на овој договор се составен дел на општите услови за пристап и користење на јавни комуникациски услуги на операторот.

(6) Корисниците на услуги пристапуваат кон услугите со додадена вредност преку посебни броеви доделени во согласност со Планот за нумерација за електронски комуникациски мрежи и услуги на Република Северна Македонија.

(7) Начинот и условите за обезбедување на услугите со додадена вредност вклучувајќи ги и мерките за отстранување на измами и противправни дејствија во врска со обезбедувањето на услугите со додадена вредност, поблиску се пропишуваат со прописот од членот 106 став (2) од овој закон.

Ограничување на пристап до и користење на услуги и апликации

Член 131

(1) Пристапот до и користењето на услуги и апликации преку јавните електронски комуникациски мрежи може да се ограничи само врз основа на судска одлука во случаи утврдени со посебен закон.

(2) По исклучок од ставот (1) на овој член, пристапот до и користењето на услуги и апликации преку јавните електронски комуникациски мрежи од ставот (1) на овој член може да се ограничи и во случаи на нелегално приредување игри на среќа преку интернет страна или интернет апликација доколку:

- до интернет-страницата или интернет-апликацијата може да се пристапи од територијата на Република Северна Македонија, која има содржина на било какви активности за приредување игри на среќа, лотариски игри на среќа, спортско обложување, казино во живо, електронски игри на среќа или која било друга содржина поврзана со приредувањето игри на среќа и

- на носителот на интернет страната или интернет апликацијата од алинеја 1 на овој став не му е издадена лиценца за приредување игри на среќа односно нема право да приредува интернет игри на среќа согласно закон.

(3) Трговското друштво во државна сопственост за приредување на игрите на среќа во кое Република Северна Македонија е содружник или акционер со најмалку 51% од основната главнина, на месечно ниво до министерството надлежно за работите од областа на електронските комуникации доставува податоци за приредувачите на игри на среќа кои ги исполнуваат условите од ставот (2) на овој член.

(4) Врз основа на податоците од ставот (3) на овој член, Министерството надлежно за работите од областа на електронските комуникации во рок од 15 дена од денот на добивањето на податоците доставува налог за ограничување на пристапот до и користењето на услуги и апликации преку јавните електронски комуникациски мрежи од ставот (2) на овој член до Агенцијата, која во рок од пет дена од денот на добивањето на налогот го доставува истиот до операторите на електронски комуникациски мрежи за спроведување.

(5) Формата и содржината на налогот од ставот (4) на овој член, како и начинот на спроведување на истиот ги пропишува министерот надлежен за работите од областа на електронските комуникации.

(6) Листата на услуги и апликации до кои е ограничен пристапот преку јавни електронски комуникациски мрежи согласно ставот (2) на овој член ја објавува Агенцијата на својата веб-страница.

(7) Одредбата од ставот (1) на овој член не се однесува на правото на операторот да го ограничи пристапот до и користењето на услуги и апликации под услови утврдени со овој закон.

Достапност на услуги

Член 132

(1) Операторот е должен да преземе мерки за обезбедување на безбедноста на јавната електронска комуникациска мрежа и користењето на електронските комуникациски услуги во случаи на големи прекини на мрежата, воена состојба, вонредна состојба, природни катастрофи, како и други вонредни ситуации.

(2) Мерките од ставот (1) на овој член треба да обезбедат најголема можна достапност на услугите за говорна комуникација и услугите за пристап до интернет, кои се обезбедуваат преку јавни електронски комуникациски мрежи, со цел непречен пристап до услугите за итни случаи и непречен пренос на јавни предупредувања, во вонредни ситуации, како и во случај на исклучително тежок дефект на мрежата или во случаи на виша сила.

(3) По исклучок на ставовите (1) и (2) на овој член, операторите кои обезбедуваат пристап до јавна електронска комуникациска мрежа можат, без согласност на корисниците, привремено да го ограничат или прекинат пристапот до нивните услуги, доколку тоа е потребно заради реконструкција, модернизација, одржување или во случај на технички пречки или недостатоци во мрежата.

(4) Операторите од ставот (3) на овој член се должни да ја информираат Агенцијата и да ги известат корисниците за ограничувањата или прекините кои траат подолго од 30 минути:

- најмалку 48 часа пред планираната реконструкција, модернизација или одржување или

- колку што е можно побрзо, но не подолго од 48 часа, кај ограничувањата или прекините предизвикани од технички пречки или недостатоци во мрежата.

(5) Операторите од ставот (3) на овој член треба да ги преземат сите неопходни мерки, ограничувањата или прекините да траат што е можно пократко.

Понуди во пакет

Член 133

(1) Доколку оператор на своите потрошувачи им обезбедува пакет на услуги или пакет на услуги и терминална опрема кој најмалку ги содржи услугите на пристап до интернет или јавно достапни комуникациски услуги помеѓу лица кои користат нумерација, одредбите од член 122 став (3), членови 124, 125 и 134 од овој закон се применуваат за сите елементи од пакетот, вклучувајќи ги на соодветен начин и елементите кои не се опфатени со тие одредби.

(2) Доколку потрошувачот има право да го раскине договорот за кој било елемент од пакетот од ставот (1) на овој член пред истекот на задолжителното времетраење на договорот, поради неусогласеност со договорените или поради необезбедени услуги, потрошувачот има право да го раскине договорот за сите елементи на пакетот.

(3) Секоја претплата на какви било дополнителни услуги или терминална опрема обезбедена или дистрибуирана од операторот на услугата за пристап до интернет или на јавно достапните комуникациски услуги помеѓу лица кои користат нумерација, не смее да го продолжи првичното задолжително времетраење на договорот на кој се додаваат таквите услуги или терминална опрема, освен ако потрошувачот изрично се согласува поинаку кога се претплатува на дополнителни услуги или терминална опрема.

(4) Одредбите од ставовите (1) и (3) на овој член се однесуваат и на крајните корисници, освен ако тие изречно не се согласиле да се откажат од сите или делови од можностите утврдени во овие одредби.

Промена на оператор и преносливост на број

Член 134

(1) Во случај на промена на оператор на услуга за пристап до интернет, постојниот и новиот оператор на крајниот корисник му обезбедуваат соодветни податоци, пред и во текот на постапката на промена и обезбедуваат непрекинато на услугите, освен во случај кога е тоа технички неизведливо.

(2) Новиот оператор обезбедува дека во случаите од ставот (1) на овој член, активирањето на услугата за пристап до интернет ќе го овозможи во најкраток можен рок, односно на денот и во рокот кој е договорен со крајниот корисник. Постојниот оператор ќе го продолжи обезбедувањето на услугата пристап до интернет врз основа на истите услови се додека новиот оператор не ја активира својата услуга за пристап до интернет.

(3) Прекилот на обезбедувањето на услугата од ставот (1) на овој член, за време на постапката на промена на оператор не смее да трае подолго од еден работен ден.

(4) Операторите на јавно достапни комуникациски услуги кои користат нумерација, вклучувајќи ги и услугите во мобилните електронски комуникациски мрежи, се должни на своите крајни корисници, на нивно барање, независно од промената на операторот да го задржат доделениот број и тоа:

- на одредена локација, во случај на географски броеви и
- на која било локација во случај на негеографски броеви.

(5) Обврската за овозможување на преносливост на број од ставот (4) на овој член не се однесува на преносот на броеви помеѓу јавни комуникациски мрежи кои овозможуваат услуги на фиксна локација и мобилни електронски комуникациски мрежи.

(6) Доколку крајниот корисник го раскине договорот, операторот на јавно достапни комуникациски услуги помеѓу лица, кои користат нумерација е должен да му овозможи на крајниот корисник право на пренос на број од Планот за нумерација за електронски комуникациски мрежи и услуги на Република Северна Македонија на друг оператор во рок од 30 дена од денот на раскинувањето на договорот, освен во случај кога крајниот корисник ќе се откаже од тоа право.

(7) Доколку е технички возможно, оператор може да овозможи пренос на број на далечина со цел промената на оператор да им се олесни на крајните корисници, освен доколку не е поинаку побарано од крајните корисници.

(8) Одредбите од овој закон за задолжителното времетраење на договорот не смеат да претставуваат ограничување или пречка на правото на пренос на број во мрежата на друг оператор.

(9) Сите надоместоци кои се наплаќаат во постапката на пренос на број помеѓу операторите на јавно достапни комуникациски услуги помеѓу лица, кои користат нумерација треба да бидат базирани на трошоци помеѓу операторите, без било какви трошоци за крајните корисници.

(10) Преносот на бројот и неговото вклучување во мрежата на другиот оператор мора да се спроведе во најкраток можен рок. Пренесениот број во мрежата на другиот оператор мора да се вклучи во рок од еден работен ден од датумот договорен со крајниот корисник.

(11) Доколку бројот во постапката на неговиот пренос од ставот (10) на овој член не е пренесен, постоечкиот оператор е должен повторно да го вклучи бројот и поврзаните услуги на крајниот корисник сè додека успешно не се пренесе бројот кај новиот оператор. Постоечкиот оператор е должен да продолжи да ги обезбедува своите услуги врз основа на истите услови сè додека не се активираат услугите на новиот оператор.

(12) Прекилот на обезбедување на услугите во текот на постапката на пренос од ставот (10) на овој член не смее да трае подолго од еден работен ден.

(13) Постојниот и новиот оператор, во постапката на промена на оператор и пренос на број, меѓусебно соработуваат, со цел да се обезбеди дека во текот на постапката нема да има прекин на услугата, дека нема да се одолговлечи или злоупотреби постапката, ниту пак да се пренесе број или да се промени крајниот корисник, без негова согласност.

(14) Договорот помеѓу крајниот корисник и постојниот оператор автоматски се раскинува, штом ќе се заврши постапката на промена на оператор. Доколку крајниот корисник има склучен еден договор со постојниот оператор за повеќе услуги, тој договор автоматски се раскинува за услугите за кои е побаран пренос на бројот или промена на оператор, штом ќе се заврши постапката на промена на оператор. Во тој случај, постојниот оператор е должен да го извести крајниот корисник за неговите преостанати вклучени услуги, цените и условите врз основа на кои тие услуги продолжуваат да се обезбедуваат.

(15) Начинот и поблиските барања за промена на оператор и преносливост на број, известувањата и заштитата на крајните корисници, барањата за надоместок кој операторите во случај на неисполнување на обврските утврдени со овој член им го плаќаат на крајните корисници, како и во случај на одлагање или пропуштање на роковите во постапката на промена на оператор и пренос на број или злоупотреба на постапката на промена на оператор или пренос на број, се пропишуваат со подзаконски акт од страна на Агенцијата.

Комуникации за итни повици и Единствен европски број за итни повици

Член 135

(1) Операторите на јавно достапни комуникациски услуги помеѓу лица кои користат нумерација се должни да им овозможат на своите потрошувачи, како и на потрошувачите на јавни телефонски говорници, пристап до броевите на службите за итни повици и Единствениот европски број за итни повици „112“, СМС

пораки кон бројот „112“, текстуална комуникација во реално време со бројот „112“, комуникација преку видеоповик и е-повик (eCall) кон бројот „112“ (во натамошниот текст: повици кон бројот „112“), како и повици на други повикувачки броеви за пристап до службите за итни повици во Република Северна Македонија, во согласност со Планот за нумерација за електронски комуникациски мрежи и услуги на Република Северна Македонија, бесплатно, што опфаќа и бесплатно пренасочување на тие повици кон другите повикувачки броеви што ги користат службите за итни повици.

(2) Операторот од ставот (1) на овој член е должен да им овозможи на крајните корисници со попреченост пристап до службите за итни повици преку нивните комуникациски канали на начин кој е еквивалентен на пристапот на другите крајни корисници, при што комуникацијата се пренесува преку најсоодветен PSAP. Во текот на патување во други држави, земји членки на Европската Унија, крајните корисници со попреченост имаат пристап до службите за итни повици врз основа на еднакви услови што важат и за другите крајни корисници.

(3) Агенцијата во соработка со органот надлежен за извршување на работите со врска со управување со кризи (во натамошниот текст: органот надлежен за „112“) бројот „112“ и службите за итни повици, обезбедува дека операторите од ставот (1) на овој член овозможуваат пристап до службите за итни повици преку најсоодветниот PSAP.

(4) Доколку оператор од ставот (1) на овој член тврди дека нема техничка можност да ја исполни обврската од ставот (2) на овој член има обврска тоа да и го докаже на Агенцијата.

(5) Операторите од ставот (1) на овој член, се должни на органот надлежен за бројот „112“ да му ги достават, без надоместок, сите расположливи податоци за реализираните повици кон бројот „112“, што особено опфаќа податоци за името и презимето или називот на повикувачот, повикувачкиот број, времето и траењето на повикот како и локацијата од која е упатен повикот кон бројот „112“, и тоа веднаш откако е проследен тој повик до органот надлежен за бројот „112“.

(6) На барање на органот надлежен за бројот „112“, кое се базира на барање на службата надлежна за потрага и/или спасување во согласност со посебните прописи, операторите од ставот (1) на овој член се должни на органот надлежен за бројот „112“ да му достават и податок за локацијата на лицето за кое е покренета постапка за потрага и/или спасување, а која не упатила повик кон бројот „112“. Обезбедувањето на податокот за локација е бесплатно.

(7) Операторите од ставот (1) на овој член се должни со повиците кон бројот „112“ да постапуваат под еднаков начин како и кон другите повикувачки броеви за пристап до службите за итни повици кои се користат во Република Северна Македонија, да ги обработуваат тие повици и се одговорни за правилното насочување на повиците кон бројот „112“, како и на другите повикувачки броеви за пристап до службите за итни повици.

(8) Забранета е секоја злоупотреба на повиците кон бројот „112“ како и на другите повикувачки броеви за пристап до службите за итни повици, што ги опфаќа сите видови на злонамерни или вознемирувачки повици.

(9) На обврските на операторите од ставот (1) на овој член во однос на повиците на други повикувачки броеви за пристап до службите за итни повици во Република Северна Македонија, на соодветен начин се применуваат одредбите од овој член и подзаконскиот акт од ставот (10) на овој член.

(10) Начинот на користење на Единствениот европски број за итни повици „112“ и е-повици, техничките и другите барања за операторите од ставот (1) на овој член и исполнувањето на обврските кон органот надлежен за бројот „112“, начинот и барањата на поврзување на сите служби за итни повици во единствен систем за примање и обработка на повиците во итни ситуации, мерките со кои се обезбедува дека во текот на патување во други држави, земји членки на Европската унија, крајните корисници со попреченост имаат пристап до службите за итни повици на други европски држави врз основа на еднакви услови што важат и за другите крајни корисници, по можност без претходна пријава, начинот, формата и роковите за достава на податоци за реализираните повици кон бројот „112“, мерките за квалитет на услугата за повик кон бројот „112“, како и начинот и поблиските барања за спроведување на привремено или трајно исклучување на корисничката терминална опрема од електронската комуникациска мрежа, во случај на утврдена злоупотреба на повиците кон бројот „112“ и кон други повикувачки броеви за пристап на службите за итни повици, се пропишува со подзаконски акт кој го донесува Агенцијата.

(11) Агенцијата во соработка со органот надлежен за бројот „112“ на соодветен и јавно достапен начин ги известува сите крајни корисници, а особено крајните корисници кои патуваат во други европски држави и крајните корисници со попреченост за целта, начинот на користење и достапноста до Единствениот европски број за итни повици „112“.

Пристап до броеви и услуги

Член 136

(1) Меѓународни повици и повици до меѓународни телефонски услуги и меѓународни телефонски мрежи се остваруваат со користење на меѓународен префикс “00” пред кодот на државата доделен од Меѓународната унија за телекомуникации (ITU) и националниот број од Планот за нумерација за електронски комуникациски мрежи и услуги на Република Северна Македонија, согласно со овој закон.

(2) Сите оператори кои обезбедуваат започнување на повик до броеви од Планот за нумерација за електронски комуникациски мрежи и услуги на Република Северна Македонија, согласно со овој закон, кога е тоа технички и економски возможно и кога повиканиот корисник поради комерцијални причини не го ограничил пристапот на повикувачи од одредени географски подрачја се должни на крајните корисници да им обезбедат:

- пристап и користење на услуги со користење на негеографски броеви, вклучително и на земјите членки на Европската Унија и

- пристап до сите броеви од Планот за нумерација за електронски комуникациски мрежи и услуги на Република Северна Македонија, согласно со овој закон, без оглед на технологијата и уредите кои се користат од страна на операторот вклучително и на земјите членки на Европската Унија и Универзалните меѓународни бесплатни телефонски броеви (UIFN).

(3) Операторите од ставот (2) на овој член можат на поединечна основа да го оневозможат пристапот до броевите или услугите кога постои оправдано сомнение за измама или злоупотреба. Во овој случај Агенцијата ќе донесе одлука со која на операторот ќе му нареди да го задржи соодветниот приход од интерконекција или од други услуги.

(4) Операторите од ставот (2) на овој член се должни да им обезбедат на корисниците на услуги од други држави можност да имаат пристап до негеографските броеви од Планот за нумерација за електронски комуникациски мрежи и услуги на Република Северна Македонија, согласно со овој закон, ако е тоа технички и економски возможно, освен во случаи кога повиканиот корисник поради комерцијални причини го ограничил пристапот на повикувачи од определени географски подрачја.

Европски броеви за услуги со социјална вредност

Член 137

(1) Сите оператори кои обезбедуваат започнување на повик до броеви од Планот за нумерација за електронски комуникациски мрежи и услуги на Република Северна Македонија, согласно со овој закон се должни да овозможат воспоставување на сите повици кон броевите од серијата на броеви која започнува со бројот 116 и е наменета за услуги со посебна социјална вредност во согласност со Планот за нумерација за електронски комуникациски мрежи и услуги на Република Северна Македонија, а особено кон бројот 116.000, кој е наменет за службата надлежна за пријавување на исчезнати деца. Повиците на крајните корисници кон бројот 116.000 се бесплатни.

(2) Операторите од ставот (1) на овој член се должни во најголема можна мера на лицата со попреченост да им овозможат пристап кон броевите од серијата на броеви која започнува со бројот 116.

(3) Агенцијата на соодветен и јавно достапен начин ги известува и запознава граѓаните за целта и начинот на користење на броевите за услуги со социјална вредност од ставот (1) на овој член.

Систем за предупредување на јавноста

Член 138

Операторите на комуникациски услуги помеѓу лица, кои користат нумерација во мобилна комуникациска мрежа, по барање на органот надлежен за бројот „112“, се должни, без надоместок, на засегнатите крајни корисници да им доставуваат јавни предупредувања за непосредни вонредни состојби или катастрофи.

Интероперабилност на автомобилски радија, радиоприемници за потрошувачи и дигитална телевизиска опрема за потрошувачи

Член 139

(1) Автомобилските радиоприемници и корисничката дигитална телевизиска опрема, која е на располагање за потрошувачите на пазарот во Република Северна Македонија треба да ги задоволи следните барања за интероперабилност:

1) Општ алгоритам за кодирање и слободен (free to air) прием, при што секоја опрема за потрошувачите наменета за прием на дигитални телевизиски сигнали (емитување преку копнен, кабелски или сателитски пренос), што се продава или се изнајмува или е на друг начин достапна во Република Северна Македонија, која може да ги декодира дигиталните телевизиски сигнали, треба да може:

- да овозможи декодирање на таквите сигнали во согласност со заедничкиот европски алгоритам за кодирање, управуван од Европски институт за телекомуникациски стандарди (ETSI) и

- да прикаже сигнали што се пренесени во некодирана форма, под услов, во случај да се изнајми таква опрема, изнајмувачот да е усогласен со договор за изнајмување;

2) Интероперабилност за дигитални телевизиски приемници, при што кој било дигитален телевизиски приемник со интегрален екран на видлива дијагонала поголема од 30 cm, кој се пласира на пазарот на Република Северна Македонија за продажба или изнајмување, треба да има најмалку еден приклучок за отворен интерфејс (или стандардизиран или усогласен со усвоениот стандард од Европскиот институт за телекомуникациски стандарди (ETSI), или е во согласност со спецификација на ИКТ индустријата) која дозволува едноставна врска на периферните уреди и може да ги помине сите релевантни елементи на дигитален телевизиски сигнал, вклучително и информации во врска со интерактивни и условно пристапни услуги и

3) Интероперабилност за автомобилски радиоприемници, при што секој автомобилски радиоприемник интегриран во ново патничко возило што е достапно на пазарот во Република Северна Македонија за продажба или изнајмување, содржи приемник кој може да прима најмалку радиоуслуги обезбедени преку дигитално терестријално радиоемитување.

(2) Давателите на услуги на дигитална телевизија, доколку е тоа соодветно, треба да обезбедат дигиталната телевизиска опрема која им ја даваат на своите крајни корисници да е интероперабилна, со цел, доколку е технички можно, дигиталната телевизиска опрема да може повторно да се користи за обезбедување на дигитални телевизиски услуги од други даватели на услуги на дигитална телевизија.

(3) Давателот на услугата од ставот (2) на овој член е должен на крајниот корисник, по раскинување на договорот, да му овозможи, без надоместок и преку едноставна постапка да ја врати дигиталната телевизиска опрема, освен, доколку давателот на услугата докаже дека таа опрема е во целост интероперабилна со дигиталните телевизиски услуги на други даватели на услуги, вклучително и оние на кои се префрлил крајниот корисник.

Право на приговор и тужба

Член 140

(1) Корисник има право до операторот да поднесе приговор во врска со обезбедувањето на услугите, приговор на износот со кој е задолжен за обезбедената услуга, приговор за квалитетот на обезбедената услуга, како и приговор поради повреда на одредбите од склучениот договор за приклучок и користење на јавна комуникациска мрежа и/или јавно достапни електронски комуникациски услуги.

(2) Приговорот од ставот (1) на овој член корисникот го поднесува до операторот во пишана форма. Приговорот мора да ги содржи фактите и доказите на кои се заснова.

(3) Корисник може да го поднесе приговорот во рок од 15 дена од денот на настанатата повреда согласно со ставот (1) на овој член.

(4) Во случај на поднесување на приговор од ставот (1) на овој член операторот мора да го провери износот на кој е задолжен корисникот или квалитетот на обезбедената услуга, па врз основа на извршената административна и/или техничка проверка да го потврди износот или квалитетот на обезбедената услуга. Во случај на одбивање на приговорот како неоснован, операторот е должен на корисникот да му издаде потврда за извршената проверка со точно и прегледно наведени елементи од административната и/или техничката проверка. Операторот во целост е одговорен за вистинитоста на сите наводи дадени во потврдата.

(5) Доколку корисникот поднесе приговор до операторот, а потоа и барање за решавање на спор пред Агенцијата, во врска со износот на сметката, операторот не смее да постапи согласно со членот 116 став (1) од овој закон се до донесување на конечна одлука согласно со членот 52 од овој закон, а корисникот е должен да го плати износот на месечната претплата во определениот рок. Доколку корисникот не го плати износот на месечната претплата во определениот рок, операторот има право да постапи согласно со членот 116 став (1) од овој закон.

(6) Доколку операторот веќе му го прекинал обезбедувањето на услугата на корисникот или ја исклучил корисничката терминална опрема од електронската комуникациска мрежа, пред тоа од корисникот или од Агенцијата да примил известување дека е започната постапка за решавање на спор согласно со членот 52 од овој закон е должен без одлагање и без надоместок повторно да започне и да го продолжи обезбедувањето на услугата до крајот на постапката за решавање на спор пред Агенцијата, освен во случај кога корисникот го раскинал договорот.

(7) Доколку се утврди дека операторот ги повредил одредбите од склучениот договор или неоправдано му го прекинал обезбедувањето на услугата на корисник кој поднел приговор од ставот (1) на овој член поради повреда на одредбите од склучениот договор или приговор за неоправдан прекин во обезбедувањето на услугата, корисникот има право да го раскине договорот без надоместок, како и право на поврат на сите неоправдано наплатени парични средства.

(8) Операторот е должен на корисникот да му достави одговор во писмена форма за основаноста на поднесениот приговор од ставот (1) на овој член во рок од 15 дена од денот на приемот на приговорот.

(9) Доколку корисникот не е задоволен од донесената одлука по приговорот има право во рок од 15 дена од денот на приемот на истиот до Агенцијата да достави барање за решавање на спор, согласно со членот 52 од овој закон.

(10) Доколку операторот не постапи по приговорот во рокот утврден во ставот (8) на овој член, корисникот има право до Агенцијата да достави барање за решавање на спор во рок од 35 дена од денот на поднесувањето на приговорот до операторот.

Недискриминација

Член 141

Оператор на електронски комуникациски мрежи и/или услуги не смее на крајните корисници да им применува различни услови на обезбедување, пристап или користење на електронските комуникациски мрежи и/или услуги, а кои се однесуваат на националноста, местото на живеење или местото на работа на крајниот корисник, освен во случај на постоење на објективни причини за нивен различен третман во врска со пристапот или користењето на електронските комуникациски мрежи и/или услуги.

Заштита на основните права и опфат на примена на одредбите од овој закон во однос на правата на крајните корисници

Член 142

(1) Пристапот и/или користењето на услугите и апликациите од страна на крајните корисници преку електронски комуникациски мрежи се загарантирани со темелните вредности на Уставот на Република Северна Македонија.

(2) Одредбите од член 131 ставови (1) и (7) и член 141 од овој закон не се применуваат на даватели на комуникациски услуги без нумерација помеѓу лица, кои се сметаат за микропретпријатија, согласно со закон, освен во случаи кога истите обезбедуваат и други јавни електронски комуникациски услуги.

(3) Давател на комуникациски услуги од ставот (2) на овој член е должен, пред склучување на договор со краен корисник, писмено да го извести крајниот корисник за исклучокот од ставот (2) на овој член.

Глава четиринаесетта

РАДИОФРЕКВЕНЦИСКИ СПЕКТАР

Управување со радиофреквенцискиот спектар

Член 143

(1) Радиофреквенцискиот спектар е ограничен природен ресурс, со значителна, социјална, културна и економска вредност.

(2) Агенцијата и институциите од јавниот сектор, согласно со меѓународните прописи што се применуваат во Република Северна Македонија, а особено со прописите од Меѓународната унија за телекомуникации (ITU) и на соодветните тела од областа на електронските комуникации на Европската унија, обезбедуваат ефикасно и непречено користење на радиофреквенцискиот спектар и ги обезбедуваат правата на Република Северна Македонија во орбиталните позиции.

(3) Со радиофреквенцискиот спектар на Република Северна Македонија, управува Агенцијата согласно со овој закон, имајќи ги предвид начелата на објективност, транспарентност, конкурентност, пропорционалност и недискриминација, регулаторните цели и задачи од членот 7 од овој закон, како и оствареното усогласување на користење на радиофреквенцискиот спектар на ниво на Европската унија или на меѓународно ниво.

(4) Управувањето, стратешкото планирање и координација на радиофреквенцискиот спектар, во рамки на надлежностите на Агенцијата, се реализираат преку посебна организациона единица надлежна за управување, стратешко планирање и координација на радиофреквенцискиот спектар.

Стратешко планирање и координација на радиофреквенциски спектар

Член 144

(1) Агенцијата и органите на државната управа на Република Северна Македонија надлежни за стратешкото планирање и координацијата на радиофреквенцискиот спектар соработуваат со Европската комисија, Меѓународната унија за телекомуникации (ITU) и надлежните органи на други држави во врска со стратешкото планирање и координацијата на

радиофреквенцискиот спектар. При тоа треба, меѓу другото да се има предвид економскиот, безбедносниот, здравствениот јавен интерес, слободата на изразување, културните, научните, социјалните и техничките аспекти на политиките на Република Северна Македонија и различните интереси на корисниците на радиофреквенцискиот спектар со цел да се оптимизира користењето на радиофреквенцискиот спектар и избегнувањето на штетни интерференции.

(2) Агенцијата во соработка со соседните држави на Република Северна Македонија, земјите членки на Европската Унија и со Европската комисија ја промовира координацијата на пристапот кон политиката за радиофреквенциски спектар во Европската Унија и, каде што е соодветно, ќе ги усогласи условите во однос на достапноста и ефикасното користење на радиофреквенцискиот спектарот, а особено преку:

а) развивање најдобри практики за прашања поврзани со радиофреквенциски спектар, согласно со овој закон;

б) координација на радиофреквенциски спектар со соседните држави на Република Северна Македонија и земјите членки на Европската Унија со цел спроведување на овој закон и

в) координирање со соседните држави на Република Северна Македонија и земјите членки на Европската Унија при доделување хармонизирани радиофреквенции.

План за намена на радиофреквенциски опсези

Член 145

(1) Планот за намена на радиофреквенциски опсези, што го донесува Агенцијата по претходно добиена согласност од Владата се подготвува согласно со меѓународните акти од областа на радиокомуникациите.

(2) Со Планот од ставот (1) на овој член особено се утврдуваат границите на радиофреквенциските опсези, радиокомуникациските служби што ќе ги користат соодветните радиофреквенциски опсези, како и други прашања поврзани со користењето на радиофреквенциските опсези.

План за доделување и користење на радиофреквенции

Член 146

Со Планот за доделување и користење на радиофреквенции што го донесува Агенцијата, поблиску се определува начинот на доделување и користење на радиофреквенциите во одредени радиофреквенциски опсези, утврдени во Планот за намена на радиофреквенциските опсези од овој закон, можноста за пренесување или издавање на правото на користење на радиофреквенциите, а каде што е соодветно се утврдуваат и техничките параметри за користење на радиофреквенциите.

Контрола на радиофреквенцискиот спектар и заштита од пречки

Член 147

(1) Агенцијата го управува користењето на радиофреквенцискиот спектарот за да се спречи предизвикување прекугранични пречки и презема потребни мерки во согласност со прописите на Меѓународната унија за телекомуникации (ITU), во соработка со соседните земји на Република Северна Македонија и Групата за политика за радиоспектар (PCPG).

(2) Заради спроведување на усогласеност во користењето на радиофреквенциите на национално и меѓународно ниво, вршење на контрола на радиофреквенцискиот спектар, мерења, испитувања и утврдување на причините за појава на пречки во радиофреквенцискиот спектар и преземање на мерки за нивно отстранување, за вршење на други стручни и технички работи во делот на ефикасното управување со радиофреквенцискиот спектар, во Агенцијата се формира организациона единица за контрола и мерење на радиофреквенцискиот спектар, со потребната мерна, компјутерска и комуникациска опрема.

(3) Операторите на електронски комуникациски мрежи се должни да вршат мерења, испитувања и утврдување на причините за пречки, како и да преземаат мерки за нивно отстранување, внатре во сопствените електронски комуникациски мрежи.

(4) Агенцијата врши мерење, испитување и утврдување на причините за пречки кои ги предизвикуваат радио станиците, радио системите и друга радио опрема, или друга електронско комуникациска опрема надвор од електронските комуникациските мрежи на операторот.

(5) Радиоопремата и елементите на електронски комуникациски мрежи може да се користат на начин и под услови со кои се обезбедува параметрите на електромагнетното поле на одредена локација да не ги надминуваат граничните вредности утврдени во препораките на Меѓународната комисија за заштита од нејонизирачко зрачење (ICNIRP).

(6) Работите од ставот (4) на овој член во однос на пречките во радиофреквенцискиот спектар, кои ги предизвикуваат електронските комуникациски мрежи, радиостаниците, радиосистемите или другата радиоопрема на друга држава, Агенцијата ги врши во соработка со надлежните тела на таа држава, во согласност со прописите на Меѓународната унија за телекомуникации (ITU), Конференцијата на европски поштенски и телекомуникациски администрации (CEPT) и Европската унија.

(7) Работите од ставот (4) на овој член во однос на пречките во радиофреквенцискиот спектар, кој го користат вооружените сили на Република Северна Македонија, полицијата и безбедносно-информативните агенции, во согласност со Планот за намена на радиофреквенциски опсеци, ги вршат нивни овластени лица, по службена должност или по барање на Агенцијата.

Координација при донесувањето на Планот за намена на радиофреквенциските опсеци и Планот за доделување и користење на радиофреквенции

Член 148

(1) При донесување на Планот за намена на радиофреквенциските опсеци и Планот за доделување и користење на радиофреквенциите, Агенцијата ги координира активностите со:

- државните органи и институции надлежни за цивилна воздушна пловидба во врска со делот од Планот што се однесува на радиофреквенциите што се користат за безбедноста во авиосообраќајот,

- државните органи надлежни за планирање и управување со радиофреквенции во врска со делот од Планот што се однесува на користење на радиофреквенциите за потребите на националната безбедност и одбрана и

- регулаторното тело надлежно за работите од областа на радиодифузијата во врска со делот од планот што се однесува на радиофреквенциите што се користат во радиодифузијата.

(2) Агенцијата при донесувањето на Планот за намена на радиофреквенциските опсежи и Планот за доделување и користење на радиофреквенции ги има предвид потребите за национална безбедност и одбрана, заштитата од природни и други елементарни непогоди и потребите за безбедност во авиосообраќајот.

Неутралност во однос на технологии

Член 149

(1) Сите видови технологии со кои се обезбедуваат јавни електронски комуникациски услуги и кои ги задоволуваат минималните технички барања утврдени во Планот за доделување и користење на радиофреквенции, може да се користат во радиофреквенциските опсежи согласно со Планот за намена на радиофреквенциските опсежи.

(2) По исклучок на ставот (1) на овој член, Агенцијата може во Планот за доделување и користење на радиофреквенции да утврди пропорционални и недискриминаторски ограничувања за одредени видови технологии за радио мрежи или безжичен пристап кои се користат за обезбедување на електронски комуникациски услуги, доколку тоа е неопходно за да се:

- спречи појава на штетни интерференции,
- заштити јавното здравје од електромагнетни полиња,
- обезбеди технички квалитет на услугата,
- обезбеди максимизација на заедничкото користење на радиофреквенции,
- заштити ефикасното користење на радиофреквенцискиот спектар или
- обезбеди исполнување на цел од општ интерес во согласност со членот 150 од овој закон.

Неутралност во однос на услуги

Член 150

(1) Во радиофреквенциските опсежи кои во Планот за намена на радиофреквенциските опсежи се определени за обезбедување на јавни електронски комуникациски услуги може да се обезбедуваат сите јавни електронски комуникациски услуги кои ги задоволуваат минималните технички барања утврдени во Планот за доделување и користење на радиофреквенции.

(2) По исклучок на ставот (1) на овој член, Агенцијата може во Планот за доделување и користење на радиофреквенции да утврди пропорционални и недискриминаторски ограничувања за одредени видови на електронски комуникациски услуги, доколку тоа е потребно за исполнување на некое барање согласно со прописите на Меѓународната унија за телекомуникации (ITU) или доколку е утврдено со посебен закон.

(3) По исклучок на ставот (1) на овој член, Агенцијата може во Планот за доделување и користење на радиофреквенции да утврди обезбедување на соодветна јавна електронска комуникациска услуга во одреден радиофреквенциски опсег, доколку тоа е неопходно за:

- безбедноста на животот,
- поттикнување на социјална, регионална или територијална сплотеност,

- избегнување на неефикасна употреба на радиофреквенциите или
- поттикнување на културен и јазичен диверзитет и плурализам на медиумите, на пример за обезбедување радио или телевизиско емитување.

(4) Агенцијата може во Планот за доделување и користење на радиофреквенции да забрани обезбедување на која било јавна електронска комуникациска услуга во одреден радиофреквенциски опсег, доколку тоа е неопходно за заштита на безбедноста на животот.

Преиспитување на неопходноста од ограничувањата за неутралност во однос на технологии и за неутралност во однос на услуги

Член 151

(1) Агенцијата е должна во одредени временски периоди коишто не може да бидат подолги од две години да изврши преиспитување на неопходноста од ограничувањата за неутралност во однос на технологии и за неутралност во однос на услуги, утврдени во членовите 149 и 150 од овој закон.

(2) Доколу со извршеното преиспитување од ставот (1) на овој член се утврди потреба од изменување на Планот за намена на радиофреквенциски опсези или Планот за доделување и користење на радиофреквенции, Агенцијата ќе ја изврши измената на начин утврден во членот 169 од овој закон.

Користење и услови за користење на радиофреквенции

Член 152

(1) Радиофреквенциите се користат на следниве начини:

- без одобрение за користење на радиофреквенции согласно подзаконскиот акт од ставот (10) на овој член и
- врз основа на одобрение за користење на радиофреквенции, издадено во согласност со постапката од членовите 155, 156, 157 и 158 од овој закон.

(2) При определување на начинот на користење на одобрение за користење на радиофреквенции треба да се има предвид следново:

- посебните карактеристики на тие радиофреквенции,
- потребната заштита од штетни пречки и технолошките решенија за управување со штетните пречки,
- развојот на условите за заедничко користење на радиофреквенцискиот спектар, доколку е тоа применливо,
- обезбедување на технички квалитет на комуникациите или услугите,
- регулаторните цели и задачи од членот 7 од овој закон и
- заштитата на ефикасното користење на радиофреквенцискиот спектар.

(3) Со цел да се обезбеди ефикасно и ефективно користење на радиофреквенцискиот спектар или да се поттикне покриеност, треба да се обезбедат следниве можности:

а) заедничко користење на пасивна или активна инфраструктура што се базира на користење на радиофреквенциски спектар или заедничко користење на радиофреквенциски спектар;

б) договори за комерцијален пристап до роаминг и

в) заедничко поставување на инфраструктурата за обезбедување мрежи или услуги што се базираат на користење на радиофреквенциски спектар.

(4) Агенцијата не треба да го спречува заедничкото користење на радиофреквенцискиот спектар согласно ставот (3) на овој член.

(5) За заедничкото користење на радиофреквенцискиот спектар од ставот (3) на овој член, Агенцијата соработува со органот надлежен за заштита на конкуренцијата.

(6) Агенцијата може да го ограничи користењето на радиофреквенцискиот спектар за одделни видови радиомрежи или безжични пристапни технологии, врз основа на начелата на пропорционалност и недискриминација, кога е тоа потребно заради:

- избегнување на штетни пречки,
- заштита на човечкото здравје од дејствување на електромагнетно поле,
- обезбедување квалитет на услугите,
- обезбедување заедничко користење на радиофреквенцискиот спектар,
- заштита на ефикасното користење на радиофреквенцискиот спектар,
- обезбедување цели од јавен интерес и
- исполнување на условите од прописите за радиокомуникации на Меѓународната телекомуникациска унија (ITU).

(7) Агенцијата редовно ја преиспитува потребата од воведување и примена на ограничувањата од ставот (6) на овој член и ги објавува резултатите од тоа преиспитување на својата веб страница.

(8) Ограничувањата од ставот (6) на овој член не претставуваат основа за одземање на одобрението за користење на радиофреквенции.

(9) За радиофреквенциите кои со Планот за намена на радиофреквенциски опсеги и Планот за доделување и користење на радиофреквенции се предвидени за потребите за националната безбедност и одбрана, како и за други радиофреквенции кои согласно со Планот за доделување и користење на радиофреквенции можат да се користат без одобрение за користење на радиофреквенции, Агенцијата не издава одобрение за користење на радиофреквенции.

(10) Радиофреквенциите што можат да се користат без одобрение за користење на радиофреквенции, подетално ги утврдува Агенцијата со подзаконски акт.

Регистар на доделени радиофреквенции

Член 153

(1) Агенцијата води Регистар на доделени радиофреквенции што се користат во Република Северна Македонија. Регистарот на доделени радиофреквенции содржи податоци за физички и правни лица на кои им се доделени радиофреквенции, со исклучок на радиофреквенциите што се користат за потребите за националната безбедност и одбрана и за заштитата од природни и други елементарни непогоди. Регистарот ги содржи следниве лични податоци име и презиме, адреса и матичен број на граѓанинот. Рокот на чување на личните податоци е пет години од денот на престанувањето на важноста на одобрението за користење на радиофреквенциите.

(2) Агенцијата редовно го ажурира Регистарот на доделени радиофреквенции.

(3) Агенцијата на својата веб-страница го објавува Регистарот од ставот (1) на овој член, а применувајќи ги прописите за заштита на личните податоци.

Користење на радиофреквенции за потребите на радиоаматерите

Член 154

(1) Радиоаматерите можат да користат радиофреквенции кои со Планот за доделување и користење на радиофреквенции се предвидени за обезбедување на радиоаматерски и/или радиоаматерски сателитски услуги и на кои Агенцијата им има издадено одобрение за користење на радиофреквенции.

(2) Радиоаматери кои не се државјани на Република Северна Македонија имаат право да ги користат радиофреквенциите од ставот (1) на овој член, доколку поседуваат важечка СЕРТ радиоаматерска дозвола.

(3) Агенцијата издава одобрение за користење на радиофреквенции за потребите на радиоаматерите, по барање на радиоаматер со положен радиоаматерски испит.

(4) Начинот на полагањето на радиоаматерскиот испит, како и радиоаматерските класи ги пропишува Агенцијата.

(5) Полагањето на радиоаматерскиот испит од ставот (4) на овој член се врши согласно со Програма за полагање на радиоаматерски испит, која се објавува на веб-страницата на Агенцијата.

(6) Одобрението за користење на радиофреквенции за потребите на радиоаматерите, покрај другото треба да го содржи и доделениот знак за идентификација, како и класата на радиоаматерот.

(7) Радиоаматерите од ставовите (1) и (2) на овој член не плаќаат годишен надоместок за користење на радиофреквенции, согласно со овој закон.

Издавање на одобрение за користење на радиофреквенции

Член 155

(1) Агенцијата им издава одобрение за користење на радиофреквенции на физички и правни лица за обезбедување на електронски комуникациски услуги.

(2) При издавањето на одобрение за користење на радиофреквенции, Агенцијата мора да ги почитува начелата на објективност, транспарентност, недискриминација и пропорционалност, а при издавањето на одобрение за користење на радиофреквенции за обезбедување на јавни електронски комуникациски услуги мора да води сметка и за остварување на регулаторните цели и задачи утврдени со овој закон.

(3) Агенцијата издава одобрение за користење радиофреквенции на оператори, во согласност со меѓународни спогодби и прописи на Европската Унија, кога употребата на радиофреквенцискиот спектар е усогласена, договорени се услови и постапки за пристап и оператор на којшто се доделува радиофреквенцискиот спектар. Издавањето на одобрението за користење радиофреквенции е во постапка согласно со овој закон, без наметнување на дополнителни услови, критериуми или постапки со кои би се ограничило, изменило или одложило навременото доделување на радиофреквенцискиот спектар.

(4) Агенцијата издава одобрение за користење на радиофреквенции по барање за користење на радиофреквенции, по спроведена постапка на јавен тендер или по спроведена постапка на јавен тендер со јавно наддавање.

Издавање на одобрение за користење на радиофреквенции по барање

Член 156

(1) Агенцијата издава одобрение за користење на радиофреквенции врз основа на доставено барање за користење на радиофреквенции во следниве случаи за:

- сопствени потреби на државни институции и јавни претпријатија поврзани со нивните надлежности и на дипломатски претставништва или на други организации што имаат статус на дипломатски мисии,
  - обезбедување на електронски комуникациски услуги што не се јавни,
  - радиофреквенции што се користат во рамките на јавната електронска комуникациска мрежа, кога не е неопходно да се изврши ограничување на бројот на одобренија за користење на радиофреквенции,
  - јавно претпријатие за радио или телевизиско емитување, кога е неопходно да се постигне цел од јавен интерес,
  - користење на радиофреквенции наменети за дигитална радиодифузија, на радиодифузер кој е единствен во одредена локална сервисна зона врз основа на одлука за доделување на дозвола за вршење на радиодифузна дејност и објавена во „Службен весник на Република Северна Македонија“,
  - користење на радиофреквенции на радиодифузер за аналогна радиодифузија
- радио по претходно донесена одлука за доделување на дозвола за вршење на радиодифузна дејност - емитување на радио програмски сервис донесена и објавена во „Службен весник на Република Северна Македонија“,
- Јавното претпријатие Македонска радиодифузија - Скопје за радиофреквенции за изградба и работа на електронска комуникациска мрежа за дигитално терестријално емитување преку два национални дигитални мултиплексни системи за телевизија и еден национален дигитален мултиплексен систем за радио и
  - издавање на привремено одобрение за користење на радиофреквенции, согласно со овој закон.

(2) Барањето за издавање на одобрение за користење на радиофреквенции особено треба да ги содржи следниве податоци:

- име и презиме, адреса и матичен број на граѓаните,
- назив, седиште, даночен број и број на жиро-сметка, регистарски број и изјава за законски застапник за правни лица,
- краток опис за потребите и намената за користење на бараните радиофреквенции,
- опис на техничките карактеристики на електронската комуникациска мрежа и придружните објекти,
- датум на започнување со користење со радиофреквенциите,
- временскиот период во кој ќе се користат бараните радиофреквенции и
- податоци на лице за контакт.

(3) Формата и содржината на барањето од ставот (1) на овој член, како и потребната документација што се доставува со барањето, подетално ги пропишува Агенцијата.

(4) Во случај кога барањето за користење на радиофреквенции не ги содржи податоците и документацијата согласно овој член, Агенцијата, за тоа во писмена форма ќе го извести подносителот на барањето и ќе му даде рок од седум дена од денот на приемот на известувањето да го дополни барањето. Доколку подносителот на барањето во утврдениот рок не постапи по известувањето на Агенцијата, ќе се смета како барањето да не е поднесено.

(5) Агенцијата со решение ќе го одбие барањето за користење на радиофреквенции, доколку утврди дека:

- бараните радиофреквенции не се слободни,
- со доделување на бараните радиофреквенции ќе се намали ефикасното користење на радиофреквенцискиот спектар,
- користењето на бараните радиофреквенции би ја загрозило националната безбедност или е во спротивност на меѓународните договори што ги потпишала или на кои им пристапила Република Северна Македонија,
- барателот е во постапка на стечај или ликвидација,
- на барателот му е изречена мерка на безбедност - забрана за обезбедување на јавни електронски комуникациски мрежи и/или услуги,
- на барателот му било одземено претходно издадено одобрение за користење на радиофреквенции за ист вид на услуга по негова вина во последната година или
- работата на радиоуредите на барателот би предизвикала штетни интерференции врз работата на други радиоуреди и опрема, приемници, електрични или електронски системи.

(6) Агенцијата ќе ги издаде одобренијата за користење на радиофреквенции според редоследот на достава на барањата од ставот (1) на овој член, а во зависност од расположливите технички можности, Агенцијата може да ги прими барањата и по електронски пат.

(7) Агенцијата е должна да го издаде одобрението за користење на радиофреквенции во рок од 42 дена од денот на приемот на барањето од ставот (1) на овој член.

Издавање на одобрение за користење на радиофреквенции по постапка на јавен тендер или по постапка на јавен тендер со јавно наддавање

Член 157

(1) Агенцијата спроведува постапка на јавен тендер или постапка на јавен тендер со јавно наддавање за издавање на одобрение за користење на радиофреквенции применувајќи ги начелата на објективност, транспарентност, недискриминација и пропорционалност кога е неопходно да се изврши ограничување на бројот на одобренија за користење на радиофреквенции.

(2) Кога бројот на одобренија за користење на радиофреквенции е неопходно да биде ограничен, Агенцијата ги утврдува причините за целите што се остваруваат преку конкурентна или компаративна постапка и, каде што е возможно, ги квантифицира со цел да се обезбеди:

- а) подобрување на покриеност;
- б) обезбедување на потребниот квалитет на услугата;

в) потреба од заштита од штетни пречки;
г) развој на сигурни услови за споделување на радиоспектарот, каде што е соодветно;

д) поттикнување на ефикасна употреба на радиофреквенцискиот спектар, вклучително и со земање предвид на условите поврзани со правата на користење и износите на надоместоци и

ѓ) поттикнување на иновации и развој на деловна активност.

(3) Агенцијата по сопствена иницијатива или по барање на заинтересирана страна објавува намера за спроведување постапка на јавен тендер или постапка на јавен тендер со јавно наддавање за издавање на ограничен број на одобренија за користење на радиофреквенции со цел да овозможи јавна расправа по објавениот број на одобренија за користење на радиофреквенции. Јавната расправа не смее да трае пократко од 30 дена од денот на објавата на намерата за спроведување постапка на јавен тендер или постапка на јавен тендер со јавно наддавање.

(4) Агенцијата објавата за намерата од ставот (3) на овој член ја објавува во најмалку два дневни весника, кои се издаваат на целата територија на Република Северна Македонија од кои еден од весниците што се издаваат на јазикот што го зборуваат најмалку 20% од граѓаните кои зборуваат службен јазик различен од македонскиот јазик и на својата веб-страница.

(5) Објавата за намерата од ставот (3) на овој член, особено содржи:

1) радиофреквенцискиот спектар за кој што ќе се издаваат одобренија за користење на радиофреквенции;

2) бројот на одобренија за користење на радиофреквенции што ќе се издаваат;

3) образложение за причините за објавениот ограничен број на одобренија за користење на радиофреквенции што ќе се издаваат;

4) рокови и услови под кои ќе се користат радиофреквенциите;

5) висината и начинот наплаќање на најнискиот износ на еднократниот надоместок за користење на радиофреквенции и

6) доставување на писма за искажување интерес за користење на објавените радиофреквенции во рок кој што не може да биде покоток од рокот утврден за траење на јавната расправа од ставот (3) на овој член.

(6) Агенцијата на својата веб-страница ќе ги објави резултатите од јавната расправа, како и нејзиниот став по однос на истите, при што Агенцијата:

- ќе објави јавен тендер или јавен тендер со јавно наддавање кога примениот број на писма за искажување интерес од ставот (5) точка б на овој член е поголем од објавениот број на одобренија за користење на радиофреквенции што ќе се издаваат или

- ќе спроведе постапка за издавање на одобрение за користење на радиофреквенции врз основа на поднесено барање за користење на радиофреквенции согласно со членот 156 од овој закон во рок утврден од страна на Агенцијата, кога примениот бројот на писма за искажување интерес од ставот (5) точка б на овој член е помал или еднаков на објавениот број на одобренија за користење на радиофреквенции што ќе се издаваат, при што се плаќа најнискиот износ на еднократниот надоместок за користење на радиофреквенции.

(7) Агенцијата е должна да донесе одлука за распишување на јавен тендер или на јавен тендер со јавно наддавање во рок од 21 ден од денот на истекот на рокот за доставување на писма за искажување интерес.

(8) Агенцијата мора најмалку еднаш годишно или врз основа на примено основано барање од заинтересирана страна да ги преиспита причините за ограничен број на одобрености за користење на радиофреквенции од ставот (5) точка 2) на овој член, на начин што ќе овозможи јавна расправа со сите заинтересирани страни.

(9) Агенцијата може да го отповика ограничувањето по однос на бројот на одобрености за користење на радиофреквенции, доколку од јавната расправа од ставот (8) на овој член произлезе дека причините поради кои Агенцијата извршила ограничување на бројот на одобрености за користење на радиофреквенции престанале да постојат или дека е тоа потребно за да се обезбедат подобри поволности за корисниците и да се поттикне конкуренцијата.

Начин на издавање на одобрение за користење на радиофреквенции по пат на јавен тендер

Член 158

(1) Агенцијата спроведува постапка на јавен тендер за издавање на одобрение за користење на радиофреквенции врз основа на одлука за распишување на јавен тендер што ја донесува директорот на Агенцијата.

(2) Одлуката од ставот (1) на овој член, особено содржи:

- намена на радиофреквенциите што се предмет на јавниот тендер, радиокомуникациските услуги што треба да се обезбедат и областите или локациите каде што ваквите радиофреквенции треба да се користат,
- број на одобрености за користење на радиофреквенции што ќе бидат доделени,
- услови, барања и квалификации што треба да ги исполнат понудувачите кои мораат да бидат во согласност со прописите за урбанистичко планирање,
- критериуми за избор на најдобра понуда, начинот на нивна примена и други можни ограничувања што треба да се земат предвид при оценувањето на понудите,
- почетен износ на пазарната вредност на радиофреквенциите, како еднократен надоместок за добивање на одобрение за користење на радиофреквенциите и начин на плаќање,
- рок и начин на поднесување на понудите,
- адреса, место, датум и време на јавното отворање на понудите,
- место, време и лице за контакт од кого заинтересираните страни можат да ја добијат тендерската документација, цената на тендерската документација и начинот на плаќање за истата,
- лице за контакт од кого понудувачите можат да добијат дополнителни информации и
- рок во кој понудувачите ќе бидат известени за донесената одлука.

(3) Критериумите за избор врз основа на кој ќе се донесе одлука за избор на најповолен понудувач мора да се темелат на начелата на објективност, транспарентност, недискриминација и пропорционалност, при што треба да се води сметка и за остварување на регулаторните цели и задачи утврдени со овој закон.

(4) Агенцијата одлуката од ставот (1) на овој член ја објавува во „Службен весник на Република Северна Македонија“.

(5) Постапката на јавен тендер од ставот (1) на овој член се спроведува преку посебна комисија која ја формира директорот на Агенцијата од редот на вработените во стручната служба на Агенцијата. Комисијата е составена од најмалку тројца членови, од кои најмалку еден мора да биде со завршен правен факултет.

(6) За спречување на судир на интересите во постапките за издавање на одобрение за користење на радиофреквенции по пат на јавен тендер соодветно се применуваат одредбите од Законот за спречување на корупција и судирот на интереси.

(7) Претседателот, заменикот на претседателот, членовите и замениците на членовите на комисијата од ставот (5) на овој член, како и директорот на Агенцијата, потпишуваат изјава за непостоење судир на интереси, како и за тоа дека за период од една година од денот на донесувањето на одлуката за избор на најповолен понудувач нема да се вработат во органите на управување на избраниот понудувач. Изјавата претставува дел од досието од спроведена постапка.

(8) Во случај на судир на интереси кај претседателот, неговиот заменик, членовите и нивните заменици во комисијата од ставот (5) на овој член, истите се повлекуваат од работа на комисијата и се заменуваат со други лица.

Рок за поднесување на понуди

Член 159

(1) Рокот за поднесување на понуди не смее да биде пократок од 30 дена од денот на објавувањето на одлуката за распишување на јавен тендер.

(2) Агенцијата нема да ги прифати понудите, измените или дополнувањата на истите, што пристигнале по истекот на рокот од ставот (1) на овој член.

(3) Доколку понудите од ставот (2) на овој член се испратени по пошта, тие мораат да му бидат вратени на испраќачот запечатени без претходно да се отворат.

(4) Агенцијата е должна да ги чува во тајност листата на понудувачите и поднесените понуди до истекот на рокот од ставот (1) на овој член.

Тендерска документација

Член 160

Агенцијата е должна во тендерската документација да ги појасни сите одредби од одлуката за распишување на јавен тендер, наведувајќи ги критериумите за избор, како и дополнителна документација што мора да се обезбеди за понудите да се сметаат за прифатливи.

Постапка за јавно отворање на понуди

Член 161

(1) Отворањето на понудите е јавно.

(2) Комисијата од членот 158 став (5) од овој закон води записник за постапката на отворање на понудите, кој покрај другото мора да содржат архивски број на понудата, податоци за понудувачот и понудената цена, а доколку тендерот е анонимен, податоци за називот или шифрата на понудувачот.

(3) Во текот на целата постапка треба да се води сметка деловните тајни на понудувачите да не бидат објавени.

(4) На јавното отворање се утврдува дали понудите ги содржат сите потребни документи според тендерската документација, но притоа не се разгледува содржината на поднесената документација.

(5) Само понудите што се доставени во утврдениот временски рок и кои се правилно комплетирани и означени ќе бидат отворени.

(6) Јавниот тендер е успешен, доколку е примена најмалку една навремена и правилна понуда што ги исполнува тендерските услови.

(7) Во одлуката за јавен тендер, Агенцијата може да утврди дека јавниот тендер се смета за успешен, доколку е примен друг минимален број на понуди кои ги исполнуваат тендерските услови.

Разгледување и оценување на понуди

Член 162

(1) По завршувањето на јавното отворање на понудите, Комисијата од членот 158 став (5) од овој закон прво утврдува дали сите документи од понудата ги исполнуваат тендерските услови и дали истите се во согласност со закон.

(2) Комисијата од членот 158 став (5) од овој закон ќе ги отфрли од натамошната постапка понудите што не се во согласност со закон и тендерската документација.

(3) По прегледувањето и оценувањето на примените понуди, Комисијата од членот 158 став (5) од овој закон подготвува извештај во кој ги презентира оцените на понудите и прави ранг-листа на понудите според исполнувањето на условите од тендерската документација.

(4) Комисијата од членот 158 став (5) од овој закон при прегледот и оценувањето на понудите мора да ги земе предвид само оние критериуми за избор на најповолен понудувач што се утврдени со закон и со одлуката од членот 158 став (2) од овој закон и тендерската документација, а особено оние што овозможуваат поефикасно користење на радиофреквенцискиот спектар и унапредување и заштита на конкуренцијата.

(5) Директорот на Агенцијата, во согласност со Извештајот на Комисијата од членот 158 став (5) од овој закон, во рок од 10 дена од денот на приемот на Извештајот ќе донесе Одлука за избор на најповолен понудувач. Директорот на Агенцијата во согласност со Одлуката за избор на најповолен понудувач ќе издаде едно или повеќе одобренија за користење на радиофреквенции не подоцна од 60 дена од истекот на временскиот рок за доставување на понуди.

(6) Одлуката за избор на најповолен понудувач од ставот (5) на овој член, се доставува до сите понудувачи кои учествувале на јавниот тендер во рок од пет дена од денот на нејзиното донесување и истата Агенцијата ја објавува во „Службен весник на Република Северна Македонија“ и на својата веб-страница.

Начин на издавање на одобрение за користење на радиофреквенции по пат на јавен тендер со јавно наддавање

Член 163

(1) Агенцијата издава поединечно одобрение за користење на радиофреквенции преку претходно спроведена постапка на јавен тендер со јавно наддавање кога, како единствен критериум за избор на најповолен понудувач е цената.

(2) Директорот на Агенцијата донесува одлука за спроведување на постапка на јавен тендер со јавно наддавање и истата треба особено да содржи:

- радиофреквенции што се предмет на јавниот тендер, радиокомуникациските услуги што треба да се обезбедат и областите или локациите каде што радиофреквенциите треба да се користат,

- број на одобрености за користење на радиофреквенции што ќе бидат доделени;

- услови и барања што треба да бидат исполнети од понудувачите за да се квалификуваат за постапката на јавното наддавање,

- минимален број на понудувачи, кој мора најмалку да биде за еден поголем од бројот на одобрености за користење на радиофреквенции утврдени во алинејата 2 на овој став,

- почетен износ на пазарната вредност на радиофреквенциите како еднократен надоместок за добивање на одобрение за користење на радиофреквенциите и начинот на плаќање, при што понудувачите не смеат да понудат помал или ист почетен износ,

- износ на депозитот што треба да се уплати, кој не може да биде повисок од 10% од почетниот износ на пазарната вредност на радиофреквенциите, како и начинот и рокот за неговото плаќање со напомена дека на понудувачот кој нема да биде избран за најповолен понудувач во постапката на јавно наддавање уплатениот депозит му се враќа во рок од пет дена од денот на завршувањето на јавното наддавање, а на понудувачот којшто ќе биде избран за најповолен понудувач уплатениот депозит не му се враќа, туку истиот станува составен дел на избраната понудена цена од јавното наддавање,

- начин и рок за уплата на највисоко понудената цена утврдена при јавното наддавање,

- правила за спроведување на постапката за јавно наддавање во согласност со овој закон и

- рок во кој Агенцијата ќе ја донесе одлуката за избор на еден или повеќе понудувачи кој не може да биде подолг од 10 дена од денот на завршувањето на јавното наддавање.

(3) Јавното наддавање може да се изврши доколку за исто одобрение за користење на радиофреквенции што е предмет на јавниот тендер со јавно наддавање се квалификуваат најмалку двајца понудувачи.

(4) Доколку во постапката на јавен тендер со јавно наддавање за истото одобрение за користење на радиофреквенции што е предмет на јавниот тендер со јавно наддавање се квалификува само еден понудувач, директорот на Агенцијата во рок од три дена од денот на приемот на извештајот од комисијата за спроведување на јавниот тендер со јавно наддавање ќе донесе одлука со која ќе утврди дека постапката по јавниот тендер со јавно наддавање е завршена.

(5) Директорот на Агенцијата во рок од 10 дена од денот на донесувањето на одлуката од ставот (4) на овој член, ќе донесе одлука за издавање на одобрение за користење на радиофреквенции на квалификуваниот понудувач од ставот (4) на овој член.

(6) Доколку во постапката на јавен тендер со јавно наддавање за истото одобрение за користење на радиофреквенции што е предмет на јавниот тендер со јавно наддавање се квалификуваат најмалку двајца понудувачи, директорот на Агенцијата по предлог на комисијата за спроведување на јавниот тендер со јавно наддавање во рок од три дена од денот на приемот на предлогот, донесува одлука за избор на понудувачи кои ќе учествуваат во постапката на јавно наддавање. Во одлуката се утврдува местото и времето на одржување на јавното наддавање коешто не може да биде пократко од 14 дена и подолго од 30 дена од денот на донесувањето на одлуката. Одлуката со поканата за учество за јавно наддавање се доставува истовремено до сите квалификувани понудувачи во рок од три дена од денот на нејзиното донесување.

(7) Агенцијата одлуките од ставовите (2), (4) и (5) на овој член ги објавува во „Службен весник на Република Северна Македонија“ и на својата веб-страница.

(8) Одредбите од членот 157 ставови (5), (6), (7), (8) и (9) од овој закон, како и одредбите од членовите 159, 160, 161 и 162 од овој закон, соодветно се применуваат и на постапката за спроведување на јавен тендер со јавно наддавање.

Начин на спроведување на јавното наддавање

Член 164

(1) Јавното наддавање го спроведува претседателот или заменикот на претседателот на Комисијата за спроведување на јавен тендер со јавно наддавање, согласно со овој закон.

(2) Јавното наддавање се одржува во просториите на Агенцијата по пат на усно наддавање.

(3) Јавното наддавање може да се врши и преку друг соодветен начин утврден од страна на Агенцијата во одлуката од членот 163 став (2) од овој закон, при што мора да се обезбеди секој понудувач директно и континуирано да го следи јавното наддавање на другите понудувачи и да може без какви било пречки да доставува свои понуди.

(4) Во постапката на јавно наддавање понудувачите при секое наддавање не можат да нудат зголемување на понудата пониско од 3% од почетниот износ на пазарната вредност на радиофреквенциите од членот 163 од овој закон.

(5) Во постапката на јавно наддавање претседателот или заменикот на претседателот на Комисијата од членот 163 од овој закон го објавува почетниот износ на пазарната вредност на радиофреквенциите и ги поканува понудувачите да започнат со нудење на повисоки понуди. Пред да ја утврди највисоката понуда претседателот или заменикот на претседателот на Комисијата мора три пати да ги покани понудувачите да достават повисока понуда.

(6) Доколку и по третата покана за доставување на повисока понуда, не се достави повисока понуда од постојната, претседателот или заменикот на претседателот на Комисијата објавува дека постојната понуда е највисока, по што не може да се доставуваат нови понуди.

(7) Доколку во спроведувањето на постапката на јавното наддавање претседателот или заменикот на претседателот на Комисијата, утврдат дека двајца или повеќе понудувачи се договараат или меѓусебно се координираат за начинот и висината на износот на јавното наддавање, истите можат да бидат отстранети од натамошната постапка на јавно наддавање.

(8) За спроведената постапка на јавно наддавање Комисијата од членот 163 од овој закон води записник врз основа на кој директорот на Агенцијата донесува одлука за избор на најповолен понудувач.

(9) Агенцијата во согласност со одлуката за избор на најповолен понудувач ќе издаде едно или повеќе одобренија за користење на радиофреквенции не подоцна од 90 дена од истекот на временскиот рок за доставување на понуди.

(10) Одлуката за избор на најповолен понудувач од ставот (9) на овој член се доставува до сите понудувачи кои учествувале на јавното наддавање во рок од пет дена од денот на нејзиното донесување и истата Агенцијата ја објавува во „Службен весник на Република Северна Македонија“ и на својата веб-страница.

(11) Доколку избраниот понудувач одбие да му биде издадено одобрение за користење на радиофреквенции или не ја уплати понудената цена од јавното наддавање на начин и во рок утврден во одлуката од членот 163 став (2) од овој закон, одобрението за користење на радиофреквенции ќе му биде понудено на вториот рангиран понудувач. Доколку и вториот рангиран понудувач одбие да му биде издадено одобрение за користење на радиофреквенции, постапката на јавен тендер со јавно наддавање завршува без издавање одобрение за користење на радиофреквенции.

(12) Доколку во постапката за издавање на одобрение за користење на радиофреквенции по пат на јавен тендер со јавно наддавање не се изврши избор на најповолен понудувач или не се издаде одобрение за користење на радиофреквенции, издавањето на одобрение за користење на недоделените радиофреквенции ќе се изврши по постапка согласно со членот 157 од овој закон.

Содржина на одобрението за користење на радиофреквенции

Член 165

(1) Одобрението за користење на радиофреквенции содржи:

- а) податоци за носителот на одобрението за користење на радиофреквенции;
- б) доделени радиофреквенции;
- в) обврска за обезбедување на услугата или за користење на видот на технологијата за кои што се доделени радиофреквенциите, вклучувајќи ги и барањата за покриеност и квалитет, таму каде што е применливо;
- г) услови за ефективно и ефикасно користење на доделените радиофреквенции;
- д) технички и оперативни услови што треба да се исполнат за да се избегнат штетни интерференции и за да се ограничи изложувањето на јавноста на електромагнетни полиња, таму каде што ваквите услови се различни од оние утврдени со овој закон;
- ѓ) територијална покриеност, таму каде што е применливо;
- е) датум на издавање, времетраење на важноста на одобрението за користење на радиофреквенции, а таму каде што е применливо и податоци за идентификација во етерот;
- ж) можност и услови за пренос или издавање на правото за користење на доделените радиофреквенции;
- з) надоместок за користење на радиофреквенции согласно со овој закон;
- с) сите обврски што ги презел имателот на одобрението за користење на радиофреквенции, доколку истото е издадено по постапка на јавен тендер или јавен тендер со јавно наддавање;

и) обврски кои произлегуваат од меѓународните договори што се однесуваат на користењето на радиофреквенциите, таму каде што е применливо;

ј) посебни услови за експериментално користење на радиофреквенциите и

к) услови што треба да се исполнат при користење на доделените радиофреквенции.

(2) Имателот на одобрението за користење на радиофреквенции е должен да ја извести Агенцијата за промената во податоците од ставот (1) точка а) на овој член, во рок од 30 дена од денот на настанувањето на промената.

Времетраење и продолжување на важноста на одобрението

Член 166

(1) Агенцијата издава одобрение за користење на радиофреквенции за време не подолго од 20 години, притоа имајќи ја предвид потребата да се обезбеди конкуренција, ефективно и ефикасно користење на радиофреквенцискиот спектар и поттикнување на иновации и ефикасни инвестиции, вклучително и соодветен период за амортизација на инвестициите.

(2) Кога Агенцијата издава одобрение за користење на радиофреквенции за обезбедување на безжични широкопојасни комуникациски услуги, времетраењето на тоа одобрение не може да биде пократко од 15 години ниту подолго од 20 години.

(3) Агенцијата може да донесе одлука со која ќе ја продолжи важноста на одобрението за користење на радиофреквенции од ставот (2) на овој член, единствено во случаите кога одобрението е издадено на 15 години, за дополнителни пет години имајќи ги предвид начелата на пропорционалност, недискриминација и транспарентност.

(4) Агенцијата, најмалку две години пред истекот на рокот на важење на одобрението за користење на радиофреквенции од ставот (2) на овој член, ќе спроведе постапка со цел да оцени дали постојат услови за продолжување на важноста на одобрението од ставот (2) на овој член, при што може, доколку е потребно да одлучи и за измена на условите за користење на радиофреквенцискиот спектар, во согласност со членот 169 од овој закон.

(5) Агенцијата, пред да ја донесе одлуката за продолжување на рокот на важење на одобрението за користење на радиофреквенции од ставот (2) на овој член и доколку е применливо, за измена на условите за користење на радиофреквенцискиот спектар, Агенцијата ќе спроведе постапка на јавна расправа, во согласност со членот 13 од овој закон, во траење од најмалку три месеци.

(6) Одлуката за продолжување на рокот на важење на одобрението за користење на радиофреквенции од ставот (2) на овој член, Агенцијата ќе ја донесе во рок од 30 дена од денот на завршување на јавната расправа од ставот (5) на овој член, ќе му ја достави на имателот на одобрението и ќе ја објави на својата веб страница.

(7) Агенцијата нема да го продолжи рокот на важење на одобрението за користење на радиофреквенции од ставот (2) на овој член, доколку тоа продолжување не е оправдано, поради било која од следниве причини:

- ефикасно користење на радиофреквенцискиот спектар,
- обезбедување конкуренција,

- обезбедување покриеност на територијата и населението на Република Северна Македонија со безжичен широкопојасен пристап со зачителен квалитет и големи брзини,

- олеснување на брзиот развој на нови безжични комуникациски технологии,

- заштита на човечкиот живот и јавната безбедност или одбрана и

- доколку против имателот на одобрението за користење на радиофреквенции е започната постапка во врска со непостапување во согласност со условите утврдени во одобрението.

(8) Доколку Агенцијата нема да го продолжи рокот на важење на одобрението за користење на радиофреквенции од ставот (2) на овој член, согласно одредбите од ставот (7) на овој член, истата ќе започне нова постапка за доделување на тој радиофреквенциски спектар.

(9) По исклучок од ставот (2) на овој член, Агенцијата може да утврди поинаков рок на важење на одобрението за користење на радиофреквенции од ставот (2) на овој член, доколку е тоа оправдано:

- во ограничени географски пофрачја во кои пристапот до мрежите со големи брзини е недоволен или воопшто не постои,

- за одредени краткотрајни проекти и експериментално користење или

- за радиофреквенцискиот спектар кој може, имајќи ги предвид ограничувањата од членот 152 став (6) од овој закон да се дозволи истовремено користење со безжичните широкопојасни електронски комуникациски услуги.

(10) Рокот на важење на одобрението за користење на радиофреквенции кои не се користат за целите од ставот (2) на овој член се утврдува во Планот за доделување и користење на радиофреквенцискиот спектар од членот 146 од овој закон.

(11) Времетраењето на важноста на одобрението за користење на радиофреквенции може да се продолжи по барање на имателот на истото, а во согласност со одлуката од ставот (6) на овој член или Планот за доделување и користење на радиофреквенцискиот спектар од членот 146 од овој закон.

(12) Барањето за продолжување на важноста на одобрението се доставува до Агенцијата, во рок не пократок од 30 дена и не подолг од шест месеци, пред истекот на важноста на одобрението.

(13) Агенцијата, може по службена должност да го измени рокот на важење на одобрението за користење на радиофреквенции, со цел да обезбеди истовремен престанок на важноста на одобренијата во еден или повеќе радиофреквенциски опсези.

(14) Агенцијата издава одобрение за користење на радиофреквенции за воздухоплови и пловни објекти со важност до престанокот на нивната употреба.

(15) Агенцијата издава привремено одобрение за користење на радиофреквенции за ограничена област на покриеност, наменети за испитувања, мерења и атестирање на радиокомуникациска опрема за време не подолго од 90 дена.

(16) Агенцијата издава привремено одобрение за користење на радиофреквенции наменети за посебни настани за време не подолго од 60 дена.

(17) Агенцијата издава привремено одобрение за користење на радиофреквенции за експериментални цели за ограничена област на покриеност, заради воведување на нови технологии за време не подолго од една година и доколку со истото нема да се предизвика штетна интерференција.

Обнова на одобрение за користење на радиофреквенции

Член 167

(1) Агенцијата по службена должност или по барање на имателот на одобрението за користење на радиофреквенции, кое е издадено по постапките од членовите 158 и 164 од овој закон, утврдува дали постои потреба од обнова на одобрението за користење на радиофреквенции, освен доколку во постапката на доделување на тие радиофреквенции, можноста за обнова на одобрението за користење на радиофреквенции е изрично исклучена.

(2) Имателот на одобрението за користење на радиофреквенции може да поднесе барање за обнова на одобрението, најрано пет години, а најдоцна една година пред денот на истекот на рокот на важење на тоа одобрение.

(3) Агенцијата може по службена должност да спроведе постапка за оцена на потребата од обнова на одобрението за користење на радиофреквенции, најмалку две години пред истекот на рокот на важење на тоа одобрение.

(4) Во постапката на оцена на потребата од обнова на одобрението за користење на радиофреквенции, Агенцијата го има предвид следново:

- регулаторните цели и задачи од членот 7 од овој закон, како и целите на релевантните јавни политики на национално ниво или на ниво на Европската Унија,

- спроведување на техничките мерки,

- преиспитување на соодветното спроведување на условите утврдени во одобрението за користење на радиофреквенции,

- потребата од поттикнување или избегнување на нарушување на конкуренцијата согласно со овој закон,

- подобрување на ефикасноста во користењето на радиофреквенциите во однос на технолошкиот или пазарен развој и

- потребата од избегнување на сериозни прекини во обезбедувањето на услугите.

(5) Агенцијата, за оцена на постоење на услови за обнова на одобрението за користење на радиофреквенции од ставот (1) на овој член, спроведува постапка на јавна расправа во согласност со членот 13 од овој закон, при што е должна да ги наведе причините за можната обнова.

(6) Агенцијата донесува одлука за обнова на одобрението за користење на радиофреквенции од ставот (1) на овој член, или за спроведување на нова постапка за доделување на радиофреквенциите, имајќи го предвид резултатот од јавната расправа од ставот (5) на овој член, а особено побарувачката за тие радиофреквенции од страна на правни или физички лица кои не се иматели на одобрение за користење на радиофреквенции.

(7) Доколку Агенцијата донесе одлука за обнова на одобрението за користење на радиофреквенции од ставот (1) на овој член, на имателот на одобрението за користење на радиофреквенции, ќе му издаде ново одобрение за користење на радиофреквенции во кое може да измени некои од условите за користење на радиофреквенциите и може да го задолжи со плаќање на еднократен надоместок за користење на радиофреквенции, согласно со членот 33 од овој закон.

(8) Во случај на обнова на одобренија за користење на радиофреквенции доделени по објавена намера за спроведување постапка на јавен тендер или постапка на јавен тендер со јавно наддавање, со исклучок на радиофреквенциите наменети за радиодифузија, операторот е должен да плати еднократен

надоместок за ефикасно користење на ограничен природен ресурс за да се обезбеди оптимално користење на доделените радиофреквенции. Еднократниот надоместок се плаќа на сметка на Буџетот на Република Северна Македонија. Износот и начинот на плаќање на надоместокот ги определува Агенцијата со одлука донесена од директорот на Агенцијата, по претходно добиена согласност од Владата. При определувањето на износот и начинот на плаќање на надоместокот, мора да се земе во предвид периодот за кој се обновува одобрението, понудата и побарувачката за фреквенциите што се доделуваат со одобрението, нивото на развој на пазарот за кој се однесуваат фреквенциите и нивото на таквите давачки во другите европски земји. Износот во никој случај не смее да биде толку висок за да го попречува развојот на иновативни услуги и конкуренција на пазарот.

(9) Привремените одобренија за користење на радиофреквенции од членот 166 ставови (15), (16) и (17) од овој закон, не може да се обновуваат.

Пренесување или издавање на правото на користење на радиофреквенции

Член 168

(1) Имател на одобрение за користење на радиофреквенции може своето право за користење на тие радиофреквенции да го пренесе или издаде под наем на друго физичко или правно лице, доколку таквото право за тие радиофреквенции е предвидено во Планот за доделување и користење на радиофреквенции и во одобрението за користење на радиофреквенции, а по претходно добиена одлука за согласност од Агенцијата.

(2) Преносот или издавањето под наем на радиофреквенциите од ставот (1) на овој член може да се договори помеѓу имателот на одобрението за користење на радиофреквенции и друго физичко или правно лице, на пазарна основа, за одделен дел или за целиот радиофреквенциски опсег кој е доделен со тоа одобрение.

(3) За пренос на радиофреквенцискиот опсег, потребно е да се добие согласност од Агенцијата. Имателот на одобрението за користење на радиофреквенции и физичкото или правното лице на кое се пренесува радиофреквенцискиот опсег, заеднички до Агенцијата доставуваат барање за давање на согласност.

(4) Во постапката на одлучување по барањето од ставот (3) на овој член, Агенцијата води сметка за спречување на нарушување на конкуренцијата и проверува дали имателот на одобрението за користење на радиофреквенции ги платил сите надоместоци кои согласно овој закон бил должен да ги плати и дали физичкото или правното лице на кое се пренесува радиофреквенцискиот опсег ги исполнува условите за користење на радиофреквенцискиот опсег.

(5) Агенцијата ќе донесе решение со кое ќе го одбие барањето од ставот (3) на овој член, доколку утврди постоење на основано сомнение дека новиот имател на одобрението за користење на радиофреквенции нема да може да ги исполни условите од ставот (4) на овој член.

(6) Со преносот на радиофреквенцискиот опсег, во целост се пренесуваат и правата и обврските кои произлегуваат од соодветното одобрение за користење на радиофреквенции, вклучувајќи ги и условите за доделување и користење утврдени во тоа одобрение.

(7) Доколку Агенцијата ја даде согласноста од ставот (3) на овој член, на имателот на одобрението за користење на радиофреквенции и на физичкото или правното лице на кое е пренесен радиофреквенцискиот опсег, ќе му издаде ново одобрение за користење на радиофреквенции, и ќе донесе решение за отповикување на постоечкото одобрение за користење на радиофреквенции.

(8) За намерата за издавање под наем на радиофреквенцискиот опсег, имателот на одобрението за користење на радиофреквенции е должен да ја извести Агенцијата и да и достави изјава со која презема одговорност за исполнување на сите услови за користење на радиофреквенциите кои се издаваат под наем, вклучувајќи ги и податоците за наемопримачот.

(9) Одредбите од овој член не се применуваат на правото на користење на радиофреквенциите што се наменети за вршење на радиодифузна дејност.

Измена на одобрението за користење на радиофреквенции

Член 169

(1) Агенцијата може по службена должност да го измени одобрението за користење на радиофреквенции, во случаи на:

а) менување на податоците на имателот на одобрението за користење на радиофреквенции;

б) обезбедување на јавна безбедност;

в) измени на Планот за намена на радиофреквенциски опсези, Планот за доделување и користење на радиофреквенции или прописите за условите за користење на радиофреквенциите;

г) избегнување на штетната интерференција што не може да се избегне на друг начин;

д) усогласување со актите на меѓународното право применливи во Република Северна Македонија;

ѓ) постоење на јавен интерес што не може да се задоволи на поинаков начин;

е) обезбедување на ефикасно користење на радиофреквенцискиот спектар или

ж) обезбедување на универзална услуга.

(2) Во случаите согласно со ставот (1) точки а), б), в), г) и д) на овој член Агенцијата донесува решение за измена на издаденото одобрение и може да одреди разумен временски рок кој не може да биде пократок од 30 дена во текот на кој имателот на одобрението мора да го прилагоди своето работење.

(3) Во случаите од ставот (1) точки ѓ), е) и ж) на овој член, Агенцијата пред да донесе решение за измена на издаденото одобрение писмено ќе го извести имателот на одобрението за користење на радиофреквенции и ќе му даде можност во рок од 14 дена од денот на приемот на известувањето да го изрази своето мислење по однос на предложената измена на одобрението за користење на радиофреквенции.

(4) Во случаите од ставот (1) точки ѓ), е) и ж) на овој член, а доколку се работи за значителна измена на одобрението за користење на радиофреквенции, Агенцијата е должна предложената измена на одобрението да ја објави на својата веб страница со цел да овозможи јавна расправа со сите заинтересирани страни, согласно со овој закон. Во овој случај Агенцијата го отповикува постојното одобрение и издава ново одобрение за користење на радиофреквенции, во рок од 30 дена од денот на донесувањето на решението со кое е отповикано постојното

одобрение. Важноста на новото одобрение за користење на радиофреквенции е до истекот на времетраењето на постоечкото одобрение за користење на радиофреквенции.

(5) Измена на одобрението за користење на радиофреквенции може да се изврши и по барање на имателот на одобрението за користење на радиофреквенции.

(6) Доколку барањето од ставот (5) на овој член се однесува на случаите согласно со ставот (1) точки а), б), в), г) и д) на овој член Агенцијата ќе донесе решение за измена на одобрението за користење на радиофреквенции во рок не подолг од 30 дена од денот на приемот на барањето.

(7) Доколку барањето од ставот (5) на овој член се однесува на случаите согласно со ставот (1) точки г), е) и ж) на овој член Агенцијата ќе донесе решение за измена на одобрението за користење на радиофреквенции во рок не подолг од 60 дена од денот на приемот на барањето, а по спроведувањето на постапката согласно со ставот (3) на овој член.

(8) Доколку барањето од ставот (5) на овој член се однесува на случаите согласно со ставот (1) точки г), е) и ж) на овој член и се работи за значителна измена на одобрението за користење на радиофреквенции, Агенцијата ќе постапи во согласност со ставот (4) на овој член.

Отповикување на одобрението за користење на радиофреквенции

Член 170

(1) Агенцијата може да отповика одобрение за користење на радиофреквенции по барање на имателот на одобрението за користење на радиофреквенции.

(2) Агенцијата ќе донесе решение со кое ќе се отповика одобрението за користење на радиофреквенции во рок од пет дена од денот на приемот на барањето од ставот (1) на овој член.

(3) Агенцијата може да го отповикува одобрението за користење на радиофреквенции по службена должност во постапка утврдена во членот 48 од овој закон доколку утврди дека:

а) одобрението за користење на радиофреквенции содржи неточни податоци кои биле наведени во барањето за издавање на одобрението за користење на радиофреквенции;

б) не се исполнуваат обврските што ги презел имателот на одобрението за користење на радиофреквенции, во постапката на јавен тендер или јавен тендер со јавно наддавање;

в) се прекршуваат некои од условите за користење на радиофреквенции утврдени во одобрението за користење на радиофреквенции во согласност со овој закон и прописите донесени врз основа на него;

г) е пренесено или издадено правото на користење на радиофреквенциите без претходно добиена согласност од Агенцијата;

д) на друг начин не може да се избегне штетната интерференција предизвикана од сигналите на радиокомуникациските уреди кон други уреди, приемници, електрични или електронски системи;

ѓ) доколку носителот на одобрението не започнал да ги користи радиофреквенциите во рок од една година од издавањето на одобрението, освен ако поинаку не е предвидено со истото или

е) радиофреквенцискиот спектар не се користи ефикасно и се јавува потреба од воведување на нови мрежни оператори под еднакви и недискриминаторски услови.

(4) Агенцијата ќе го отповика одобрението за користење на радиофреквенции по службена должност доколку утврди дека не се платени надоместоците за користење на радиофреквенциите, по претходно доставено писмено известување за неплатени надоместоци.

(5) Агенцијата ќе донесе решение со кое ќе се отповика одобрението за користење на радиофреквенции и по писмено известување за одземање на дозвола за телевизиско или радио емитување од регулаторното тело надлежно за радиодифузијата. Агенцијата ќе го донесе решението во рок од пет дена од денот на приемот на известувањето.

(6) Надоместоците за користење на радиофреквенции што се платени за годината во која е отповикано одобрението не се враќаат, во случаите од ставот (3) на овој член.

(7) Агенцијата ќе ги избрише од Регистерот на доделени радиофреквенции од членот 154 од овој закон податоците за имателот на одобрението за користење на радиофреквенции на кого истото му е отповикано согласно со одредбите од овој член. Решението со кое е отповикано одобрението за користење на радиофреквенции, Агенцијата го објавува на својата веб-страница во рок од пет дена од денот на неговото донесување.

Престанок на важноста на одобрението за користење на радиофреквенции по сила на закон

Член 171

(1) Одобренијата за користење на радиофреквенции по сила на закон престануваат да важат:

- а) по истекот на временскиот рок за кој истите биле издадени;
- б) доколку имателот на одобрението престанал да постои;
- в) доколку имателот на одобрението е во постапка на стечај или ликвидација;
- г) доколку на имателот на одобрението му е изречена мерка на безбедност - забрана за вршење на дејност или
- д) со престанок на важење на дозволата за телевизиско или радиоемитување по сила на закон.

(2) Агенцијата ќе ги избрише од Регистерот на доделени радиофреквенции од членот 153 од овој закон податоците за имателот на одобрението за користење на радиофреквенции кое престанало да важи по сила на закон согласно со одредбите од овој член. Решението со кое се утврдува престанок на важење на одобрението за користење на радиофреквенции, по сила на закон, Агенцијата го објавува на својата веб страница во рок од пет дена од денот на неговото донесување.

(3) По истекот на временскиот рок за кој одобренијата за користење на радиофреквенции биле издадени согласно ставот (1) точка а) на овој член, одобренијата престануваат да важат по сила на закон и Агенцијата не носи решение за престанок на важење на одобренијата.

(4) Надоместоците за користење на радиофреквенциите што се платени за годината во која престанало да важи одобрението, со исклучок на ставот (1) точка а) на овој член, не се враќаат.

Конкуренција во областа на радиофреквенцискиот спектар

Член 172

(1) Со цел поттикнување на ефикасна конкуренција, Агенцијата може со одлуката за доделување, измена или обнова на одобрението за користење на радиофреквенции, врз основа на објективна процена на пазарот и условите на конкуренција на релевантниот пазар, а особено врз основа на проценката на условите за идниот развој на конкуренцијата, имајќи ги предвид расположливите споредбени вредности, да ги утврди следниве мерки:

а) ограничување на опсегот на радиофреквенциски спектар, за кој е дадено право за користење, или, во оправдани околности, дополнителни услови на правото за користење, како што е обезбедување на големопродажен пристап, роаминг, во одредени опсези или во одредени групи на опсези со слични карактеристики;

б) доколку е соодветно и оправдано, резервирање на одреден дел од опсегот на радиоспектарот или група на опсези за доделување на нови учесници;

в) одбивање да се доделат нови одобренија за користење на радиофреквенциски спектар или да се дозволат нови користења на радиофреквенцискиот спектар во одредени опсези, или дополнителни услови при доделување на нови одобренија за користење за радиофреквенцискиот спектар или дозволување на нови користења на радиофреквенциски спектар, со цел да се избегне нарушување на конкуренцијата со кое било доделување, пренесување или акумулација на права на користење на радиофреквенцискиот спектар;

г) вклучување услови со кои се забранува преносот на правото на користење на радиофреквенцискиот спектар, или да се одредат услови за тој пренос кои не подлежат на оценка за концентрација, согласно со прописите за заштита на конкуренција, доколку таквиот пренос може да доведе до значително нарушување на конкуренцијата на пазарот и

д) изменување и дополнување на постојните одобренија за користење на радиофреквенцискиот спектар, доколку е тоа потребно, заради дополнително избегнување на нарушување на конкуренцијата, предизвикано од било каков пренос или акумулација на радиофреквенцискиот спектар.

(2) При одредување на мерките од ставот (1) на овој член, Агенцијата го оценува и можниот ефект на тие мерки врз постојните и идните инвестирања на пазарот и тоа особено на поставување на електронски комуникациски мрежи.

(3) При спроведувањето на мерките од ставот (1) на овој член, Агенцијата ќе ги има предвид и околностите од членот 80 од овој закон и ќе постапи во согласност со членовите 13, 169 или 170 од овој закон.

Глава петнаесетта

НУМЕРАЦИЈА

Управување со броеви и серии на броеви и План за нумерација за електронски комуникациски мрежи и услуги на Република Северна Македонија

Член 173

(1) Управувањето со нумерациските ресурси во Република Северна Македонија, како природно ограничено општо добро, заради обезбедување на разумна, рамномерна и ефикасна употреба на броевите и/или сериите на броеви се темели

на меѓународните прописи и меѓународни договори и спогодби на кои што е обврзана Република Северна Македонија.

(2) Агенцијата управува со нумерациските ресурси, ја планира употребата и спроведува доделување на броеви во согласност со План за нумерација за електронски комуникациски мрежи и услуги на Република Северна Македонија.

(3) Планот за нумерација од ставот (2) на овој член, ги утврдува структурата, должината и намената на броевите и сериите на броеви кои ги користат операторите и другите правни или физички лица утврдени во членот 175 од овој закон, за да се обезбеди еднаква достапност на соодветните броеви за сите оператори на јавни електронски комуникациски мрежи и/или услуги и другите правни или физички лица.

(4) Планот за нумерација од ставот (2) на овој член го донесува Агенцијата во согласност со овој закон и меѓународните договори кои ги склучила или на кои им пристапила Република Северна Македонија, со цел:

а) да се обезбедат потребни нумерациски ресурси за преносливост на броеви и избор на оператор;

б) да се обезбеди воведување нови електронски комуникациски услуги;

в) да се обезбеди идентификација, рутирање и наплата на услуги;

г) да се обезбеди ефикасно структурирање и употреба на броевите и сериите на броеви;

д) да се задоволат потребите на операторите и другите правни лица кои имаат право на доделување на броеви и/или серии на броеви согласно со овој закон и

ѓ) да се обезбеди доделување и користење на броевите и/или сериите на броеви на објективен и недискриминаторски и транспарентен начин.

(5) Во случај на измена на Планот за нумерација од ставот (2) на овој член, која би предизвикала значителни измени во системот на нумерирање и постојната технологија со која се обезбедуваат јавните електронски комуникациски услуги, измената на Планот не смее да биде применета во рок пократок од две години од денот на нејзиното донесување.

(6) Агенцијата води регистар на доделените броеви и/или серии на броеви и на имателите на доделени броеви и/или серии на броеви и истиот го објавува на својата веб-страница. Формата и содржината на регистарот, ги пропишува Агенцијата.

Користење на броеви

Член 174

(1) Агенцијата со решение им доделува броеви и/или серии на броеви од Планот за нумерација за електронски комуникациски мрежи и услуги на Република Северна Македонија на операторите и на другите правни лица утврдени во членот 175 од овој закон.

(2) Операторите ги користат доделените броеви и/или серии на броеви во согласност со решението од ставот (1) на овој член и одредбите од членот 134 од овој закон.

(3) Агенцијата ги доделува броевите и/или сериите на броеви од Планот за нумерација за електронски комуникациски мрежи и услуги на Република Северна Македонија неопределено време.

Постапка за доделување броеви и/или серии на броеви

Член 175

(1) Агенцијата ги доделува броевите и/или сериите на броеви од Планот за нумерација за електронски комуникациски мрежи и услуги на Република Северна Македонија на објективен, транспарентен и недискриминаторски начин врз основа на поднесено писмено барање. Барање за доделување на броеви и/или серии на броеви може да поднесе оператор, на кого Агенцијата му има издадено потврда за регистрација согласно со овој закон, давател на универзална услуга, како и други правни лица под услов да имаат на располагање соодветни ресурси за нумерирање за да се задоволи постојната и предвидливата идна побарувачка.

(2) Барањето од ставот (1) на овој член ги содржи следниве податоци:

а) назив, седиште, доказ за регистрација на дејноста и податоци за законскиот застапник;

б) доказ дека барателот има право на доделување броеви и/или серии на броеви согласно со овој закон;

в) податоци за видот, количината и целта на користење на броевите и/или сериите на броеви што се бараат;

г) план за процена на потребите за наредната година, доколку барателот планира во тој период да користи поголем број на броеви и/или серии на броеви и

д) планиран датум за започнување со користење на доделените броеви и/или серии на броеви.

(3) Агенцијата со подзаконски акт подетално ги пропишува начинот за доделување на броеви и/или серии на броеви, содржината и формата на барањето, како и податоците што се приложуваат кон барањето.

(4) Агенцијата може да одбие барање за доделување на броеви и/или серии на броеви, доколку:

а) барањето за доделување на броеви и/или серии на броеви содржи неточни податоци;

б) лицето кое го поднесува барањето нема право да му се доделат броеви и/или серии на броеви согласно со овој закон;

в) на подносителот на барањето веќе му е одземено решението за доделување на броеви и/или серии на броеви во последните пет години по службена должност и

г) планираната употреба не го оправдува доделувањето на бараната количина или вид на броеви и/или серии на броеви.

(5) Директорот на Агенцијата ќе донесе решение за доделување броеви и/или серии на броеви од Планот за нумерација за електронски комуникациски мрежи и услуги на Република Северна Македонија во рок од 15 дена од денот на приемот на комплетното барање за доделување на броеви и/или серии на броеви.

(6) Агенцијата врз основа на спроведена јавна расправа со сите заинтересирани страни може да одлучи одредени броеви и/или серии на броеви од Планот за нумерација за електронски комуникациски мрежи и услуги на Република Северна Македонија кои имаат значителна економска вредност да ги додели по постапка на јавен тендер или јавен тендер со јавно наддавање. Во тој случај соодеветно се применуваат одредбите од членовите 157, 158 и 163 од овој закон.

(7) Операторите во согласност со решението за доделување на броеви и/или серии на броеви доделените броеви и/или серии на броеви им ги даваат на користење на своите крајни корисници.

(8) Операторите во согласност со решението за доделување на броеви и/или серии на броеви може да им доделуваат броеви и/или серии на броеви на обезбедувачи на други услуги врз основа на склучен договор по цена која што треба да ги покрие само реалните трошоци на операторот, при што операторот треба го почитува начелото на недискриминација.

(9) Склучените договори од ставот (8) на овој член операторот е должен да ги достави до Агенцијата по нејзино барање во рок од пет дена од денот на поднесувањето на барањето.

Постапување по барањето за доделување броеви и/или серии на броеви

Член 176

(1) По барањето за доделување броеви и/или серии на броеви, кое ги содржи сите податоци во согласност со членот 175 од овој закон, се постапува во согласност со редоследот на прием на барањата во Агенцијата.

(2) Агенцијата ќе го усвои барањето од ставот (1) на овој член и ќе донесе решение за доделување броеви и/или серии на броеви во рок од 21 денод денот на приемот на целосното барање во случај на доделување на броеви и/или серии на броеви кои со Планот за нумерација за електронски комуникациски мрежи и услуги на Република Северна Македонија се предвидени за посебни услуги, доколку се исполнети следниве услови:

- броевите и/или сериите на броеви од Планот за нумерација за електронски комуникациски мрежи и услуги на Република Северна Македонија се за остварување на целите наведени во поднесеното барање и

- броевите и/или сериите на броеви се расположливи.

(3) Решението за доделување броеви и/или серии на броеви од ставот (2) на овој член, треба особено да содржи:

1) податоци за имателот на правото за користење на броеви и/или серии на броеви;

2) доделените броеви и/или серии на броеви и

3) условите за користење на броевите и/или сериите на броеви согласно со членот 178 од овој закон и

4) времетраење на користење на доделените броеви и/или серии на броеви, кое не може да биде пократко од една година.

(4) Имателот на решението за доделување броеви и/или серии на броеви е должен да ја извести Агенцијата за секоја промена на податоците од ставот (3) точка 1) на овој член во рок од 30 дена од денот на настаната промена.

(5) Агенцијата може да одбие барање за доделување на броеви и/или серии на броеви, доколку:

а) барањето за доделување броеви и/или серии на броеви содржи неточни податоци;

б) подносителот на барањето нема право да му се доделат броеви и/или серии на броеви согласно со овој закон;

в) на подносителот на барањето веќе му е одземено решението за доделување на броеви и/или серии на броеви во последните пет години по службена должност и

г) планираната употреба не го оправдува доделувањето на бараната количина или вид на броеви и/или серии на броеви.

Постапка за доделување броеви и/или серии на броеви од посебна економска вредност

Член 177

(1) Агенцијата може, по спроведена јавна расправа во согласност со членот 13 од овој закон, да донесе одлука со која ќе утврди нумерациски ресурси од Планот за нумерација за електронски комуникациски мрежи и услуги на Република Северна Македонија со посебна економска вредност.

(2) Агенцијата правото на користење на нумерацискиот ресурси од ставот (1) на овој член ќе го додели врз основа на претходно спроведена постапка на јавен тендер. Содржината, начинот и роковите за спроведување на јавниот тендер, како и критериумите за избор од ставот (3) на овој член, се утврдуваат со одлука на Агенцијата.

(3) Критериумите за избор, врз основа на кои Агенцијата ќе избере еден или повеќе понудувачи во постапката на јавниот тендер од ставот (2) на овој член, треба да се базираат на начелата на објективност, транспарентност, пропорционалност и недискриминација, при што особено треба да се имаат предвид регулаторните цели и задачи од членот 7 од овој закон.

(4) Агенцијата, врз основа на критериумите за избор од ставот (3) на овој член, а по спроведеното оценување на сите примени понуди во постапката на јавниот тендер од ставот (2) на овој член, ќе донесе одлука:

- за избор на еден или на повеќе најповолни понудувачи, во зависност од расположливите нумерациски ресурси, за кој е објавен јавниот тендер или
- за поништување на јавниот тендер, доколку ниту една понуда примена во постапката на јавниот тендер од ставот (2) на овој член не ги исполнува критериумите за избор од ставот (3) на овој член.

(5) Одлуката за доделување на нумерациските ресурси од ставот (4) на овој член, Агенцијата ќе ја донесе во рокот утврден во член 176 од овој закон и во одлуката од ставот (2) на овој член, кој може да се продолжи дополнително за најмногу 21 ден. Рокот започнува да тече од денот на објавувањето на јавниот тендер.

Услови за користење броеви и/или серии на броеви

Член 178

Условите за користење на броевите и/или сериите на броеви од членот 176 став (3) од овој закон кои што можат да бидат утврдени во решение за доделување на број и/или серија на броеви се:

а) определување на услугата за која ќе се користи доделениот број и/или серија на броеви, вклучувајќи и барања за обезбедување на таа услуга за да се избегнат било какви сомнежи, тарифи и максимални цени кои би можеле да се применат за одредени броеви и/или серии на броеви, а со цел да се обезбеди заштита на корисниците;

б) ефективно и ефикасно користење на доделените броеви и/или серии на броеви;

в) обврски кои произлегуваат од обезбедување на услугата преносливост на број;

- г) обврска за доставување на информации потребни за обезбедување на јавен именик согласно со овој закон;
- д) максималното времетраење на користење на доделените броеви и/или серии на броеви кое не може да биде пократко од една година;
- ѓ) пренесување на правото за користење на доделени броеви и/или серии на броеви;
- е) висината на годишниот надоместок за користење на доделените броеви и/или серии на броеви;
- ж) обврските што произлегуваат од постапката на јавен тендер или јавен тендер со јавно наддавање, доколку истата е спроведена;
- з) обврските што произлегуваат од меѓународните договори што ги склучила или на кои им пристапила Република Северна Македонија и
- с) обврска за недискриминација кон други даватели на електронски комуникациски услуги во однос на ресурсите за нумерирање што се користат за давање пристап до нивните услуги.

Измена на решение за доделување броеви

Член 179

(1) Агенцијата може, по службена должност, да измени претходно донесено решение за доделување на броеви и/или серии на броеви во случај на измена на Планот за нумерација за електронски комуникациски мрежи и услуги на Република Северна Македонија во рок од 30 дена од денот на примената на измената на Планот за нумерација за електронски комуникациски мрежи и услуги на Република Северна Македонија. Во ваков случај имателите на правото за доделување на броеви и/или серии на броеви немаат право на соодветен надоместок.

(2) Агенцијата, доколку е технички возможно, може да измени решение за доделување броеви и на барање на имателот на истото.

Пренесување на правото за користење на доделени броеви и/или серии на броеви

Член 180

(1) Имателот на решението за доделување на броеви и/или серии на броеви може своето право за користење на доделените броеви и/или серии на броеви да го пренесе на друго правно лице по претходно добиена согласност од Агенцијата.

(2) За пренесување на правото за користење на доделени броеви и/или серии на броеви од ставот (1) на овој член имателот на решението за доделување на броеви и/или серии на броеви до Агенцијата доставува писмено барање, во чиј состав е и писмената согласност од правното лице на кое треба да му се пренесат доделените броеви.

(3) По барањето од ставот (2) на овој член Агенцијата утврдува дали барателот ги платил сите надоместоци кои согласно со овој закон бил должен да ги плати и дали правното лице на кое се предлага да се пренесе правото на користење на доделените броеви и/или серии на броеви ги исполнува условите за доделување на броеви, согласно со членот 178 став (1) од овој закон.

(4) Директорот на Агенцијата во рок од 15 дена од денот на приемот на барањето од ставот (2) на овој член донесува решение со кое му го одзема правото на користење на доделените броеви и/или серии на броеви на имателот на решението за доделување на броеви и/или серии на броеви од ставот (1) на овој член, а на другото правно лице на кое му се пренесува правото за користење на доделените броеви, во истиот рок, му се издава ново решение за доделување на тие броеви и/или серии на броеви.

Одземање на правото на користење на доделени броеви и/или серии на броеви

Член 181

(1) Агенцијата ќе донесе решение со кое во целост или делумно ќе го одземе правото на користење на доделени броеви и/или серии на броеви, доколку утврди дека е исполнет кој било од следниве услови:

- доколку решението за доделување на броеви и/или серии на броеви е донесено врз основа на неточни податоци или документација од значење за спроведување на постапката за решавање по барањето за доделување на броеви и/или серии на броеви,

- доколку користењето на доделените броеви и/или серии на броеви не е во согласност со Планот за нумерација за електронски комуникациски мрежи и услуги на Република Северна Македонија,

- доколку операторот или правното или физичко лице не започнало со користење на доделените броеви и/или серии на броеви во рок од една година од денот на приемот на решението за доделување на броеви и/или серии на броеви,

- доколку операторот или правното или физичко лице не постапува со доделените броеви и/или серии на броеви во согласност со условите за користење утврдени со овој закон и решението за доделување на броеви и/или серии на броеви,

- доколку во рокот утврден во опомената за неплаќање, не го плати надоместокот за користење на броеви и/или серии на броеви,

- доколку на операторот, или на правното или физичкото лице му е забрането вршење на дејноста за која ги користи доделените броеви и/или серии на броеви,

- доколку операторот, или правното или физичкото лице не сака повеќе да ги користи доделените броеви и/или серии на броеви,

- доколку користењето на доделените броеви и/или серии на броеви е спротивно на јавниот интерес на Република Северна Македонија и

- во други случаи на бришење на операторот, во согласност со членот 59 став (8) од овој закон.

(2) Решението од ставот (1) на овој член треба да биде образложено и да се заснова на начелото на транспарентност, имајќи го предвид јавниот интерес на Република Северна Македонија и економскиот ефект од одземањето на доделените броеви и/или серии на броеви.

(3) Решението од ставот (1) на овој член треба да содржи рок во кој операторот или правното или физичко лице ќе престане со користење на броевите и/или сериите на броеви кои со решението му се одземени.

(4) Агенцијата ќе ги избрише од регистерот на доделени броеви и/или серии на броеви податоците за доделените броеви и/или серии на броеви и за имателот на решението за доделување на броеви и/или серии на броеви на кого му е одземено правото за користење на доделените броеви и/или серии на броеви согласно со одредбите од овој член. Решението со кое е одземено правото за користење на доделени броеви и/или серии на броеви, Агенцијата го објавува на својата веб-страница во рок од пет дена од денот на неговото донесување.

Престанок на важноста на решението за доделување на броеви и/или серии на броеви по сила на закон

Член 182

(1) Решението за доделување броеви и/или серии на броеви престанува да важи по сила на закон во следниве случаи:

а) доколку имателот на решението за доделување на броеви и/или серии на броеви престанал да постои;

б) доколку имателот на решението за доделување на броеви и/или серии на броеви е во постапка на стечај или ликвидација или

в) доколку на имателот на решението за доделување на броеви и/или серии на броеви му е изречена мерка на безбедност - забрана за вршење дејност.

(2) Агенцијата ќе ги избрише од регистерот на доделени броеви и/или серии на броеви податоците за доделените броеви и/или серии на броеви и за имателот на решението за доделување на броеви и/или серии на броеви кое престанало да важи по сила на закон согласно со одредбите од овој член. Решението со кое се утврдува престанок на важење на решението за доделување на броеви и/или серии на броеви, по сила на закон, Агенцијата го објавува на својата веб-страница во рок од пет дена од денот на неговото донесување.

Глава шеснаесетта

ДИГИТАЛНИ РАДИО И ТЕЛЕВИЗИСКИ УСЛУГИ

Дигитални радио и телевизиски услуги, интероперабилност на дигитални интерактивни телевизиски услуги и интероперабилност на дигиталната телевизиска опрема

Член 183

(1) Јавните комуникациски мрежи преку кои се обезбедува пренос на дигитални телевизиски услуги треба да се планираат на начин со кој ќе се обезбеди пренос на телевизиски услуги и програми со формат на широк екран.

(2) Операторите на јавни комуникациски мрежи од ставот (1) на овој член се должни при приемот и повторниот пренос на телевизиските услуги или програми со широк екран да го задржат нивниот формат.

(3) Обезбедувачите на дигитални интерактивни телевизиски услуги, без оглед на начинот на пренос се должни да користат отворен АПИ.

(4) Обезбедувачите на современа дигитална телевизиска опрема наменета за прием на дигитални интерактивни телевизиски услуги од интерактивни дигитални телевизиски платформи треба да користат отворен АПИ во согласност со минималните барања на релевантни стандарди или спецификации.

(5) Агенцијата може на оператор да му наметне обврска да обезбеди пристап до АПИ и електронски програмски водич под праведни, соодветни и недискриминаторски услови.

(6) Агенцијата со подзаконски акт ги пропишува барањата за интероперабилност на дигитални интерактивни телевизиски услуги и барањата за интероперабилност на дигиталната телевизиска опрема што се користи од потрошувачите, при што треба да го има предвид обезбедувањето на интероперабилноста на телевизиските услуги за крајните корисници со попреченост.

Емитирање преку дигитален терестријален систем

Член 184

(1) Оператор на дигитален терестријален мултиплекс на кого Агенцијата му има издадено одобрение за користење на радиофреквенции за емитирање на програмски сервиси на радиодифузери кои од регулаторното тело надлежно за работите од областа на радиодифузија добиле дозвола за емитирање преку неговиот дигитален терестријален мултиплекс е должен да ги применува принципите на објективност, транспарентност, пропорционалност и недискриминација подеднакво кон сите радиодифузери.

(2) Операторот од ставот (1) на овој член е должен да работи согласно со овој закон и прописите кои произлегуваат од него, како и во согласност со Планот за намена и распределба на преносни капацитети на дигитален терестријален мултиплекс што го донесува регулаторното тело надлежно за работите од областа на радиодифузија.

(3) Операторот од ставот (1) на овој член е должен сите услови и цени за дигитално емитирање да ги објави на својата веб-страница и да ги достави до Агенцијата.

(4) Доколку операторот од ставот (1) на овој член планира да направи промени во условите и цените од ставот (3) на овој член, е должен до Агенцијата да достави писмено известување со детално образложение за планираните промени, во рок кој не може да биде пократок од 60 дена од денот на планираната промена, со цел истата да спроведе активности за да ја утврди економската оправданост за условите и цените и доколку е потребно да преземе мерки согласно со овој закон и прописите донесени врз основа на него.

(5) Операторот од ставот (1) на овој член е должен во рок од 15 дена од денот на приемот на известувањето од регулаторното тело надлежно за работите од областа на радиодифузија за доделените дозволи на радиодифузери за емитирање преку неговиот дигитален терестријален мултиплекс да склучи договор со радиодифузерот за дигитално емитирање согласно со условите и цените утврдени во ставот (3) на овој член, условите во дозволата на радиодифузерот и да започне дигитално да го емитира неговиот програмски сервис. Агенцијата ќе го пропише образецот на договорот и истиот ќе го објави на својата веб-страница.

(6) Договорот од ставот (5) на овој член се склучува за временски период кој не може да биде пократок од временскиот период за кој радиодифузерот ја добил дозволата, а операторот е должен во рок од седум дена од денот на склучувањето на договорот истиот да го достави до Агенцијата.

(7) Доколку договорот не се склучи во рокот утврден во ставот (5) на овој член било која од страните има право да побара од Агенцијата да го реши спорот.

(8) Операторот од ставот (1) на овој член е должен да води посебно сметководство за активностите поврзани со дигитално емитување.

Обврска за пренос на една или повеќе радио и/или телевизиски програми

Член 184-а

(1) Агенцијата може врз основа на одлука на Агенцијата за аудио и аудиовизуелни медиумски услуги, кога тоа е неопходно и целисходно, да му определи на операторот кој обезбедува јавни електронски комуникациски мрежи и услуги, обврска за пренос на една или повеќе радио и телевизиски програми во Република Северна Македонија на државно, регионално или на локално ниво и дополнителни услуги, како што се услугите за пристапност кои обезбедуваат соодветен пристап до крајните корисници со попреченост, податоци кои ги поддржуваат услугите за програмско мрежно поврзување и електронски програмски водичи, водејќи сметка за начелата на пропорционалност и транспарентност и јавниот интерес.

(2) Обврската за пренос од ставот (1) на овој член им се определува на операторите на јавни електронски комуникациски мрежи и услуги кога значителен број крајни корисници ја користат електронската комуникациска мрежа на тие оператори како основен начин за прием на радио и/или телевизиски програми и, ако тоа е неопходно, заради остварување на јасно определени цели од јавен интерес во областа на јавното информирање, кои ги утврдува Агенцијата за аудио и аудиовизуелни медиумски услуги во согласност со посебен закон.

(3) Агенцијата во соработка со Агенцијата за аудио и аудиовизуелни медиумски услуги на секои пет години ја проверува основаноста на определувањето на обврската од ставот (1) на овој член.

Системи со условен пристап

Член 185

(1) Системите за условен пристап до дигитални телевизиски или радио услуги што се користат во Република Северна Македонија треба да поседуваат технички способности што на операторите и/или давателите на јавни комуникациски услуги ќе им овозможат контрола на трошоците, односно контрола на услугите што се обезбедуваат преку овие системи на локално или на регионално ниво.

(2) Операторите кои нудат услуги на условен пристап, со кои се овозможува пристап до дигитални телевизиски или радиоуслуги се должни, под праведни, разумни и недискриминаторски услови, и согласно Законот за заштитата на конкуренцијата на сите радиодифузери да им обезбедат технички услуги кои ќе овозможат програмските сервиси на радиодифузерите што се емитуваат дигитално да бидат примени од гледачите или од слушателите, преку користење на декодери.

(3) Доколку врз основа на анализа на релевантен пазар спроведена согласно со член 85 од овој закон, Агенцијата утврди дека еден или повеќе оператори немаат значителна пазарна моќ на релевантниот пазар, Агенцијата може да ги измени

или повлече обврските наметнати на операторите во врска со системите за условен пристап, во согласност со постапка утврдена со член 13 од овој закон, само до степен до кој:

а) достапноста на крајните корисници до радио и телевизиски емисии и радиодифузни канали и услуги, наведени согласно со член 183 од овој закон и

б) перспективите за ефективна конкуренција на пазарот на малопродажни услуги за дигитална телевизија и радио емитување и на пазарот на системи за условен пристап и други поврзани објекти нема да бидат негативно засегнати од измената или повлекувањето.

(4) Агенцијата е должна на засегнатите страни да им даде соодветен рок не пократок од три месеци за известување пред влегувањето во сила на измените или повлекувањето на обврските.

(5) Системите за условен пристап кои ги користат операторите не смеат да го спречуваат пристапот на крајните корисници до програмите со слободен пристап, освен во случај на доспеано побарување од крајниот корисник, кое се однесува на услугите на дигиталната телевизија и радио, во согласност со општите услови за давање услуги на операторот.

(6) Агенцијата периодично и по потреба, ќе ја преиспитува потребата од задржување, измена или укинување на условите во согласност со анализи на релевантни пазари.

(7) Операторите кои нудат услуги на условен пристап се должни да водат посебно сметководство за услугите со условен пристап одделно од другите активности.

(8) Забранета е изработка, производство, увоз, ставање во промет, продажба, давање под закуп или поседување недозволени уреди и софтвер кои овозможуваат пристап до заштитена услуга за комерцијални цели.

(9) Забрането е инсталирање, одржување или замена на уредите и софтверот од ставот (8) на овој член за комерцијални цели.

(10) Забранети се комерцијални комуникации со цел рекламирање, нудење и ставање во промет на уредите и софтверот од ставот (9) на овој член.

(11) Носителите на правото на интелектуална сопственост за уредите и системите за условен пристап издаваат овластувања на производителите на корисничка опрема под праведни, разумни и недискриминаторски услови, при што не можат да ги спречуваат производителите на корисничка опрема во истиот уред да вградуваат заеднички интерфејси, кои овозможуваат поврзување со други пристапни системи, под услов заедничките интерфејси да ги задоволуваат релевантните и разумни услови со кои, во делот што се однесува на производителите на корисничка опрема, се обезбедува безбедноста на трансакциите на операторите на системи за условен пристап, при што, земајќи ги предвид техничките и комерцијалните фактори, издавањето на овластувањата не смее да биде условено со одредби што го забрануваат, одвраќаат или обесхрабруваат вградувањето во истиот уред и на средства специфични за друг пристапен систем.

(12) Агенцијата соработува со органот на државна управа надлежен за заштита на правата на потрошувачите, како и телото надлежно за заштита на авторските и сродните права во врска со работите кои се однесуваат на уредите и услугите за условен пристап.

Глава седумнаесетта

РАДИООПРЕМА И ТЕЛЕКОМУНИКАЦИСКА ТЕРМИНАЛНА ОПРЕМА

Пуштање на пазар и ставање во употреба радиоопрема и телекомуникациска терминална опрема

Член 186

(1) Пуштањето на пазар и ставање во употреба на радиоопрема и телекомуникациска терминална опрема е согласно со Законот за техничките барања за производите и оцена на сообразност(*) и прописите донесени врз основа на него.

(2) Увозот, производството, продажбата, изнајмувањето и користењето на радио опрема што предизвикува пречки во радиофреквенциите на јавните електронски комуникациски мрежи, не се дозволени освен во случаи кога тоа го бараат интересите на одбраната или националната безбедност.

Објавување на спецификациите на интерфејсите

Член 187

(1) Операторите на јавните комуникациски мрежи во Република Северна Македонија пред да започнат со обезбедување на јавните комуникациски услуги се должни на својата веб страница да го објавуваат и ажурираат видот и техничките спецификации на интерфејсот на своите јавни комуникациски мрежи.

(2) Техничките спецификации од ставот (1) на овој член треба да бидат доволно детални, за да овозможат дизајнирање на телекомуникациска терминална опрема што ќе ги овозможи сите услуги, обезбедени преку соодветните интерфејси. Техничките спецификации особено треба да ги содржат сите информации кои на производителите ќе им овозможат по свој избор да спроведат соодветни тестови во поглед на суштинските барања, применливи за телекомуникациската терминална опрема.

Пријава на радиоопрема

Член 188

(1) Пред да пушти на пазарот или да стави во употреба радио опрема, која користи радиофреквенциски опсези, што не се хармонизирани на ниво на Европската унија, производителот или неговиот овластен застапник или пак лицето одговорно за пуштање на ваквата опрема на пазар и употреба, е должно за тоа да побара согласност од Агенцијата. Барањето за согласност се доставува до Агенцијата во рок не пократок од 30 дена од планираниот датум на пуштање на пазарот или ставање во употреба на радиоопремата.

(2) Барањето од ставот (1) на овој член, особено содржи:

- име и презиме и адреса на барателот,
- назив на радиоопремата, производителот, намената и нејзините технички параметри,
- радиофреквенциски опсези, канална распределба, тип на модулација и максимална моќност на предавател и

- идентификациски број на овластеното тело за сообразност.

(3) Формата и содржината на барањето од ставот (2) на овој член, подетално го пропишува Агенцијата.

(4) Агенцијата одлучува по барањето од ставот (1) на овој член во рок од 30 дена од денот на приемот на истото.

(5) Директорот на Агенцијата може да донесе решение со кое ќе го одбие барањето, односно нема да се даде согласноста од ставот (1) на овој член, доколку се утврди дека пуштањето на пазарот или ставањето во употреба на радио опремата од ставот (1) на овој член е во спротивност со одредбите од овој закон и прописите донесени врз основа на него.

Поврзување на радиоопрема и телекомуникациска терминална опрема

Член 189

(1) Доколку радио опремата и/или телекомуникациска терминална опрема ги исполнува условите утврдени во Законот за техничките барања за производите и оцена на сообразност(*), прописите донесени врз основа на него и овој закон, операторите на јавните комуникациски мрежи и/или услуги не смеат да го одбијат поврзувањето на таквата опрема.

(2) Доколку радио опремата и/или телекомуникациска терминална опрема која ги исполнува условите од ставот (1) на овој член предизвикува оштетувања на мрежата или прави штетни пречки или му штети на функционирањето на мрежата, операторот на јавната комуникациска мрежа може да го одбие поврзувањето на таквата опрема на својата мрежа, да ја исклучи или да ја повлече од употреба и за тоа да ја извести Агенцијата.

(3) Во одредени итни случаи доколку е тоа неопходно да се заштити мрежата, операторот може без одлагање да ја исклучи опремата од ставот (1) на овој член и доколку на корисникот без одлагање и без трошоци за него може да му понуди друго соодветно решение, за што веднаш ја известува Агенцијата.

(4) Корисниците не смеат да приклучат на јавна телекомуникациска мрежа радио опрема или телекомуникациска терминална опрема, која не е во согласност со условите пропишани во Законот за техничките барања за производите и оцена на сообразност(*), прописите донесени врз основа на него и овој закон.

Регистар на телекомуникациска терминална опрема

Член 190

(1) Агенцијата дава мислења и соработува со надлежните институции во однос на прашањата за увозот и употребата на радиоопремата и телекомуникациската терминална опрема.

(2) Агенцијата води електронски Регистар на телекомуникациска терминална опрема наменета за јавни мобилни комуникациски услуги.

(3) Формата, содржината и начинот на водење на регистарот од ставот (2) на овој член, како и видот на податоците и начинот на доставување на податоците потребни за водење на Регистарот ги пропишува Агенцијата.

(4) Операторите, правни или физички лица регистрирани за продажба на телекомуникациска терминална опрема, како и правни или физички лица кои набавиле телекомуникациска терминална опрема наменета за јавни мобилни

комуникациски услуги или истата ја добиле како подарок или донација од лица надвор од територијата на Република Северна Македонија се должни на Агенцијата да ѝ достават податоци согласно со подзаконскиот акт од ставот (3) на овој член.

(5) Операторите се должни на барање на Агенцијата да ја исклучат од јавната мобилна комуникациска мрежа телекомуникациската терминална опрема која не е евидентирана во Регистарот од ставот (2) на овој член.

Глава осумнаесетта

БЕЗБЕДНОСТ И ИНТЕГРИТЕТ НА ЈАВНИТЕ ЕЛЕКТРОНСКИ КОМУНИКАЦИСКИ МРЕЖИ И УСЛУГИ И ЗАШТИТА НА ЛИЧНИТЕ ПОДАТОЦИ

Безбедност и интегритет на јавните електронски комуникациски мрежи и услуги

Член 191

(1) Операторите на јавни електронски комуникациски мрежи и/или јавни електронски комуникациски услуги се должни да преземаат технички, оперативни и организациски мерки со цел соодветно да управуваат со ризиците за безбедноста на мрежите и услугите согласно со прописите со кои се уредува безбедноста на мрежи и информациски системи.

(2) Операторите на јавни електронски комуникациски мрежи треба да ги преземаат сите соодветни чекори за да го обезбедат интегритетот на нивните мрежи и истовремено, континуитетот на услугите кои ги обезбедуваат со тие мрежи.

(3) Заради спроведување на одредбите од ставовите (1) и (2) на овој член операторите на јавни електронски комуникациски мрежи и/или јавни електронски комуникациски услуги треба да усвојат и имплементираат политика за безбедност со која ќе се утврди ранливоста на системот, надзорот и спроведување превентивни и корективни мерки, како и мерки за ублажување на инциденти по безбедноста и интегритетот на мрежите, согласно со прописите со кои се уредува безбедноста на мрежи и информациски системи.

(4) Во случај на нарушување на безбедноста или губење на интегритетот кое имало значително влијание врз функционирањето на мрежите или услугите, се применуваат прописите со кои се уредува безбедноста на мрежи и информациски системи.

(5) Агенцијата во согласност со органот надлежен за заштита на личните податоци ќе донесе подзаконски акт со кој ќе го пропише начинот на кој операторите од ставот (1) на овој член се должни да ги спроведат одредбите од овој член, преку задолжителни инструкции, формата, содржината и начинот на доставување на известувањата утврдени со овој член и членот 197 од овој закон, како и формата и содржината на регистарот на нарушувањата на безбедноста на личните податоци и начинот на неговото водење од членот 197 став (6) од овој закон.

Проценка на профилот на ризик кај добавувачите и производителите на мрежи кај операторите

Член 192

(1) Агенцијата периодично изработува детална проценка на профилот на ризик на национално ниво на сите релевантни добавувачи и производители на мрежна опрема кај операторите.

(2) Агенцијата наметнува обврски за ограничување или исклучување на можноста за снабдување на опрема за критичните компоненти и чувствителните делови на електронските комуникациски мрежи со цел ублажување на ризиците по мрежната безбедност, од добавувачи и производители што се сметаат за високо ризични, согласно со процената на профилот на ризик од ставот (1) на овој член.

(3) Агенцијата ги определува критичните компоненти и чувствителните делови на електронските комуникациски мрежи.

(4) При проценка на профилот на ризик за добавувачите и производителите на мрежна опрема, Агенцијата ќе ги земе предвид особено следниве фактори:

- дали добавувачите и производителите се под надзор на влада на друга држава без независна судска контрола,

- дали добавувачите и производителите имаат јавно достапни информации за нивните основачи, деловни соработници, како и за органите на управување и раководење,

- дали добавувачите и производителите поддржуваат иновации и ги почитуваат авторските и сродните права, како и правата од индустриска сопственост и

- дали добавувачите и производителите се финансираат транспарентно, согласно со најдобрите практики за набавки, инвестиции и склучување на договори.

(5) Директорот на Агенцијата донесува Методологија за проценка на профилот на ризик на добавувачи и производители на мрежна опрема, при што се земаат предвид барањата од ставот (4) на овој член.

(6) Директорот на Агенцијата донесува листа на критични компоненти и чувствителните делови на електронските комуникациски мрежи согласно со ставот (3) на овој член.

Обврски за операторите

Член 193

(1) Операторите воспоставуваат процедури и донесуваат мерки за контрола со цел ефикасно управување со потенцијалните ризици кои се однесуваат на добавувачи и производители, согласно со нивниот профил на ризик, согласно со членот 192 став (1) од овој закон.

(2) Операторите применуваат технички мерки преку:

- примена на мерки за контрола на пристап до мрежата,

- примена на принципот на доделување на најмали привилегии со цел пристапот до различни мрежни елементи да биде минимизиран,

- примена на принципот на поделба на одговорностите, со цел намалување на грешки и измами,

- ограничување и мониторирање на пристапот од далечина за добавувачи и производители, особено на оние кои се оценети со висок ризик, согласно со нивниот профил на ризик,

- примена на соодветни механизми за автентикација, авторизација, евидентирање на записи за пристап и редовни проверки, со цел да има преглед на пристапот до податоците, промените во поставките или промените во мрежните елементи и

- примена на најдобри практики кај виртуелизацијата на мрежни функционалности, земајќи предвид дека кај критичните компоненти и чувствителните делови на електронските комуникациски мрежи може да е потребна физичка поделба на ресурсите.

(3) Операторите при набавката на опремата треба да имаат посебни безбедносни побарувања, како:

- да обезбедат безбедносни закрпи за време на целиот животен век на опремата и

- да обезбедат безбедност во процесот на развој на опремата и придружните продукти.

(4) Операторите донесуваат планови за континуитет во работењето и закрепнување од катастрофи, кои ја засегаат функционалноста на мрежите.

(5) Операторите користат услуги од добавувачи и производители кои можат да обезбедат поддршка за плановите од ставот (4) на овој член.

Безбедно управување, работа и мониторирање на електронските комуникациски мрежи кај операторите

Член 194

(1) Операторите во рамки на нивната инфраструктура воспоставуваат центри за мрежни операции и/или центри за безбедносни операции, со цел спроведување и следење на мерките за безбедно управување и работење на мрежата.

(2) Центрите од ставот (1) на овој член се воспоставуваат на територијата на Република Северна Македонија.

(3) Центрите од ставот (1) на овој член треба да обезбедат:

- системи за мониторирање најмалку на критичните компоненти и чувствителните делови на електронските комуникациски мрежи,

- детектирање на аномалиите во мрежата и

- идентификација и спречување на заканите за функционирањето на мрежата.

(4) Операторот го заштитува сообраќајот кој се користи за управување со комуникациската мрежа со цел да избегне неавторизиран пристап и неовластени промени.

(5) Операторот обезбедува:

- зајакната физичка заштита на критичните компоненти и чувствителните делови на електронските комуникациски мрежи,

- физички пристап до критичните компоненти и чувствителните делови на електронските комуникациски мрежи за ограничен персонал кој е обучен и квалификуван за таа намена и

- строго ограничен и менториран физички пристап до критичните компоненти и чувствителните делови на електронските комуникациски мрежи за добавувачи, производители или трети страни.

(6) Операторот воспоставува механизми за обезбедување интегритет на софтверот при инсталација на надградби и безбедносни закрпи на софтверот.

Контрола кога надлежностите за одржување на мрежната опрема е пренесена на друго лице

Член 195

Кога операторот ги пренесува надлежностите за одржување на мрежната опрема, физичка и виртуелна, на други лица, потребно е да воведат засилени безбедносни контроли при обезбедување на пристап до мрежните елементи, особено доколку одржувањето на опремата е обезбедено од добавувач или производител со висок ризик согласно со нивниот профил на ризик од членот 192 став (1) од овој закон.

Обезбедување на различни добавувачи и производители на мрежна опрема

Член 196

Операторите при набавката на мрежната опрема:

а) имаат пристап за избор на различни добавувачи и производители на опрема, имајќи ги предвид техничките ограничувања и барањата за интероперабилност на различните делови на мрежата, со цел да ја избегнат или да ја ограничат зависноста од еден добавувач и производител;

б) треба да користат ЕУ - сертификација за компоненти на мрежата, опрема за корисници и/или процеси на добавувачи и производители, доколку на пазарот се нудат компоненти кои имаат ваква сертификација;

в) треба да користат ЕУ - сертификација за други неспецифични ИКТ производи и услуги, доколку на пазарот се нудат компоненти кои имаат ваква сертификација и

г) го имаат предвид вкупниот ризик на влијание врз снабдувачот и производителот од трета земја, особено во врска со:

- системот на управување,
- постоење договори за соработка во областа на безбедноста или сродни договори, како што се одлуки за усогласеност во областа на заштитата на податоците,
- дали земјата е страна на мултилатерални, меѓународни или билатерални договори за сајбер безбедност, борба против компјутерски криминал или заштита на податоци.

Нарушување на безбедноста на личните податоци

Член 197

(1) Во случај на нарушување на безбедноста на личните податоци, операторот на јавни електронски комуникациски услуги, е должен веднаш, но не подоцна од 24 часа од моментот на утврдување на нарушувањето на безбедноста на личните податоци, да достави до Агенцијата и органот надлежен за заштита на личните податоци известување за нарушување на безбедноста на личните податоци.

(2) Ако нарушувањето на безбедноста на личните податоци може негативно да влијае на личните податоци или приватноста на корисникот или на друго физичко лице, операторот на јавни електронски комуникациски услуги е должен, исто така, за тоа во рокот утврден во ставот (1) на овој член да го извести односниот корисник или физичкото лице.

(3) Известувањето од ставот (2) на овој член треба особено да ја содржи природата на нарушување на безбедноста на личните податоци и точките за контакт каде што може да се добијат повеќе информации, како и мерките што се препорачуваат за ублажување на можните негативни влијанија предизвикани од нарушувањето на безбедноста на личните податоци, а известувањето од ставот (1) на овој член треба да содржи и опис на последиците од нарушување на безбедноста на личните податоци, како и предложените или преземени мерки од страна на операторот за отстранување на нарушување на безбедноста на личните податоци.

(4) Операторот не мора да го извести корисникот или другото физичко лице за нарушувањето на безбедноста на личните податоци од ставот (2) на овој член, доколку по добиеното известување од ставот (1) на овој член Агенцијата донесе мислење со кое ќе утврди дека операторот за личните податоци на кои се однесува нарушувањето, ги имплементирал соодветните технички мерки за заштита на истите, на начин со кој обезбедил личните податоци да бидат неразбирливи за кое било лице кое нема право на пристап до нив. Агенцијата го доставува мислењето до операторот и органот надлежен за заштита на личните податоци.

(5) Органот надлежен за заштита на личните податоци, независно од добиеното мислење од ставот (4) на овој член, може да бара од операторот од ставот (1) на овој член да го извести корисникот или другото физичко лице за нарушување на безбедноста на личните податоци, земајќи ги предвид можните негативни ефекти од нарушувањето на безбедноста на личните податоци.

(6) Операторите на јавни електронски комуникациски услуги се должни да водат регистар на нарушувањата на безбедноста на личните податоци кој ги содржи фактите и причините за нарушување на безбедноста на личните податоци, последиците предизвикани од таквото нарушување, како и преземените мерки за безбедност на личните податоци што и овозможува на Агенцијата и органот надлежен за заштита на личните податоци да ја проверат усогласеноста на операторот со одредбите од овој член.

Доверливост на комуникациите

Член 198

(1) Доверливоста на комуникациите се однесува на:

- а) содржината на комуникациите;
- б) податоците за комуникациски сообраќај и податоците за локација кои не се податоци за комуникациски сообраќај и
- в) фактите и околностите за прекинот на конекцијата или за неуспешни обиди за воспоставување на конекцијата.

(2) Забранети се сите форми на слушање, следење, чување, снимање, задржување или секој друг облик на пресретнување или надзор над комуникациите од ставот (1) на овој член, без добиена согласност од корисниците за кои се работи, освен во случаите утврдени во Законот за следење на комуникациите.

(3) Забраната од ставот (2) на овој член не се однесува на техничкото чување на податоци неопходно за пренос на комуникациите.

(4) Одредбите од ставовите (2) и (3) на овој член не се однесуваат на снимање на комуникациите и соодветните податоци за комуникациски сообраќај заради обезбедување доказ за комерцијални трансакции или која било друга деловна комуникација.

(5) Чувањето информации или добивањето пристап до информации кои се веќе зачувани во терминалната опрема на корисникот е дозволено само под услов соодветниот корисник да ја дал својата согласност откако претходно добил јасни и сеопфатни информации и тоа особено за целите за обработка на тие податоци, во согласност со прописите за заштита на личните податоци. Со ова не треба да се спречи техничкото чување или пристапот до информациите заради овозможување на пренос на комуникации преку јавна електронска комуникациска мрежа или доколку е тоа неопходно заради обезбедување на услуга на информатичкото општество која е изречно побарана од корисникот или крајниот корисник.

Податоци за комуникациски сообраќај

Член 199

(1) Податоците за комуникациски сообраќај кои се однесуваат на корисниците на услуги што се обработени и чувани од операторот мораат да се избришат или да се направат анонимни тогаш кога веќе нема да бидат потребни за пренос на комуникација, освен во случаите од ставовите (2), (3) и (5) на овој член и од членот 205 од овој закон и Законот за следење на комуникациите.

(2) Дозволено е да се обработуваат само податоците за комуникациски сообраќај кои се потребни за пресметка на трошоците на корисник за користење на јавни електронски комуникациски услуги и за трошоците за интерконекција на мрежите, но само до истекот на законските рокови во кои може да се оспори сметката или да се изврши плаќањето.

(3) Заради маркетинг на јавни електронски комуникациски услуги или заради обезбедување на услуги со додадена вредност, операторот може да ги обработува податоците од ставот (1) на овој член до степен и времетраење потребни за таквите услуги или маркетинг, доколку корисникот за кого се однесуваат податоците дал претходна согласност за тоа. Корисниците треба да имаат можност во секое време да ја повлечат согласноста за обработка на податоци за комуникациски сообраќај.

(4) Операторот на јавни електронски комуникациски услуги е должен да го информира корисникот на услугите за тоа кои видови податоци за сообраќај се обработуваат и кое е времетраењето на обработката на податоците за целите наведени во ставот (2) на овој член и пред да добие согласност за целите наведени во ставот (3) на овој член.

(5) Пристапот до обработката на податоците за комуникациски сообраќај во согласност со ставовите (1), (2), (3) и (4) на овој член е дозволен само на овластени лица на операторот кои работат на пресметка на трошоците на корисниците и трошоците за интерконекција, управување со комуникацискиот сообраќај, барања на потрошувачи, откривање на измами, маркетинг на јавни електронски комуникациски услуги или обезбедување на услуги со додадена вредност и мора да се ограничи на она што е неопходно за тоа работење.

(6) Операторите се должни да ги обезбедат податоците за комуникациски сообраќај, заради решавање на спорови во врска со пресметката на трошоците на корисниците и трошоците за интерконекција.

(7) Операторите се должни податоците за комуникациски сообраќај од ставовите (2) и (3) на овој член да ги чуваат во Република Северна Македонија.

Претставување и ограничување на идентификација на повикувачка линија и повикана линија

Член 200

(1) Оператор на јавни електронски комуникациски услуги кој обезбедува можност за претставување на идентификација на повикувачка линија е должен да му овозможи на крајниот корисник кој го упатил повикот едноставно и бесплатно да го спречи претставувањето на идентификација на повикувачката линија за секој поединечен повик.

(2) Операторот од ставот (1) на овој член е должен да му овозможи на повиканиот корисник едноставно и бесплатно да го спречи претставувањето на идентификација на повикувачката линија кај дојдовните повици, со разумно користење на ова можност.

(3) Операторот од ставот (1) на овој член кој обезбедува можност повикувачката линија да се претставува пред воспоставување на врската е должен да му овозможи на повиканиот корисник на едноставен начин да може да ги одбие дојдовните повици, во случај кога корисникот кој го упатил повикот го спречил претставувањето на неговата повикувачка линија.

(4) Оператор на јавни електронски комуникациски услуги кој обезбедува можност за претставување на идентификација на повикана линија е должен да му овозможи на повиканиот корисник едноставно и бесплатно да го спречи претставувањето на идентификација на повиканата линија.

(5) Одредбите од овој член се однесуваат и на дојдовните и на појдовните повици спрема други држави.

(6) Операторите на јавни електронски комуникациски услуги кои ја обезбедуваат можноста за претставување на идентификација на повикувачка линија и/или повикана линија, се должни да ја информираат јавноста на соодветен и јавно достапен начин за овие услуги и за можностите од ставовите (1), (2), (3) и (4) на овој член.

Податоци за локација

Член 201

(1) Податоците за локација кои не се податоци за комуникациски сообраќај кои се однесуваат на корисниците на јавни електронски комуникациски мрежи или јавни електронски комуникациски услуги можат да се обработуваат само во случај кога се направени анонимни или врз основа на претходно добиена согласност од корисникот, во онаа мера и во времетраење потребно за обезбедување на услугите со додадена вредност.

(2) Операторот, пред да ја добие претходната согласност од ставот (1) на овој член, е должен да го извести корисникот за видот на податоците за локација кои ќе се обработуваат, за целите и времетраењето на обработката, како и за

случаите кога тие податоци ќе им бидат доставувани на трети страни заради обезбедување на услуги со додадена вредност. На корисникот мора во секое време да му биде дадена можност да ја повлече својата дадена согласност за обработка на податоците за локација.

(3) Кога од корисник е добиена претходната согласност од ставот (1) на овој член, мора на истиот да му се обезбеди постојано да има можност на едноставен начин и бесплатно, привремено да ја одбие обработката на податоците за локација, за секое приклучување на јавната електронска комуникациска мрежа или за секој пренос на комуникации.

(4) Пристапот до обработката на податоците за локација, во согласност со одредбите од ставовите (1), (2) и (3) на овој член е дозволен само на овластени лица од операторот на јавни електронски комуникациски мрежи или на јавни електронски комуникациски услуги, или на овластени лица од трети страни кои ја обезбедуваат услугата со додадена вредност и мора да се ограничи на она што е неопходно за обезбедување на услугата со додадена вредност.

Исклучоци

Член 202

(1) Во случај кога корисник писмено ќе го извести операторот дека добива злонамерни или вознемирувачки повици, операторот е должен времено, но не подолго од три месеци од денот на приемот на известувањето, да ја отстрани можноста за спречување на претставување на идентификација на повикувачка линија согласно со овој закон.

(2) Операторот е должен, времено да ги чува, но не подолго од три месеци од денот на приемот на известувањето од ставот (1) на овој член, сите дојдовни и појдовни повици на корисникот од ставот (1) на овој член, вклучително и за оние повици за кои на корисник му била обезбедена можност да го спречи претставувањето на идентификација на повикувачка линија, а по барање на надлежен орган истите да ги стави на располагање, согласно со закон.

(3) Кога се работи за повици кон служби за итни повици согласно со Планот за нумерација на електронски комуникациски мрежи и услуги на Република Северна Македонија, операторот на јавни електронски комуникациски мрежи и/или услуги е должен да ја отстрани можноста за спречување на претставување на идентификација на повикувачка линија согласно овој закон има право да ги обработува податоците за локација и во случај кога корисникот привремено ја одбил обработката на податоците за локација или пак не дал согласност за обработка на податоците за локација, согласно со членот 205 од овој закон.

Автоматско пренасочување на повиците

Член 203

Операторот е должен на секој корисник да му обезбеди можност, бесплатно и користејќи едноставни средства, да го запре автоматското пренасочување на повик од трета страна до неговата терминална опрема.

Небарани комуникации

Член 204

(1) Користењето на автоматско повикување и на комуникациски системи за повикување на кориснички телефонски броеви без човечка интервенција (автоматски машини за повикување, СМС, ММС), факс апарати или електронска пошта, заради вршење на директен маркетинг, може да биде дозволено само доколку корисниците претходно се согласиле со истото.

(2) Физички и правни лица може да ги користат електронските контакт податоци за електронска пошта добиени од потрошувачите на нивните производи или услуги, за директен маркетинг и продажба само на нивни слични производи или услуги, под услов на тие потрошувачи да им обезбедат јасна и недвосмислена можност, на бесплатен и едноставен начин да приговораат за таквото користење на електронските контакт податоци при нивното добивање и при добивање на секоја порака, во случај кога потрошувачот однапред не го одбил таквото користење на неговите електронски контакт податоци.

(3) Небарани комуникации за целите на директен маркетинг различни од оние наведени во ставовите (1) и (2) на овој член (на пр. говорни телефонски повици), се дозволени само кога корисниците дале согласност за тоа, на бесплатен начин.

(4) Се забранува испраќање на електронска пошта за директен маркетинг или за поттикнување на посета на одредени веб-страници, со сокривање или прикривање на идентитетот на испраќачот во чие име е направена комуникацијата, без валидна адреса на која примателот на комуникацијата може да испрати барање за прекин на таквата комуникација.

(5) Ставовите (1) и (3) на овој член се применуваат само на корисници кои се физички лица.

Обврска за задржување на податоци

Член 205

(1) Операторите се должни да ги задржат податоците за електронските комуникации од членот 207 од овој закон, што се создадени или обработени од нив при обезбедувањето на јавни електронски комуникациски мрежи и/или услуги со цел да се овозможи достапност на овие податоци заради спречување или откривање кривични дела, заради водење кривична постапка или кога тоа го бараат интересите на безбедноста и одбраната на Република Северна Македонија.

(2) Операторите немаат обврска да ги задржат оние податоци од ставот (1) на овој член кои што тие самите не ги создале или обработиле.

(3) Операторите се должни податоците од ставот (1) на овој член и сите други неопходни информации што се однесуваат на овие податоци, по барање да им ги достават на надлежните органи, под услови и постапка утврдена или со посебен закон или врз основа на барање на надлежен јавен обвинител или судска одлука.

(4) Операторите на јавни електронски комуникациски мрежи и/или услуги се должни да ги обезбедат сите неопходни технички средства и организациони мерки за задржување на податоците за електронските комуникации од членот 207 од овој закон, на нивен сопствен трошок.

(5) Сите неопходни технички средства од ставот (4) на овој член не смеат да бидат поставени надвор од територијата на Република Северна Македонија.

Заштита и безбедност на податоците

Член 206

Операторите се должни особено да ги почитуваат следниве начела за безбедност на податоците од членот 207 од овој закон, и тоа:

1) податоците се со ист квалитет и се предмет на иста безбедност и заштита како и податоците во електронската комуникациска мрежа;

2) на податоците се применуваат соодветни технички и организациони мерки за заштита од случајно или незаконско уништување, случајно губење или изменување, или пак неовластено или незаконско чување обработка, пристап или откривање;

3) на податоците се применуваат соодветни технички и организациони мерки за да се обезбеди дека до нив може да пристапат само овластени лица на операторот;

4) податоците се уништуваат од страна на операторите по истекот на периодот од 12 месеци од датумот на извршената комуникација и/или нивното генерирање и

5) податоците до кои што било пристапено и биле зачувани согласно со член 205 став (3) од овој закон, се уништуваат по завршување на судска постапка со правосилна одлука или по истекот на роковите предвидени во Законот на кривичната постапка, за водење на предистражна и истражна постапка.

Видови на податоци што се задржуваат

Член 207

(1) Операторите се должни да ги задржуваат следниве видови податоци:

а) податоци што се потребни за следење и идентификување на изворот на комуникацијата:

1) при обезбедување телефонски услуги преку фиксна или мобилна јавна електронска комуникациска мрежа:

- повикувачкиот телефонски број и

- името и адресата на корисникот или на регистрираниот корисник;

2) при обезбедување пристап до интернет, електронска пошта и до телефонски услуги преку интернет:

- доделениот кориснички код за идентификација,

- корисничкиот код за идентификација и телефонскиот број доделен за каква било комуникација при пристап до јавната телефонска мрежа и

- името и адресата на корисникот или на регистрираниот корисник кому му била доделена адреса за интернет-протокол (ИП), кориснички код за идентификација или телефонски број за време на комуникацијата;

б) податоците што се потребни за идентификување на локацијата на комуникацијата:

1) при обезбедување на телефонски услуги преку фиксна или мобилна јавна електронска комуникациска мрежа:

- повиканите телефонски броеви и кога се работи за дополнителни услуги како што се проследување на повик или пренасочување на повик, бројот или броевите каде што се пренасочува повикот и

- името и адресата на корисникот или регистрираниот корисник;

2) при обезбедување на електронска пошта и телефонски услуги преку интернет:

- корисничкиот код за идентификација или телефонскиот број на примателот на телефонскиот повик преку интернет и

- името и адресата на корисникот или регистрираниот корисник и корисничкиот код за идентификација на примателот на телефонскиот повик преку интернет;

в) податоци што се потребни за идентификување на датумот, часот и на времетраењето на комуникацијата:

1) при обезбедување на телефонски услуги преку фиксна или мобилна јавна електронска комуникациска мрежа, датумот и часот на почетокот и на крајот на комуникацијата;

2) при обезбедување на пристап до интернет, електронска пошта и до телефонски услуги преку интернет:

- датумот и времето на пријавување и одјавување на пристапот до интернет врз основа на одредена временска зона, заедно со ИП-адресата, без разлика дали е динамичка или статичка, што е доделена од оператор на јавни електронски комуникациски мрежи и/или услуги што го обезбедува пристапот до интернет и корисничкиот код за идентификација на корисникот или на регистрираниот корисник и

- датумот и часот на пријавување и одјавување од услугата за електронска пошта или од телефонските услуги преку интернет, врз основа на одредена временска зона;

г) податоци што се потребни за идентификување на типот на комуникацијата:

1) при обезбедување на телефонски услуги преку фиксна или мобилна јавна електронска комуникациска мрежа, телефонската услуга што е користена и

2) при обезбедување на електронска пошта и телефонски услуги преку интернет - интернет услугата што е користена;

д) податоци што се потребни за идентификување на комуникациската опрема на корисникот или на онаа за која се смета дека е негова;

1) при обезбедување на телефонски услуги преку фиксна јавна електронска комуникациска мрежа, повикувачките и повикуваните телефонски броеви;

2) при обезбедување телефонски услуги преку мобилна јавна електронска комуникациска мрежа:

- повикувачките и повикуваните телефонски броеви,

- меѓународниот идентитет на мобилниот корисник (IMSI) на повикувачката страна,

- меѓународниот идентитет на мобилниот уред (IMEI) на повикувачката страна,

- IMSI на повикуваната страна,

- IMEI на повикуваната страна и

- во случај на анонимна припејд-услуга, датумот и часот на почетното активирање на услугата и ознаката на локацијата (код на ќелија) од каде што била активирана услугата;

3) при обезбедување пристап до интернет, електронска пошта и до телефонски услуги преку интернет:

- повикувачкиот телефонски број за dial-up пристап и

- дигиталната корисничка линија (DSL) или друга крајна точка на иницијаторот на комуникацијата и

ѓ) податоци што се потребни за да се идентификува локацијата на мобилната комуникациска опрема:

1) ознаката за локацијата (код на ќелијата) на почетокот на комуникацијата и

2) податоците за идентификување на географската локација на ќелиите со упатување на нивните ознаки за локација (код на ќелијата) за временскиот период за кој се задржуваат податоците за комуникацијата.

(2) Под телефонска услуга од ставот (1) на овој член се сметаат повици (вклучувајќи говор, говорна пошта и конференциски и податочни повици), дополнителни услуги (вклучувајќи проследување на повик и пренасочување на повик) и испраќањето пораки и мултимедијални услуги (вклучувајќи ја услугата на кратки пораки, подобрени медиумски услуги и мултимедијални услуги).

(3) Податоците од ставот (1) на овој член ги вклучуваат и податоците кои се однесуваат на неуспешните обиди за повик. Оператор нема обврска да ги задржува податоците за повици кои не се воспоставени.

(4) Операторите не смеат да ги задржуваат податоците што ја откриваат содржината на комуникацијата.

(5) Операторите се должни да ги задржат податоците од ставовите (1) и (3) на овој член за период од 12 месеци од датумот на извршената комуникација.

(6) Операторите се должни да ги задржуваат податоците за моменталната географска, физичка или логичка локација на терминалната опрема на своите корисници независно од нивната комуникациска активност. Операторите ги задржуваат овие податоци за последните 72 часа.

Глава деветнаесетта

ПРЕКРШОЧЕН ОРГАН

Надлежност за прекршок

Член 208

(1) За прекршоците определени во членовите 211, 212 и 213 од овој закон надлежен прекршочен орган е надлежниот суд.

(2) За прекршоците определени во членовите 214, 215, 216 и 217 од овој закон надлежен прекршочен орган е Агенцијата.

(3) Прекршочната постапка пред Агенцијата ја води и прекршочна санкција изрекува Комисијата за одлучување по прекршок формирана со решение донесено од директорот на Агенцијата.

(4) Комисијата за одлучување по прекршок се состои од три члена од редот на вработените во стручната служба на Агенцијата. Членовите на Комисијата треба да имаат високо образование од правните науки и работно искуство од најмалку три години во областа од кои еден е дипломиран правник со положен правосуден испит кој е претседател на Комисијата.

(5) Мандатот на членовите на Комисијата за одлучување по прекршок е со времетраење од три години, со право на повторен избор.

(6) Покрај членовите на Комисијата за одлучување по прекршок, директорот на Агенцијата може да определи секретар на Комисијата кој врши административни работи за Комисијата и заменици членови, кои по исклучок, учествуваат во работата на Комисијата во случај на отсуство на некој од членовите.

(7) Начинот на работа на Комисијата за одлучување по прекршок, водењето на евиденција на прекршоците, изречените санкции и донесените одлуки, како и начинот на пристап до информациите кои се содржани во евиденцијата, се уредува со Деловник за работа на Комисијата за одлучување по прекршок, што го донесува директорот на Агенцијата.

(8) Против решенијата на Комисијата за одлучување по прекршок со кои се изрекува прекршочна санкција може да се поведе управен спор.

(9) Член на Комисијата за одлучување по прекршок може да се разреши:

1) со истекот на мандатот за кој е именуван;
2) по негово барање;
3) со исполнување на условите за старосна пензија согласно со закон;
4) ако биде осуден со правосилна судска пресуда за кривично дело на безусловна казна затвор од најмалку шест месеци;

5) ако му се утврди трајна неспособност;

6) ако се утврди прекршување на прописите за водење на прекршочната постапка со правосилна одлука;

7) ако не ги исполнува обврските кои произлегуваат од работењето во Комисијата за одлучување по прекршок или

8) ако не пријавил постоење на судир на интереси за случај за кој решава Комисијата за одлучување по прекршок.

(10) Предлог за разрешување член на Комисијата за одлучување по прекршок за случаите од ставот (9) точки од 3), 4), 5), 6), 7) и 8) на овој член поднесува претседателот на Комисијата до директорот на Агенцијата.

(11) Комисијата за одлучување по прекршок има право да изведува докази и да собира податоци кои се неопходни за утврдување на прекршокот, како и да врши други работи и презема дејствија утврдени со овој закон, Законот за прекршоците и/или со друг закон.

(12) Членовите на Комисијата за одлучување по прекршок се самостојни и независни во работата на Комисијата и одлучуваат врз основа на своето стручно знаење и самостојно убедување.

(13) Комисијата за одлучување по прекршок работи во совет, а одлучува со мнозинство гласови од вкупниот број членови.

(14) Комисијата за одлучување по прекршок води единствена евиденција на прекршоците, изречените санкции и донесените одлуки на начин утврден во Деловникот за работа на Комисијата за одлучување по прекршок.

(15) Евиденцијата од ставот (14) на овој член ги содржи следниве лични податоци: име и презиме, матичен број на граѓанинот, место и датум на раѓање, место на живеење, улица и број, адреса на привременото престојувалиште, занимање, државјанство, а ако физичкото лице е странец број на патната исправа, а за одговорно лице во правното лице и функцијата што ја врши во тоа правно лице. Рокот на чување на личните податоци е пет години од денот на правосилноста на одлуката на изречената санкција.

Порамнување

Член 209

Пред поднесување на барање за прекршочна постапка за прекршоците утврдени во членовите 214, 215, 216 и 217 од во овој закон се спроведува постапка за порамнување согласно со Законот за прекршоците.

Застареност

Член 210

(1) Прекршочната постапка не може да се поведе ниту да се води ако поминат пет години од денот кога е сторена повредата на некое право загарантирано со овој закон.

(2) Застарувањето на прекршочното гонење започнува од денот кога се дознало за повредата на некое право загарантирано со овој закон.

(3) Застарувањето не тече за времето за кое според овој закон гонење не може да започне или да продолжи.

(4) Застарувањето се прекинува со секое процесно дејствие што се презема заради гонење на сторителот на повредата. Застарувањето се прекинува и кога сторителот во времето додека тече рокот на застареноста стори, исто така, тежок или потежок прекршок. По секој прекин застарувањето започнува повторно да тече.

(5) Застареност на прекршочното гонење настанува во секој случај кога ќе измине два пати онолку време колку што според закон се бара за застареност на прекршочното гонење.

Глава дваесетта

ПРЕКРШОЧНИ ОДРЕДБИ

Користење на радиофреквенции без одобрение за користење на радиофреквенции

Член 211

(1) Глоба во износ од 10.000 до 50.000 евра во денарска противвредност ќе му се изрече на правно лице кое користи радиофреквенции без одобрение за користење на радиофреквенции за вршење на радиодифузна дејност и со тоа за себе стекнува имотна корист.

(2) Глоба во износ од 1.000 до 2.500 евра во денарска противвредност ќе му се изрече на физичко лице и трговец поединец за прекршоците од ставот (1) на овој член.

(3) Глоба во износ од 2.000 до 5.000 евра во денарска противвредност ќе му се изрече на одговорното лице во правното лице за прекршоците од ставот (1) на овој член.

Прекршоци

Член 212

(1) Глоба во износ од 7% до 10% од вкупниот годишен приход на правното лице (изразена во апсолутен износ) остварен во деловната година што и претходи на годината кога е сторен прекршокот или од вкупниот приход остварен за пократок период од годината што му претходи на прекршокот, доколку во таа година правното лице започнало да работи, ќе му се изрече за прекршок на правно лице, ако:

1) не достави нотификација до Агенцијата пред да започне со обезбедување на јавни електронски комуникациски мрежи и/или услуги, согласно со членот 59 став (1) од овој закон;

2) не одговори на барање за пристап или интерконекција, или не го склучи договорот за интерконекција или пристап во роковите, согласно со членот 80 став (4) од овој закон;

3) не задоволи барање за интерконекција или пристап на било која точка во неговата мрежа, каде што е технички можно, вклучувајќи и пристап на точки што не претставуваат завршни точки на мрежата, согласно со членот 80 став (5) од овој закон;

4) на Агенцијата не ѝ ги достави склучените договори за интерконекција или пристап, согласно со членот 80 став (7) од овој закон;

5) не постапува по регулаторните обврски наметнати од Агенцијата за големопродажните и малопродажните услуги кои ги нуди во роадинг, согласно со членот 83 став (1) од овој закон;

6) се здобива со сопственост на комуникациски мрежи, спротивно на забраната утврдена во членот 93 од овој закон;

7) не објави информации согласно членот 94 ставови (1) и (2) од овој закон;

8) на Агенцијата не ѝ достави предлог на референтна понуда за интерконекција или пристап, согласно со членот 94 став (3) од овој закон;

9) не ја објави референтната понуда на својата веб-страница во рок од пет дена од денот на добивањето на одобрението од Агенцијата, согласно со членот 94 став (5) од овој закон;

10) цените во одобрената референтна понуда не ги применува првиот ден од наредниот месец кој следи по месецот во кој е добиено одобрението од Агенцијата, согласно со членот 94 став (6) од овој закон;

11) отстапува од условите во одобрената референтна понуда при склучување на договор за интерконекција или пристап, согласно со членот 94 став (8) од овој закон;

12) не постапи по решението на Агенцијата во рок од 30 дена од денот на приемот на истото, согласно со членот 94 став (9) од овој закон;

12-а) не постапи по решението во рокот утврден во членот 94 став (10) од овој закон;

13) не применува еквивалентни услови во еквивалентни околности за другите оператори кои даваат исти услуги, или не им обезбеди услуги и информации на другите оператори под исти услови или со ист квалитет како оние што ги обезбедува за сопствените услуги или оние за неговите подружници или партнери согласно со членот 96 став (2) од овој закон;

14) не води посебно сметководство за активностите поврзани со интерконекција или пристап, согласно со членот 97 став (1) од овој закон;

15) на барање на Агенцијата не ѝ достави сметководствени податоци, вклучително и податоци за приходите добиени од трети страни, согласно со членот 97 став (3) од овој закон;

16) не ги исполни обврските за пристап или заедничко користење на специфични мрежни средства согласно со овој закон, согласно со членот 98 ставови (3) и (4) од овој закон;

17) не ја исполни обврската за цени базирани на трошоци или обврската за водење на сметководство на трошоци согласно со овој закон, согласно со членот 99 од овој закон;

18) не ја исполни обврската да ги одвои активностите поврзани со обезбедување на одредени големопродажни услуги за пристап во посебен независен деловен субјект согласно со согласно со членот 100 став (1) од овој закон;

19) не обезбедува производи и услуги за пристап на сите оператори согласно со членот 100 став (2) од овој закон;

20) однапред и навремено не ја извести Агенцијата за намерата за пренос на имотот на својата мрежа за локален пристап или значителен дел од имотот на посебно правно лице, со различна сопственост, или за намерата да основа посебен деловен субјект, согласно со членот 101 став (1) од овој закон;

21) не ги исполни обврските за регулирање на малопродажни цени, согласно со членот 102 став (2) од овој закон;

22) не имплементира соодветен сметководствен систем на трошоци, согласно со членот 102 став (4) од овој закон;

23) користи радиофреквенции без одобрение за користење на радиофреквенции спротивно на членот 152 став (10) од овој закон;

24) правото за користење на радиофреквенции го пренесе или издаде на друго физичко или правно лице, без претходно добиена согласност од Агенцијата, согласно со членот 168 став (1) од овој закон;

25) користи броеви и/или серии на броеви без добиено решение од Агенцијата, согласно со членот 174 став (1) од овој закон;

26) користењето на броеви и/или серии на броеви не е во согласност со условите за користење на броеви и/или серии на броеви, согласно со членот 178 од овој закон;

27) пушти на пазарот или стави во употреба радиоопрема која користи радиофреквенциски опсези што не се хармонизирани на ниво на Европската Унија без согласност на Агенцијата согласно со членот 188 став (1) од овој закон и

28) операторите при набавката на мрежна опрема не ги имале предвид одредбите од член 196 од овој закон.

(2) Глоба во износ од 1.000 до 2.500 евра во денарска противвредност ќе му се изрече на физичко лице и трговец поединец за прекршоците од ставот (1) на овој член.

(3) Глоба во износ од 2.000 до 5.000 евра во денарска противвредност ќе му се изрече на одговорно лице во правно лице и овластено службено лице за прекршоците од ставот (1) на овој член.

Член 213

(1) Глоба во износ од 4% до 7% од вкупниот годишен приход на правното лице (изразена во апсолутен износ) остварен во деловната година што и претходи на годината кога е сторен прекршокот или од вкупниот приход остварен за пократок период од годината што му претходи на прекршокот, доколку во таа година правното лице започнало да работи, ќе му се изрече за прекршок на правно лице, ако:

- 1) јавните електронски комуникациски мрежи и придружните објекти не се градат на начин утврден во членот 61 став (4) од овој закон;
- 2) јавните електронски комуникациски мрежи и придружните објекти не се планираат, проектираат, градат или поставуваат на начин утврден во членот 63 од овој закон;
- 3) не основа посебно правно лице за обезбедување на јавни електронски комуникациски мрежи и/или услуги, или не води посебно сметководство за активностите поврзани со обезбедувањето на јавните електронски комуникациски мрежи и/или услуги, согласно со членот 79 став (1) од овој закон;
  - 3-а) склучиле договор спротивно на членот 80 став (2) од овој закон;
- 4) не ја штити доверливоста на сите податоци разменети при склучувањето на договор за интерконекција или пристап, согласно со членот 80 став (3) од овој закон;
  - 4-а) не ги коригира малопродажните цели согласно со членот 105 став (4) од овој закон;
  - 4-б) не овозможи достапност на корисничкиот број согласно со членот 105 став (6) од овој закон;
  - 4-в) не ги објави тарифните опции и пакети согласно со членот 105 став (7) од овој закон и
  - 4-г) не обезбеди соодветна поддршка на потрошувачите со попреченост согласно со член 105 став (8) од овој закон;
- 5) не обезбеди пристап до фиксна локација или не обезбеди телефонски услуги, согласно со членот 107 од овој закон;
- 6) не обезбеди пристап до службата за давање на информации од јавниот именик, согласно со членот 108 став (7) од овој закон;
- 7) не обезбеди од јавните телефонски говорници, без надоместок, да се бираат броевите на службите за итни повици, согласно со членот 109 став (2) од овој закон;
- 8) не преземе посебни мерки за лицата со попреченост, согласно со членот 110 од овој закон;
- 9) на Агенцијата не и достави податоци за своето работење, согласно со членот 111 став (14) од овој закон;
- 10) писмено не ја извести Агенцијата за намерата да ја пренесе својата локална пристапна мрежа, во целост или поголем дел од неа, на друго правно лице кое има друга сопственичка структура, во рокот утврден во членот 112 став (1) од овој закон;
- 11) не ја исполни обврската за ограничување на малопродажните цени или за формирање на иста цена за обезбедената услуга врз основа на географски просек, согласно со членот 113 став (4) од овој закон;
- 12) не понуди посебни цени или пакети, што се разликуваат од оние што се обезбедуваат врз основа на нормални комерцијални услови, согласно со членот 113 став (5) од овој закон;
- 13) имателот на одобрението не го приспособи своето работење во рокот утврден во решението на Агенцијата, согласно со членот 169 став (2) од овој закон;
- 14) правото за користење на броеви и/или серии на броеви го пренесе на друго правно лице без претходно добиена согласност од Агенцијата, согласно со членот 180 став (1) од овој закон;

15) не ги применува принципите на објективност, транспарентност, пропорционалност или недискриминација подеднакво кон сите радиодифузери, согласно со членот 184 став (1) од овој закон;

16) условите и цените за дигитално емитување не ги објави на својата веб-страница или не ги достави до Агенцијата, согласно со членот 184 став (3) од овој закон;

17) до Агенцијата не достави писмено известување со детално образложение за планираните промени или писменото известување го достави во рок пократок од 60 дена од денот на планираната промена, согласно со членот 184 став (4) од овој закон;

18) не склучи договор со радиодифузерот за дигитално емитување во рок од 15 дена од денот на приемот на известувањето од регулаторното тело надлежно за работите од областа на радиодифузија, согласно со членот 184 став (5) од овој закон;

19) склучува договор за временски период пократок од временскиот период за кој радиодифузерот ја добил дозволата или во рок од седум дена од денот на склучувањето на договорот, истиот не го достави до Агенцијата, согласно со членот 184 став (6) од овој закон;

20) не води посебно сметководство за активностите поврзани со дигитално емитување, согласно со членот 184 став (8) од овој закон;

21) не преземе соодветни технички и организациони мерки со цел соодветно да управува со ризиците за безбедноста на мрежите и услугите согласно со членот 191 ставови (1) и (2) од овој закон;

22) не усвои или не имплементира политика за безбедност, согласно со членот 191 став (3) од овој закон;

23) до Агенцијата и органот надлежен за заштита на личните податоци не им достави известување за нарушување на безбедноста на личните податоци, согласно со членот 197 став (1) од овој закон;

24) не го извести корисникот или поединецот, согласно со членот 197 став (2) од овој закон;

25) известувањето не е во согласност со членот 197 став (3) од овој закон;

26) не води регистар на нарушувањата на безбедноста на личните податоци согласно со членот 197 став (6) од овој закон;

27) врши слушање, следење, чување, снимање, задржување или секој облик на пресретнување или надзор над комуникациите без добиена согласност од корисниците согласно со членот 198 став (2) од овој закон;

28) чува информации или дава пристап до информации кои се веќе зачувани во терминалната опрема на корисникот или крајниот корисник, спротивно на членот 198 став (5) од овој закон;

29) не ги избрише или не ги направи анонимни податоците за комуникациски сообраќај, согласно со членот 199 став (1) од овој закон;

30) обработува податоци за комуникациски сообраќај спротивно на овој членот 199 ставови (2) и (3) од овој закон;

31) дозволува пристап до обработката на податоците за комуникациски сообраќај на неовластени лица спротивно на членот 199 став (5) од овој закон;

32) не ги обезбеди податоците за комуникациски сообраќај заради решавање на спорови, согласно со членот 199 став (6) од овој закон;

33) податоците за комуникациски сообраќај не ги чува во Република Северна Македонија, спротивно на членот 199 став (7) од овој закон;

34) ги обработува податоците за локација спротивно на членот 201 ставови (1), (2) и (3) од овој закон;

35) дозволува пристап до податоците за локација на неовластени лица спротивно на членот 201 став (4) од овој закон;

36) податоците и сите други неопходни информации не им ги достави на надлежните органи согласно со членот 205 став (3) од овој закон;

37) на сопствен трошок не ги обезбеди сите неопходни технички средства и организациони мерки за задржување на податоците согласно со членот 205 став (4) од овој закон;

38) сите неопходни технички средства се поставени надвор од Република Северна Македонија, спротивно на членот 205 став (5) од овој закон;

39) не ги почитува начелата за безбедност на податоците утврдени во членот 206 од овој закон;

40) не ги задржува видовите на податоци утврдени со членот 207 ставови (1) и (3) од овој закон;

41) задржува податоци што ја открива содржината на комуникацијата, спротивно на членот 207 став (4) од овој закон и

42) не ги задржува податоците во временски период согласно со членот 207 став (5) од овој закон.(2) Глоба во износ од 1.000 до 2.500 евра во денарска противвредност ќе му се изрече на физичко лице и трговец поединец за прекршоците од ставот (1) на овој член.

(3) Глоба во износ од 2.000 до 5.000 евра во денарска противвредност ќе му се изрече на одговорното лице во правното лице и овластеното службено лице за прекршоците од ставот (1) на овој член.

Член 214

(1) Глоба во износ од 10.000 до 20.000 евра во денарска противвредност ќе му се изрече за прекршок на правното лице, ако:

1) не овозможи непречено вршење на надзор или не ги даде сите информации и податоци потребни за вршење на надзорот, согласно со членот 42 став (1) од овој закон;

2) не обезбеди услови неопходни за непречена работа или утврдување на фактичката состојба, согласно со членот 42 став (2) од овој закон;

3) не овозможи во определениот рок пристап до просториите или документите што се предмет на надзорот, согласно со членот 42 став (3) од овој закон;

4) во постапката на вршење надзор не ги исполни обврските од членот 44 од овој закон;

5) на барање на Агенцијата не ѝ ги достави информациите на ниво на деталност или во рокот утврден во барањето, согласно со членот 54 став (4) од овој закон;

6) одржувањето на јавните електронски комуникациски мрежи и придружните објекти не се врши на начин утврден во членот 61 став (3) од овој закон;

7) деловна или станбена зграда не е планирана или изградена на начин утврден во членот 62 од овој закон;

8) на операторот на јавна електронска комуникациска мрежа не му овозможи пристап до физичката инфраструктура под фер и разумни услови, рокови или цени, согласно со членот 65 став (2) од овој член;

9) не постапи по писменото барање на оператор согласно со членот 65 став (6) од овој закон;

10) го одбие барањето спротивно на членот 65 ставови (9) и (10) од овој закон;

11) не го извести писмено барателот согласно со членот 65 став (11) од овој закон;

11-а) не ги стави на располагање најмалку минималните информации согласно со членот 66 од овој закон;

11-б) не го исполни разумното барање согласно со членот 66 став (10) од овој закон;

11-в) доколку барањето е ограничено или одбиено спротивно на член 66 ставови (12), (13) и (14) од овој закон;

11-г) доколку одбие да преговара согласно со член 68 став (1) од овој закон;

11-д) постапи спротивно на член 68 став (3) од овој закон;

11-ѓ) не ги стави на располагање минималните информации согласно со член 68-а став (1) од овој закон;

11-е) не ги направи достапни податоците согласно со член 68-а став (3) од овој закон;

11-ж) барањето е ограничено или одбиено спротивно на член 68-а ставови (7), (8) и (10) од овој закон;

12) не овозможи пристап до точката за концентрација на зградата согласно со согласно со членот 69 став (1) од овој закон;

13) на Агенцијата не и достави информации за реализацијата на пристапот согласно со членот 69 став (5) од овој закон;

13-а) еднострано го ограничи или спречи крајниот корисник спротивно на членот 71 став (4) од овој закон;

13-б) ги разгледува барањата спротивно на членот 80 став (3) од овој закон;

14) не ја почитува одлуката за усогласување на договорот, согласно со членот 80 став (9) од овој закон;

15) не ги исполни обврските за заедничко користење на иста локација (колокација) или заедничко користење на мрежни елементи и придружни објекти согласно со членот 82 ставови (1) и (2) од овој закон;

16) цените на поединечните услуги опфатени со универзалната услуга не се еднакви на целата територија на Република Северна Македонија, согласно со членот 113 став (2) од овој закон ;

17) цените на поединечните услуги опфатени со универзалната услуга не ги објави на својата веб страница и/или на начин на кој ќе бидат достапни на јавноста, согласно со членот 113 став (6) од овој закон;

18) на своите корисници не им обезбеди можност за контрола на трошоците согласно со членот 114 став (2) од овој закон;

19) на своите корисници не им издаде детална сметка, согласно со членот 115 од овој закон;

20) не ги исполни параметрите за квалитет согласно со членот 117 став (5) од овој закон;

21) договорот за приклучок и користење на јавни комуникациски мрежи и/или јавно достапни електронски комуникациски услуги не ги содржи податоците од членот 121 ставови (1), (2) и (4) од овој закон;

22) податоците ги користи за намени различни од оние утврдени во членот 121 став (6) од овој закон;

23) податоците не ги чува согласно со членот 121 став (7) од овој закон;

24) не води евиденција за сите воспоставени кориснички односи согласно со членот 121 став (8) од овој закон;

24-а) не му ги обезбеди сите информации на потрошувачот/крајниот корисник пред склучување на договорот согласно со членот 122 од овој закон;

24-б) договорот помеѓу операторот и потрошувачот/крајниот корисник не ги содржи информациите утврдени во член 123 ставови (1) и (2) од овој закон;

24-в) не им овозможи следење и контрола на користењето на секоја од договорените услуги согласно со членот 123 став (5) од овој закон;

24-г) му понуди и потпише договор со потрошувачот со задолжително времетраење спротивно на член 124 став (2) од овој закон;

24-д) не го извести крајниот корисник во рок од 30 дена пред автоматското продолжување на договорот согласно членот 124 став (5) од овој закон;

24-ѓ) не го извести крајниот корисник во рок од 30 дена пред да ги измени условите од договорот согласно со член 124 став (8) од овој закон;

24-е) не го извести крајниот корисник во рок од најмалку 30 дена пред намерата за изменување, укинување или дополнување на услуги согласно со член 124 став (11) од овој закон;

24-ж) не го извести крајниот корисник во рок од најмалку 30 дена однапред за намерата за прекин на обезбедување услуги согласно со членот 124 став (12) од овој закон;

24-з) доколку побара надоместок од крајниот корисник во случај на раскинување на договорот согласно со членот 124 став (13) од овој закон;

24-с) не ги отстрани сите ограничување во врска со користење терминална опрема во мрежите на другите оператори согласно со членот 124 став (16) од овој закон;

24-и) не му овозможи на крајниот корисник користење опрема во мрежите на другите оператори согласно со членот 124 став (17) од овој закон;

25) не објавува транспарентни, соодветни или ажурирани информации, согласно со членот 125 став (1), (2) и (4) од овој закон;

25-а) не дистрибуира, односно не пренесува информации од јавен интерес бесплатно согласно со членот 125 став (7) од овој закон;

26) јавно не објавува споредливи, соодветни или ажурирани информации за квалитетот на неговите услуги или за преземените мерки за обезбедување еквивалентност во однос на пристапот на крајните корисници со попреченост, или пред да ги објави овие информации не и ги достави на Агенцијата, согласно со членот 126 ставови (1) и (2) од овој закон;

27) не обезбеди услови за контрола и мерење на параметрите за квалитет на јавните комуникациски услуги согласно со членот 126 став (3) од овој закон;

28) не обезбеди определен минимален квалитет на услуга, согласно со задолжението од Агенцијата, согласно со членот 126 став (4) од овој закон;

29) го ограничи пристапот и/или користењето на услуги и апликации спротивно на членот 131 став (1) од овој закон;

30) не постапи по налогот од членот 131 став (4) од овој закон;

31) изврши привремено ограничување или прекин на пристап, спротивно на членот 132 од овој закон;

32) не обезбеди можност на бесплатен пристап до броевите на службите за итни повици или Единствениот европски број за итни повици „112“ согласно со членот 135 ставови (1) и (2) од овој закон;

33) на телото надлежно за примање на повици кон Единствениот европски број за итни повици „112“ не му ги достави, без надоместок, сите расположливи податоци за остварените повици кон бројот „112“, согласно со членот 135 став (5) од овој закон;

34) со повиците кон бројот „112“ не постапува на ист начин, како и со другите повици кон броевите на службите за итни повици кои се уште се користат во Република Северна Македонија, согласно со членот 135 став (7) од овој закон;

35) не овозможи воспоставување на сите повици кон броевите од серијата на броеви која започнува со бројот „116“ согласно со членот 137 од овој закон;

36) не работи во согласност со одобрението за користење на радиофреквенциите, согласно член 165 став (1) од овој закон;

37) им доделува броеви и/или серии на броеви на обезбедувачи на други услуги без склучен договор или без да го почитува начелото на недискриминација, согласно со членот 175 став (8) од овој закон и

38) за повиците кон службите за итни повици не постапи во согласност со членот 202 став (3) од овој закон.

(2) Глоба во износ од 1.000 до 2.500 евра во денарска противвредност ќе му се изрече на физичко лице и трговец поединец за прекршоците од ставот (1) на овој член.

(3) Глоба во износ од 2.000 до 5.000 евра во денарска противвредност ќе му се изрече на одговорното лице во правното лице и овластеното службено лице за прекршоците од ставот (1) на овој член.

Член 215

(1) Глоба во износ од 5.000 до 10.000 евра во денарска противвредност ќе му се изрече за прекршок на правното лице, ако:

1) не го плати годишниот надоместок за надзор на пазарот во рокот утврден во членот 32 став (5) од овој закон;

2) не ја плати пресметаната разлика согласно со членот 32 став (7) од овој закон;

3) не го плати годишниот надоместок за користење на радиофреквенциите согласно со членот 33 став (5) од овој закон;

4) не го плати годишниот надоместок за користење на броеви и/или серии на броеви согласно со членот 34 став (6) од овој закон;

5) писмено не го извести барателот за одбивање на неговото барање или не ги наведе причините за тоа во рокот утврден во членот 65 став (4) од овој закон;

6) не задоволи разумно барање за склучување договор за меѓусебно координирање на градежните работи согласно со членот 68 став (2) од овој закон;

7) не достави известување за поставување на безжични пристапни точки со кус досег до Агенцијата согласно со членот 72 став (9) од овој закон;

8) ги вклучи личните податоци на крајните корисници во јавниот именик без дадена согласност за вклучување на своите податоци согласно со членот 108 став (2) од овој закон;

8-а) не ги извести крајните корисници за вклучување на нивните лични податоци во јавниот именик, согласно со член 108 од овој закон;

9) не обезбеди пристап на крајните корисници до службата за давање на информации согласно со 108 став (7) од овој закон;

10) го ограничи пристапот до неговите услуги и/или го исклучи корисникот или го раскине договорот за приклучок и користење на јавни комуникациски мрежи и/или јавно достапни електронски комуникациски услуги спротивно на членот 116 од овој закон;

11) јавно не ги објави податоците за квалитетот на услугите опфатени со универзалната услуга, или истите не и ги достави на Агенцијата, согласно со членот 117 ставови (1) и (3) од овој закон;

12) не ги уплати средствата во компензацискиот фонд за универзална услуга во рок или износ утврдени со одлука на Агенцијата, согласно со членот 120 став (4) од овој закон;

13) склучува почетен договор на определено задолжително време подолго од 24 месеци или на корисникот не му даде можност за склучување на договор со времетраење не подолго од 12 месеци, согласно со членот 121 став (9) од овој закон;

14) не ги исполни техничките или функционалните барања согласно со членот 127 став (1) овој закон;

15) не ги исполни дополнителните обврски на целата или на дел од територијата на Република Северна Македонија, согласно со членот 128 од овој закон;

15-а) не обезбеди дополнителни можности утврдени во членот 129 од овој закон;

15-б) не им обезбеди пристап до телефонските служби за информации на своите крајни корисници согласно со членот 129-а став (3) од овој закон;

15-в) не им дозволи на корисниците бесплатно да ги променат личните податоци внесени во телефонскиот именик согласно со членот 129-а став (7) од овој закон;

16) не обезбеди раскинување на договорот на потрошувачот согласно членот 133 став (2) од овој закон;

17) го продолжи времетраењето на договорот без изрична согласност на потрошувачот спротивно на членот 133 став (3) од овој закон;

18) на своите корисници не им овозможи промена на оператор или преносливост на број, согласно со членот 134 од овој закон;

19) не обезбеди започнување на повик до броеви од Планот за нумерација за електронски комуникациски мрежи и услуги на Република Северна Македонија согласно со членот 136 став (2) од овој закон;

20) на корисниците на услуги од други држави не им обезбеди можност да имаат пристап до негеографските броеви од Планот за нумерација за електронски комуникациски мрежи и услуги на Република Северна Македонија согласно со членот 136 став (4) од овој закон;

20-а) не овозможи доставување јавни предупредувања за непосредни вонредни состојби и катастрофи со засегнатите крајни корисници согласно со членот 138 од овој закон;

21) не го раскине договорот, без надоместок или не ги врати сите неоправдано наплатени парични средства согласно со членот 140 став (7) од овој закон;

23) користи радиофреквенции без важечка СЕРТ радиоаматерска дозвола, спротивно на членот 154 став (2) од овој закон;

23) не ја извести Агенцијата за која било промена на податоците утврдени во барањето за издавање на одобрение за користење на радиофреквенции во рок од 14 дена од денот кога е извршена измената, согласно со членот 156 став (6) од овој закон;

24) јавните комуникациски мрежи преку кои се обезбедува пренос на дигитални телевизиски услуги не се планираат на начин со кој ќе се обезбеди пренос на телевизиски услуги и програми со формат на широк екран, согласно со членот 183 став (1) од овој закон;

25) при приемот и повторниот пренос на телевизиските услуги или програми со широк екран не го задржуваат нивниот формат, согласно со членот 183 став (2) од овој закон;

26) обезбедувачите на дигитални интерактивни телевизиски услуги не користат отворен АПИ, согласно со членот 183 став (3) од овој закон;

27) обезбедувачите на современата дигитална телевизиска опрема користат отворен АПИ што не се во согласност со минималните барања на релевантни стандарди или спецификации, согласно со членот 183 став (4) од овој закон;

28) на сите радиодифузери не им обезбеди под праведни, разумни или недискриминаторски услови, технички услуги кои ќе овозможат програмските сервиси на радиодифузерите што се емитуваат дигитално да бидат примени од гледачите или од слушателите, преку користење на декодери, согласно со членот 185 став (2) од овој закон;

29) не води посебно сметководство за услугите со условен пристап, одделно од другите активности, согласно со членот 185 став (3) од овој закон;

30) на својата веб страница не го објави или не го ажурира видот и техничките спецификации на интерфејсот на својата јавна комуникациска мрежа, согласно со членот 187 став (1) од овој закон;

31) техничките спецификации не се во согласност со членот 187 став (2) од овој закон;

32) не го информира корисникот согласно со членот 199 став (4) од овој закон;

33) не ја отстрани можноста за спречување на претставувањето на идентификација на повикувачката линија согласно со членот 202 став (1) од овој закон;

34) не ги чува дојдовните и појдовните повици на корисникот согласно со членот 202 став (2) од овој закон;

35) на корисник не му обезбеди можност, бесплатно и користејќи едноставни средства да го запре автоматското пренасочување на повик од трета страна до неговата терминална опрема согласно со членот 203 од овој закон и

36) дозволува користење на автоматско повикување и на комуникациски системи за повикување на кориснички телефонски броеви, без претходно добиена согласност од корисникот согласно со членот 204 став (1) од овој закон.

(2) Глоба во износ од 1.000 до 2.500 евра во денарска противвредност ќе му се изрече на физичко лице и трговец поединец за прекршоците од ставот (1) на овој член.

(3) Глоба во износ од 2.000 до 5.000 евра во денарска противвредност ќе му се изрече на одговорното лице во правното лице и овластеното службено лице за прекршоците од ставот (1) на овој член.

Член 216

(1) Глоба во износ од 2.000 до 5.000 евра во денарска противвредност ќе му се изрече за прекршок на правното лице, ако:

1) не достави извештај за износот на вкупниот приход во рокот утврден во членот 32 став (3) од овој закон;

2) не ја извести Агенцијата за промена на податоците согласно со членот 59 став (6) од овој закон;

3) не ја извести Агенцијата за престанок со обезбедување на јавни електронски комуникациски мрежи и/или услуги согласно со членот 59 став (7) од овој закон;

4) до Агенцијата не достави податоци за остварените приходи согласно членот 120 став (5) од со овој закон;

4-а) не обезбеди најава за цената на повикот кон услугата со додадена вредност и почетокот на наплата, како и овозможување прекин на повикот по најавата во разумен рок согласно со членот 130 став (2) од овој закон;

5) не постапи по поднесен приговор од корисник согласно со членот 130 став (3) од овој закон;

6) не одлучи по приговорот во рок од 10 дена од денот на приемот на истиот согласно со членот 130 став (4) од овој закон;

7) врши злоупотреба на повици кон броевите на службите за итни повици или Единствениот европски број за итни повици „112“ согласно со членот 135 став (8) од овој закон;

8) на корисникот не му дозволи да поднесе приговор до операторот во согласност со членот 140 став (1) од овој закон;

9) на корисник не му издаде потврда за извршената административна и/или техничка проверка или не му издаде потврда со точно и прегледно наведени елементи од административната и/или техничката проверка, согласно со членот 140 став (4) од овој закон;

10) во случај на поднесен приговор не постапи во согласност со членот 140 став (5) од овој закон;

11) без одлагање или без надоместок, повторно не започне или не го продолжи обезбедувањето на услугата, согласно со членот 140 став (6) од овој закон;

12) на корисник не му достави одговор во писмена форма за основаноста на поднесениот приговор во рок од 15 дена од денот на приемот на приговорот, согласно со членот 140 став (8) од овој закон;

13) не ја извести Агенцијата за промена на податоците за носителот на одобрието за користење на радиофреквенции во рок од 30 дена од денот на настанувањето на промената, согласно со членот 165 став (2) од овој закон;

14) на Агенцијата не ѝ ги достави склучените договори во рок од пет дена од денот на барањето од Агенцијата, согласно со членот 175 став (9) од овој закон;

15) не ја извести Агенцијата за секоја промена на податоците за имателот на правото на користење на броеви и/или серии на броеви во рок од 30 дена од денот на настанатата промена, согласно со членот 176 став (4) од овој закон;

16) одбие поврзување на радиоопрема и/или телекомуникациска терминална опрема, согласно со членот 189 став (1) од овој закон;

17) не ја извести Агенцијата дека го одбил поврзувањето на радио опремата и/или телекомуникациската терминална опрема, дека ја исклучил или дека ја повлекол од употреба согласно со членот 189 ставови (2) и (3) од овој закон;

18) приклучи на јавна телекомуникациска мрежа радиоопрема или телекомуникациска терминална опрема која не е во согласност со условите пропишани во Законот за техничките барања за производите и оцена на сообразност(*), прописите донесени врз основа на него и членот 189 став (4) од овој закон;

19) на Агенцијата не ѝ достави податоци согласно со членот 190 став (4) од овој закон;

20) на барање на Агенцијата не ја исклучи од јавната мобилна комуникациска мрежа, телекомуникациската терминална опрема која не е евидентирана во регистарот, согласно со членот 190 став (5) од овој закон;

21) на крајниот корисник кој го упатил повикот не му овозможи едноставно и бесплатно да го спречи претставувањето на идентификација на повикувачката линија за секој поединечен повик, согласно со членот 200 став (1) од овој закон;

22) на повиканиот корисник, не му овозможи едноставно и бесплатно да го спречи претставувањето на идентификација на повикувачката линија, кај дојдовните повици, согласно со членот 200 став (2) од овој закон;

23) на повиканиот корисник не му овозможи на едноставен начин да ги одбие дојдовните повици согласно со членот 200 став (3) од овој закон;

24) на повиканиот корисник не му овозможи едноставно и бесплатно да го спречи претставувањето на идентификација на повиканата линија, согласно со членот 200 став (4) од овој закон;

25) не ја информира јавноста согласно со членот 200 став (6) од овој закон;

26) ги користат електронските контакт податоци за електронска пошта добиени од потрошувачите на нивните производи или услуги спротивно на членот 204 став (2) од овој закон;

27) обезбедува небарани комуникации спротивно на членот 204 став (3) од овој закон и

28) испраќа електронска пошта за директен маркетинг или за поттикнување на посета на одредени веб-страници спротивно на забраната од членот 204 став (4) од овој закон.

(2) Глоба во износ од 1.000 до 2.500 евра во денарска противвредност ќе му се изрече на физичко лице и трговец поединец за прекршоците од ставот (1) на овој член.

(3) Глоба во износ од 2.000 до 5.000 евра во денарска противвредност ќе му се изрече на одговорното лице во правното лице и овластеното службено лице за прекршоците од ставот (1) на овој член.

Член 217

Глоба во износ од 1.000 до 1.500 евра во денарска противвредност ќе му се изрече за прекршок на физичко лице што не врши дејност, ако:

1) врши злоупотреба на повици кон броевите на службите за итни повици или Единствениот европски број за итни повици "112" согласно со членот 135 став (8) од овој закон;

2) користи радиофреквенции без важечка СЕРТ радиоаматерска дозвола согласно со членот 154 став (2) од овој закон;

3) користи радиофреквенции без одобрение за користење на радиофреквенции спротивно на членот 155 став (1) од овој закон и

4) се приклучи на јавна комуникациска мрежа радио или телекомуникациска терминална опрема, спротивно на членот 189 став (4) од овој закон.

Прекршочни санкции

Член 218

(1) На правното лице за сторен прекршок од членовите 211, 212 и 213 од овој закон покрај глобата ќе му се изрече и прекршочна санкција забрана на вршење на определена дејност во траење од три месеци до две години, а може да му се изрече и прекршочна санкција одземање на предмети со кои е сторен прекршокот.

(2) На правното лице за сторен прекршок од членовите 214, 215, 216 и 217 од овој закон покрај глобата ќе му се изрече и прекршочна санкција забрана на вршење на определена дејност во траење од три дена до 30 дена, а може да му се изрече и прекршочна санкција одземање на предмети со кои е сторен прекршокот.

(3) На одговорното лице во правното лице за сторен прекршок од членовите 211, 212 и 213, од овој закон, покрај глобата, ќе му се изрече и прекршочна санкција забрана за вршење на професија, дејност или должност најдолго до една година, сметајќи од правосилноста на одлуката.

(4) На одговорното лице во правното лице за сторен прекршок од членовите 214, 215, 216 и 217 од овој закон, покрај глобата, ќе му се изрече и прекршочна санкција забрана за вршење на професија, дејност или должност во траење од три дена до 30 дена.

(5) На трговец поединец за сторен прекршок од членовите 211, 212 и 213 од овој закон, покрај глобата ќе му се изрече и прекршочна санкција забрана за вршење на професија, дејност или должност најдолго до една година, сметајќи од правосилноста на одлуката, а може да му се изрече и прекршочна санкција одземање на предмети со кои е сторен прекршокот.

(6) На трговец поединец за сторен прекршок од членовите 214, 215, 216 и 217 од овој закон, покрај глобата ќе му се изрече и прекршочна санкција забрана за вршење на професија, дејност или должност во траење од три дена до 30 дена, а може да му се изрече прекршочна санкција одземање на предмети со кои е сторен прекршокот.

(7) На физичко лице за сторен прекршок од членот 217 од овој закон, покрај глобата, може да му се изрече и прекршочна санкција одземање на предмети со кои е сторен прекршокот.

Глава дваесет и прва

ПРЕОДНИ И ЗАВРШНИ ОДРЕДБИ

Член 219

(1) Членовите на Комисијата на Агенцијата за електронски комуникации со денот на започнувањето на примената на овој закон, продолжуваат да ја извршуваат својата функција сè до денот на истекувањето на мандатот за кој се именуваани согласно со Законот за електронските комуникации („Службен весник на Република Македонија“ број 39/14, 188/14, 44/15, 193/15, 11/18 и 21/18 и „Службен весник на Република Северна Македонија“ број 98/19, 153/19, 92/21, 222/24 и 59/25).

(2) Директорот на Агенцијата за електронски комуникации, со денот на започнувањето на примената на овој закон, продолжува да ја извршува својата функција сè до денот на истекувањето на мандатот за кој е избран согласно со Законот за електронските комуникации („Службен весник на Република Македонија“ број 39/14, 188/14, 44/15, 193/15, 11/18 и 21/18 и „Службен весник на Република Северна Македонија“ број 98/19, 153/19, 92/21, 222/24 и 59/25).

(3) Претседателот и членовите на Национална канцеларија за бродбенд компетентност - НКБК (Broadband Competence Office) со денот на започнувањето на примената на овој закон, продолжуваат да ја извршуваат својата функција сè до денот на истекувањето на мандатот за кој се избрани односно именуваани согласно со Законот за електронските комуникации („Службен весник на Република Македонија“ број 39/14, 188/14, 44/15, 193/15, 11/18 и 21/18 и „Службен весник на Република Северна Македонија“ број 98/19, 153/19, 92/21, 222/24 и 59/25).

Член 220

(1) Операторите се должни да го усогласат своето работење согласно со одредбите од овој закон во рок од 18 месеци од денот на влегувањето во сила на овој закон.

(3) Операторите од ставот (1) на овој член се должни да ги обезбедат сите неопходни технички средства и организациски мерки за своето работење согласно одредбите од овој закон во рок од 18 месеци од денот на влегувањето во сила на овој закон.

Донесување подзаконски акти

Член 221

Подзаконските акти предвидени со овој закон ќе се донесат во рок од 15 месеци од денот на влегувањето во сила на овој закон.

Започнати постапки

Член 222

(1) Започнатите постапки за прекршоци согласно со Законот за електронските комуникации („Службен весник на Република Македонија“ број 39/14, 188/14, 44/15, 193/15, 11/18, 21/18 и „Службен весник на Република Северна Македонија“

број 98/19, 153/19, 92/21, 222/24 и 59/25) до денот на започнувањето на примената на овој закон ќе продолжат согласно со одредбите од овој закон.

(2) Започнатите постапки за издавање одобренија за користење на радиофреквенции и решенија за доделување броеви и/или серии на броеви, како и започнатите постапки за преносот или издавањето на правото на користење на доделени радиофреквенции и доделени броеви и/или серии на броеви согласно со Законот за електронските комуникации („Службен весник на Република Македонија“ број 39/14, 188/14, 44/15, 193/15, 11/18 и 21/18 и „Службен весник на Република Северна Македонија“ број 98/19, 153/19, 92/21, 222/24 и 59/25) до денот на започнувањето на примената на овој закон, ќе продолжат согласно со одредбите од овој закон.

Примена на постојни договори и планови

Член 223

(1) Склучените договори за интерконекција на операторите со значителна пазарна моќ и за универзална услуга продолжуваат да важат под истите услови до денот на престанувањето на важноста на договорот.

(2) Планот за намена на радиофреквенциски опсези донесен согласно со Законот за електронските комуникации („Службен весник на Република Македонија“ број 39/14, 188/14, 44/15, 193/15, 11/18 и 21/18 и „Службен весник на Република Северна Македонија“ број 98/19, 153/19, 92/21, 222/24 и 59/25), ќе продолжи да се применува сè до донесување на нов План за намена на радиофреквенциски опсези согласно со одредбите од овој закон, најдоцна во рок од четири години од денот на влегувањето во сила на овој закон.

(3) Планот за доделување и користење на радиофреквенции донесен согласно со Законот за електронските комуникации („Службен весник на Република Македонија“ број 39/14, 188/14, 44/15, 193/15, 11/18 и 21/18 и „Службен весник на Република Северна Македонија“ број 98/19, 153/19, 92/21, 222/24 и 59/25), ќе продолжи да се применува сè до донесување на нов План за доделување и користење на радиофреквенции согласно со одредбите од овој закон, најдоцна во рок од четири години од денот на влегувањето во сила на овој закон.

Организациска поставеност на Агенцијата согласно со одредбите од овој закон

Член 224

(1) Комисијата за одлучување по прекршок од членот 210 став (4) од овој закон ќе се формира од страна на директорот на Агенцијата согласно со одредбите од овој закон, најдоцна до 1 јуни 2026 година.

(2) Постојната организациска единица за контрола и мерење на радиофреквенцискиот спектар, со потребната мерна, компјутерска и комуникациска опрема од членот 147 став (1) од овој закон, продолжува да работи согласно со одредбите од овој закон.

Престанок на важење на одредби по пристапувањето на Република Северна Македонија во Европската Унија

Член 225

Одредбите од членот 3 точки 7), 23), 37), 58), 73), 74), 76) и 78), членот 61 ставови (3) и (4), член 62, член 65, членот 68, член 69 став (1), членот 70 и членот 73 од овој закон, престануваат да важат со денот на пристапувањето на Република Северна Македонија во Европската Унија.

Престанок на важење на постојните одредби за задржување на податоци и заштита и безбедност на податоците

Член 226

Со денот на влегувањето во сила на овој закон престануваат да важат членовите 176, 177 и 178 од Законот за електронските комуникации („Службен весник на Република Македонија“ број 39/14, 188/14, 44/15, 193/15, 11/18 и 21/18 и „Службен весник на Република Северна Македонија“ број 98/19, 153/19, 92/21, 222/24 и 59/25).

Престанок на важење на постојниот закон

Член 227

Со денот на започнувањето на примената на овој закон престанува да важи Законот за електронските комуникации („Службен весник на Република Македонија“ број 39/14, 188/14, 44/15, 193/15, 11/18 и 21/18 и „Службен весник на Република Северна Македонија“ број 98/19, 153/19, 92/21, 222/24 и 59/25).

Влегување во сила и примена

Член 228

Овој закон влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен весник на Република Северна Македонија“, а ќе започне да се применува од 1 јуни 2026 година, освен членовите 205, 206 и 207 од овој закон, кои ќе започнат да се применуваат со денот на влегувањето во сила на овој закон.

ПРЕОДНИ И ЗАВРШНИ ОДРЕДБИ од Законот за изменување и дополнување на Законот за електронските комуникации („Службен весник на РСМ“ бр.269/25)

Член 61

Подзаконските акти предвидени со овој закон ќе се донесат во рок од 10 месеци од денот на влегувањето во сила на овој закон.

Член 62

Започнатите постапки за определување оператор на универзална услуга до денот на започнувањето на примената на овој закон, ќе се завршат согласно со одредбите од Законот за електронските комуникации („Службен весник на

Република Македонија“ број 39/14, 188/14, 44/15, 193/15, 11/18 и 21/18 и „Службен весник на Република Северна Македонија“ број 98/19, 153/19, 92/21, 222/24 и 59/25).

Член 63

Одредбите од членот 2 од овој закон со кој во членот 3 се додаваат точките 12-а), 16-а) и 52-а), член 3 од овој закон со кој во членот 5 се додава нов став (3), член 5 од овој закон со кој во членот 7 став (4) се додава нова точка д), член 10 од овој закон со кој во член 52 се додаваат ставовите (8) и (11), член 13 од овој закон со кој се додава нов член 61-а, член 14 од овој закон со кој се менува член 62, член 15 од овој закон со кој се менува членот 65, член 16 од овој закон се менува членот 66 ставови (2), (3), (4), (5), (6), (7), (8), (9), (10), (11), (12), (13), (14), (15), (16) и (17), членот 17 од овој закон со кој се менува членот 68, член 18 од овој закон со кој се додава нов член 68-а и член 19 од овој закон со кој се менува член 69 престануваат да важат со денот на пристапувањето на Република Северна Македонија во Европската Унија.

Член 64

(1) Одредбите од членот 13 од овој закон со кој се менува член 62 ставови (1), (2) и (3) ќе се применуваат на барањата за дозволи за градење поднесени по денот на започнувањето на примената на овој закон.

(2) Одредбите од членот 15 од овој закон со кој се менува член 66 ставови (8) и (9), кои се однесуваат за ставањето на минималните информации за постојната физичка инфраструктура во електронска форма преку ЕТИ, за териториите на општините со помалку од 3.500 жители, ќе започнат да се применуваат во рок од 12 месеци од денот на започнување на примената на овој закон.

(3) Агенцијата ќе утврди план со времетраење од 12 месеци од денот на започнувањето на примената на овој закон за мрежните оператори и институциите од јавниот сектор за примена на одредбите од член 15 од овој закон со кој се менува член 66 ставови (8) и (9), за териториите на општините со помалку од 3.500 жители.

Член 65

Овој закон влегува во сила со денот на објавувањето во „Службен весник на Република Северна Македонија“, а ќе започне да се применува од 1 јуни 2026 година.